

KALENTERI

1897

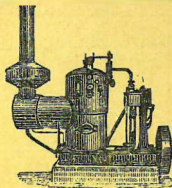
5435

264.

P. SIDOROW

Suomalainen Kalustokauppa-Osakeyhtiö

Helsingissä

on Suomen vanhin ja suurin maanviljelys- ja meijerikoneisto- ja kalustokauppa. Kauppahuone perustettiin 1875 ja on siis 20 vuotuisella olemassaolollaan toimittanut koneiden ylös-asettamista kaikkialla maassamme siten, että ne ovat täysin tyydyttäneet ostajien suurimmatkin vaatimukset. Kun toiminimi edustaa useimpia etevimpiä koti- ja ulkomaisia kone-pajoja ja tehtaita, niin älköön kukaan koneita tarvitseva, olkoot sitte tarvittavat koneet mitä laatua tahansa, lyökö läimin tiedustella niitä monia suuria etuja, joita toiminimi on tilaisuudessa tarjoamaan ja jota tuskin mikään muu kalustokauppa kykenee tekemään. Toiminimellä on oma insinöörisä, joka tietoperäisellä ja käytännöllisellä monivuotisella kokemuksellaan on täydellisesti perehtynyt tehtävänsä tällä alalla, sekä monta kokenutta, taitavaa koneenasettajaa, jotka ovat olleet toiminnimen palveluksessa melkein koko ajan ja sillä välin ennättäneet saavuttaa harvinaisesti monipuolisen, käytännöllisen kehityksen ja kokemuksen kaikessa, mikä koskee koneiden — varsinkin meijeri- ja maanviljelyskoneiden — paikoilleen asettamista ja niiden hoitoa.

Toiminimen hinnat ovat

— ehdottomasti helpoimmat. —

Ostajat saavat

Täydelliset kustannusehdotukset ja piirustukset ilmaiseksi.

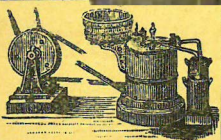
Toiminimi myy ja laittaa kuntoon täydellisiä meijereitä, myllyjä, sahalaiteksia, puujalostamistehtaita, tiilitehtaita, nahkatehtaita, leipomoita, kylpylaitoksia, vesijohtoja, sähkövoima- ja sähkövalojohjoja, raitioiteitä y. m.

Toiminimen hallussa on **suurin varasto** kaikkein laatuista meijerikoneita ja aseita, heinäsiemeniä, luujauhoa, kaniittia ja Tuomaskuonaa, asfalttihuopaa y. m.

P. Sidorow

Suomalainen Kalustokauppa-Osakeyhtiö.

3 Mikonkatu 3 Helsingissä.

Helsingissä

Kaivokatu
N:o 12.

Suurin huonekaluliike Suomessa

John Paischeff

Pitää varastossa kaikkia hyvin lajiteltuun huonekaluliikkeen kuuluvia

Huonekaluja,

joista mainittakoon huonekalustoja, itävaltalaisia seinä- ja trymoopeileja, englantilaisia rautasänkyjä, oikeita vienintuoleja, ruotsalaisia pinnatuolia sekä kaikenlaatuisia ruokasalikaappeja ja pöytiä, marmorialavoareja, kirja- ja vaatekaappeja, kirjoituspöytiä, huonekalukankaita, mattoja y. m., y. m.

Kaikkein halvimpiin hintoihin

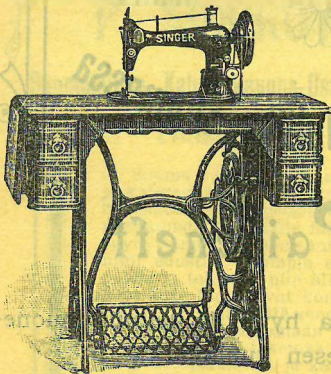
SIIRTOLAISUUSINSTITUUTTI

M...
Tu... Helsingissä,
20500 Tuuku 50 19536
N:o 12 Kaivokatu N:o 12.

John Paischeff

157-1980

Alkuperäisiä Singer'in
Ompelukoneita
W. Grashoff.
 Helsingissä (39 Pohj. Esplanadik. 39)

Kansanvalistus-seuran jäsenkirjat

annetaan nykyään vaihtoehtoi-
 sesti kahdessa sarjassa, A ja B
 sarja

A-sarja vuodelta 1896 sisältää
 seuraavat kirjaset:

Renvall, Hyödylliset ja vahingol-
 liset linnut Suomessa. 1 m. 25 p.
Nervander, Maatieteellisiä kuva-
 elmia. Italia III. 1 m. 50 p.
Mechelin, Suomen perustusta-
 kien sisällys. 1 m.
Tarkkanen, Siirtolaisuudesta.
 50 p.

B-sarja sisältää:

Hjelt, Edv., Kemia. (sidottu) 4 m.

Jäsenmaksu on 3 markkaa, tai
 jos molemmat sarjat otetaan, 6
 markkaa. Jäsenmaksuja otetaan
 vielä vastaan.

Valvoja v. 1897²

Valvoja pyrkii yhä edelleen asiallisilla ja itse-
 näisiin tietoihin sekä omatakeiseen vakaumukseen perustu-
 villa kirjoituksilla selvittelemään suomalaiselle yleisölle ny-
 kyajan kulttuurielämää, sen ehtoja ja sen tehtäviä, herät-
 tääkseen siten elävää edistyksen harrastusta kansallisen
 elämämme eri aloilla.

Valvoja toivoo kokoavansa ympärilleen ne kirjailijat,
 nuoremmat ja vanhemmat, joita tämä tehtävä innostuttaa.

Niitä suomalaisia, jotka katsovat tärkeäksi että **Valvoja**,
 — *ainoa suomenkielinen kirjallinen ja yhteiskunnallinen aika-
 kauskirja* — pysyy elossa, rohkenee **Valvoja** kehottaa työ-
 kentelemään tehokkaasti sen levittämiseksi.

Valvojan tilaajamäärä (viime vuosina 500—700 paikoilla)
 ei riitä kustannuksia korvaamaan, tilaushinta kun on kovin
 alhainen, 10 markkaa 600—650 sivulta suurta kokoa. Näin
 ollen **Valvojan** on ollut pakko turvautua yksityisten (sekä
 toimituksen jäsenten että muutamien muitten kansalaisten)
 uhrauksiin ja supistaa kirjailijapalkkiot kovin pieniksi.

Varsinkin maaseutuihin **Valvoja** leviää odottamattoman
 vähän, suomenkielisen sivistyneen lukijakunnan suuruuteen
 verraten. Suomessa on 465 maaseutukuntaa, mutta ainoas-
 taan 92:een on **Valvojaa** (v. 1896) tilattu. Useimpiin niis-
 täkin ainoastaan 1 kappale. Useissa kaupungeissa mekin
 on ollut ainoastaan vähän tilaajia. Niinpä esim. Oulussa on
 19, Porissa 7 j. n. e. kuin sitä vastoin esim. Joensuussa on
 37. Viimeksi mainittu paikkakunta, samaten kuin muutkin
 muutkin, ovat hyviä tilaajia, mutta siitä ettei pitäisi olla
 mandotonta saada nuot 200—300 tilaajaa lisäksi, jotka takai-
 sivat **Valvojalta** turvallisemman tulevaisuuden ja samalla
 entistä runsaamman ja monipuolisemman sisällyksen.

157-1980

Kysykää

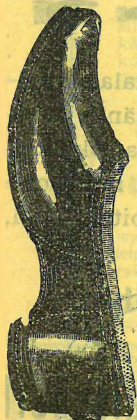
Venäläis-Ranskalaisen yhtiön

verrattomia

Kummi Kalossia.

Myydään kaikissa maamme kaupungeissa.

Huomatkaa!

Tehtaan
 merkki.

Varasto Suomenmaata varten

J. E. CRONVALL, Helsingissä.

Siihen tarvitaan ennen kaikkea että toimeliaat asianharrastajat sekä kaupungeissa että maaseutukunnissa rupeisivat Valvojan *asiamiehiksi* ja semmoisina levittäisivät suomalaisene lukijakuntaan käsitystä yleisiä kulttuurientoja harrastavan aikakauskirjan merkityksestä ja tarpeellisuudesta.

Tarkempia tietoja asiamiesheidoista saadaan Valvojan toimitukselta (osoite: Helsinki).

Valvojaa voipi tilata *Helsingissä* **G. W. Edlundin**, **Wase-niuksen** ja **Akateemisessa** kirjakaupassa sekä **O. V. Laurentin** ja **K:n** luona, *Turussa* **Frenckellin**, *Viipurissa* **Cloubergin** ja **K:n**, *Tampereella* **H. T. Bärlundin** ja *Porissa* **Satakunnan** kirjakaupassa sekä *kaikissa maamme postilaitoksissa*.

Hinta: 10 markkaa koko vuosikerralta ja 5 markkaa 50 penniä puolelta; maasendulla sen lisäksi tavalliset postimaksut.

Venäjällä voipi Valvojaa tilata **A. Lindebergin** kirjakaupan kautta *Pietarissa* tahi suoraan toimitukselta, jolloin numerot laitetaan perille risisiteessä. Venäjän rahassa hinta on 4 ruplaa 50 kop. koko vuosikerralta, 2 ruplaa 50 kop. puolelta.

O. E. Tudeer,
Vastaava toimittaja.

Zach. Castrén. **Hannes Gebhard.** **Kustavi Grotenfelt.**
Mikael Johnsson. **K. M. Levander.** **E. G. Palmén.** **Th. Rein.**
O. Relander. **E. N. Setälä.**

Valvoja 1881—1895.

Valvojan edellisiä vuosikertoja, paitsi vuosien 1884 ja 1890, jotka ovat loppuun myydyt, saa tilata suoraan toimitukselta (osoite: Valvojan toimitus, Helsinki, Merimiehenk. 6). Hinnat ovat:

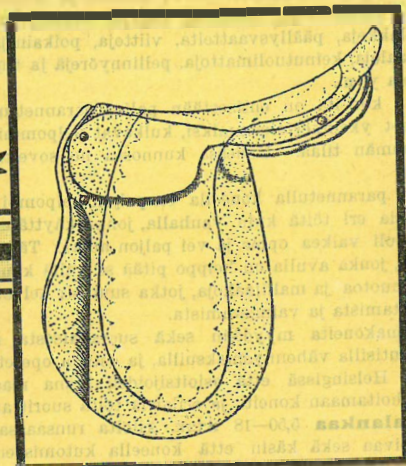
Vuosikerroilta 1881—1883, 1885—1889, 1892—1895	(yli 7,000 sivua)	S:mk	40.
Yksit. vuosik. (paitsi 1891 ja 1896)		"	4.
Vuosik. 1891		"	10.
" 1896		"	8.

HUOM.! Valvojan edelliset vuosikerrat soveltuvat erittäin hyvin tilattaviksi kansanopistoihin, koulu- ja opettajakirjastoihin y. m.

M. W. Pirskanen

Helsingissä **Satulasepän Liike**

11 Mikonkatu 11. Telef. 1956.

Myy hyvin lajitellusta varastostaan Satuloita, Siloja (**monta eri lajia**), Matka-arkkuja, Kap-säkkiä, Paperi- kuin myöskin, Nuotti-Salkkuja, Kantoremmejä, Tualetti- sekä Käsi-Laukkuja, Ra-hakukkaroita ja Lompakkoja. Myös Raaka-aineita Satulasepille, y. m., y. m. Kohtuullisin hintoihin Kaikkia ammattiin kuuluvia tilauksia vastaan otetaan.

M. W. Pirskanen.

Persson'in Ruotsalaisilla Kutomakoneilla

voi valmistaa kaikenlaisia joka kodissa välttämättömiä tarpeita, niinkuin uutimia, ristikankaita, vilttejä, peitteitä, antimakasseja, liinoja, mattoja, huonekaluvaatetta, naisten ja herrain liivejä, yönuttuja, alushousuja, hameita, röyjyjä, sukkia, säärystimiä, kintaita, lakkeja, päällysvaatteita, viittoja, poikain ja tyttöjen pukuja, saaleja, keinutuolimattoja, pellinnyörejä ja tupsuja, rip-suja, pitsejä y. m.

Näitä koneita on entisestään paljon parannettu, joten ne ovat tulleet yksinkertaisemmiksi, kulkevat helpommin ja ottavat vähemmän tilaa. Uudessa kunnossa ne soveltuvat joka kotiin.

Tällä parannetulla koneella on paljon helpompi suorittaa kaikenmoisia eri töitä kuin vanhalla, jonka käyttäminen kävi raskaaksi, oli vaikea oppia ja vei paljon aikaa. Tässä on uusi viisarikone, jonka avulla on helppo pitää silmällä koneen käyntiä sekä muotoa ja mallilaakoja, jotka suuresti helpottavat eri töiden asettamista ja valmistamista.

Kutomakoneita myydään sekä suoranaisesta maksusta että kuukautisilla vähennysmaksuilla, ja ostajia opetetaan sekä koulussani Helsingissä että asiointijoiden luona maaseudulla ilmaiseksi hoitamaan koneita ja erilaisia töitä suorittamaan.

Villalankaa 5,50—18 Smk. kilolta runsaassa valikoimassa, sopivaa sekä käsin että koneella kutomiseen. Näytteitä, varustettuina hintalipuilla, lähetetään pyynnöstä ilmaiseksi. Jos maksu seuraa tilausta, jonka arvo on 10 Smk suu-rempi, lähetetään tämä **postimaksutta** lähimpään postilaitokseen maassa.

HELSINKI, Korkeavuorenkatu N:o 30

Th. Neovius,

Osakeyhtiön Per Perssons Väf- & Stickmaskin Pääasiamies Suomessa.

SIRTOLAISSUUSINSTITUUTTI
MIGRATION SINSTITUTET
Turun Yliopisto
20000 Helsinki-60 ☎ 17-536

157-1980

Kansanvalistus-Seuran

Kalenteri

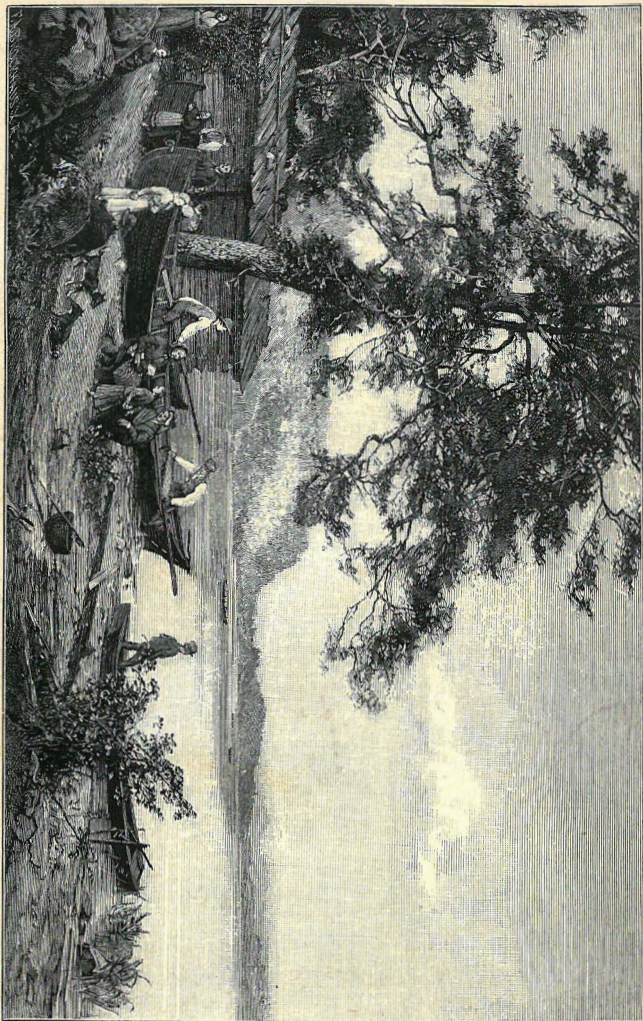
1897.

Seitsemästoista vuosikerta.

Helsingissä, 1896.

Kansanvalistus-seuran kustantama.

31. Joulukuun: Sunnuntaiamu.

Merkkien ja lyhennysten selityksiä.

⊙ Aurinko. ☉ Uusi kuu ☽ Ensimmäinen neljännes. ☽ Täysi kuu. ☾ Viimeinen neljännes. S lihavalla painettuna merkitsee pyhäpäivää. 15 lihavalla painettu numero merkitsee Venäjän kruunun pyhää. a. aamulla. i. illalla. 9,45 a. on luettava: kuu syntyy kello yhdeksän ja neljäkymmentä-wiisi minuuttia aamulla. 9,4-3,8: aurinko nousee kello yhdeksän ja neljä minuuttia aamulla ja laskee kello kolme ja kahdeksan minuuttia illalla.] kuuluu edelliseen riviin. [kuuluu seuraavaan riviin. Vika on joka paikassa määrätty Helsingin ajan mukaan.

Numerot „muistiinpanojen“ edellä merkitsevät päivä määrää.

Muistiinpanoissa merkityt obligatiolainoja.

	Korko:
Suomen valtion venäläinen w. 1859 otettu laina, josta on 500 ruulan obl.	4%
Suomen valtion Erlanger ja Boitain kansja tehty palkintolaina w. 1868, josta on 10 Thalerin obl.	0%
Suomen valtion Suomen pantin ja W. A. v. Rotšjibin kansja tehty laina w. 1882, josta on 500-2,000 ja 5,000 markan obl.	4%
Suomen valtion Suomen pantin ja W. A. v. Rotšjibin kansja tehty konvertanssaina w. 1886, josta on 500 2,000-5,000 m. obl.	4%
Suomen valtion Suomen pantin h. m. kansja tehty konvertanss-laina w. 1889, josta on 500-2,000 5,000 Sakin markan obl.	3 1/2%
Suomen valtion Suomen Pantin h. m. kansja w. 1895 otettu laina, josta on 500-1000-5000 markan obl.	3 1/2%
Suomen Hypoteekki-yhtiön Suomen Yhdessäpantin h. m. kansja tehty konvertanss-laina w. 1884, josta on 500-1,000-2,500-5,000 Suomen markan obl.	4 1/2%
Suomen Hypoteekki-yhtiön W. A. v. Rotšjibin kansja tehty konvertanss-laina w. 1887, josta on 500-2,000-5,000 markan obl.	4%
Suomen Hypoteekki-yhtiön w. 1895 otettu laina	3 1/2%

Helsingin kaupungin w. 1876 otettu 5% ja w. 1882 ja 1892 otetut 4 1/2% lainat.
 Helsingin seurakunnan w. 1891 otettu 4 1/2% ja 1895 ja 1896 otetut 4% lainat.
 Borin kaupungin w. 1871 otettu 5% laina.
 Turin kaupungin w. 1881 otettu 4 1/10% ja 1895 otettu 4 1/2% laina.
 Turun kaupungin w. 1885 otettu 4 1/2% laina.
 Nikolainkaupungin w. 1885 ja 1893 otetut 4 1/2% lainat.
 Tampereen kaupungin w. 1887 otettu 4 1/2% ja 1895 otettu 4% laina.
 Viipurin kaupungin w. 1887 otettu 4 1/2% laina.
 Suomen Kaupunkien Hypoteekkilainan w. 1895 otettu 4% laina.
 Suomen Yhdessäpantin w. 1895 otettu 3% laina.
 Nykään kaupungin w. 1896 otettu 4% laina.

Turun Yliopisto
 20500 Turku 50 ☎ 17536

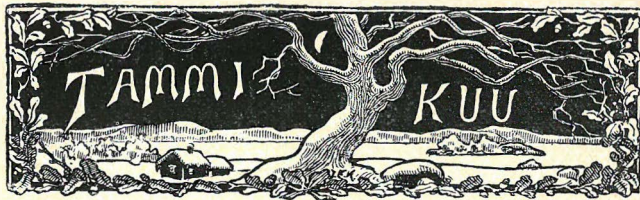

157-1980

Helsingissä 1896.

Ohjelmia, kassan ja pain. Yhtiönä.

Tammik.	Tammik.	Muistiinpanoja:
Tit. 3. 4-7. — Luuk. 2: 21.		Jumalalla onnen ohjat, Luojalla lytyn avaimet.
1 P. Hud. w. p. 1896, Joulu.	20	
2 L. Kapel, Set	21	
Room. 6: 3-11. — Matt. 3: 13-17		Hirvi ja majava ovat rauhoitetut koko vuoden.
3 S. S. j. Hud. w. p. 9,6-3,4	22	
4 M. Tiitus	7,43 a.] 23	Suomal. Kirjallisuuden Seuran määrä-aikaiset kokoukset pidetään lukukausien aikana ensimmäisenä festiviittokona kussakin kuussa.
5 T. Simo	9,4-3,8 24	
Sef. 60: 1-6. — Matt. 2: 1-12.		Kansanvalistus-seuran jäsenrahat kootaan vuoden alussa.
6 K. Loppiaisen	25	
7 T. August	9,2-3,12 26	2. Watt. 1886 l. korfol. ja armotut obl. lunastetaan
8 P. Erhard	27	
9 L. Weikko	9,0-3,16 28	2. Dulun k. 1881 l. obl. arwotaan ja korfoliput sekä armotut obl. lunastetaan.
Room. 12: 1-5. — Luuk. 2: 42-52.		2. Porin k. 1871 w:n l. korfol. ja arm. obl. lunastetaan.
10 S. 1 f. Loppiais.	11,26 i. 29	
11 M. Nauha	8,57-3,20 30	
12 T. Toini	[1897, Tammi.] 31	
13 K. Ruutti	8,54-3,24 1	

Tammikuu. Suomen kansa on jo vanhoista ajoista oppinut tutkimaan „syntyjä syviä, asioita ainoisia”. Jo kaletoalan urhot olivat syntysten tutkijoita. Se tutkivat esim. tulen, raudan, käärmeen, v. m. syntyjä. Sadut, warjinkin eläinsabat, kerionat esim. mistä syystä karhulla ei ole häntää, mistä kiiski on finonen ja mintätähden jäniksen juu on ristiisiä v. m. syitä ja syntyjä.

Miinpä on kuukausientien nimien syntyä tutkittu ja tutkimus nähtää tammikuun nimen olevan vertausken tammesta, meidän wahvimmasta puulajistamme, jota esi-isämme pitivät niin suurella arwoella, että nimittivät sitä Jumalan puuksi. Weläpä nytkin sanotaan kovastä puusta: „niin on kuin tammi”.

Sanotaupa joistus tammeksi sitäkin, mikä ei oikeastaan tammi olekaan, esim. myllyn waalua, joka kulkee myllyhaitan läpi, johon ovat west- ja hammastrattaat kiinnitettyt, aiimitetään vaikein tammeksi, koska lenties entiseen aikaan, kun maamme oli puista rikkaampi, se lieneekin ollut tammaa, vaikka se nyt tavallisesti on horkapuuta. Tästä on tämä kuu, joka on vuoden kowimmalla ajalla, jaanut tammikuun nimen.

Tässä kuussa entiseen aikaan haettiin huoneiden ratemushirret, kun puu silloin oli kowimmillaan.

Lutit					
14	T. Jeeliks				2.
15	P. Simiä	○ 8,51—3,29			3.
16	L. Ilmari				4.
Room. 12: 6—15. — Suh. 2: 1—11.					
17	S. 2 j. Loppiaif.	○ 8,48—3,33			5.
18	M. Warma	⊕ 9,57 i.			6.
19	T. Heikki	○ 8,45—3,38			7.
20	K. Jaabian				8.
21	T. Mune	○ 8,41—3,43			9.
22	P. Boitto				10.
23	L. Emma	○ 8,37—3,48			11.
Room. 12: 16—21. — Matt. 8: 1—13.					
24	S. 3 j. Loppiaif.	Erkki			12.
25	M. Raamo	○ 8,33—5,53			13.
26	T. Wiljo	⊕ 9,49 i.]			14.
27	K. Kryjostomus	○ 8,28—3,59			15.
28	T. Kaarle				16.
29	P. Walto	○ 8,24—4,4			17.
30	L. Sunilla				18.
Room. 13: 8—10. — Matt. 8: 23—27.					
31	S. 4 j. Loppiaif.	○ 8,19—4,9			19.

Muistiinpanoja:

2. Wiipurin k. 1887 ja 1892 w:en l. kirkol. lunastetaan.
2. Suom. kaup. Gyp. kasjan 1895 l. obl. arvotaan ja kirkol lunastetaan.
12. Markkinat Kemijärvellä.
14. " Jyväskylästä.
14. " Ruopiossa.
14. " Turussa.
15. Kevättukutuksi alkaa yliopistossa ja kouluissa.
21. Toripäivä Ilomantsissa.
26. " Bormoosissa.
26. " Sortavalassa.
28. Markkinat Hämeenlinnassa
- Tammikuun lopulla Turun haa-raosaston vuosikokous.
- Tammikuun lopulla lähettävät Kansanvalistus-seuran haa-raosastot vuosikertomuksensa toimikunnalle Helsingissä.

Sananlasku.

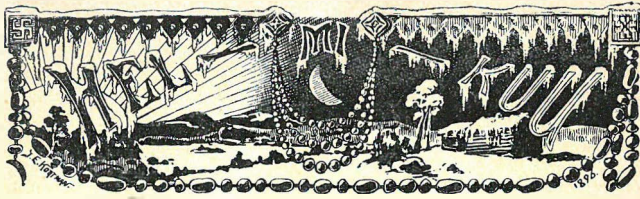
Hyvä Tuomas Joulun tuopi,
paha Ruutti pois sen wiepi

Yöllä, waasten uutta vuotta tehtiin monellailla taitoja, tiedusteltiin nainta-
onnea, vuoden tuloa, iän pituutta, u. m. joiden luetteleminen ei tässä mahdu.
Uutta joulua ja loppiaista kutsuttiin pieniksi pihiksi. Hiiva-Ruuttina loppui iloiset
joulujuhlat ja aloi "sininen talven selkä".

Jos uuden vuoden yönä on tyhni ja selteä ilma, niin tulee hyvä wiija-
wuosi, waan jos on nẽwa uunna uunna, niin on halla heinäkuussa, talvi kestellä
teää. Mitä jos nẽwa on lumen pinnaasta irti, waita waan sen uerran, että
raffitoira sopii juoksemaan usivan alaitte, niin ei halla tee wahinkoa. Jos uuden
vuoden, hõ on tuulinen ja sateinen, niin odotetaan katowuotta, jolloin ei waiffat
elä, eikä sienekkään kaswa.

Jos uuden vuoden päivä on kirkas ja tyhni, niin tulee hyvä marjarwuosi
ja muuttin kasvit menestyvät Tuuli ja sade uuden vuoden jälkeisenä yönä mer-
kitsee lumista talvea ja pakkasta. Mitlaiset ilmat ovat vuoden ensimmäisinä kah-
tenatoista päivänä, sellaisia ne tulee olemaan vuoden kahdenatoista huhtikuuta.
Siis merkitsee ensimmäinen päivä tammikuuta, toinen helmi- kolmas maaliskuuta
j. n. e.

Jos loppiaisenä on metjä hyyteessä, niin saadaan hyvä ohrawuosi. Ensim-
mäisestä suojasta (nuoskasta) uuden vuoden jälkeen luetaan mittieen katkistataa
päivää. Jos Heikinpäivänä on iwähän lunta, niin että sãngert näkyvät, niin tulee
hnono heinäwuosi.

Lut. I.	M. I.
1 M. Birko ○ 8,17 - 4,12 2mf. 20	
2 T. Maar. kirff. f. Ⓞ 9,53 i.] 21	
3 R. Huugo ○ 8,12—4,17 22	
4 T. Ungariūs 23	
5 P. Agaata ○ 8,7—4,22 24	
6 L. Latna 25	
Malaf. 3: 1—4. — Suuf. 2: 22—32.	
7 E. Kunttiläm. p. ○ 8,2—4,28 26	
8 M. Maffi 27	
9 T. Raima ○ 7,57—4,33 28	
10 R. Elina Ⓞ 9,5 i.] 29	
11 T. Opri ○ 7,51—4,38 30	
12 P. Elma 31	
13 L. Sulo ○ 7,46—4,44 3lf. 1	
1 Kor. 9: 24—27; 10: 1—5. — Matt. 20: 1—16.	
14 E. S. Sevtuages. Bales 2	

Muistiinpanoja:

1. Balt. palk. I. sarjat arv. ja arwo-
tut obl. lunnastetaan.
2. Turun t. 1885 vuoden obl. arwo-
taan (tämän kunn edellisellä puo-
listolla) ja forfoliput sekä arv.
obl. lunnastetaan
1. Pyy yhtiön 1895 l. obl. arwo-
taan.
2. Kunttilänpöivö jättää poismuutta-
va lampuot puolet huoneista jäl-
teenjä tulijalle.
3. Toripöivö Loviisassa.
4. Raahessa.
5. T. E. Runebergin syntymäpäivä.
9. Pitäkirjoittaja-yhd. vuosipäivä.

Kuu on oikein Otava. Sarvet suora-
han luvkehän, puosto perin pohjai-
lehen; silloin nuorten nousuaika,
vanhojen lepuaika.

Helmitun. Baikka tämä kuu on vuoden kylmin kuu, niin jo loppupuolella
„Matin toinen silmä vettä vuotaa“, kun ilmat ovat noivemmat niin että räyh-
kää tipaktelevat vettä, jonka höylymä jäähmetyttää jäiksi ja kun jääpuikot ja nysty-
rät aamulla kimaltelevat kuni helmet neitosten kaulassa, niin on tälle kunnle annettu
nimelki helmitun. Muuten nimitetään tammikuuta isoksi ja helmituuta viikoksi
tammelki niinkuin seuraava vanha tarina kertoo:

Bähä tammii sanoi isolle tammelle:

„Jos oisin sun asemallasi;
Niin kolmäsii kyttyeen lehmät,
Nan kädet taikinahan,
Tantereesen sianforkat.
Baan voi polonen päiväni:

„Jos yöllä brittelenkii,
Kilkiätii mä kylmämähän,
Niin päiväällä parajalla
Besi filmästä sirahtaa.“

Niin hyvin Saavalin, kuin Kunttilän päivääkin pidettiin jonkunlaisina vuosi-
pyhinä, jolloin ei lehrätty eikä kudoitu, vaan tehtiin keveämpiä nyläpöitöitä.
Käsfä kuusia vietetään iloinen laskeisjuhla, jonka enimmäinen päivä, sun-
nuntai, ei ole muita vyhiä merkittämpi, mutta tiistaina yhdään forkkarokka, ja
laskeaan mäkeä, toivotetaan kasparwaksi pittää sellavia. Laskeiselta ei enää oteta
tulka tupaan, vaan „päivä saa olla päteenä ja ivaeris kuttona.“

			Ministtinpanoja:
15 M. Sipro	○ 7,40—4,49	3	
16 L. Juliana	⊕ 11,51 a.	4	18. Toripäimä Borisša.
17 R. Wätinö	○ 7,35—4,55	5	20. Naisyyhdistyksen vuosip.
18 L. Konfordia		6	23. Marffinat Rajaanisša.
19 P. Rauppo	○ 7,29—5,0	7	23. " Ilwaniemiesšä.
20 L. Nieluifä		8	8. Kansanwalistus-seuran vuosifkofous Helsingisšä t. k. Lo-pulla lanomalehdisšä ilmoitettawana päiwänä.
2 Kor. 11: 19—31. — Luuf. 8: 4—15.			
21 S. S. Sekjages.	○ 7,24—5,5	9	Pakkanen pyrryn perästä, suwi suuresta lumesta.
22 M. Pietari		10	Sywin kylmi tynttelii, pahoin
23 L. Taalo	○ 7,18—5,10	11	Baamalin paleli, siitä halla
24 R. Mattias	⊕ 5,23 a.	12	heinäkuusša, talwi keskellä
25 T. Vittoria	○ 7,12—5,15	13	kesää.
26 P. Nestor		14	Wina on aikaa wireällä, ktre
27 W. Sauli	○ 7,6--5,21	15	laiskalla kotona.
1 Kor. 13: 1—13. — Luuf. 18: 31—43.			Anna armias Jumala sitä mieltä miehen päähän, ettei huomenna katuiji töitä tämänpäiwäisiä.
28 S. Paefiaisf.	Omni	16	

Talwitoisista tertoo wanha runo:

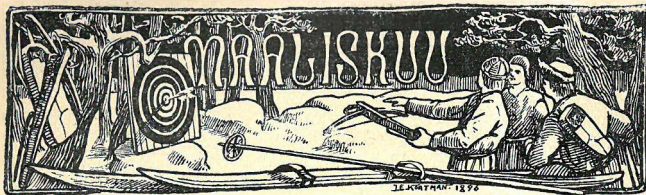
„Kyntteli kowin kystyhyi
Baawali pajattelewi:
Onto tehty talwitoitit?
Onto piffii pinoja?”

Onto aidakset ajettu,
Onto riismoja kehitetty,
Onto kankahat sanittu,
Moitettu ahwinoita?”

Tammii ja helmikuun pakkasia pidetään niin wälttämättömänä kesän lämpimälle, että niistä sanotaan: „Jos ei kylmä kynttelinä eitä panta paawalina, ei oo kelwoa kesä.” Jos härtä kynttelinä räpätään alta wettä juowi, niin kuffo Maariana janoon tuolee. „Kynttelin suoja, on puuteen tnoja: le nton lehmät ulwoittaa, atan lehmät ammuttaa. Kewoitä kynttelisä, kystyjä Pärttyksisä.”

Millainen ilma on la-kiaisena, sellainen sää sären futuwa. Ensimmäisestä suo-jašta Siproon päiwän jälkeen on yhdeksän wiiikko kesän tuloon.

Jos Matinpäiwänä lunta sataa, niin sen jälkeen wielä sataa kystyiwän toiran torkeudelta. Jos Mattina on palkanen, on kesä poutanen.

Luik. l.			l.	Muistiinpanoja:
1	M. Alpo	○ 7,1—5,26	17	Tässä kuussa arvotaan Porin kaupungin l. obl. v. 1871.
2	T. Janny		18	1. Puoleksi vuodeksi pestattu palkollinen pyhätöön päästökirjansa maaliskuun luluessa.
3	R. Kuntigunda	○ 6,55—5,31	19	1. Walt. 1882 l. obl. arvotaan.
4	T. Toimi	● 1,36 i.]	20	1. Walt. 1889 l. obl. arvotaan.
5	P. Siro	○ 6,49—5,36	21	1. Walt. 1895 l. korfoliput ja arvot. obl. lunnastetaan.
6	L. Rudolf		22	1. Hyv. yhtiön 1884 l. korfoliput ja arv. obl. lunnastetaan.
Pj. 119: 59, 60. Pj. 119: 58. Pj 119: 132.				1. Wiipurin kaupungin 1887 ja 1892 l. obl. arvotaan.
7	S. 1 Antonsp.	○ 6,43—5,41	23	1. Tampereen kaup. 1895 l. korfoliput lunnastetaan.
8	M. Kilppu		24	2. Toripäivä Kuopiossa.
9	T. 40 Marttyria	○ 6,37—5,46	25	2. Rapteenrannassa.
10	R. Mura		26	3. Markkinat Wiipurissa.
11	T. Harras	○ 6,31—5,51	27	9. Savonlinnassa.
12	P. Korjus	● 5,8 i.]	28	9. Torniossa.
13	L. Usto	○ 6,25—5,56	Wk. 1	9. Kontordia-yhdistyksen haara-osastojen vuosikokoukset.
1 Kesj. 4: 1—7. — Matt. 15. 21—28.				10. Taideyhdistyksen vuosipäivä.
14	S. 2 f. Paast.	Matilda	2	10. Markkinat Viitellissä.
				11. Toripäivä Kalajoella.

Maaliskuun nimi näyttää syntyneen janoista maali. Kun näet tämän kuun lopussa jo hanki kunnattaa, niin entiseen aikaan hiihtivät kylän nuorukset johonkin joululaulun paikkaan, asettivat maalin ja rupeivat siihen ampumaan. Täten harjoitukset he tarkoitti ampujiksi, joka siihen aikaan, kun päälehteinona oli metsästä ja kalastus, olivat saunon tähtelystä. Kuinka sunnusta arvoista joutsimiehet (kuttamiehet eli ampujat) olivat, näemme esim. siitä että ennen aikaa verot luettiin joutsimiehin, ja tällöin vuosivähdellä vielä kirkonrakennustyöt toimitettiin joutsimiehin, lukiemalla kunkin monta jousta jännittävää (voisijissa itämääräisiä olevaa) kussakin talossa oli.

Että maaliin ampumista entiseen aikaan harjoitettiin vahvasti, todistavat sekä vanhaan juulliset kertomukset, kuin myöskin ne monet kuitit heinäladot Jtä-Suomessa, joiden seinät ovat täynnä sekä haulin että luodin reikiä.

Jotaisessa asiassa on kullakin omat arvelunsa ja mielipiteensä. Niinpä esim. E. A. Gottlund arvelee maaliskuun nimen tulevan mahalasta, jota Lapin kielessä on „male” ja joka jo muka alkaa tässä maaliskuussa juosta. Mutta siinä arvelussa ei näy olevan verää, eikä koiruun mahalaa vielä maaliskuussa juoksemaan, vaan vasta huhtikuussa. Sillä siis on yhtä löyhä perä kuin hänen tuumallaan, että „Savon murre on parraim suaha kirjakieleksi.”

Martti.		M
15 M	Kristofer, Risto	3
16 T.	Kaufo	4
17 K.	Kerttu	5
18 T.	Edward	6
19 P.	Juuso	7
20 L.	Saakkima	8
Esef. 5: 1—9. — Luuk. 11: 14—28.		
21 E.	3 J. Paast.	9
22 M.	Viktor	10
23 T.	Uffel	11
24 K.	Gabriel	12
Jes. 7: 10—15. — Luuk. 1: 26—38.		
25 T.	Maar. ilm. p.	13
26 P.	Zimmanuel, Manu	14
27 L.	Soini	15
Galat. 4: 22—31. — Juh. 6: 1—15.		
28 E.	Puolipaast. J. Matti	16
29 M.	Jonas	17
30 T.	Guido	18
31 K.	Amos	19

Muistiiupaujoja:

14. Lähtöpäivä lampuodeille.
 15. Hyy. yhtiön 1887 l. forf. ja arv. obl lunast.
 15. Rauhoitusaita alkaa haahkan, isokurpan, joutsenen, jäniksen, metson, metsähänhen, kottaraisen, kyntölinnun, peltofanan, peuran, pyyn, suorsan survun, riekon, suokukon ja teiren.
 15. Tästä päivästä ei saa käyttää koiraa muuta kuin karhun, suden, ihveksen ja ahman jahtiin.
 16. Suom. Kirjallisuuden Seuran vuosikok. Helsingissä.
 16. Toripäivä Jämsällä.
 20. Revätpäivän tafsus.
 23. Toripäivä Kurkijoella.
 25. Wankeus-yhdistyksen vuosikokous.
 31. Laimmufainen plösfanomistapäivä hyyryläisille kaupunkisja.

Niinä vuosina, milloin pääsiäinen ei ole erittäin alhaalla, on Palmusunnuntai tässä kuussa. Sitä kutsutaan Jämsä-Suomessa wirpojunnuntaiksi, jonka lauantaina köyhempi väki ja erinomaittain lapset, kävivät wirpomassa. Urvoille (lampaille) puhjienneilla pajun oksilla wirvottiin (lyötiin) emäntää ja joskus häntääkin hartioille. Wirvoessa lausuttiin:

„Wirpoi warpoi, tuoreek' terweek' tulew.ik' wuodet':
 Kuin monta warpaa, niin monta waffikaa,
 Kuin monta oksaa, niin monta oritta,
 Kuin monta urpaa, niin monta uittaa!"

Palkan saatuaan ja kiitettyään, toiwottivat wirpojat:
 „Nännälle itra paku, emännälle leula leweä."

Talven pakkajista sanotaan: „minkä helmifuu helpottaa, sen maalisfuu makkaa." Muuten ennustetaan: „sen werran suwella sadetta, niin maalisfuuksja jumua."

Tässä kuussa 25:tä päivää kutsutaan rekifeitto Maariafji. Silloin pitäisi jo härän saada wettä juoda salwonen juuresta. Minkä werta lunta on Maariana malolla (katolla) sen werran on Kappuna wa'osja

„Kurki suoka, hauki maalla Maariaasta, wiikon päästä wiimeistääkin."

Jos Maariana on höyrymiä, niin kylmää vielä neljäkymmentä yötä sen perästä.

Luul			N.
1	T. Harald	○ 5,27—6,42 Mit.	20
2	P. Teodosius	⊙ 6,4 a	21
3	L. Ferdinand	○ 5,21—6,47	22
Sepr. 9: 11—15. — Suh. 8: 46—59.			
4	S. 5 f. Paast.	Kalermo	23
5	M. Grene	○ 5,15—6,52	24
6	T. Bilho		25
7	R. Hippo	○ 5,9—6,57	26
8	T. Suoma		27
9	P. Ditto	○ 5,3—7,2	28
10	L. Hefekiel	⊙ 10,7 a.	29
Filipp. 2: 5—11. — 1 Kor. 11: 23—29.			
11	S. Palmusunn.	○ 4,57—7,7	30
12	M. Julius		31
13	T. Sointu	○ 4,51—7,12	Htt. 1

Muistiinpanoja:

1. Walt. 1886 l. obl. arv.
 Walt. 1859 l. oblig. arvotaan
 tässä kuussa.
 Henkikirjoitus toimitetaan maaliskuun 15 ja heinäkuun 15 päivän välillä.
 Konfordia-yhdistyksen vuosipäivä tämän kuun alussa
 Suomen Käsitönnästävien vuosikokous tässä kuussa.

Milloin laiska työn tekeepi, talveks ei tarkene, kesällä ei kerkii, syksyllä on suuret tuulet, kevädällä wettä paljo!
 Wireällä wiljaa, laiskalla fontaa.

Huhtikuu nimen woipi johtaa lanoista huhta ja huhtoa. Tässä kuussa näet kävivät entiseen aikaan iläntämiehet yhteisessä metsässä merkitsemässä lehdon, joka seuraavana kesänä oli kaakeksi kaadettava ja huhtaksi tehtävä. Myös viime kesänä kaadettu kaaki larsittiin huhtikuun lopussa, touko- tahi kesäkuun ahoilla poltettavaksi, aina sen jälkeen miten kesä milloinkin tuli. Siis alkoi huhtaan teko tässä kuussa, josta ehkä kunkaakin on nimensä saanut. Mutta kun tämän kuun lopussa lumi maata, ja maa huhtoutuu, niinkuin sananpari sanoo: „maaliskuun maat aavaapi, huhtikun huhteleepi” niin woipi tämän nimen tästäkin johtaa. Eumen sulamiestä muuten sanotaan: „minkä maaliskuu säästää, sen huhtikun päästää.”

Upeasti on iloinen pääsiäisjuhla tässä kuussa, jolloin pojat laittavat kiikut, josja tyttöjä kiikuttaa heiluttelevat.

Pääsiäisjumuntaamuna katetaan auringon nousua; jos se paistaa kirkkaasti nousustaan, niin tulee hyvä kulkavuosi. Jos päivä on pilvessä, niin paanee halla marjojen kukat.

Tässä kuussa on tuo merkittävä jorinpäivä. Jo warhain aamusella entiseen aikaan teki emäntä tarjakeria moullaista kouskia ja taikansta. Sittemmin pani hän, samaten kouskia tehden, kessot lehmien kaulaan lausuen:

Luft		M.
1		1
14 R.	Tellerwo	2
15 L.	Linda	3
	Jeſ. 53: — Luuf. 23: 32—43.	
16 P.	Pittäperi Jalo [☉ 8,5 a.	4
17 L.	Eljas	5
	☉ 4,39 7,22	
1	Kor. 5: 7, 8. — Mark. 16: 1—8	
18 S.	Pääsiäisp. Valerian	6
	Tr 10: 34—41. — Luuf. 24: 13—35.	
19 M.	2 pääsiäisp. ☉ 4,33—7,27	7
20 L.	Amalia	8
21 R.	Anſelm	9
	☉ 4,27—7,32	
22 L.	Mitina	10
23 P.	Drjö, Syri	11
	☉ 4,22—7,37	
24 L.	Albertina	12
1	Juh. 5: 4—10. — Juh. 20: 19—31.	
25 S.	1. Pääsiäi . j. ☉ 4,16—7,42	13
26 M.	Kletus, Bijapää	14
27 L.	Antamo	15
	☉ 4,10—7,47	
28 R.	Turo	16
29 L.	Toko	17
	☉ 4,5—7,51	
30 P.	Marianna	18

Muistiinpanoja:

29 Suomen Tiedeseuran vuosipäivä.

Tässä kuussa toripäivä Mikulan Ruinokankaan kylässä Rovään kuluessa antavat Kansanvalistus-seuran asiamiehet vuotuiset tilit heidän luonaan myötävänä olevista kirjoista.

Räfi tuo suven sanoman, pääsky päivän lämpeämmän.

Pida tallella talosja waramiſko Malpurille; Gero emästä anoo, Urpaanusfin uikuttaa.

Ei pelto petosta salli

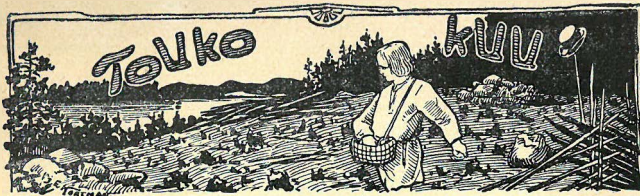
„Kellon kaulahan siwallan,
Kulun kellon lehmälleui.
Kulu kello, tai'u kello,
Kai'u kariamaan perstä
Kai'u kotitartanohon!
Eä oot surin lehmistäni,
Wahwain waſitotiſtani:

Tuo ſä kariani kotihin,
Kaltutellen kartanolle,
Saartele iltaiawulle
Wielä päivän vaiſtaeſja,
Keſki:llan kelttäiſiä.
Tuo jonoſta Jumalan karja,
Karja ehtoſan emännän!”

Jos emen juvinpäivää ntkonen jorſee, niin odotetaan tſhmää ja ſateiſta keliä

Tämän kuun enſimmäiſenä ja ehtäpä viimeiſenäkin päivänä narrailemat ihmifet toifiaan, juokuttaien „apriilia“. Tämä ei tofi ole ihan yleinen tapa, wafintin maajendulla.

Pääſiäiſtä wietettiin ennen neljä päivää. Täten totentui ſananparfi: „Kellin keliällä tyntää, je jouten joulua pitää, päättäkauteen pääſiäiſtä”

19	Wappu	3,59—7,56	19	
1	Piet. 2: 21—25. - Suh. 10: 11—16.			
2	S. 2 j. Väijä jätk. 10,25 i.]	20		
3	M. Kristinpäivä	3,54—8,1	21	
4	T. Roosa		22	
5	R. ALEXSANDRA	3,48—8,6	23	
6	T. Jenny		24	
7	P. Helmi	3,43—8,11	25	
8	L. Agda		26	
	Jesai. 30: 15. 1 Tim. 2: 4—6. Ebr 4: 1, 2.			
9	S. 2 Huukousy.	3,38—8,16	27	
10	M. Aino	11,17 i.]	28	
11	T. Osmo	3,33—8,21	29	
12	R. Lotta		30	
13	T. Floora	3,28—8,26	1	
14	P. Cedita		2	

Muistiinpanoja:

Syy. yhtiön 1884 ja Tampereen kaup. 1887 l. obl. arvoit. tässä kuussa.

1. Pappien vuosii alkaa.

1. Muuttopäivä puoleksi vuodeksi pestatuilla palkollisilla (ainoastaan kaupungeissa).

1. Jos asianhaarat niin vaativat, saa kansakoulujen lukufausi tänäpäivänä päättyä, ja on opettaja silloin velvollinen pitämään pienten lasten koulua 15 päivään kesäkuuta.

1. Tyriäisten rauhoitusaita alkaa.

1. Walt. palk. l. obl. num. arm.

Toukokuu nimi johtuu tou'on (Tewät kylvön) teosta, jota tässä kuussa toimitetaan.

Tou'on te'on aikaa luettiin Pietarista Jyrkiin tafaperin kymmenen viikkoa vanhaa lutua. Seuraava vanha runo vitkkaa millä viikolla on mitään kylvetäviä.

Kyntömiehen kylvö-ajat
Ovar tiedosja toiset:
Kymmenes on kyvön kylvö,
Yhdeksäs on lasten kylvö,
Kahdeksas on pellon pano,
Seitsemäs on pavun tefo.

Kuudes viikko, kuitu viikko,
Viides viikko, ohra viikko,
Neljäs on tattarin tefo,
Kolmas kaalin, lantun, aifa;
Toinen viikko tou'on päätös,
Kun nauris on napattu maahan."

Tou'on alkajaiset olivat ennen aikaa vuoden merkittävimpää juhlaa. Sitä vietettiin yht'aitaa joka talossa, kylän isäntäin harkinnan mukaan.

Jo anti vanhain aamujella herätettiin paimenet, jotka kengeisivät vuoteellaan, jott'ei muka jalat tulisi kesällä kipeiksi. Sitte tekivät he vanhimman lehmän kellossa taitinan vedestä, ruisjauhoista ja lehmän tarvoista, josta he uunin leu-fakivella väistöivät tataroiksi, joita sitte annettiin kullekin lehmälle. Näin vpsyivät muka lehmät koko kesän yhdesjää karjassa.

Nimi		N.	M.	Muistiinpanoja:
15 L. Sofia	⊙ 3,24—8,30	3		1. Nirolain kaup. 1885 ja 1893 sekä Suomen Yhdyspankin 1895 l. obl. arvotaan.
Jaaf. 1: 17—21. — Juh. 16: 5—14.				
16 S. 4 f. Pääf. j.	⊙ 3,34 i.	4		1. Gyp-yhtiön 1895 sekä Sels. kaup. 1876, 1882 ja 1892 l. forf. ja arv. obl. lunastet.
17 M. Rebekka, Alma	⊙ 3,19—8,35	5		1. Sels. seuraf. 1891, 1895 ja 1896, Nirolain f. 1885 ja 1893, Tampereen f. 1887, Rauman f. 1896 ja Yhdyspankin 1895 lainojen korfo- liput lunastetaan.
18 L. Cero		6		2. Sels. seuraf. 1891 ja 1896 l. obl. arvotaan.
19 R. Emilia	⊙ 3,15—8,40	7		7. Muinaismuisto-Yhdistyksen muosipäivä.
20 L. Karoliina		8		11. Gaminan haara- ofaston muosipäivä.
21 P. Rosti	⊙ 3,10—8,44	9		12. Etäinmarffinat Salon kaup- palasfa.
22 L. Hemminki		10		13. Fauna et Flora seuran muosipäivä.
Jaaf. 1: 22—27. — Juh. 16: 23—33.				
23 S. Rufousf. Lyydi	⊙ 3,6—8,48	11		13. Walt. 1859 l. forf. lun.
24 M. Marif	⊙ 11,14 a]	12		13. Etäinmarffinat Turusfa.
25 L. Urpo	⊙ 3,2—8,52	13		15. " Heinolasfa.
26 R. Wilhelmina		14		19. " Kausalassfa.
Etr. 1: 1—11. — Marf. 16: 14—20.				
27 L. Selatuorst.	⊙ 2,59—8,56	15		25. " Tammisaaresfa.
28 P. Leuto		16		
29 L. Diva	⊙ 2,35—9,0	17		
1 Piet. 4: 7—11. — Juh. 15: 26—27; 16: 1—4.				
30 S. 6 f. Pääf. j. Taimi	⊙ 2,5 i.	18		
31 M. Ella	⊙ 2,52—9,4	19	25.	

Juhlamurkina hyötiin yhdesä, vuoroin kusefin talosfa. Siihen ottivat osaa jokaisen talon isäntä ja emäntä sekä sen perheen jäsenet, josfa atrioitiin. Murkinfi teitettiin nuorta maitoa, jonka setaan pistettiin joulujuhloista murekkeitä (möl- tyä). Tuota kunnattiin lufemalla ja veifaamalla.

Siitte lasti emäntä lehmänsä nito monilla taikauffilla ja luvuilla, kufettaan ne peräsiään lautumelle. Isäntä meni kynnäjäin kansfa metsähalmeelle, josfa pani hattunsa seipään nenään ja alkoi kylvää kauraa. Kylväessään luti hän kylväjän fanat. Ktapuo'ella, kun kynnäjät tulivat kotiin, niin heibät kufelttiin heivoisten selässä ja toivotettiin:

„Kasvatoon kaura, Meneštyköt miehet
Dunnistutioon ohra! ja vauristutoot varfat!“

Kun paimenet tulivat kotiin, niin pani emäntä kolm- kertaa wettä kopasta kunnin paimenen päähän ja toiwotti lehmäpaimenille:

„Paimen klys kasvamaan,
Lehmä alas kypmään!“

setä lammaspaimenille:

„Kyllä alas wirtumaan
Paimen klys kasvamaan!“

Käen ensimmäisestä kufunnašta lufettiin nainta- ja itäwuofoa.

Luft.			M.
1	T. Teemu	○2,51-9,6	21
2	R. Wenla		21
3	T. Viola	○2,48-9,9	22
4	P. Toivo		23
5	L. Bonifacius	○2,45-9,12	24
Ap. Teot. 2: 1-13. — Zuh. 14: 23-31.			
6	E. Helmuaij.	Kustaa	25
Ap. T. 10: 42-48. — Zuh. 3: 16-21.			
7	M. 2. Helmuaij.	○2,43-9,15	26
8	T. Salomo	8,42 a.	27
9	R. Enfio	○2,41-9,18	28
10	L. Swante		29
11	P. Barnabas	○2,40-9,20	30
12	L. Esfo		31
Room. 11: 33-36. — Zuh. 3: 1-15.			
13	E. P. Kolm. v.	○2,39-9,22	Rf. 1

Muistuttampanoja:

- Muistuttampanoista kirjasto on kesäkuun 1 p:stä syyskuun 1 p:wään auki ainoastaan keskiwiik-koina ja lauantaina.
1. Hyvryläisten vuosi alkaa.
 1. Walt. 1882 ja 1889 l. kor-koitpit ja arwotut obl. lu-nastetaan.
 1. Walt. 1895 l. obl. arwot.
 1. Dulun kaup. 1895 l. korfol-lunastetaan.
 1. Ute anlaatuifet palowaku-tufket uudistettawat.
 1. Koirashaahkan rauhoitus-ajan wim. päiwä.
 1. Uusi aikataulu waltion rau-tateillä. Paikakisjunat al-kaawat

Kesäkuu on saanut nimensä siitä että warinainen kesä on alkanut tulois-tuffensa tässä kuussa: ruoho maassa, lehdet puissa, tuffatet kedolla. Kaikki elää ja liikkuu luopuissa luonnoissa.

Kesän kuun suurin juhla on ollut Zuhannus. „Touluksi talwi ja Zuhannukseksi kesä“, owat wanhat sanoneet. Silloin seurattamakin kirkossa weijaa: „Zojoutut armias aita, ja luvvi suloinen.“

Zuhannuksen aatrona ajoitwat paimenet entiseen aitaan karjansa kottiiu joteesti-iltain aitaan, hopyttaen ajaesjaan.

„Wrtu kirjo, wrtu karjo
Uton jubialle jatolle!“

Kaifilla oli Zuhannusaattona paljon työtä, kun

„Wirtti oli pesiawänä,	Sulikoiset huuhdottawat,
Wenfit puhdistettawana,	Pyhäleiwät leiwottawat,
Sillan alus siivottawa	Piirakkaiset paistettawat.“

Zuhannusaattona teiwät miehet jollekin mielelle koton terwakkisista, hawuista y. m. kuuwista puista. Koton kettelle pytytettiin tuores rihua ja sen päähan pan-tiin terwajaawi (korwo). Kallisen työtä ja saunan kylwettyä, mentiin rahwaalla

14 M. Celis	⊕ 10,41 i.	2	
15 T. Wietti	⊙ 2,38—9,23	3	
16 R. Justina		4	
17 T. Urho	⊙ 2,37—9,24	5	
18 P. Tapio		6	
19 E. Siiri	⊙ 2,37—9,25	7	
1 Suh. 4: 16—21. — Luuf. 16: 19—31.			
20 S. 1 f. Kolm. p.		8	
21 M. Uhti	⊙ 2,37—9,26	9	
22 T. Paulina	⊕ 1,4 a.	10	
23 R. Katto	⊙ 2,38—9,26	11	
Jes. 40: 1—8. — Luuf. 1: 57—80.			
24 T. Suh Kast. p.		12	
25 P. Saaretti	⊙ 2,39—9,26	13	
26 E. Jeremias		14	
1 Suh. 3: 13—18. — Luuf. 14: 16—24.			
27 S. 2 f. Kolm. p.	⊙ 2,40—9,25	15	
28 M. Leo		16	
29 T. Pietari	⊙ 2,42—9,24	17	
30 R. Väinö	⊕ 4,35 a.	18	

Muistiinpanoja:

4. Etäimmarffinat Porissa.
4. " Lantipohjassa.
9. Lähetys-seuran vuosijuhla.
10. Etäimmarffinat Jkaalissa.
15. Syp. yhtiön 1887 l. obl. arw.
15. Toripäivä Wirolahden Wi-rojoella.
16. Etäimmarffinat Oriveden kirkonkylässä.
20. Kevätlukufausi päättyy kansakouluisia ja seminaareissa.
21. Kesäpäivän seisaus.
22. Toripäivä Loviisassa.
29. " Borwoossa.
- Kansanvälistys-seuran laulujuhla Mikkelissä kesäkuun festivaaleilla.

Kuuron pilvestä sataapi, kajan-
neesta kaisen päiwä.

Rohja poudat pommettomat, itä
ilkeät satehet.

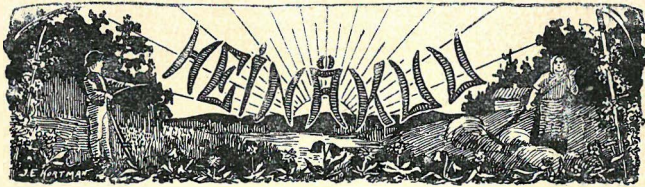
koton polttoon. Wandin mies tulässä sytytti koton palamaan. Koton parailaan palaessa, wisakasi ääntä kolkkovalteaan pieneen, erillaisista langoista neulottu pnsiin, jossa oli kaikkia siemenlajia mitä tuurdesja machan kylwettiin. Heittäessään rutoiti hän Uktoa antamaan hyviä wnoden tuloa. Koton palaessa ammuttiin pshyillä wneampia launantia.

Paimenet teiwät tavallisesti itselleen eri koton ja ampuiwat sillä tawoin, että pankwat towan, tulisen hiiien maaperä-kivelle ja paistajiwat toisella kivellä hiiien päälle. Se pantahti kowasti.

Wuorntaiset laittoiwat itielleen tanssilawan, jonka huopärille istutettiin koi-wuja ja niiden wälille sidottiin köynnöksiä tuohista, wariksen lawoista y m. Siinä sitte leikittiin „pittää piitaa“, y. m. leittejä puoleen wöhön saakka.

Juhannusyhönä katsoiwat naintahaluiset tnlwvaa puoliwoansa erinäisillä kons-
teilla. Martein ensiijät koiwoiwat aarteita Juhannusyhönä. Kirkon luona tarjoili-wat miehet toisilleen wiinaa, jota rhyppittiin „Woujuhlan muistoksi.“

Pietarin päiwä oli jonkunlainen puoliyuphä, jolloin ei mitään kowempia töitä tehty. Miehiet koweltesiwat mintä mitätin ja naiset käiwivät tuohia kiskomassa. Kunnalluksen saatuuan, toiwat he tuohensa kottiin ja kääriwät hiplummat (hienom-mat) tuohet käärikärölle wirintuohiksi, waan tanakimmat (patsummat) käärittiin ke-rälle tohvelituohiksi. Näistä walmistetiwät he jalkineita käwellesään kesän pitkin.

Lut.	36.
1 T. Naro ○ 2,44—9,23 Kesät. 19	
2 P. Maar etf. 20	
3 L. Urvo ○ 2,46—9,21 21	
1 Piet. 5: 6—11. — Luuk. 15: 1—10.	
4 S. 3 f. Kolm. p. Ulla 22	
5 M. Unto ○ 2,49—9,19 23	
6 T. Esaias 24	
7 R. Klaus ○ 2,51—9,17 25	
8 T. Toivottu 3,12 i.] 26	
9 P. Lyyli ○ 2,54—9,14 27	
10 L. Saima 28	
Room. 8: 18—23. — Luuk. 6: 36—42	
11 S. 4 f. Kolm. p. ○ 2,58—9,11 29	
12 M. Herman 30	
13 T. Zoel ○ 3,1—9,8 Heinät. 1	

Muistiinpanoja:

- Dulun kaup. 1881 l. obl. arv. kuuauuden alussa.
1. Balt. 1886 l. korfol. ja arv. obl. lunastetaan.
 1. Porin kaup. 1871, Dulun kaup. 1881, Wiipurin kaup. 1887 ja 1892 sekä Suom. kaup. Hyy. kasjan 1895 l. korfol. ja arv. obl. lunastetaan.
 1. Markkinat Sortavalassa.
 4. Luth. evank.-yht. vuosikot.
 15. Uryriäisten rauhoitusaita loppuu.

Heinäkuun nimi tulee heinän keosta, jota tässä kuussa toimitetaan. Taivalliseksi on kiini lämpöisin vuodenaika Pohjolassa.

Ne seurakunnat, joiden vanhat kirkot olivat yhdistetyt Neitsy Maarialle, viettivät kirkonja viijät tässä kuussa, Maarian Esittöpäivänä.

Miinkuin tiedetään, ovat useimmat meidän vanhat kirkomme rakettu katolilaisen uskon aikana, jolloin oli tapana, että kuu seurakuntaan rakettiin uusi kirkko, niin se yhdistettiin jollekin entiselle pyhimykselle, joka siten tuli kirkon suojelepyhimykselle eli haltialle. Miinpä esim. Jäästen kirkko oli pyhitetty pyhälle Pietarille ja kirkkopyhä vietettiin 29 p. kesäkuuta. Ruokolahden ja Johanneksen kirkot olivat pyhitetyt pyhälle Johannekselle, Nautjärven kirkko Neitsy Maarialle, Antrean kirkko p. Andreakselle j n e.

Kaikkien niiden monien pyhien joukossa, joita katolinen kirkko vnoittain viettää, on kirkkopyhä myöskin suuresta arvosta. Sitä vietetään aina siinä päivänä, milloin kunkin kirkon suojelepyhän nimiräivä sattuu olemaan almanakkaan, tahi kirkkoisien kirjoituu merkittynä, pitämättä tufua, josta vietetävä kirkkopyhä sattui sunnuntaille tahi arkiville.

Entiseen aikaan kun Suomessa oli kansaa vähemmän ja maa harvempaan asuttu, tiet ja kirkkuvuorot olivat huonommat, joten kansa oli harvemmin tilaijuu-

Luuk.					
14	K. Miisa	☉ 6,32 a	2		
15	T. APOST. JAKO	☉ 3,5—9,5	3		
16	P. Reino		4		
17	L. Meffi	☉ 3,9—9,1	5		
1 Piet. 3: 8—15. — Luuk. 5: 1—11.					
18	E. 5 f. Kolm. p. Fredrik		6		
19	M. Saara	☉ 3,13—8,57	7		
20	T. Margareta		8		
21	K. Hanna	☉ 3,17—8,53	9		
22	T. Matleena	☉ 4,48 i.]	10		
23	P. Olga	☉ 3,22—8,49	11		
24	L. Kirsti, Ritti		12		
Sepr. 12: 14—24 — Matt. 5: 20—26.					
25	E. 6 f. Kolm. p.	☉ 3,26—8,45	13		
26	M. Martta		14		
27	T. 7 Unitekoa	☉ 3,31—8,40	15		
28	K. Nuno		16		
29	T. Nawi	☉ 3,35—8,36	17		
30	P. Eriita	☉ 5,38 i.]	18		
31	L. Helena	☉ 3,40—8,31	19		

Muistiinpanoja:

22. Mätätän alkua.
31. Joutsenen, naarashaahkan, metsähanhen, kyntölinnun, kaikkien suorsalajien, isokurpan ja suokuron rauhoitusajan viim. päivä.
Jos suostuntaveron alainen kuolee ennen tämän kuun ensimmäistä päivää, ei hänen puolestaan tarvitse veroa suorittaa.

Waris huutaa iltasella huomiseksi hyvää säätä; waris raakkuu aamufella päiväksi pahaa säätä.

Pouta paras heinä mies on
Olkivuosi, ohravuosi; hilla-
vuosi, hallavuosi.
Kolme on kiirettä kessällä: yksi on rutu rukihillä, toinen heinällä helinä, kolmas kal-
lis kauran niitto.

deesa yhteen kokoontua, niin oli luonnollista että ne harvat tilaisuudet, jotka antoivat aihetta kunnan kokoontumiselle, käyettiin hyväksi ja kirkollisen hartauden oheisa toimitettiin myös maallisia asioita. Niinpä kirkkopyhäin, jos ne eivät vain sattuneet sunnuntaiksi, toimitettiin yhtä ja toista kaupantekoa: vaihdettiin hevosia, ostettiin ja myytiin maantuotteita, käsitteisiä, makeisia, y. m. Ett'ei tällaisissa tilaisuuksissa lemmeleikkotajaaan unohdettu, oli aivan luonnollista; sillä niinhyvoin meno kuin tulo-matkalla, seä itse juhla-aitanakin yhtyivät pojat ja tytöt yhteen seuraan, joissa usein „lempi nousi liejumahan.“

Viikko Lutherin opin kantaan juurruttua, jätettiin kirkkopyhäin vietto kokonaan pois. Mutta totuttu tapa ei heville kankaasta taitoa. Kun kanta ei arkiona saanut kokoontua kirkkopyhä viettämään, niin kokoontui se seuraavana sunnuntaina, joita sitte kokonayppöiksi tutkittiin. Niinpä vielä nytkin paikoin Ytä-Suomesä kokoontuu kanta kofolta viikseinä pyhinä yhteen eri kirkkoilla, ei tosin kirkkopyhäin viettoon, mutta harjoittamaan wallattomuutta.

Mätätän tuopi tapallisen kirppuja joka taloon, Jaakonpäivänä pitääolla. Inghilas pellolla ja päre pihdissä (tuoli tuvasä). Kuka unikeko päivänä matkaa, se on olewa unekias koko vuoden. Jos Olin päivänä taitaa, niin tulee pitkälliset sateet.

Luk. l.		S.
	2 Piet. 1: 16—18. — Matt. 17: 1—8.	7
1	S. 7 f. Kolm. p. ○ 3,42—8,28	20
2	M. Ratri Heinäk] 21	
3	T. MARIA ○ 3,47—8,23	22
4	R. Tarffi	23
5	T. Salme ○ 3,52—8,18	24
6	P. Sirkku D 8,4 i] 25	
7	L. Sahja ○ 3,56—8,13	26
Jlm. 14: 6—7. Gal. 3: 11. Ap. T. 5: 38, 39.		
8	S. 3 Rufousp. Oma	27
9	M. Weli ○ 4,1—8,8	28
10	T. Lauri	29
11	R. Sanna ○ 4,6—8,2	30
12	T. Alaara ☉ 4,2 i	31
13	P. Kanerwa ○ 4,11—7,57	1 Elok.
14	L. Cusebius	2

Muistuttajanoja:

- Turun kaup. 1885 l. obl. arv. kuukauden edellisellä puoliskolla.
1. Hyp.-yhtiön 1895 l. obl. arvotaan.
 1. Valtion palk. I sarjat arv. ja armotut obl. lunast.
 1. Turun kaup. 1885 l. korkol. ja arv. obl. lunastetaan.
 1. Luovalliseen metsästykseseen saa käyttää koivaa järvien rannoilla ynnä vesiperäisillä mailta.
 5. Suom. asev. patalj. vuosip.
 9. Jänneksen, metsäteeren, metsäkänän ja pyynn rauhoitusajan viimeinen päivä.

Elokuu. Tämä kuu, jonka nimi viittaa merkityksensä, on se kuukaus, joka maamiehelle viimeiset päätökset antaa vuoden tuloista. Kyllähän jo kesä- ja heinäkuussa näkee miten viljat kasvavat, vaan tuo kasvillisuuden pahin vihollinen, halla — jota „päivän Pärttelin perästä ei lähde ha'an takaan” — tekee nyt tärkeimmät tehtävänsä. Jos se Herran liikkeelle lähtee kylmästä koidistaan, niin ei se malta olla vaihtelematta meidän maan kesäkasvujia. Tupakan se ensin pyraisee ja kuu se maistuu katkeralta, niin haukkaa se potaattia suunsa makuksi. Sydänsään potaattia, se tavallisesti muistaa, ett'ei särvintä saa leivittää syövä, ja sitipä se hatarajee jokapäiväisistä leipää (lauroja), että suunsa kahisee.

Tuon kutsuamattoman vieraan käytyä, on ihmishillä hyneleet siimisiä ja suru sydämeissä. Jos se aikaisemmin kiikuu, kuten välisiä tapahuu, niin saadaan „liätä taitinaan puolet petäjätä.” Vaan jos se viipyy tämän kuukauden potsia, niin ilo loistaa jollakin kasvoilla; sillä „lon aikana iloitaan.” Wariinkin neitotet maalla ovat iloisiaan hypästä vuodentuloista, toivoen „jaavansa kultanja omakseen”. Kuu viljavuonna kannattaa häitä pitää; vaan „hallan jällelle jääpi tie, joka syöpeliin vie”.

Laurin päivänä aloitettiin ennen aikaan rutiin kylvä työmaille ja kaskeen. Maanon ja Samulinpäivät pidettiin parhaana pellon kylvä-aitana.

Luft. 1.			1.	
1	Kor. 10: 6—13. — Luuf. 16: 1—9.			
15	S. 9 j. Kolm. p. ○ 4,16—7,51	3		
16	M. Brynolf	4		
17	T. Berner ○ 4,21—7,45	5		
18	R. Armas	6		
19	E. Mauno ○ 4,25—7,40	7		
20	P. Samuli ₤ 10,9 a.	8		
21	L. Nasto ○ 4,30—7,34	9		
1	Kor. 12: 2—11. — Luuf. 19: 41—47.			
22	S. 10 j. Kolm. p. Jimar	10		
23	M. Sateus ○ 4,35—7,28	11		
24	T. Berttel	12		
25	R. Loviisa ○ 4,40—7,22	13		
26	T. Ilma	14		
27	P. Lemmitty ○ 4,45—7,16	15		
28	L. Tauno ₤ 5,9 a.	16		
1	Kor. 15: 1—10. — Luuf. 18: 9—14.			
29	S. 11 j. Kolm. p. ○ 4,49—7,10	17		
30	M. Cemil	18		
31	T. Arvi ○ 4,54—7,4	19		

Muistiinpanoja:

10. Metjästys koirilla vapaa.
11. Tähän aikaan nähdään runsaasti lentotähtiä.
20. Syyslukukausi alkaa kansakouluttaja-seminaareissa.
22. Mätäkuu päättyy.
31. Peltopyynn rauhoitus-ajan viimeinen päivä.

Ei halla haasta lähde, kaste varjosta varise, päivän Berttelin perästä.

Ei sifiä siipiintu, päivän Berttelin perästä.

Sadetta syysrusko, talven jatkoa keväimen.

Mina auttavi Jumala, ajan funkin katkaieepi, ei ole vielä melkonunna eikä tah-tonut tafaijin.

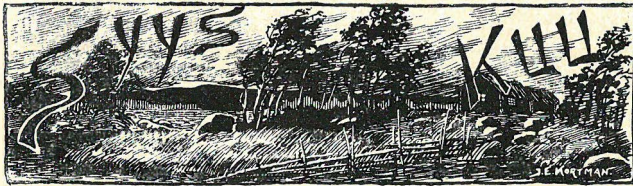
Bärttelin päivä on ollut tämän kuukauden merkittävin päivä. Siitä alkaen kun päivät jo lyhenevät, heitetään pitkä ruokaleivot pitämättä: sillä „Bärttelin ottaa pois päänalaiset“.

Tutiseen aikaan aloitettiin fosiominen Bärttelipäivä-sunnuntaina. Sitöin tytöt kävivät kolme kertaa ympärä kirkon myötä päivää ja höyviivät:

„Lurtti (sulho) lupasi tulla kseen
Bärttelipäivä sunnuntaina.“

Samoin oli tyttöjen käytävä yhtä monta kertaa kirkkorannassa ja joka kerta siellä pestävä silmät.

Suurella fomenrella meni sulhanen fosiomiin puhe- eli fosiomiehen keralla Bärttelipäivä sunnuntaina. Buhemiehellä oli tupakkaväkki olalla, josta halattiin ja poltettiin „tupakainia“. Nunnäta tarjoiltiin tuohiesta tauliasta ja nunnätafariessa. Jos nunnätafariessa aivastutti, niin luettiin aivast: parillaiset aivast merkitsevät naima-ajan onnistumista, vaau parittomat päin vastoin. Sorinus annettiin hnoneessa oven taana, jossa morsian seisoi taalon kansja. Sulhaisväteä höy-tettiin ja juotettiin morsiamen totona.

1 p.	2 p.	3 p.	4 p.	5 p.	6 p.	7 p.	8 p.	9 p.	10 p.	11 p.	12 p.
R. Salli	⊙ 4,54—7,1	Claf. 20									
L. Justus											
P. Serafiina	⊙ 5,1—6,55	22									
L. Mooses	⊙ 0,53 a.	23									
2 Kor. 3: 4—18. — Mart. 7: 31—37.											
S. 12 f. Kolm. p.	⊙ 5,6—6,49	24									
M. Sakari		25									
L. Regina	⊙ 5,11—6,43	26									
R. Maria		27									
L. Ervert	⊙ 5,16—6,37	28									
P. Kalewa	[⊙ 3,52 a	29									
L. Aleksanteri	⊙ 5,20—6,31	30									
Galat. 3: 16—22. — Luuk. 10: 23—37.											
S. 13 f. Kolm. p.		31									

Muistutuksia:

Tässä kuussa jaa palkollinen pöytä päästötöistä siinä. Samoin on häntä ojentettu antamaan päästötöiden palkolliselle, jota hän ei aio pitää seuraavana vuonna.

Porin kaup. 1871 I. obl. arvotaan tässä kuussa.

1. Balt. 1882 ja 1889 I. obl. arvotaan.
1. Balt. 1895 I. forkol. ja arv. obl. lunastetaan.
1. Ohj. yhtiön 1884 I. forkol. ja arv. obl. lunastetaan.
1. Tampereen kaup. 1895 I. forkol. lunastetaan.
1. Ohj. lufutausi alkaa kouluisia.
8. Eläinmarkkinat Kärjämäellä.
9. Metänhoitoyhdistyksen tavallinen vuosikokouspäivä.
14. Martinat Joensuuissa.
15. Eläinmarkkinat Heinolassa.
15. " Pietäjämällä.
15. " Mounhjärven Häijäissä.
15. " Vihtiputaalla.
15. Ohj. yhtiön 1887 I. forkol. ja arv. obl. lunastetaan.
17. Eläinmarkt. Tyrvään Marttilassa.

Syyskuu. Tässä kuussa hedelmät ja juurikasvit tuleentuvat ja lehdet keltastuvat; siis syys on tullut, jonkatähdän tälle kuulle on nimelti annettu syyskuu. Kefätyöt ja toimet päätetään.

Winkula-Matinpäivänä on paras omenan (potaatin) katoaika.

Witonpäivä on tässä kuussa merkittävin päivä. „Mittelitä ämmät tupaan, naurit tuoppaan.“

Witkopäivä sunnuntaiksi pesivät ennen aikaan naiset jo perjantaina tupansa, jotta jo lauantaina kaikki oli puhdistettu ja veitassa. Kehittäitä ja pitäviä väistettiin ja muita pyhäruokia varustettiin juhlan tuntiaksi.

Vanhan Witkopäivän iltana majoitettiin ensi kerran lehmät käävään ja hevoset talliin. Lehmä hylättäessä sanottiin:

„Ehkö ruokasi rumasti, yhä pintasi lujasti!“ Käivän kynnnyksellä hakattiin lehmille silppua. Silppujen setaan piti hakea kolmelta veropiiriltä metsän röhää, jiden koutaa ja naapurien viefteistä heiniä. Näistä sitte laitettiin ensimmäiset bakteet kariake.

Myös siinä oli puolestaan kyllin puuhaa hevosia talliin pannessa Witkopäivä-iltana. Wieraalta veromaalta piti hankkia heinät ja ne wäsemmasä tainoissa kottiin kantaan ja tallin kynnnyksen hti viiskata ruppun (toimeen). Sitte otti

1 päivä		N	Muistiinpanoja:
13 M. Amatus	○ 5,25—6,25 Ef.	7	16. Marffinat Turussa.
14 T. Jida		1	16. Eläinmarkk. Puolagangalla.
15 R. Nifetas	○ 5,30—6,19	2	17. " Länkipohjassa.
16 T. Mielikki		3	21. " Porissa.
17 P. Ekfabet	○ 5,34—6,13	4	21. " Sysmässä.
18 L. Tyyni		5	21. " Syyväskylässä.
		6	21. " Itälmella.
		21.	Marffinat Remissä.
		22.	" Lappeenrannassa.
		22.	Eläinmarkk. Rantivilassa.
		20.	" Kaujalassa.
		22.	" Akaan Toijalassa.
		8	22. Syyspäivän tasaus.
		9	23. Marffinat Raumalla.
		10	23. Eläinmarkk. Itäälissä.
		11	23. " Rangašniemellä.
		12	24. " Luopioisten fir-
		13	kontylässä.
		28.	Marffinat Dulussa.
		28.	" Käkiälmesä.
		28.	" Hämeenlinnassa.
		28.	" Maarianhaminassa.
		14	28. Eläinmarkk. Tammissaaresä.
		15	28. Toripäivä Mikkelissä.
		16	29. Eläinmarkkinat Siemissä.
		17	29. " Suittisten Laut-
		18	tafylässä.
	Galat. 5: 16—24. — Luuf. 17: 11—19.		
19 S. 14 j. Kolm. p.	○ 5,39—6,7	7	
20 M. Augustä	⌘ 4,31 a.]	8	
21 T. Matteus	○ 5,44—6,1	9	
22 R. Mauri		10	
23 T. Teffa	○ 5,49—5,55	11	
24 P. Gerhard		12	
25 L. Kullerwo	○ 5,53—5,48	13	
	Galat. 5: 25, 26; 6: 1—10. — Matt. 6: 24—34.		
26 S. 15 j. Kolm. p.	⊙ 3,26 i.	14	
27 M. Raino	○ 5,58—5,42	15	
28 T. Leonard		16	
29 R. Mitto	○ 6,3—5,36	17	
30 T. Hieronymus		18	

ijäntä saatanan fontaa (haisupihkaa), jolla pyyhki hevoista kolme kertaa pittin sellää ja saman verran muun ruumiin ympäri, wiskafi pyyhkimenä ulos tallin ikkunasta ja laujui:

"Tuossa on peboille ruofaa, minun luontofappaleeni tuessi."

Seuraavana aamuna annettiin hevoille se'os puibenhilpeistä, puolan ja mustikan warjista sekä heinistä, jotta ei talwella päätauti tarttuisi. Warin tehokkaita olivat nuo taikatarpeet, jos ne laatiin kolmen tieuristeyhiltä. Muutamissa paikoissa teurasti iäntä Mikonpäivänaamuna wäskin launasä, jott'ei kateu siinä sitä tefji. Sydämyhstä teitti emäntä murkinan. Bieraita ei syötetty Mikonpäivänä.

Jos Räkttelipäivä sunnuntaina aloitetut naimiskaupat ottivat menestystä, niin pidettiin syöskuuä joko Mikonpäivä: tahti muuna sunnuntaina kihlajaiskestit, jollain sulhanen tuli iäntä tai sen sijaisen ja puhemiehen kera la morfiinstaloon. Siellä formujen antamijella kaupat wähwistettua, ruwettiin rahoman morfianta. Annettiin wät rahaa morfiames wanhemmille, morfiamelle, morfiustalon perheelle ja muille sulilaisille. Wähös fontin tantajille wiskattiin topetta pyörimään lattialle, jota litte pienet pojat kluwalla hakivat. Riisjan tenuska wiskattiin kuuäälle. Kihlajaisesteici pidettiin kolji wuorofautta.

Lutif. 1					
14	T. Elsa				2
15	P. Geta	○ 6,42	4,58		3
16	L. Hellin				4
Pf. 66: 20. Jefai. 25: 1. Pf. 62: 8, 9.					
17	S. 4 Rufousp.	○ 6,47	-4,42		5
18	M. Luukas	€ 10,49	i.		6
19	T. Ujas	○ 6,52	-4,37		7
20	R. Rasper				8
21	T. Ursula	○ 6,57	-4,31		9
22	P. Waijo				10
23	L. Seweri	○ 7,2	-4,25		11
Ejef. 4: 22-28. — Matt. 9: 1-8.					
24	S. 19 f. Kolm. p.	Taito			12
25	M. Silva	○ 7,7	-4,20		13
26	T. Amanda	⊙ 1,8	a		14
27	R. Sabina	○ 7,13	-4,14		15
28	T. Simo				16
29	P. Sieto	○ 7,18	4,9		17
30	L. Kustaava				18
Ejef. 5: 15-21. — Matt. 22: 1-14.					
31	S. 20 f. Kolm. p.	○ 7,23	-4,3		19

Muistutpanoja:

Ote palkkausjäännöstä.

Jäännän pitää palkkijalle, kun hän palveluksesta lähtee, antaa päästökirja, joka totuuden ja oikeuden mukaan sisältää: 1) palkkijän nimen, 2) palvelusajan päästökirjan antajan luona, 3) miten palkkijän on itsensä käyttänyt ja palveluksensa toimittanut, 4) ajan, milloin palkkijän on vapaa toiseen palvelukseen ryhtymään, 5) päästökirjan vuosi- ja päiväluvun, jäännän omakätisen nimikirjoituksen, taikka hänen puumerkin ja kirjantietäjän nimen

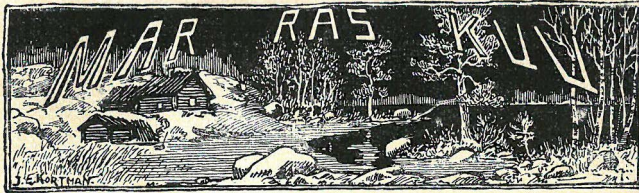
Mjälän työnsä teko, heikkälän ilon pito.

Yleensä tottuneet vanhastaan, mutta kun piti jättää jännä ja kaikki mitä täällä oli kalliista ja pyhästä ja lähteä iäkseen (palvelusajaksi kesti 25 vuotta) vierasmaalle, orjuuteen, se se västä pötkä pelotti.

Refryytin otto tavallisesti alkoi lokakuun alkupäivinä ja kesti nuuteen tuoteen asti, jolloin lukumäärä piti olla tähtetty tavalla tai toisella. Käsky tuli kuvernööritä nimismiehelle atovar: laata ja otto toimitettiin yh' aittaa koto pitäjässä, josta laaja ei ennalotta tietänyt mitään. Etiojat olivat golowaa (päälliffo) ja sotäka (sobanpäämieh). Ne olivat arvokkaampia talonpoikia, siis omia talonpoikia.

Sidottavaksi olivat määrättyt ensin irtonaiset ja loismiehet. Sitte talonpoikien pojat niistä taloista, joihän oli useampia miehiä. Etomiseksi sitä kutsuttiin sitä syötä että kun jotäka apulaisineen tene otettavan tapasi kiinni, niin hän sen sitoi köyhiin ja lähetti golowan luokse.

Wroni wainla mies on tämän kirjottajalle kertonut sitä suurta surkeutta ja hätää, mintä refryytiin otto wailutti. Etomisehki menemistä toetettiin wälittää niin paljon kuin mahdollista oli. Kun ei suoruus auttanut, niin lähtettiin kawa-luutta. Jos lönee olleet owelat ottajat, niin tohki olivat owelat otettawatkin. Kaikkein aikain oli sitä sentään ollaan päästy.

Luetti		¶	Ministienpanoja:
		7	Syy yhtiön 1884 l. obl. arv. tässä kuussa.
1 M. Pyh. miest.p.	○ 7,26 - 4,1	20	1. Palkollisten muuttopäivä.
2 T. Topias	4,17 i Lofaf.]	21	1. Walt. palk. l. obl. num. armotaan.
3 R. Erland	○ 7,31 - 3,56	22	1. Helsing. kaup. 1876, 1882 ja 1892 l. obl. arvotaan ja korkol. lunastetaan.
4 T. Hertta		23	1. Helsing. seurak. 1895 ja Rau- man k. 1896 l. kork. lunast.
5 P. Malafias	○ 7,36 - 3,50	24	1. Syy-yht. 1895, Helsing. seurak. 1891 ja 1896 Nikolainkaup. 1885 ja 1893, Tampereen kaup. 1887 sekä Ohdyspankin 1895 lainojen korkol. ja arv. obl. lunastetaan.
6 L. Rüstaa Madolf		25	9. Historiallisen seurun vuosi- päivä.
Jlm. r. 7: 2 - 12. — Matt. 5: 1 - 12.			13. Lentotähtiä tavallista run- saammin näkyvässä.
7 S. Pyh. Miest.p.	○ 7,41 - 3,45	26	
8 M. Wilkku		27	
9 T. Teuvo	○ 7,46 - 3,41	28	
10 R. Mart. Lutherus	○ 11,30 a.]	29	
11 T. Mart. piispa	○ 7,52 - 3,36	30	
12 P. Konrad		31	
13 L. Kristian	○ 7,57 - 3,31	Mrk	1
Silpp. 1: 3 - 11. — Matt. 18: 23 - 35.			
14 S. 22 f. Kolm. p.	Silppa	2	

Marraskuun nimen syynystä on yksi arvelut sitä, toinen tätä. G. N. Gottlund esim. arvelee tämän nimen tulevan siitä, että „moa silloin mafoo, kaikki kasvit maruna ja muruna.“ Tarkemmin asiaa tutkiessa, huomataan sana „marras“ merkityksen pääasiallisista tuorta G. N. ihon hiipiä sanotaan „marrasetto“, eli „marrasetti“, jonka alla on „orvasetti“. Kun tavallisesti tässä kuussa luonto saa peiton: maa roudan (firren), jäätvet jää, joten ihanne käärehtyy luonnolle tuoreksi, niinkuin marrasetti ihmisen ruumiille, niin on huolea hymärtää tämän kuun nimen merkitystä. Tavallisesti tulee tässä kuussa talviin, jonka tähden weljemme Bivolaiset kutsuivatkin tätä „talvetkuuffi“. Lumi peittää maan, niinkuin vaatteet ihmisen ruumiin ja näin estää pakkasen, pahurin pojan turmiot. Vanhat sanoivatkin: „Martti maita vahvistaa, Antti aisoilla ajaa.“ „Martti maalle, Karttu jäälle, paimenet kyläntululle.“

Marraskuun ensimmäinen päivä on Kelti, jota vietettiin ennen tarjan juma-lan kunniaksi. Se pidettiin suurena juhlanä.

Yöllä Keltiaannu vasten pitivät kylän nuoriso „öitsiä“. Sen tarkoitus oli oikeastaan auttaa rahvalla „toiviffia“ (morjianta), valmistaaesja lahjuksia, joita sitte häijsä ruostan nenässä jaettiin. Ihön teon ohessa ihötiin ja juotiin myös

Uusi l.		Uusi l.	
15 M. Leopold	○ 8,2—3,27	3	
16 T. Varne		4	
17 K. Eino	○ 8,7—3,23	5	
18 T. Maksimus	⊕ 3,42 i.]	6	
19 P. Lalli	○ 8,12—3,18	7	
20 L. Salmar		8	
2 Tesl. 1: 3—10. — Matt. 25: 31—46.			
21 S. Tuomioj.	○ 8,17—3,15	9	
22 M. Silju		10	
23 T. Viljo	○ 8,22—3,11	11	
24 K. Lempi	⊕ 11,0 a.	12	
25 T. Katriina	○ 8,26—3,7	13	
26 P. Dagmar		14	
27 L. Vitalis	○ 8,31—3,4	15	
Pfl. 24: 7—10. — Jesai. 25: 6—10.			
28 S. 1 j. Adwent.	Sten	16	
29 M. Euro	○ 8,35—3,1	17	
30 T. Antero		18	

Muistiinpanoja:

13. Walt. 1859 l. korv. ja arv. obl. lunastetaan.
 15. Peltopyynn rauhoitusaita alkaa.
 28. Uusi kirkkovoosi alkaa.
 30. Markkinat Kuusjamosja Jos palkollinen muuttaa toisesta seurakunnasta, niin antakoon kohta muuttokirjansa isännälle, joka viimeistään 14 päivässä antaa sen kirkkoherralle.

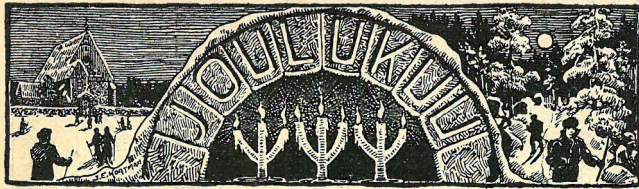
Antti aisoilla ajaapi, Simo siltoja tekepi, Martti maata wahwistaapi, Nikolaus niwoopi fiinni.
 Mikä on paras arkiona, kivenpuusta kisklaella, riihimar-tasta walita.

ditissä, sekä leikittiin kaikellaisia leiffejä, juteltiin satuja ja arvoiteltiin. Ken ei toime arvoitusta arwannut, se pääsi „huikkolaan.“ Wasta kufon laulaesja erottiin illojesta seurasta.

„En kekri köyhälläkin, joulujuhla waiwaisella, lastiainen laiskallakin.“
 „Keskä kekriin, syystä joulun“, sanoivat wanhat.

Kekrin aatto-iltana lämmitettiin sauna, haudottiin wastat, ja haalistettiin wedet. Kalkki reilaan saatna, jätettiin sauna kekriin kylvettäväksi. Sillä aikaa warustettiin tupan pöytä täyde täyteen ruokia, mitä parasta talossa löytyi. Van-tiinpa wiael wiinapullokin kestelle pöytää. Sitte waista meni talon wäki kylvemään ja nyt oli kekriin wuoro joutua tupaan juhla-atrialle. Talouwerpe wiippi tavalista laudemmin launassa, jotta muka kekri kerkeäsi syödä kylvälänää. Urwaten kekriin aterian päättäneen, tuli wäki wihdoin tupaan.

Kekrimurtinaksi oli keitetty talikunapuruo. Myös ditistä tuotuja appiaisia annettiin lapsille ja naisille maistaa. Emäntä wistasi appiaisia munille ja wirtkoi: „Kipi kipi lampaitan“, näin toiwottaen lampaille meneztyä. Wieraita syötettiin ja juotettiin josta talossa samoin kuin joulunakin.

1 R. Wafio	○ 8,40—2,59 Mrf.	19
2 T. Beata	4,54 a.]	20
3 P. Welamo	○ 8,44—2,56	21
4 L. Rylliffi		22
Hepr. 10: 35—39. — Luuk. 12: 32—40.		
5 S. 2 i. Advent.	○ 8,47—2,54	23
6 M. Niilo		24
7 T. Agaton	○ 8,51—2,52	25
8 R. Yrjö		26
9 T. Anna	○ 8,54—2,51	27
10 P. Suudit	6,34 a.]	28
11 L. Taneli	○ 8,57—2,50	29
2 Piet. 1: 19—21. — Matt. 11: 11—19.		
12 S. 3 i. Advent.	Talwi	30
13 M. Lucia	○ 9,0—2,49 Sit	1

Ministiinpanoja:

1. Walt 1882 ja 1889 I korfolip ja arv. obl. lunastetaan.
1. Walt. 1895 I. obl. arvotaan
1. Dulun kaup. 1895 I. korfol. lunastetaan.
1. Toripäivä Rajaanisfa.
2. Suomalais-Ugrilaisen seur. vuosikokous Helsingissä.
9. Markkinat Kolarisfa.
9. Toripäivä Korpijokiä.
9. " Nurmeksessa.
14. " Jisalmeka.
15. Gyp. yhtiön 1887 I. obl. arvotaan
15. Syyslukukausi päättyy yliopistossa.
15. Markkinat Rittilässä.
15. Toripäivä Joensuuussa.

Joulukuun on saanut nimensä joulusta, vuoden suurimmasta kristinunan juhlasta. Waikka silloin ovat „päivät pienet, pilvelliset, höt on pitkät, viimeä;“ sillä „ompa hötä hödellä Annan päivän aikana“, niin kumminkin joulukuun on kaikista enin toivottu. Warinkin lapsista ja herkkäimtoisista aika-ihmiistäkin on tolo tämä huutans pelkkää joulua, waikka itse wanhaa joulujuhlaa ei wietetäkään kuin pari päivää, waihe wanhat eläjät, jotka ratastawat pittää juhlia, wietätävät neljä, jopa wälitiin wiisitän päivää.

„Joulukii jotainen totoo, joulukkeen hiiritin säästää“, sanoo sananlasku. Jo aikaiseen aloitetaan joulutarustuksia tehdä. „Antti käypi awain kädesiä“, sanotaan, Antinpäivänä jo wietitiin ennen aikaan ohria liioon, joista tehtiin maltaita ja maltaista jouluwinaa ja olutta. Tuomaanpäivä-aamuna pantiin olutta, joten „Tuomas käypi tuoppi kainalossa.“

Joulun aatto-aamua wästen yöllä pestiin tuva ja kaikki astiat, sekä siivottiin muuttin suojat. Wanukset ja lapset olivat sillä aikaa riikeissä. Jo aaton-aattona kästettiin joulukynttilät, kiskottiin joulupäreet ja warustettiin joulupalot, sekä wuettiin heiniä kotiin joulun waralle. Mattona leiwottiin ja paistettiin joululeiwokset.

Joulun aatto-iltana kylvettiin sauna, jossa nuoret naiset pesivät miesten päät selitettyllä toiwutuhka lipillä. Saunasta tultua syötiin juhla-illallinen. Jou-

Luksi.		W.	
14	L. Siivo	2	
15	R. Heimo ○ 9,2—2,49	3	
16	L. Patsarus	4	
17	P. Ignatius ○ 9,2—2,49	5	
18	L. NIKOLAI [F 6,2 a.]	6	
	Jesai. 62: 10—12. — Zuh. 3: 22—36.		
19	S. 4 f. Advent. ○ 9,6—2,49	7	
20	M. Jaakop	8	
21	L. Tuomas ○ 9,7—2,50	9	
22	R. Joosep	10	
23	L. Israel, Jesko ○ 9,8—2,51	11	
24	P. Matam, Cewa [9,35 i.]	12	
	Depr. 1: 1—12. — Zuh. 1: 1—14.		
25	L. Joulupäivä ○ 9,8—2,53	13	
	1 Piet. 4: 12—19. — Matt. 10: 32—39.		
26	E. Tapanipäivä	14	
27	M. Zuh. Ewank. ○ 9,8—2,55	15	
28	L. Wiatt. lasten p.	16	
29	R. Tuom. piispa ○ 9,8—2,57	17	
30	L. Taawi [9,7 i.]	18	
31	P. Sylwester	19	

Ruistiinpanoja:

20. Syyslukufuusi päättyy kansakouluttajaseminaareissa ja kouluissa.
21. Toripäivä Suojärwen Warpafyläsä.
21. Ennen Tuomaanpäivää pitää lampuodin, vuotta ennen kuin vuokra-aika loppuu, jos hän tahtoo vuokraamasta tilasta ja sen viljelemisestä itsensäplöšfanoa, tämän plöšfanomisen toimittaa.
21. Tavallinen plöšfantopäivä maalla.
28. Markkinat Zvarissa.
- Joulukuussa Mitorniossa Ruivakantaan kylässä toripäivä.
- Joulukuussa valitsivat useimmat Kansanvalistus-seuran haaraosastot toimikuntansa.
- Ulkutuon työn kaunistaa, lopussa kiitos seijoo.

luna pidettiin talon suurella pöydällä koko jouluaian kolme isoa rukiista leipää jotta litte forjattiin aitan viljasalvoon tou'ou alkajaisissa syötäväksi. Mattokiltana tuotiin rukiisolia tubaan, joista tehtiin „lekoja“ lateen ja jäännökset hajotettiin lattialle joulupahnoiksi.

Jouluaamuna mentiin jo warhain kirkolle. Kotona olevat naiset ruokkivat eläimet ja tekivät mille taitoja. Kirkolta tulua ajettiin kilpaa. Itapuoli vietettiin huvulla ja iwejuulla.

Tahwanapäivä aamuna oltiin jo sängen warhain tahwanan aiossa. Itajella kotoontui nuorisjo pitämään joululeikkejä. Samaten tehtiin kolmannen ja neljännen joulupäivän iltoina.

Uuden vuoden aattona walettiin tinaa ja sen muodosta ennustettiin tulewan ajan vaihteita ja tapahtumia.

Seuraava runontaipainen näyttää, miten entiseen aikaan vuotta määriteltiin viiktoissa, päiviä lukuun ottamatta:

„Tuomaasta kuusi Rynthettiin,
Rynthelistä kolme Mattiin,
Mattista neljä Maariaan,
Maariaista viisi Wappuun,
Walpurista kahdeksan Pietariin,

Pietarista kahdeksan Bärtteliin,
Bärttelistä viisi Mittoon,
Mittelistä viisi Pöhämieleen,
Siitä seitsemän Joulun.”

Toripäivät,

pidettävät kerran kuukaudesta tai useammin:

Kerran kuukaudesta:

12:n p:nä Pinjaisien tehtaalla Pohjan pitäjää joka kuukaudesta
(paitsi syys- ja joulukuussa, jolloin maanant 13 p:nä).

15:nä p:nä Heinolassa (paitsi elokuussa, jolloin tiist 17:nä p:nä).

16:nä p:nä Karhulan tehtaalla Kymmin pitäjää.

Kuukauden ensi kestiwiikkona Mäntän tehtaalla Keuruun pitäjää.

Kuukauden ensi arki torstaina Kotkassa, Kivennarvan ja Orimattilan kirkonkylässä.

Kahdesti kuukaudesta:

7:nä ja 22:nä p:nä Wärtsilän tehtaalla Tohmajärven pitäjää.

8:nä ja 20:nä p:nä Riihimäen rautatien asemalla.

Joka toinen arki perjantai Savon kirkonkylässä, Luovian pitäjässä ja Karhun Palvialan kylässä.

Joka viikko:

Tiistaisin Turun Kuivalahden kylässä.

Kestiwiikkoisin Ukaan Toijalassa, Kuikaisten kappelissa (vuoroin kirkonkylässä ja vuoroin Paneliasa), ja Sätylän kirkonkylässä.

Torstaisin Turun kirkonkylässä.

Perjantaisin Himmerjoen kirkonkylässä, Riitan Riikanojalla, Laitilan kirkonkylässä, Lapin kirkonkylässä, Loimaan Peltosen kylässä,

Paimion Mästässä, Rakkilan kirkonkylässä ja Pöytyän Mäkiäisissä.

Lauantaisin Tyrvään Marttilan kylässä.

Eläinmarkkinat.

Kerran kuukaudesta:

15:nä p:nä Porvoossa (paitsi elokuussa, jolloin maanantaina 16:nä p:nä).

Suomen teollisuus v. 1894.

Koko maa.		Ind- paikkoja.	Ind- miehiä.	Tuotannon bruttoarvo.
Uudenmaan lääni	1,247	11,877	36,713,686
Turun ja Porin "	1,269	10,312	31,681,627
Hämeen "	829	11,595	33,832,173
Viipurin "	1,055	10,222	28,024,921
Mikkelin "	481	1,829	3,744,318
Kuopion "	657	4,295	10,015,189
Baasan "	1,050	5,196	15,311,197
Dulun "	375	2,907	10,407,877
Koko maa		6,963	58,233	169,730,988
Kaupungit ja kauppalat.				
Uudenmaan lääni	896	8,442	26,597,445
Turun ja Porin "	793	6,107	18,051,891
Hämeen "	394	6,505	19,184,664
Viipurin "	383	3,412	10,297,282
Mikkelin "	172	526	1,178,633
Kuopion "	285	1,045	2,524,111
Baasan "	361	2,697	9,945,102
Dulun "	209	1,446	7,040,221
Yhteensä		3,493	30,180	94,819,349
Maaseutu.				
Uudenmaan lääni	351	3,435	10,116,241
Turun ja Porin "	476	4,205	13,629,736
Hämeen "	435	5,090	14,647,509
Viipurin "	672	6,810	17,727,639
Mikkelin "	309	1,303	2,565,685
Kuopion "	372	3,250	7,491,078
Baasan "	689	2,499	5,361,095
Dulun "	166	1,461	3,367,656
Yhteensä		3,470	28,053	74,911,639

Henkivakuutus Suomessa vu. 1891—95.

	Wakuutuslanta Suomen markoisia	Kotimaisissa yhdistöissä	Ulkomaisissa yhdistöissä.	Wenäläisissä yhdistöissä.	Yhteensä.
31 p. jouluf. 1891	52,909,673	41,684,315	11,200,000	105,793,988	
31 " " 1892	60,943,730	44,960,740	12,500,000	118,404,470	
31 " " 1893	67,853,141	47,860,226	14,100,000	129,813,367	
31 " " 1894	75,250,779	50,922,953	15,600,000	141,773,732	
31 " " 1895	84,804,732	53,934,165	17,100,000	155,838,897	

Silastollinen taulu maailman tärkeimmistä valtakunnista.

	Maan- pinta- alusta n. m. ² .	Maan- pinta- alusta n. m. ² .	Maan- pinta- alusta n. m. ² .	Maan- pinta- alusta n. m. ² .	Maan- pinta- alusta n. m. ² .	Maan- pinta- alusta n. m. ² .	Maan- pinta- alusta n. m. ² .	Maan- pinta- alusta n. m. ² .	Maan- pinta- alusta n. m. ² .	Maan- pinta- alusta n. m. ² .
Mantomaat	4,796	145	271,6	2,204,6	2,683	813	830			
Siirtomaat	33,239	16	278,0	—	1,827	?	235,7			
Argentina	3,964	1,4	391,4	2,127,6	13,961	?	59,6			
Belgia	6,342	215	344,2	2,236,5	5,545	1,981	79,2			
Bolivia	2,270	1,7	21,0	28,2	1,000	?	4			
Brafsilia	14,668	1,6	847,5	3,863,8	12,064	?	197			
Bulgaria	3,310	32,8	89,5	157,4	838	?	?			
Chili	3,414	4,4	128,2	424,4	3,166	?	84,8			
Egypti	6,821	6,6	261,8	2,629,4	2,027	?	59,9			
Espanja	17,262	35	755,6	5,939,0	12,147	244	932,3			
Siirtomaat	9,809	22,4	209,5	786,0	1,941	?	75,5			
Yso Britannia	39,282	125	2,415,7	16,589,1	33,648	1,068	8,956,2			
Siirt. Afrikan	296,764	56	1,718,3	3,918,3	31,138	?	148,5			
" Amerikan	27,247	4,6	189,4	983,6	4,744	?	14,4			
" Australian	7,016	0,7	233,3	1,746,2	26,332	?	1,026,0			
Italia	4,872	0,0	704,7	5,274,4	22,016	?	360,1			
Siirtomaat	30,914	108	1,571,0	12,262,4	14,868	518	779,7			
Siirtomaat	24,737	82,4	1,392,6	9,069,0	17,581	586	165,6			
Siirtomaat	18,121	55,7	999,2	4,947,8	13,136	405	66			
Siirtomaat	1,591	31,2	30,0	—	759	148	—			
Siirtomaat	44,050	105	488,0	1,534,2	3,600	?	3,035,2			
Siirtomaat	357,250	32,2	458,8	369,0	200	?	616			
Siirtomaat	14,100	6,2	7,0	100,0	150	?	?			
Siirtomaat	2,187	33,6	83,1	846,0	918	141	478,1			
Siirtomaat	12,323	6,3	238,1	762,0	10,763	?	7,1			
Siirtomaat	9,000	5,4	34,3	12,3	54	?	65			
Siirtomaat	2,972	2,6	37,5	157,3	1,667	?	12			
Siirtomaat	5,102	55,1	265,3	3,853,0	2,340	348	74,2			
Siirtomaat	14,271	6,6	27,4	—	460	?	—			
Siirtomaat	38,343	71,5	3,328,0	30,910,5	41,199	769	890,5			
Siirtomaat	42,730	11,3	190,3	177,4	4,173	?	23,3			
Siirtomaat	5,406	41,2	209,0	1,173,4	2,602	199	63,0			
Siirtomaat	4,873	10,8	139,0	405,0	9,240	205	550,4			
Siirtomaat	1,989	6,1	84,4	226,8	1,726	53	1,559,1			
Siirtomaat	52,247	96,6	1,511,3	2,559,0	46,902	867	1,553,0			
Siirtomaat	2,314	48,1	63,6	359,2	540	112	—			
Siirtomaat	2,987	73,5	78,5	84,0	3,462	844	—			
Siirtomaat	2,300	56,8	93,2	289,0	2,228	586	327,5			
Siirtomaat	21,983	7,0	430,2	3,034,5	3,458	?	266,4			
Siirtomaat	100,195	19,0	4,947,6	22,291,2	33,492	62	604,4			
Siirtomaat	19,265	1,1	—	—	3,051	?	—			
Siirtomaat	2,454	6,5	67,4	72,0	2,275	61	261,7			
Siirtomaat	69,505	7,5	2,365,5	4,884,7	288,460	313	317,5			

Maailman ešivaltiaat ruhtinaat.

Järjestetyt hallitusaikansa mukaan.

Yso Britannia:	Runingatar Viktoria	synt. 1819 ast	walt. ist. 1837
Itävalta-Unkari:	Keisari Frans Zoosep	" 1830	" " " 1848
Siechtenstein:	Ruhtinas Juhana II	" 1840	" " " 1858
Montenegro:	Ruhtinas Nikolaus I	" 1841	" " " 1860
Tanska:	Runingas Kristian IX	" 1818	" " " 1863
Kreikka:	Runingas Drjö I	" 1845	" " " 1863
Belgia:	Runingas Leopold II	" 1835	" " " 1865
Rumania:	Runingas Kaarle I	" 1839	" " " 1866
Jaapani:	Mikado Mutš Sito	" 1852	" " " 1867
Norja ja Ruotši:	Runingas Oskar II	" 1829	" " " 1872
Kiina:	Keisari Guangfu	" 1871	" " " 1875
Turkki:	Sulttani Abdul Hamid	" 1842	" " " 1876
Italia:	Runingas Umberto I	" 1844	" " " 1878
Espanja:	Runingas Alfonso XIII	" 1886	" " " 1886
Saksa:	Keisari Wilhelm II	" 1859	" " " 1888
Serwia:	Runingas Aleksanteri I	" 1876	" " " 1889
Monako:	Ruhtinas Albert I	" 1848	" " " 1889
Portukali:	Runingas Kaarle I	" 1863	" " " 1889
Luzemburg:	Suurhertt. Adolf	" 1817	" " " 1890
Mantomaat:	Runingatar Wilhelmina	" 1880	" " " 1890
Wenäjä:	Keisari Nikolai II	" 1868	" " " 1894
Persia:	Shahi Nuzaffer-ed-	" 1853	" " " 1896
	din Mirza		

Tärkeimpien tasavaltain presidentit.

Pohj. Amerik. yhdysw.:	Grover Cleveland,	walittu 1893 4:ksi w:ffi.
Ranska:	Felix Faure	" 1895 7:ffi "
Sveitsi:	S. Zemp	" 1895 1:ffi "

Baawi Roomasja: Leo XIII, synt. 1810, walittu 1878.

Keisariinnen perhe.

NIKOLAI II Aleksandrowits, koko Venäjänmaan Keisari ja itsevaltias, Puolan kuningas, Suomen suuriruhtinas y. m., synt. 18 p. toukokuuta 1868, nousut valta-istuimelle 1 p. marrask. 1894.

ALEKSANDRA Feodorowna, keisarinna, syntynyt Hessi-Darmstadtin prinsessana 6 p. kesäkuuta 1872, mennyt naimisiin 26 p. marraskuuta 1894.

Olga Nikolajewna, synt. 15 p. marraskuuta 1895.

S. M. Keisarin vaimet ja sisaret:

Yrjö Aleksandrowits, perintöruhtinas, synt. 9 p. toukokuuta 1871.

Sjenja Aleksandrowna, syntynyt 6 p. huhtikuuta 1875; naimisisäsuuriruhtinaan Aleksanteri Mikailowitsin kanssa.

Mikael Aleksandrowits, syntynyt 4 p. joulukuuta 1878.

Olga Aleksandrowna, syntynyt 13 p. kesäkuuta 1882.

Leskikeisarinna **Maria Feodorowna**, Tanskan kuninkaan tytär, syntynyt 26 p. marrask. 1847, mennyt naimisiin 9 p. marrask. 1866.

S. M. Keisarin isät ja äiti:

Wladimir Aleksandrowits, syntynyt 22 p. huhtikuuta 1847, nainut 1874 Maria Pawlownan Mecklenburg-Schwerinin prinsessan, syntynyt 14 p. toukokuuta 1854.

Kolme poikaa, yksi tytär.

Aleksei Aleksandrowits, synt. 14 p. tammikuuta 1850.

Maria Aleksandrowna, synt. 17 p. lokakuuta 1853, naimisisä Sachsen Koburg-Gothan herttuan **Alfredin** kanssa, joka on syntynyt 6 p. elokuuta 1844.

Sergei Aleksandrowits, synt. 11 p. touko. 1857, nainut 1884 **Elisabet Feodorownan**, Hessi-Darmstadtin prinsessan, synt. 1 p. marrask. 1864.

Paawali Aleksandrowits, syntynyt 3 p. lokakuuta 1860.

Yksi poika.

S. M. Aleksanteri II mainajan sisäjoja:

Aleksandra Josefowna, synt. Saksi-Mtenburgin prinsessana 8 p. heinäk. 1830, suuriruhtinas **Konstantin** Nikolajewits-wainajan leski.

Kolme poikaa, kaksi tyttäretä.

Aleksandra Petroowna, syntynyt Oldenburgin prinsessana 2 p. kesäkuuta 1838, suuriruhtinas **Nikolai** Nikolajewits-wainajan leski.

Kaksi poikaa.

Mikael Nikolajewits, syntynyt 25 p. lokakuuta 1832.

Viisi poikaa, yksi tytär.

Keisarilliseen perheeseen myös luetut **Romanoffsky**-nimiset prinsit ja prinsessat ovat Aleksanteri II:n sisaren lapsia.

Suomenmaan korkeimmat virkamiehet.

Korkein hallitus.

Kenraalikuvernööri: Kreivi Feodor Heiden, kenraali y. m.

Kenraalikuvernöörin apulainen: Stepan Gontsharoff, kenraaliluutnantti.

Ministeriwalteiofhtteri: Waldemar Kaarle von Daehn, kenraaliluutnantti.

Ministeriwalteiofhtterin apulainen: Viktor Napoleon Procopé, kenraaliluutnantti.

Keisarillinen Enomen Senaatti: Puheenjohtaja: Kenraalikuvernööri.

Dikeusosasto: Robert August Montgomery, puheenjohtajan sijainen, hovimestari.

Kaarle Adolf Teodor Ederholm, senaattori.

Eune Birger Zuhana Björksten, senaattori.

Sven Wilho Hougberg, senaattori

Nikolai Konstantin Hornborg, senaattori.

Emil Streng, senaattori.

Niilo Jijak Fellman, senaattori.

Oskar Fredrik Wilho Gylling, senaattori.

Henrik Rüstaa Borenius, senaattori

Ludwig Rüstaa Leonard Clouberg, senaattori.

Talousoasto: Kaarle Ludeer, puheenjohtajan sijainen, tallimestari.

Dikeustoimituskunta: Kaarle August Nyberg, senaattori.

Siviilitoimituskunta: Waldemar Eneberg, senaattori.

Waltiomarain toimituskunta: wapaah. Klaus Herman Molander, salaneuvos.

Kamaritoimituskunta: Kaarle Emil Ferdinand Ignatius, senaattori.

Sotilastoimituskunta: Otto Gadd, kenraalimajuri.

Rikollisasiain toimituskunta: Yrjö Sakari Yrjö-Koskinen, senaattori.

Maanviljelys-toimituskunta: Wapaaherra Rüstaa Afjel Samuel von Troil, senaattori

Kululaitos-toimituskunta: Cerik Osian Bergbom, senaattori.

Raappa- ja teollisuus-toimituskunta: Aleksanteri Lennart Gripenberg, senaattori.

Zuhana Rüstaa Sohlman, senaattori.

Profuraattori: Yrjö Henrik Willy Calonius.

Howioikeudet.

Turun Howioikeus: Presidentti: Lauri Teodor v. Hellens.
Waaſan Howioikeus: Presidentti: Juhana Kaarle Cemil af Frosterus.
Wiipurin Howioikeus: Presidentti: Paawali Cemil Forsman.

Hallinto.

Kenraalikuvernöörin kanslia: w. t. Tirehtori: Aleksanteri Joakim von Minkwitz.
Kuvernöörit: Uudenmaan läänin: Hjalmar Drjö Palin, kenraalimajuri.
 Hämeen läänin: Edward Boehm.
 Kuopion läänin: wapaaherra Juhana Fredrik Rustaa Aminoff, kenraalimajuri.
 Mikkelin läänin: Walfrid Späre.
 Dulun läänin: Antero Juhana Malmgren.
 Turun läänin: Wilho Teodor v. Kraemer, kenraalimajuri.
 Waaſan läänin: Fredrik Waldemar Schauman, kenraalimajuri.
 Wiipurin läänin: Juhana Afjel Gripenberg, kenraalimajuri.

Keskusvirastot.

Suomen pankki: Säätyjen edusmiehet:
 Fredrik Rustaa Selim Stjernwall, esittelijäsihteeri.
 Otto Donner, promesjori.
 Lorenz Leonard Lindelöf, todellinen waltioneuwoos, puheenjohtaja.
 Agaton Meurman, tunnallisueneuwoos.
 Esmies johtokunnassa: Rustaa Robert Alfred Charpentier, emersti-luutnantti.
Suomen waltiookouttori: Mitirehtori: Wilho Gabriel Geitlin.
Vääntöhallitus: Päätirehtori: Fredrik Saltzman.
Postihallitus: Pääpostitirehtori: Kaarle Hjalmar Lagerborg.
Yleisten rakennusten ylläilyhallitus: Mitirehtori: wapaaherra Odet Sebastian Gripenberg.
Paino-asiaien ylläilyhallitus: Puheenjohtaja: Alfred Wilho Cajander.
Teollisuushallitus: Mi-intendentti: Kaarle Rustaa Sammarf.
Wartehinhoitohallitus: Mitirehtori: Alefjis Gripenberg.

Vilastollinen toimisto: Tirehtori: Juhana Adolf Borgström, waltioneuwoos.
Tullihallitus: Päätirehtori: Birger Winter, waltioneuwoos.
Tie- ja wesiyhdistysten ylläilyhallitus: awoinna.
Maanwilyshallitus: Mitirehtori: Niilo Rustaa Maksimilian Grotenfelt.
Maanmittauksen ylläilyhallitus: Mitirehtori: Jaakko Sjolin.
Waltion rautatiet: Päätirehtori: Drjö Adolf Strömberg, todellinen waltioneuwoos.
Wetsänhoitohallitus: Mitirehtori: wapaaherra Kaarle Ernst Wrede.
Kalastusten tarkastaja: Oskar Fritjof Nordqvist, tohtori.
Yrteologinen toimisto: Waltionarteologi: Juhana Reinhold Aspelin.
Waiwaisheidon tarkastelija: Rustaa Adolf Helsingius.

Kirkko ja opetuslaitos.

Yliopisto: Kansleri:
 Wirkaa toimittawa kansleri: Ministeriwaltiosihiteeri.
 Kanslerin sijainen: Wirkaa toimittawa Kaarle Gabriel Tidolf Rein, waltioneuwoos.
 Rehtori: Wirkaa toimittawa Jaakko Oskar Forsman, promesjori.
Hiippakunnat: Turun: Torsten Tuure Renwall, arkkipiispa.
 Porwoon: Herman Häbergh, piispa.
 Dulun: awoinna.
 Sawonlinnan: Rustaa Johanson, piispa.
Kouluylläilyhallitus: Mitirehtori: Lorenz Leonard Lindelöf, todellinen waltioneuwoos.
 Kansakoulujen ylitarkastaja: Antero Wilho Floman.
Polytetnillinen opisto: Tirehtori: Ernst Edward Dawist, kanslia-neuwoos.

Sotawiki.

Ylipäällikkö: Kenraalikuvernööri.
Päällikkö: Wapaaherra Drjö Edward Ramsay, kenraaliluutnantti.
Luoti- ja majakkalaitos: Tirehtori: Nikolai Sjöman.
Suomen kadettikoulu: Tirehtori: Kaarle Endell, kenraalimajuri.

Ajewelvollisuuskalenteri.

Kuusiuntalijaindeksi viimeistään ja ennen esiinhuutoa annetaan asianomaiselle kutsuntatoimistolle hakemuslirjat tai tehdään suullinen pyyntö helpotuksen saamisesta ajewelvollisuuden täyttämiseksi sekä tuodaan esiin todistukset, joidenka nojalla helpotusta haetaan.

Huhtikuun ja **kesäkuun** 15 - 23 päivien välillä toimitetaan yleinen kutsunta ajewelvollisuuden täyttämiseen ja arvanheittoon.

Ennen heinäkuun loppua senaatin päätösfestä ilmoitetaan läänintuimistolle ja kuulutetaan yleisön tiedoksi, miten monta henkilöä siltä muodelta tulee astua wakinaiseen palvelukseen kuskafin läänissä.

Syyskuun alkupuolella kuulutetaan kunnallishallitusten toimesta kirkkoissa kahtena sunnuntaina peräkkäin kutsuntatoimistojen antamat luettelot kaikista wakinaiseen sotawäkeen määrätystä henkilöstä ynnä ajasta ja paikasta, milloin ajewelvollisuuden alaisen tullen palvelukseen saapua. Samat luettelot ovat myöskin syys- ja lokakuun kuluessa saatavilla pidettävät kunnantuwassa, raastuwassa tahi muussa ilmoitewassa paikassa, sekä julkaistaan ne muutamain sanomalehtien kautta.

Marraskuun 1 p:nä tulee wakinaiseen palvelukseen määrätty saapua palvelukseensa.

Kolme sunnuntaita peräkkäin kirkossa kuulutetaan ja wirallisissa lehdissä kolmasti ilmoitetaan ehdot, millä voidaan erityisissä tapauksissa saada helpotusta ajewelvollisuuden täyttämiseksi.

Joulukuun alkupuolella reservilistat kunnallishallitusten toimesta kuulutetaan kaksi sunnuntaita peräkkäin kirkkoissa ja pidetään sitten saatavilla kunnantuwassa, raastuwassa tahi muussa ilmoitewassa paikassa.

Säästöjen lisääntyminen toisesta wuodesta toiseen.

5 prosenttia woroilla.

Kuun joka päivä säästetään:	karttuu 1 wuodessa	5 wuodessa	10 wuodessa	20 wuodessa	40 wuodessa
1 penni	3: 65	20: 16	45: 90	120: 90	440: 91
5 "	18: 25	100: 84	229: 54	903: 45	2,204: 59
25 "	91: 25	504: 21	1,174: 73	3,017: 26	11,022: 97
50 "	182: 50	1,008: 42	2,295: 46	6,034: 53	22,045: 95
1 markka	365: —	2,016: 85	4,590: 93	12,069: 07	44,091: 91
2 "	730: —	4,033: 71	9,181: 86	24,138: 14	88,183: 83
5 "	1,829: —	10,084: 27	22,954: 69	60,345: 36	220,459: 59

Muutamia tietoja leimapaperien käyttämisestä.

Kaikki hakemukset ja muut alafirjat, jotka maamme oikeuksiin ja wirtakuntiin annetaan, pitää olla leimapaperille firjoitetut, tai leimamerkillä warkistetut. Leimamerkkiä löytyy myhtävänä eri arvoisia tarpeen mukaan.

Wirastot ovat jaetut neljään luokkaan eli „ofastoon“, sen mukaan miten kalliita leimamerkkiä tulee kuskafin wirastoja käyttää.

Ensimmäiseen ofastoon kuuluvat seuraavat wirastot:

Senaatti ja sen toimituskunnat, ministeriwaltiofiohteri ja Hänen Majesteettinsa Keisarin Suomen kanslia.

Toiseen ofastoon kuuluvat:

Huomioleudet, yhsitaoikeus, Suomen keraalikuwernööri ja hänen kansiansa, Mekkanterin huopiston kansleri ja sijaiskansleri, profuraattorinwirasto senaattisissa sekä waltioääntäjien pankkiwalmuismiehet.

Kolmanteen ofastoon kuuluvat:

Lääninhallitukset, Suomen pasjitoimisto Pietarissa, lääkitöhallitus, posti-hallitus, pääpostirehtori, yleisten ratennusten yhsihallitus, painoasiain yhsihallitus, warteinboitehallitus, waltionarkisto, tilastollinen päätoimisto, Suomen waltiofointori, Suomen pankki ynnä sen konttorit ja ofioimistot, tullihallitus, luottio- ja majakalaitoksen yhsihallitus, teollisuushallitus, yleinen rewiisioikeus, maanmittausten yhsihallitus, Suomen kadettikoulun johtaja, Suomen keraalikuwernöörin esijunta Suomen sotawäkeä warten, ejiitelijä joto-asiaain ministerin luona, Suomen sotajoukkojen päällikköhallitus sekä päälliköt tahi päälliköskunnat, sotatomiisariatti, Mekkanterin huopiston koufistoori, rehtorinwirasto, tiedekunnat, tukintuwaliofionta ja talousofasto, koulutoimen yhsihallitus, tuomiofapituliit ja kreikkalaismenäjien hengellinen hallitus Suomessa, arkeologinen toimisto ja waltionarkeologi, tie- ja wesi-ratennusten yhsihallitus rautatiehallitus, waltion rautateitten päätrehtori, metsänhoitohallitus, maanwihelyshallitus sekä talastusten tartastelija.

Neljänteen ofastoon kuuluvat:

Wistioimistöskoulujen johtajat ammattien tartastajat, erinofalais-seurakuntain esimiehet, henkilöfioittajat, huutokauppakammarit, järjestysoikeudet ja järjestyshmiehet, kausikoulujen piiriharkastajat, kausikouluseminaarien johtajat, kirkkallunnon oikeudet, kirkkoherrawirastot, kouluwirastot, kausikoulun-ohetajain ja waltiorantateitten eläkelasain johtokunnat, kruunu-uimismiehet, krunnuwvombit, leimafointori, luottokausipiirien päälliköt, lyseoitien ja alkeiskoulujen ohetajafiolegiit ja rehtorinwirastot, lääninagronoomit, läänin eläinlääkärit, läänin-maamittauskonttorit, läänin-mejeriisit, läänin-ratennustonttorien johtajat, lääninrowastinwirastot, maanofioiteudet, maanmittarit, maanwihelyshinööriit, maistraoitit, wafasiininohetajat, metsänhoidonnewoljat metsänhoitajat, metsänhoito-, maanwihelys- ja meieriopistojen johtajat, palowuinafiontrollööriit, piiri-insinööriit, piiriilääkärit, poliisifamariat, wolyteknillinen opisto, postilaitofkien ohetajat, postifäästöpankki, raastuwanoikeudet, rahapaja, rahatoimikamarit, rangaiustus-, tsh- ja lääninwaukifain johtokunnat, rewiisiofionttontri, ritarihuoneen johtolunta, Saimaan lanawan päälliköf, sotilas-, siwili- ja firkois-wirastojen lesti- ja orpofasain johtokunnat, koolliisuus-, merenkulttu- ja maanwihelyskoulunien johtokunnat, tullinshpeltori, tullioimistöt ja famariat, tyttökoulujen johtajattaret, waimawisiohdon tartastaja, wafausfionnisiioni ja wafaaajat, wafuutuslaitosten tartastaja, waltioimejeriisit, wirtakolajen tartastajat, miehet sairashuoneet ja hoitolaitofset mielensuufajia warten hlimerisänhoitajat.

Tähän ofastoon luetaan myös kaikki muut waltion wirtakunnat, wiranomaiset ja wirtakmiehet, jotka eivät ole ylempänä erittäin mainitut, mutta jien sijain ei kunnallish-wiranomaisia ja wirtakmiehiä, ei walmuushyötiötä eikä muita lamallisia yhdistyksiä.

Kuun näihin wirtakuntiin taikka näille wiranomaisille annetaan wirallisja afiafirjoja, owat nämä leimoitettawat jiten että on käytettävä:

Ensimm. of. **halemuusta** wart. Smf. 4: — muuta **tobistusta** wart. Smf. 2: —
 Toisen 2: —
 Kolm. 1: —
 Neljänn. 50: —

Sakemuksen tapaan on myös leimoitettava perustelma, valtuus- ja metokirja, perustelman vastuu, selitys, vastauskirja, vastaselitys ja muu kirjallinen lausekela, sekä valtuuskirja ja taksaukskirja.

Todistuksen tapaan leimoitetaan muu todistus-kiitekirja, silloinkin kun se on kirjoitettu samalle arkille kuin päätkirja.

vapautetut leimamerosta ovat Lapinmaan asukkaat kaikissa muissa asioissa paitsi virkavahvistuskirjojen suhteen; samoin ne, jotka kyhähäki tiedetään, tai sifi asianomaisesti todistetaan. Kyhökään ei leimoitusta tarvita muun muassa asioissa, jotka koskevat maimaishoitohallitusta, holhouslautafuntaa, majoitustoimikuntaa, kirjko, koulua, armeliaisuuslaitosta, eläkelaitosta, kirjallisuutta, tiedettä, taidetta, piplian lewittämistä tahi muuta yleishyödyllistä tarfioitusta edistäväää seuraa.

Tarkempia tietoja saadaan keij. asetuksesta 14 p. joulukuuta 1894, joka kokonaan löytyy painettuna myöskin Suomen valtiokalenterissa.

Suomen väkiluku 1 p. Tammiukuuta 1895.

Läänit.	Miehen- puoliset.	Baimon- puoliset.	Molemmat sukupuolet	Kaupun- geisja.	Maaseu- dulla.
Uudenmaan . . .	125,145	133,689	258,834	82,643	176,191
Turun ja Porin . . .	202,898	210,455	413,352	54,151	359,200
Hämeen	134,644	137,299	271,943	29,463	242,480
Viipurin	184,296	187,719	372,015	34,788	337,227
Mikkelin	90,883	92,928	183,811	5,805	178,006
Kuopion	147,508	149,612	297,120	13,634	283,486
Maajan	211,765	217,680	429,445	23,551	405,894
Dulun	127,811	128,919	256,730	20,204	236,526
Koko Suomi	1,224,948	1,258,301	2,483,249	264,233	2,219,010
Niistä:					
Luterilaisia	1,201,154	1,233,626	2,434,780	258,034	2,174,746
Kreiff.-menäläij.	22,691	23,390	46,081	5,468	40,611
Katolilaisia	282	205	487	487	—
Metodisteja	94	118	214	214	—
Baptisteja	725	962	1,687	36	1,651

Bertauktaulu.

Raha:	Smf.	Pituusmitat:
Mankomaat . . . 1 Gulden = 100 cent . . .	2: 09	1 El = 1 metri
Belgia 1 Franc = 100 centime . . .	1: —	1 Metr. 1 "
Brafilia 1 Milreis = 1000 reis . . .	2: 83	1 " 1 "
Egiti 1 Peso = 100 centavo . . .	5: —	1 " 1 "
Egypti 1 Piaster = 40 para . . .	0: 26	1 " 1 "
Englanti 1 Punta = 20 shillingiä . . .	25: 22	1 Yarb 0,91 "
" 1 Shilling = 12 penny . . .	0: 12,5	
Espanja 1 Peseta = 100 centimos . . .	1: —	1 Metri 1 "
Itä-Intia 1 Rupie = 16 onoros . . .	2: 38	1 Guts 0,91 "
Italia 1 Lire = 100 centesimi . . .	1: —	1 Metri 1 "
Itävalta 1 Krone = 100 heller . . .	1: 05	1 " 1 "
Jaapani 1 Yen = 100 sen	5: 16,6	1 Shafukane 0,30 "
Kiina 1 Tael = 1000 kash	8: 40	1 Sowid 0,34 "
Kreiffa 1 Drakma = 100 lepta . . .	1: —	1 Pik 1 "
Persia 1 Toman = 100 keran . . .	10: —	1 Arschin 1,12 "
Peru 1 Sol = 100 cent	5: —	1 Wara 0,84 "
Portukali 1 Milreis = 100 reis . . .	5: 60	1 Metri 1 "
Ranska 1 Franc = 100 centime . . .	1: —	1 " 1 "
Rumania 1 Lei = 100 ban para . . .	1: —	4 Chalebi 0,63 "
		0,68 "
Ruotfi 1 Kruunu = 100 äyriä . . .	1: 39	1 Metri 1 "
Saksa 1 Reichsmark = 100 pfennige	1: 23	1 " 1 "
Servia 1 Dinar = 100 para . . .	1: —	1 Arschin 0,71 "
Sveitsi 1 Franc = 100 rappen . . .	1: —	1 Elle 0,60 "
Tanska 1 Kruunu = 100 äyriä . . .	1: 33	1 Men 0,63 "
Turkki 1 Piaster = 40 para . . .	0: 23	1 Pik 8,71 "
Wenäjä 1 Kupla = 100 kopeikkaa . . .	4: —	1 Arschin 0,71 "
Amer. yhdysw. 1 Dollari = 100 cent . . .	5: 18	1 Yarb 0,91 "

Painot: Belgia, Espanja, Italia, Itävalta, Portukali, Ranska, Ruotfi, Mankomaat = kuin Suomessa. Brafilia: Duintal = 4 Arrobas = 33 arretets = kg 58: 76. Tanska ja Norja: 1 Centneri = 100 naulaa = 50 kg Englanti: Hundredweigt (Centner) = 4 quarters = 50,79 kg: 1 naula = 16 ounce = 0,45 kg. Kreiffa: 1 Kantar = 56,32 kg Wenäjä: 1 Pud = 40 naulaa = 16,38 kg. Sveitsi: 1 Centner = 50 kg. Turkki: 1 Kantar = 1000 dirhem = 50 kg. Amerikan Yhdysvallat = Englanti.

Metrijärjestelmä.

Pituusmitat.

Metri (m) perusmitta (1 kynärä 2½ kott. vanhan mitan mukaan).

Desimetri (dm) metrin kymmenesosa. (4 tuumaa).

Senttimetri (cm) metrin sadannesosa.

Millimetri (mm) metrin tuhannesosa.

Kilometri (km) on tuhat metriä. (0,9356 virstaa).

Unssyli on 2 metriä (lähes 6 jalkaa 9 tuumaa).

Kuviossamme näkee 5 senttimetriä luonnollisessa suuruudessaan ja niistä kaikki ovat jaetut kymmenesosiin, millimetriin. Tieteellisiä töitä varten käytetään näitäkin jaettuina pienempiin osiin.

10 kilometriä on 1 myriametri (= 9,356 entistä virstaa.)

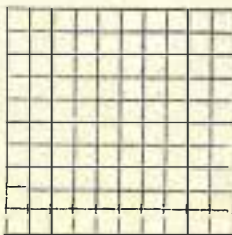
Pintamitat.

Neliometri (m²) on neliönmuotoinen pinta, jonka kaikki sivut ovat 1 metrin pitkiä. (11,35 □ jalkaa).

Aari (100 m²) on sata neliometriä.

Hehtaari on sata aaria. (2 tynn. alaa).

Neliökilometrini (km²) joka sivu on tuhat metriä pitkä; se sisältää sentähden 1,000,000 neliometriä, eli 10,000 aaria, eli 100 hehtaaria.

Metromitat.

Kuutiometri (m³) on kuutio (noppa), jonka reuna on 1 metrin pituinen, (38,209 kuut. jalkaa).

Litra (l) on kuutiometrin tuhannesosa. (12¼ jumpr. eli noin 3 korttelia).

Desilitra (dl) litran kymmenesosa.

Desilitra eli warka (dfl) on 10 litraa. (7 tuoppia 10 jumpr.)

Hehtolitra (hl) on 100 litraa (18½ vanhaa kappaa) = 20 uutta kp. 5 litr. kutsutaan uud. kapaaksi ja on 0,925 vanhaa kappaa.

Kuutiometrillä mitataan halloja, syfiä y. s. Hehtolitralla mitataan viljaa ja juurikasveja y. s. Litralta ja pienemmillä mittoilla mitataan veteliä aineita, wettä, maitoa, sahattia y. m. s.

Suuremmat mitat tehdään tavallisesti kuutiomuotoon, samoin kuin entiset kapan mitat, mutta litramitat ja pienemmät mieluummin pyöreäpohjaisiksi.

Painomitat.

Kilo (Kilogramma) (kg) painaa yhtä paljon kuin yksi litra puhdasta wettä eli 1000 gr. (2 naulaa 11 luotia).

Defigramma (dg) on sadannesosa kilo. (¾ luotia).

Gramma (gr) on tuhannesosa kilo.

Metriinen leiwiskä on 10 kilo (= 1,176 ℔ eli 1 ℔ 3½ ℔).

Senttaali on 100 kilo. (11 leiw. 15 naulaa).

Tonni on 1000 kilo.

Tavallisin painomitta on kilo. Hyvin raskaat esineet punnitaan tonnittain, hyvin köykäiset tai pienet määrät grammottain.

Kapanmitan muotoinen astia, jonka reuna on 1 dm pitkä, wettä tasan 1 litran wettä, joka 0 asteen lämpöisenä painaa yhden kilon. Siten kaikki mitat, pituusmitat, pintamitat, wetomitat ja painot ovat yksinfertaisessa suhteessa toisiinsa.

Täysi-ikäisellä henkilöllä on wäli suoraan sivulle ojentetun oikean käsivarren nyrkin nystyristä wasempaan olkapäähän noin 1 metri.

Wäli kynärpäädystä keskisormen nenään noin ½ metriä.

Keskisormen pituus juurinivelestä luffien, sekä käden leveys nystyrän kohdalta peukalo siihen luettuna noin 1 desimetri.

Peukalon viimeinen jäsen on 3, ensi jäsen 4 senttimetriä pitkä. Salan pituus 25 senttimetriä.

Tavallisen miehen pituus on noin 175 senttimetriä.

Täysikaswanut mies painaa noin 75 kilo.

Täysi-ikäisen miehen askel on noin 75 senttimetriä. Matka, jonka pituus tiedetään askeltoisissa, saadaan metrilluvussa wähentämällä askelluvun noin neljännesosalla.

Tunnin jalkamatka on noin 5 kilometriä pitkä, herwoamatka 10 kilometriä.

Postisäästöpankki.

Postisäästöpankin pääkonttori ja hallitus ovat Helsingissä. Sen haara-ostajia eli alafonttoria ovat kaikki maamme postifonttorit ja postitoimistot.

Wuodessa saa ken tahansa tehdä säästöpankoja 1000 markan armoon asti omalle nimelle tai jonkun muun nimelle.

Säästökirja, johon jokainen säästöpanko merkitään, annetaan joka säästöpankille, kun hän ensi kerta säästöpankoa tekee; sitä warten on samassa tilassa pankille annettava täydellinen ilmoitus säästöpankian nimestä, iästä, ammatista ja kotipaikasta sekä, jos panos tehdään ala-ikäisen tahi holhuunalaisen puolesta, myöskin hänen vanhempainsa tahi holhoojansa nimestä ja säädystä.

Säästöpanko tehdään täyjisä markkaluvuisia, joko puhtaalla rahalla taikka kymmenellä säästömerrillä täytetyllä säästökortilla.

Säästömerrkkiä myyhdään josta postifonttorissa ja maksaa 10 p:ä.

Säästökortit saadaan ilmaiseksi. Kun niihin kiinnitetään 10 säästömerrkkiä, otetaan semmoinen kortti markan arwoisena rahanpanoksena vastaan postisäästöpankkiin.

Säästöpankosta maksetaan korkoa.

Saamisensa saa säästöpankia irtisanomisen jälkeen ottaa pois joko kokonaan tahi osaksi säästöpankin mistä haara-ostajasta tahansa. Irtisanottaessa on säästökirja postitoimistossa näytettävä ja ilmoitettava mistä konttorista rahat tahdotaan periä.

Rahat ovat ulosotettavat ennen 14 päivän kuluttua irtisanomisajan loputtua. Muusja tapauksessa ei niitä anneta ulos, ennenkuin uusi irtisanominen entisesä järjestyksessä on tapahtunut.

Irtisanomista ei saa tehdä ennenkuin 15 päivää on kulunut siitä, kun säästöpankia viimeksi wähenji saamisestaan.

Irtisanominen, joka ei tarkoita koko säästönsä olewaa summaa, siältäkään ainoastaan täyjsä marffoja.

100 marffaa ja sitä wähemmät summat maksetaan 10 päivää,

100 ja 500 markan wäliset summat 30 päivää,

500 marffaa suurempia summia wasta 60 päivää irtisanomisen jälkeen.

Tarkastus. Kerran wuodessa, samassa kuukaudessa, jolloin ensimmäinen säästöpanko tehtiin, on säästökirja annettava tarkastetawaksi; se woi tapahtua misä postiasemassa hymänjä ja annetaan siitä aikaa, kun tarkastus tapahtuu, kirjan omistajalle kuitti.

Säästökirjaa ei saa toiselle myydä; ainoastaan perinnön, wararikon tai ulosoton kautta woi se joutua toisen omaksi, ja on silloin beti pankin hallitukselle tieto annettava.

Sukkaantunutta säästökirjaa pitää laillisella tavalla kuolettaa.

Sähkösanoma-määräykksiä.

Suomenmaan paikkojen wälillä maksetaan jokaisesta sanomasta 50 penniä (pohjamaksuna) ja sen lisäksi 10 penniä joka sanalta.

Wenäjälle maksetaan 15 kopeikkaa pohjamaksua ja 5 kopeikkaa sanalta Europan Wenäjälle ja 10 kopeikkaa Asian.

Muihin maihin ei maketa pohjamaksua, mutta määrätty maksu sanasta eri taksan mutaan joka maahan; esim. Englantiin 58 p., Italiaan 48 p., Itäwalta-Unkariin 28 p., Norjaan 33 p., Ranskaaan 40 p., Ruotsiin 30 p., Saksaan 28 p., Sweiitsiin 45 p., Tanskaan 40 p. Intiaan *Smc.* 4.50 à 4.76, Algeriaan 50 p., Egyptiin *Smc.* 1.68 à 2.18, Hywäntoiwon niemelle *Smc.* 11.5, Yhdyswaltoihin ja Ranaan Amerikkaan *Smc.* 1.98 à 2.28, Australiaan *Smc.* 14.32 à 14.48.

Sana jossa on enemmän kuin 15 kirjainta, luetaan kahdeksi, ja Europan ulkopuolella luetaan jo 10 kirjainta yhdeksi sanaksi. Samoin luetaan sanaksi Europassa 5 numeroa ja sen ulkopuolella 3.

Tawallisesta kielestä poikkeawia sana-yhdistyksiä ei sallita. Liitto-merrkillä yhdistetyt sanat luetaan eri sanoiksi.

Seuraawat lyhennykset käytetään ja maksetaan yhden sanan mukaan:

D Kiireellinen sanoma. Kiireellisistä sanomista saa lähettäjä, jos tahtoo, suorittaa kolmenkertaisen maksun, jolloin sanoma lähetään ennen muiden yksitwisten sanomia.

RP Wastaus maksettu. Joka tahtoo wastausta, woi edeltäpäin suorittaa maksun siitä, jolloin wastaanottaja saa sähkösanoman kansa kuitin maksetusta wastauksesta. Tämä kuitti otetaan rahana vastaan sähkölennätin-konttorissa ja on sellaisena woiwassa 6 wiiokoa. Milloin ei nimenomaan ilmoiteta, miten monis anaisesta wastauksesta maksu on suoritettu, katfotaan ilmoitus maksetusta wastauksesta merkittewän 10 sanaa.

RPD Kiireellinen wastaus maksettu.

TC Wertaileminen maksettu. Wertailemisesta maksetaan 25 % yli taksan.

CR Wastaanottotodistus maksettu. Wastaanottotodistuksesta maksetaan niinkuin 10 sanan sähkösanomasta.

FS Lähettävä jäljesä.

PP Lähettäminen postin kautta maksettu.

PR " " wakuutettu.

EP " " estafetin kautta maksettu

XP " " expresiin

Jos wastaanottaja ei aju paikkafunnalla, jossa on lennätinasema, woipi lähettää waatia, että sanoma joko postissa tahi muulla tawoin lähetetään hänen jäljesään ja tulee hänen suorittaa siitä asianhaarain mukaan waadittawat lisämaksut. FS merkitsee että sanoma on lähettävä lennättimen kautta eteenpäin, jos wastaanottaja olisi maksutanut toiseen paikkaan, jossa on lennätinasema.

Postimaksut.

	M. p
Suljettu kirje , kun paino ei nouse yli 15 grammann, maksaa	— 20.
" " 15— 50 grammaa painava	— 40.
" " 50— 100 "	— 60.
" " 100— 500 "	1: —.
" " 500—1000 (= 1 kilo) "	2: —.
j. n. e. puolesta kilosta 1 marfan. Kirjeestä, joka mat-	
kallaan käy ainoastaan yhdessä postitoimistossa, makse-	
taan sen painosta huolimatta 10 penniä.	
Postifortti yksinfertainen	— 10.
kaksifortti	— 20.
Sidelähetys (forfeintaan 2 filogr.) joka 50 grammalta	— 5.
Wähin maksu tavaränäytteestä on 10 penniä, asiakirja-	
lähetyksestä 20 penniä	
Tavaränäytelähetys ei saa painaa yli 250 gr. eikä saa	
olla enemmän kuin 20 sm. pitkä, 10 leveä, 5 forkea.	
Paketti 500 grammasta	— 40.
joka seuraavasta 500 grammasta	— 20.
Paketti ei saa painaa yli 10 kiloa, paitsi milloin lähe-	
tys saattaa tavahua kokonaan rautateillä tai höyrylai-	
malla, jolloin 20 kiloa painavia vastaanotetaan.	
Sisäänkirjoitus (paitsi p. rtomaksu)	— 25.
Wakuutus (paitsi porto ja sisäänkirjoitusraha) 200 m:stä	— 20.
joka 100 m:stä sen yli	— 10.
Sisäänkirjoitetusta lähetyksestä maksaa postilaitos, jos	
se hukkaantuu, 50 markkaa korvaukseksi, lähetyksen arvosta	
huolimatta. Wakuutetusta lähetyksestä maksetaan wakuu-	
tettu summa.	
Postiojoitus (forfeintaan 100 markkaa)	— 50.
Postiojoitusta toimittaa postilaitos sähkölennättimen	
avulla perille, jolloin maksetaan paitsi 50 p. ja tele-	
grammiporto	— 75.
Posti-etuanti (forfeintaan 500 markkaa) joka 100 markasta	— 50.
Sen lisäksi tulee kirjeen tai paketin porto.	
Paluufortti	— 10.
Wastaanottotodistus	— 25.
Tuoksulippu	— 40.

Ulfomaille lähtewän kirjewaihdon suhteen ovat määräykset melkein samat kuin Suomessa, sillä erotuksella että yksinfertainen kirjeporto on 25 penniä, samoin asiapapertia sisältävästä sidelähetyksestä maksetaan 25 penniä. Wakuutuksesta ja pakettien lähetyksestä on eri määräyksiä. — **Wenäjälle** ohjattuja lähetyksiä tulee varustaa menäläisillä postimerkeillä; muualla kaitkialle suomalaiset telpaawat.

Hunainen tori Moskowassa.
Kreml Moskwojesta päin.

Petrovskin linna
kolme wirsalaa Moskowon ulkopuolella,
jossa Heidän Majesteettiinsa asuiwat
truunauksen ebellisinä päiwinä.

Kruunaus Moskowassa
26:na toukokuuta
1896.

Run nyt autuas Keisari
Meksanteri III 1883 laski
Wenäjän keisarikruunun oman
ja puolisonsa päähän, ei war-
maan aawistanut kukaan, että

Wasta-istuin.
Walemmalla leskikeisarinna istuin, keskellä keisarin, oikealla keisarinna.
kolmentoista vuoden kuluttua uusi haMitsija oli nousewa hä-
nen jättämällänsä loistawalle waltio-istuimelle. Tosin silloin
wielä synkät muistot heittiwät warjonsa yli koko Wenäjän.

Tofin luuli moni Hänen Majesteetinfa kaswoissa näkewänsä raskasmielistä wakaifuutta, joka kyllä todisti, että hän ei ajatellut yksistään korkean asemansa loistoa, waan hywin käsitti niitä welwollisuuksia, jotka seuraawat sitä; maailman suurimman waltakunnan kruunussa ei ole yksistään loistoa. Mutta toiselta puolen tuntui Hänen Majesteetinfa mahtawassa ryhdissä, woimaa ja terweyttä uhkuwassa persoonassa olewan tateita pitkästä ijästä ja kauan kestäwästä hallitusajasta.

Waan Jumalan tiet owat tutkimattomat. Kuoleman wiikate woitti epätasaisessa taistelussa. Suru kohtasi kansaa, suru täytti hänen rakastettujen omaistensa sydämet, hänenkin joka oli astuma kalliin perinnön omistajaksi ja sen welwollisuuksia päällensä pukeva.

Mutta suruun waipuminen, joka saattaa olla luwalinen yksityiselle, ei ole luwalinen kansaa warten eläwälle hallitsijalle. Waltikka ei saa jäädä sitä kantawaa kättä waille. Uusi hallitsija ryhtyi, welwollisuutensa tuntien, heti waltion ohjaksiin, ja hänen kansansa wannoivat hänelle uskollisuuden walanfa.

Toista wuotta sai kuitenkin kulua walta-istuimelle nousemisen ja kruunauksjuhlallisuuden wälillä. Sillä aikaa oli jo nuori hallitsija osoittanut millä hämmästyttävällä tarmolla ja lempeällä wiisaudella hän tulisi hallitsemaan. Sanomattoman riemuifa oli Suomessa se hetki, jolloin Hänen Majesteetinfa hallitsijawakuutus ynnä armollisen kirjeen kansfa saapui tänne. Sillä otti Hänen Majesteetinfa Suomalaisen Suuriruhtinas-kuntansa kohtalot johtaaksensa perustuslaillisena hallitsijana jalojen esi-isiansä rakentamalla pohjalla. Tuntui kuin milloin kewättä odotettuumme aurinko ilmaantuu taimaalla ja lämpeinen, maata kostuttawa sade panee maan wihannoimaan.

Ei sitä kukaan epäille että niin tulee käymään, mutta tuntuu kuitenkin ikäänkuin saataisiin odottamaton, kallisarwoinen lahja.

Wilpittömällä riemulla otti Suomen kansa osaa kruunauksen juhlallisuuksiin, myöskin kutsuttujen neljän säädyn edustajiansa kautta. Nämä tosin eiwät esiinny huomattawasti siinä yllön loistawassa seurassa, suuren Wenäjän kaitilta tahoilta kofoon-tuneitten lähetyskuntien ja ulkomaiden ruhtinaiden ja lähettäläiden ympäröiminä, jotka kaitki siten tunnustiwat mahtawassa hallitsijassa yleisen rauhan ja jatkuwan sivistystyön wankan turwan. Sitä loistoa, jota Suomi ei woi lisätä keisarillisellem kruunulle, sitä koettaa se korwata lämmöllä, joka käy sydämeistä ja kohtaa sydäntä. Tuntuu kofon warmuus sen olemisesta suloiselta korkealle hallitsijaparille. Suomalaisien tunteet owat enemmin perheellistä ja personallista laatua, ne ujoztelewat maailman kimeltäwässä komeudessa ja wiihtywät parhaiten kotielieden ääressä, jossa isät ja äidit kertowat lapsille mitä jaloja töitä Suuriruhtinaamme owat kansalle tehneet, kuinka maamme niiden kautta on puhjennut kauniisen kukoistukseen, ja kuinka kauniina suni-iltoina korkeat hallitsijat owat ystävällisesti ja tutuisti astuneet matalanfin majan kynnyksen yli, vastaanottaen Suomen vaatimattomia kuffasia.

Kruunauksjuhlallisuuksien kofu suuruutta ja loistoa, alkaen keisarillisten juhlakulusta Petrovski-linnasta, joka on noin kolmen kilometrin matkalla Moskowasta, ei riitä mikään kynä eikä mikään pensfeli kuwaamaan. Kansanwalistus-seuran Kalenteri pitää kuitenkin puolestansa welwollisuutenaan wiirtää lukioittensa muistoon tätä wuoden merkkillisintä ja ilahuttawinta juhlaa, ja parilla kuwalla esittää itse sen historiallisesti merkkillisen paikan, misfä sitä wietettiin.

Kremlin linna on Moskowa nimisen joen varrella keskellä Moskowan kaupunkia ympäröitynä korkealla muurilla, jossa on useita porttia. Siv. 45 annetaan siitä pari kuvausta. Mempana oleva esittää linnaa joen puolelta. Mempanä nähdään punainen tori Moskovassa. Kruunauksen aatopäivänä Keis. Majest:t pyhän voitelon jälkeen kulkivat Pyhän Basiljin kirkon ohi Kremlin linnaan, wemmallepäin. Muurien sisäpuolella on Keisarillinen linna, josta n. s. punaisten portaitten kautta on lyhyt matka Uspenskin tuomiokirkkoon, jossa itse kruunaus tapahtuu. Linnassa on sitäpaitsi useita muitakin kirkkoja. Merkittävyyksinä siellä mainitaan lisäksi korkea ja solakka torni Swan Belikii, ja suunnattoman suuri kirkonkello, jota ei ole woitu mihinkään kirkkoon asettaa ja joka sentähden seisoo maassa.

Kruunauspäivänä kokoontuu juhlaan osaa ottamaan oikeutettu yleisö Kremlin Keisarilinnaan, ja lähtee juhlatulku Punaisen portaiden kautta Uspenskin kirkkoon. Keskellä kirkkoa on rakennettu loistawa lava, jonka päälle keisaripari asettuu, kuorin laulaessa Dawidin psalmin 100. Lyhyessä puheessa lausuu wanhin metropoliitta, että Keisarin kästystä nyt on toimitettava pyhä kruunaus. Keisari lukee yleisen uskontunnustuksen, jonka jälkeen metropoliitta rukoilee Pyhän Hengen osallisuutta Hänen Majesteetillensa. Luetaan Paawalin epistolasta Roomalaisille 13: 1—7: „Jokainen olkoon esiwallalle, jolla walta on, alamainen“, ja Matheuksen ewangeliiumista 22: 15—22: „antataat keisarille, kuin keisarin owat, ja Jumalalle kuin Jumalan owat.“

Sen jälkeen astuu kaffi metropoliittaa walta-istuimen luo. Keisari riisuu tavallisen Andrean tähden ketjun, ja käskee pukea päällensä saman tähden hohtokiwillä warustetun

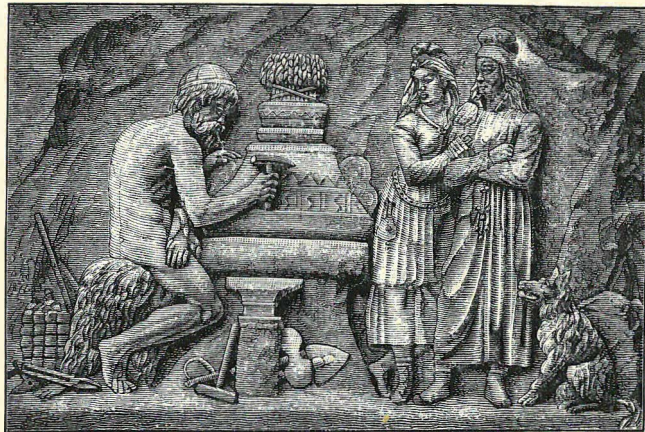
ketjun ja keisarillisen wiitan. Metropoliitta tekee ristinmerkin keisarin pään päälle ja rukoilee. Hänen Majesteetillensa kurotetaan suuri keis. kruunu, jonka hän ottaa molemmin käsin ja laskee päähänsä. Metropoliitta lausuu: „Tämä näkymäinen Sinun pääsi koristus on ilmeinen kuwa siitä, kuinka kunnian kuningas Kristus näkymättömästi kruunaa Sinut koko Wenäjän kansan pääksi, wahwistaen Sinulle hallitsijan korkeinta waltaa kansansa ylitse.“ Sen jälkeen annetaan Hänen Majesteetillensa waltikka ja waltakunnan omena, metropoliitan rukoillessa. Hetken kuluttua laskee S. M. mainitut merkit käsiensä ja kutsuu Keisarinnan, joka polwistuu Hänen edesänsä. Keisari nostaa kruunun päästensä ja koskettelee sillä liewästi keisarinnan päätä, asettaen sen sitten uudestaan omaan päähänsä, mutta laskee keisarinnan päähän toisen pienemmän kruunun, ja pukee hänen keisarilliseen wiitaan ja Andrean tähden ketjuun. Keisarinnan noustua polwiltaan suutelee häntä hänen korkea puolisonsa. Keisarinna istuutuu walta-istuimellensa ja Keisari ottaa uudestaan waltikan ja omenan käsiinsä, jolloin rukoillaan Keisarille pitkää itää. Nyt ilmoitetaan kansalle tykkien laukauksilla ja soitolla kaikilla kaupungin kirkonkelloilla, että kruunaus on loppuun toimitettu; papiesto ja korkean perheen jäsenet esiintuowat onnentoiwomuksensa. Kun soitto ja ammunta lakkaa, polwistuu Hänen Majesteetinsa ja lukee määrätyn rukouksen. Rukouksen jälkeen asettuu keisari walta-istuimen eteen ja kaikki kirkossa olijat laskewot polwillensa metropoliitan rukoillessa. Riisuttuansa waltamerkkinsä astuu keisari ja keisarinna alas lawalta alttarin eteen, metropoliitta woitelee Keisaria pyhällä öljyllä otsaan, silmiin, nenään, huuliin, korwiin, rintaan ja käsiin, ja keisarinnaa otsaan, jonka jälkeen korkeat puoliset nauttiwot Herran ehtoollista. Sen

jälkeen laulaa maailman etevimmistä laulajista ja laulajattarista koottu kööri juhlatantaatin, jonka vaikutusta läsnäolijat sanoivat valtaavaksi.

Kruunausjuhlan toisena päivänä saavat lähetystöt kunian esiintuoda Heidän Majesteeteillensä alamaiset onnentoivotuksensa kruunauksen johdosta, jolloin Heidän Majesteeteillensä tarjotaan suolaa ja leipää kallisarvoisissa astioissa. Niin tekivät Suomenkin edustajat, jotka olivat Ritariiston ja Katelin puolesta presidentti R. Montgomery, Pappisäädyin puolesta piispa G. Johansson, Porwarisäädyistä kauppaneuvos J. Kurtén, sekä talonpoikaisäädyistä rustitilallinen K. Wärr. Sitten alkoi sarja mitä loistavimpia pitoja Keisarillisten sekä ulkomaan prinssien ja lähettiläiden luona. Kansanhumejakaan ei suinkaan unhotettu.

Suomessa sekä kaupungit että maalaiskunnat koettivat mahdollisuuden mukaan wiettää iloista juhlaa, miten paraiten voitiin. Kaikkialla olivat kaupungit lipuilla ja juhlawalaituksella kaunistetut, tietyksi pääkaupunki muita komeammin, kirkkoissa rukoili kansa kaikkialla hartaasti onnea ja pitkää ikää rakkaalle hallitsijaparille ja köyhiä ruokittiin kuntien kustannuksella.

Sumala siunatkoon korkeata hallitsijaparua ja armasta isänmaatamme, „sanat muut jos waihtelikin, loppu aina kuului näin.“

Eiöstrand: Hmarinen Sampoa takomaassa.

Puoli vuosisataa Suomen taiteen kehitystä.

Ymmärrettävää on että kansan mies pitää taidetta turhuutena. Hänellä ei ole aikaa muuhun kuin aineelliseen työntekoon aamuista iltaan, ja mitä hän saa irti menee wälttämättöminpiin elämäntarpeisiin. Mistä hän ottaisi varoja koristaakseen asuntoaan maalauksilla ja weistokuvilla, mistä aikaa taiteen nauttimiseen ja ihailemiseen? Kun hän joskus sanomisissa lukee taiteesta ja taidenäyttelyistä, ajattelee hän sentähden: tuo on taas sitä herrojen ja rikkaitten helli-lyhettä, johonka he rahojaan tuhlaawat, sen sijaan että käyttäisivät niitä hyödyllisiin yrityksiin.

Waikka tämä tapa käsittää ja arvostella taidetta on ymmärrettävä, ei sitä kumminkaan saata oikeana pitää. Taide kuuluu näet, taikka sen pitäisi ainakin kuulua, jokaiselle kansalaiselle. Jokaisella pitäisi oleman aikaa ja varoja saada

siitäkin osansa. Niin kaikesta taiteesta — ei ainoastaan soitannosta ja laulusta, jotka ovat muita yleisempiä ja joista kaikilla nautitaan.

Taiteellinen luomatoimi, runoilijan runoileminen, säveltäjän sävelten keksintä, kuvanveistäjän ja maalaajan kuvien laadinta, ei ole — silloin nimittäin kun se on tositteellista — mitään tyhjäänpäiväistä leikintää, vaan Luojan antamain lahjain käyttämistä. Joka ihmisellä on joku määrä mielikuvitusta ja kuvauksoimaa, mutta taiteilijalla ovat nämät henkiset lahjat voimakkaammat kuin muilla, jopa niin että ne pakottamalla pakottavat häntä taiteelliseen tuotantoon, kutakin hänen omittuisella alallaan. Kun hän sitten väsymättömällä työllä, ahkerasti harjoittamalla, on täydellisesti perehtynyt tekniikkaansa, se on taiteensa tekotapaan — sillä juuri tätä aineellista puolta tarkoittaa ikivanha sananlasku: ei kenkään synny taiteilijaksi — niin että hän kykenee julkiluomaan itsällisiä kuviaan ja tunteitaan, silloin on hän kypsynyt tositaiteelliseen tuotantoon.

Mutta mitä hän sitten tuottaa ja mitä tarkoittaa taiteilijan toiminta?

Oletteko koskaan tunteneet sydämenne niin täydeksi, että se on pakahduttua tunteesta, kumminkin voimatta sen kyläisyyttä julkilausua? Oletteko te samalla ikäänkuin aavistaneet jotakin tähdellistä, ikaunista, jota tahtoissitte tavoittaa, jonka hyväksi tahtoissitte uhrata voimanne, jopa henkennekin? Se on rakkaus toisiin ihmisiin, rakkaus isänmaahan, totuuteen, kaikkeen ylevään, joka silloin paisuttaa sydäntä. Kaikki me voimme paraimpina hetkinämme sentapaisista tuntea, mutta ainoastaan tositaiteilija kykenee senlaisia tunteita, senlaisia aavistamaamme kaunista ja tähdellistä ilmiluomaan. Ja

juuri se onkin taiteilijan tehtävä: sitä taide korkeimmasa merkityksessä tarkoittaa, luoda kuultavaa taikka nähtävää, mitä ylevintä, jalointa, kauneinta yhdistyksessä ihmisessä ja koko kansassa liikkuu ja pyytää päästä toteutumaan. Miten oikea tämä selitys on, sen huomaa jokainen ajatellessaan suuria runoilijoitamme. Runeberg, Topelius, Oksanen ovat kaikki sepittäneet runoelmia, joissa verrattoman ihanasti julkilausutaan kansamme ihanteita ja tunteita. Miten onkaan Runeberg kuvannut isänmaanraffakutta Wänrikin tarinoissa, uskollista, uupumatonta ponnistusta, horjumatonta luottamusta Jumalaan Saarijärven Paavossa, miten Topelius kuvannut kesiemme ja talviemme kauneutta Sylvia- ja muissa lauluissaan, miten Oksanen ilmiläusunut kansallisen liikkeen päämäärän laulussaan: Nouse, riennä, Suomen kieli! — Ne ovat siinä määrässä laulaneet kansansa sydäimestä, että me, jotka emme omaa runoilijan lahjoja, lukiessamme heidän runojaan lämpenemme, tulistumme ja sanomme itsellemme: juuri niin, juuri niin se on, on kuin itse olisi sen kirjoittanut. Mutta runous on vain yksi laji taidetta, soitanto on toinen, kuvaamataiteet, maalaus, kuvanveisto- ja rakennustaide ovat yhä toisia, ja kaikilla on niillä sama tehtävä. Näistä jälkimäisistä taiteista on kansan miehellä vähemmän käsitystä kuin runoudesta, mutta aivan vieraita ei nekään ole hänelle, jos hän ottaa hawaintojaan tarkastaakseen. Onpa hän varmaan useinkin tuntenut, miten jo astuminen kirkon kynnysen yli täyttää hänet juhallisella tunteella. Silloin häneen on vaikuttanut, ilman että hän on asiaa lähemmin tullut ajatelleksikaan, Herran huoneen laajuus ja korkeus sekä rakennuksen sopuointuiset suhteet. Kirkossa tai muualla on hän edelleen kuullut soittoa tai laulua, joka on hetkeksi saa-

mut hänet unohtamaan huolensa ja tähtännyt hänen sielunsa yleillä tunteilla — silloin on hän ollut soitantotaiteen vaikutuksen alaisena. Joskus, arwattavasti myöskin kirjossa, on hän taasen nähnyt maalauksesja kuvattuna esim. Kristuksen ristiinraulittuna, huomannut miten Wapahattajan kaswoista kärsimykseen, tuskasta huolimatta on ilmaantunut hiljainen antauminen. Hän tahtoon ja sanomaton laupeus ja rakkaus niitä kohtaan, joiden edestä hän on ottanut kuollakseen. Silloinkin on liikutus wallannut hänen sydämensä — ja sen on maalaustaide aikaan saanut.

Nämä lyhyet wiittaukset taiteen tarkoitukseen ja merkitykseen osottanevat jo kuinka tärkeä osa taiteella on jokaisen sivistyneen kansan elämässä. Se näet ei ainoastaan luo kauniiseen muotoon kaikkien nähtäväksi ja nautittavaksi mitä jalointa ja ylewintä kansassa liikkuu, waan se samalla myöskin vaikuttaa tuon jalon ja ylewän wahwistamiseksi, se jastaa ja ylentää kansaa. Ja vielä lisäksi jättää se tulewille polwikunnille pysyväiset muistomerkit kunkin aikakauden rienneista ja ihanteista. Jos ajattelisimme, että Kreikan runous ja kuwaamataiteet olisivat poisja, miten vähän tietäisimmekään tuosta jalolahjaisimmasta kansasta, mikä maan päällä on elänyt — ja samoin olisi vähemmässä tai suu-remmassa määrässä jokaisen sivistyskansan laita, että näet hienoin ja ylewin puoli sen henkisestä elämästä jäisi meille hämäräksi, jos sen taide olisi häwiinnyt.

Tapana on sanoa taidetta sivistyksen tukaksi, sen korkeimmaksi tuotteeksi, ja edellisestä huomaa että nimitys on oikeutettu. Taide näet ei woi oikein kukoistaa ennenkuin kansassa liikkuu ylewiä tunteita, ennenkuin se on herännyt itsetajuntaan, harrastamaan jaloja päämääriä, yrittelemään toteuttaa

ylewiä ihanteita. Mutta waikka siis taiteen kukoistus on werraten myöhäinen kansojen elämässä, niin ei asia kumminkaan ole niin hymärrettävä, että sen juuret ovat ylehyällä, ainoastaan sivistyksen korkeimmilla huipuilla, kansan ylemissä kerroksissa juurtuneet. Päin wastoin ovat tuon kukan juuret sywällä kansanhengessä, ja ainoastaan ne taiteilijat, jotka ovat ja tuntevat olevansa yhtä kansansa kanssa, kykenewät luomaan pysyväistä, semmoista, jolla on todellista merkitystä kansan sivistyselämässä. Ne, jotka kansastaan wieraantuvat, etsiäkseen aiheitaan ja ihanteitaan muiden kansojen luota, katoowat tawan mukaan niinkuin wirwatulet unohtuksen yöhön.

Taiteen merkitys sivistyselämässä on nykyaikoina vaikuttanut, että koetetaan mahdollisuuden mukaan tehdä kaikki taiteet kaikkien nautittavaksi. Miten tätä aatetta meillä on yritetty toteuttamaan yleisten soitto- ja laulujuhlien kautta on jokaisen tiedossa. Kuwaamataiteiden nauttimisen yleiseksi tekeminen on vähemmin edistynyt, syystä kun se on paljo vaikeampi. Kaupungeissa on kumminkin useammin kuin ennen toimeenpantu taidenäyttelyjä, ja alhaisemmatkin kansaukerrokset ovat woineet niissä tutustua maalaajaimme ja kuvanwivistäjäimme tuotteisiin. Maalaisille taasen ei woi sentapaista ylentävää nautintoa tarjota muulla tavoin kuin jäljennösten lewittämisellä, waikka luonnollista on, että werraten hywäkin jäljennös, joko eri lehtenä taikka jossakin kirjassa tai kuwalehdessä, ei läheskään tee samaa vaikutusta kuin alkuperäinen taideteos. Kumminkin soisimme jokaisen, pienimmänkin mökin seinälle kuvia, jotka ovat tehdyt paraimpien taiteilijaimme teosten mukaan, sen sijaan että ostetaan kulekijwilta kauppiailta heleäwärisiä, mutta kansallisesti wic-

raita ja henkisesti mitättömiä kurvia. Siinä kohden on kansamme aisti vielä korvin kehittyttömällä kannalla.

Suolimatta Suomen kansan nuoruudesta osoittautuu taiteemme kehitys samallaiseksi kuin muidenkin vanhempien ja isompien kansojen. Entisinä aikoina, jolloin se eli yhteydessä Ruotsin kanssa tietämättä itsenäisistä harrastuksista, oli kaikki maassamme ilmaantuva taide sisälle tuotua, vierasta; ainoastaan kansarunous erämaissa eli hiljaisista itse-tiedotonta elämäänsä, osoitteena että kansalla kyllä oli lahjoja ja taipumusta taiteelliseen tuotantoon, kun aika sifsi kypsä. Kun sitten maamme valtiollinen asema muuttui, ja kansamme toisen maan yhteydessä kehittyi vapaampaan, itsenäisempään elämään, koitti samalla itsenäisen taide-elämänkin aika. Samaan aikaan näet kun Dönnrot julkaisi kansanroutemme aarteet, kun Runeberg sepitti Wänrikki Stoolin tarinat ja Snellman Saima-lehdellään herätteli uinuwia kansalaisiaan, samaan aikaan perustettiin myös Suomen Taide-yhdistys, jonka tarkoitus oli ja yhä on ollut näytte-lyjä toimittamalla ja taideteoksia lewittämällä herättää taiteen ymmärrystä ja harrastusta, tarpeellisia opetusneuvoja hankkimalla „tehdä suomalaiselle taiteilijalle mahdolliseksi ansaita tuon nimen muunkin kuin yksistään syntymisen kautta“, palkinnoilla kehottaa, matkarahoilla ja teoksia ostamalla auttaa taiteilijankuja ja taiteilijoita sekä myöskin perustaa ja yhä lisätä suomalaisen taiteen kehitystä kuwaawaa julkista taidekokoelmaa.

Yhdistyksen perustawa kokous pidettiin 10 p. maaliskuuta 1846, wiisikymmentä vuotta sitten, ja kun nyt tämän

ajan jälkeen tarkastaa mitä silloin aloitetun toimen kautta on aikaansaatu, niin on tunnustaminen, että tulokset ovat kerrassaan hämmästyttäviä. Meillä on nyt monta kymmentä työkentelewää taiteilijaa ja niiden joukossa joku maailman mainiokin; joka vuosi tuottawat he useita satoja taideteoksia, jotka vuoden kuluessa asetetaan näytteille ei ainoastaan kotimaan kaupungeissa vaan ulkomailakin; joka vuosi ostetaan heiltä korimaassa vähintään sadan tuhannen markan edestä teoksia; Helsingissä on nähtävänä suuri kokoelma maalaufia ja veistokurvia, jossa kaikki huomattawat suomalaiset taiteilijat tältä vuosisadalta ovat edustetut useammalla tai harvemmalla teoksella; taiteilijanaluille on opetusta tarjona paitsi Helsingissä myöskin Turussa ja Wiipurissa, joissa jälkimäisissä kaupungeissa vähempiä julkisia taidekokoelmia on olemassa. Kun tämän lisäksi useimmat taiteilijoistamme todella tunnustawat itsensä Suomen kansan lapsiksi ja käyttäwät taidettaan oman maansa, oman kansansa elämän kuwaamiseksi, niin saattaa kerskailematta wäittää, että sama puoli vuosisataa, joka on aawistamattomaan wirkeyteen kehittänyt valtiollisen, taloudellisen ja kaiken-suuntaisen henkisen elämämme, myöskin on saanut omatakeisen taiteen kehitysmään maassa, jolla vanhemmin oli taidetta tuskin nimeksikään.

Nämä tulokset ovat enimmäksi osaksi luettawat taideyhdistyksen ansioksi ja kunniaksi. Warsinkin alkuaikoina se näet todella yhdisti kaikki taiteen edistämistä tarkoittawat harrastukset. Se kiinnitti taiteilijat ja taiteilijanalut kotimaan, sitä wastoin että ne ennen oliwat olleet pakotetut etsimään oppia ja kannatusta ulkomaalta ja kaswatti yleisöä rakastamaan ja ymmärtämään taidetta. Nyöhempinä aikoina

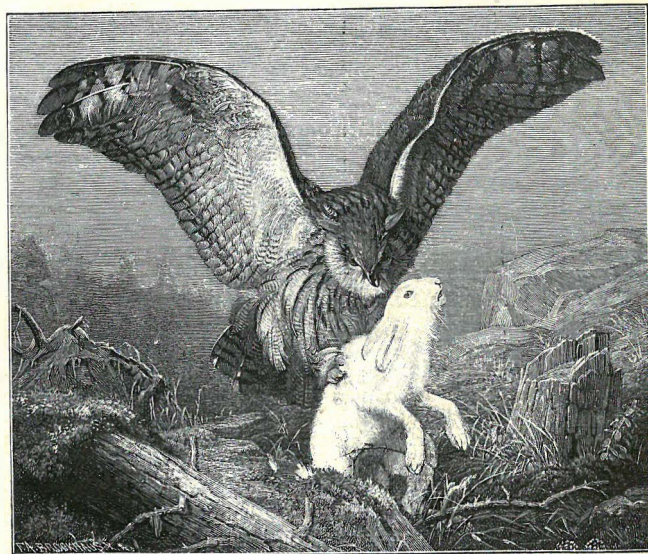
on sen asema tosin muuttunut. Waltio ja muut yhdistykset ovat alkaneet toimia sen rinnalla, ja melkoinen osa yleisöä on jo kehittänyt itsenäisestikin taideteoksia ostamalla ja muutenkin kannattamaan taiteilijoita; mutta edistys ei vähennä sen työn arvoa, jonka yhdistys aikoinaan on suorittanut.

Niistä miehistä, jotka taiteilijoita mainitsematta etupäässä edustivat puheena olevaa harrastusta taide-yhdistyksen alkuaikoina, mainittakoon tässä waiu kolme kaikkein etewintä. Ne olivat ylerwämielinen, ihanteellinen Fredrik Gygnaeus, joka yhdistyksen puheenjohtajana asetti sen päämäärän korkeammalle kuin kukaan muu, jalo runoilija B. Topelius ja lämminyhdaminen taiteenystävä Otto Schauman. Näiden kolmen rakkaus taiteeseen ei koskaan laimennut, eivätkä he koskaan wäshyneet toimella ja neuwolla wiittaamaan taiteellemme tietä puhdasta ihanteellisuutta ja isänmaallisuutta kohti. Jos heiltä joskus puuttuikin käytöllisyyttä, niin oli heillä aina rakkautta ja uskoa, ja juuri ne woimat siirtävätkin wuoria. — Myöhempänä aikana, jolloin niin sanoakseni käytölliset näkökohdat ovat voitolle päässeet, on yhdistyksen päämiehenä ollut professori C. G. Estlander, joka oltuaan kolmisen kymmentä wuotta yhdistyksen toimisena osallisena, luopui puheenjohtajan toimesta wiime kewäällä, kun yhdistys wietti wiidettäkymmentä wuospäiwäänsä.

Ryhkäämme nyt tutustumaan huomattavimpiin taiteilijoihin puheena oserwalta aikakaudelta.

Alkawan taide-elämän ensimmäisiä merkkiä oli se, että etewimmät silloiset taiteilijamme, welsjekset von Wright, B. A. Godenhjelm ja R. W. Ekman, asettuivat pyshwäisesti koti-

maahan. Mauno (s. 1805, f. Helsingissä 1868), Wilhelm (s. 1810, f. Ruotsin Bohuslänisä 1887) ja Ferdinand von Wright (s. 1822) olivat ensikerran nähneet päiwän walon Haminanlahden tilalla Kuopion pitäjäässä. Luontaiset lahjat saivat heidän kaikkien rupeamaan piirustamaan

F. v Wright: Kotka jäniksen kimpussa.

ja maalaamaan, ja nauttimatta warfinaista, säännöllistä opetusta saarwuttivat he erinomaisen taidon kuwata kaikenlaisia eläimiä ja kaswia. Sittemmin lähtiwät he kaikki Ruotsiin saadakseen enemmän oppia ja myöskin työtä — niinhän olivat muutkin suomalaiset taiteilijanalut säännöllisesti tehneet. Se oli siihen aikaan luonnollista ja wälttämätöntäkin,

sillä kotimaa ei vielä ymmärtänyt antaa arvoa taiteilijoilleen eikä siis myöskään suonut heille apua ja turvaa. Numminkin Mauno ja Ferdinand palasivat Suomeen, ja ainoastaan Wilhelm jäi Ruotsiin elinajakseen. Tuolla emämaassa olivat weljekset muun muassa toimittaneet kaffi suurta kuva-teosta: „Ruotsalaisia lintuja“ ja „Skandinavian kalat“, joiden värillisiä, vesivärimaalausten mukaan tehtyjä kuvia pidetään aivan mestarillisina. Kotia palattuaan alkoivat weljekset varsinkin taideyhdistyksen perustamisen jälkeen myöskin maalata maisemakuvia, vaikka he aina etupäässä ovat rakastaneet lintujen maalaamista. Usuen Helsingissä oli vanhin weli kuolemaansa saakka harras jäsen taideyhdistyksen johtokunnassa, jota vastoin vieläkin elossa oleva nuorin weli on yhä oleskellut Gaminanlahdella, jossa hän laakkaamatta on maalannut lintukuivia. Vielä sittenkin kun hän sairauden woittamana on joutunut wuoteen omaksi, hän maatesiansa maalaillee kottiansa, metsojansa, peipposiansa kansalaistensa iloksi ja hurviksi.

Waratuomari B. A. Godenhjelm (s. Mäntyhärjulla 1799, f. Helsingissä 1881), joka paraasta päästä Pietarissa oli taiteilija-oppinsa saanut, toimi Helsingissä hartaana piirustuksen opettajana, aika ajoin maalaten alttaritauluja sekä kohtauksia Kalevalasta ja Runebergin runoelmista. Samoin vaikutti viimeinenkin ylempänä mainituista taiteilijoista, R. W. Ekman (s. Udesåkaupungissa 1808, f. Turussa 1873), piirustuksen opettajana, mutta sitä paitsi oli hän aikoinaan eterin taiteilija Suomessa — se, joka teokillaan herätti suurinta ihastusta ja tulevaisuuden luottamusta taideyhdistyksen perustajissa. Ekman oli hurjoittanut opintoja Tukholmassa ja siellä niin kotiutunut, että hän ruvettuaan

Ruotsin alamaiseksi sai waltiolta matkarahan kolmeksi wuodeksi lähteäkseen ulkomaalle, etenkin Ranskaan ja Italiaan. Täysin kehittyneenä ja arvoissa pidettynä palasi hän 1844 takaisin Ruotsiin, mutta kun hän syksyllä seuraavana wuonna päätti käydä Suomessa — niin hän jäi kun jäikin tänne, vastoin ruotsalaisten ystäväinsä tahtoa.

R. W. Ekman: Havuunotosja.

Syksy aika ei myönnä Ekmanille niu suurta taiteilija-arvoa kuin hänen oma aikansa. Hänen sommituksissaan hawaitseekin paljon tahallista, tekemällä tehtyä ja värityksessä samaten liioittelun ja ulkonaisen vaikutuksen pyhyyttä — ja mitä kauemmin hän täällä toimi ilman kilpailijaa, sitä näkyvämmiksi tulivat nuo hänen taiteensa heikot puolet, mutta siitä huolimatta on Ekmanilla wallan suuri merkitys

taitemme kehityshistoriassa. Hän on muiden edellä käsitellyt semmoisia aiheita, jotka tofikanfalliselle taiteelle kuuluwat. Hän on maalannut suuria historiallisia kuvaesityksiä, niinkuin: „Pyhä Henrik kastaa Suomalaisia“ ja „Agricola antaa Rüstaa Waasan käsiin Uuden Testamentin suomenoksen“, molemmat seinämaalauksia Turun tuomiokirkon kuorisssa, sekä Porvoon ja 1863 vuoden waltiopäiwän awausjuhlat, useita Kalevalanaiheisia tauluja (joista suurin on „Wäinämöisen laulu“ ylioppilastalossa), niinkään lukuisia esityksiä kansanelämästä ja suurten runoilijaimme teosten mukaan y. m. s. Tollei hänen teoksillaan olekaan katoomatonta arwoa taiteen kannalta arwostellessa, on niillä kumminkin pyyhä merkitys ensimmäisenä wiittauksena suomalaisiin aihealoihin, joihin ei taide ennen häntä ollut kjonnutkaan. — Tämän ohella nähtävä laatuksua, „Harvunotossa“, on Etmanin viimeinen teos.

Toinen uuden taide-elämän merkki oli se, että alkoi ilmaantua nuorukaisia, jotka antautuivat taiteilijoiksi. Lahjakkain näistä oli Werner Holmberg (s. Helsingissä 1830, t. Düsseldorfissa 1860), jota, huolimatta siitä että oli warkkaan wirtamiehen poika sekä että jo oli ollut wiidettä vuotta ylioppilaana, w. 1853 lähti Saksaan, Düsseldorfin kaupunkiin, taiteellisia opintoja harjoittamaan. Siellä hän kehittyi niin nopeasti, että hän jo kolmen, neljän vuoden päästä loi teoksia, jotka herättiwät suurta huomiota ulkomaallakin, ja Helsinkiin lähetettyinä olivat ensimmäiset täällä nähdyt taiteelliset maisemamaalaukset. Sitten hän edistymistään edistyi, niin että arwostelijat alkoivat lukea häntä ajan etewimpäin maisemanmaalaajain joukkoon, kun armoton keuhkoti tauti päätti hänen elämänsä ja toimensa. Osaksi owat tä-

män rakastettawan, nerokkaan mestarin teokset aiheeltaan ulkomaalaisia, mutta käydesjään kotimaassa kesällä 1857 ja 1859 maalasi hän Hämeessä (etenkin Kurun kappelissa) paljon harjoitelmia ja keräsi maisema-aiheita, jotka hän sitten ulkomaalla walmisteli. Hänen paraimmalta, wiimeiseltä

W. Holmberg: Helteinen päivä.

ajaltaan on sentähden olemassa koko joukko suomalaisiakin maisematauluja, joissa hän ihmeen todellisesti ja taiteellisesti on kuvannut isänmaan luontoa, jopa niin ettei yksikään myöhempi ole häntä siinä kohden woittanut.

Samalla aikaa kun Holmberg opiskeli Cerik Ju h. Löfgrenkin (s. 1825 ja t. 1884 Turussa) Düsseldorfissa.

Hän oli ensimmäinen taideyhdistyksen varsinaisia hohtottia. Hidasluontoisempi kuin Holmberg oli hän myös hitaampi kehityksessään ja vähemmän tuottelias. Kumminkin tuli hänestä aikaa voittaen etävä historiallisten sommitusten ja muotokuvain maalaaja. Niinkuin Löfgrenin luonteessa on hänen tauluisaankin jotakin wiehkeän lämpöistä ja ihanteellista; hän on n. s. romanttisen maalaus suunnan puhtain edustaja meidän taiteessamme. Hänen teoksistaan mainitsen tässä vain suuren, kauniin maalauksen „Gerik XIV ja Kaarina Maununtytär“, jossa nähdään raskasmielinen kuningas lepäävänä pää puolisonsa polvilla.

Meidän ajan kulkuneuvot ja siivistysolot vaikuttavat sen, että taiteen kehitys kaikissa siivistysmaissa ylipäätään on samansuuntainen. Ei näet enään tule kysymykseenkään että kunkin maan taide kehittyisi pääajassa yksikseen, niinkuin muinoin oli laita. Päin vastoin ovat eri maat tässäkin kohden niinkuin muissakin suhteissa mitä wilkkaudessa vuorowaiikutuksessa, ja varsinkin yllä pidetään yhteys ja yhtäläisyys sen kautta, että eri maiden nuoret taiteilijat kokoontuvat toiseen tai toiseen siivistyselämän pääpaikkaan, siellä kilwaassa oppiakseen ja yhdistyäkseen. Semmoisia taide-elämän pääpaikkoja oli Saksassa 40- ja 50-luvuilla ja vielä myöhemmin Diisseldorf ja München, ja molemmat houkuttelivat silloin pohjoismaalaisia luoksensa; mutta aikaa myöten oli Pariisin wetowoima voittawa saksalaisen. Jo 50-luvulla näemme kahden taiteilijanalun Suomestakin asettuvan Pariisiin, ruwetakseen ranskalaiisten mestarien oppilaitfi. Nämä ensimmäiset pariisilaiset taiteilijamme joukossa olivat laatukuvan maalaajat Adolf von Becker (s. Helsingissä 1831) ja Sewerin Falkman (s. Tukhol-

massa 1831, f. Helsingissä 1889). Molemmat olivat ylioppilaita, jopa oli edellinen ennättänyt päättääkin lakitie-

A. v. Becker: Wähän fiskalle.

teelliset opintonsa ja päästä Turun howi-oikeuteen, ennenkuin hän kokonaan antautui taiteilijaksi. Adolf von Becker tuli

meillä ensimmäiseksi varsinaisen laatukuvamaalausken edustajaksi, niinkuin Holmberg ja Öfvgren puolestaan kumpikin oli edustanut erityistä lajia maalausta. Hän on lukuisissa tauluisissa esittänyt kohtauksia lasten ja alhaisten säättyjen elämästä sekä Ranskassa että kotimaassa. Sitten tuli hän piirustuksen opettajaksi yliopistossamme, jonka ohella hän on antanut yksityistäkin opetusta, joten melkoinen osa nuorempia taiteilijoitamme on aluksi nauttinut hänen ohjaustaan. Falkman muutti Pariisista Roomaan, jossa viiipyi yhtämittaa kymmenen vuotta jääden jotenkin wieraaksi Suomelle. Loppu-ikäkseen palasi hän kumminkin Helsinkiin, ja sen sijaan että hän ennen oli enimmäkseen käsitellyt italialaisia aiheita, alkoi hän kääntää huomionsa kotimaisiin aiheisiin. Oskeltuaan jonkun kesän Itäsuomessa julkaisi hän näet laajanlaisen kuvateoksen, jonka kuvat monipuolisesti esittävät itäsuomalaisen talonpoikain elämää ja olentoa.

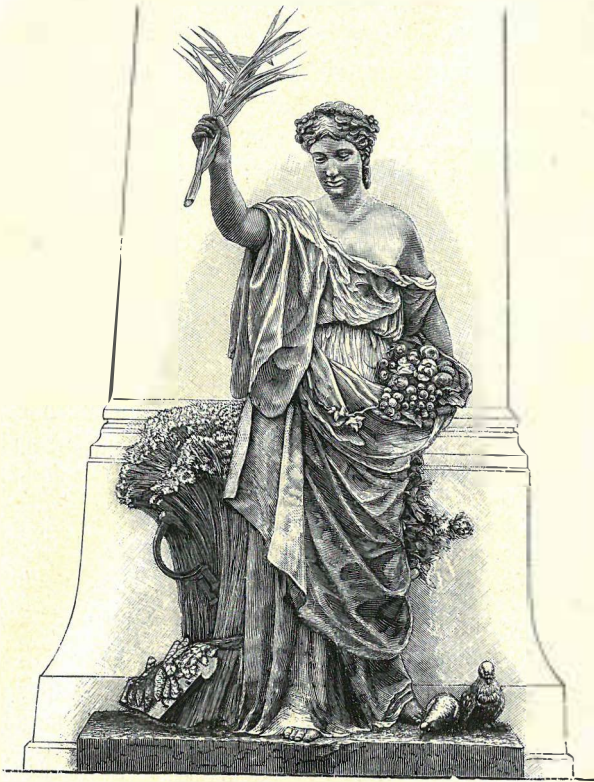
Mainitut maalaajat, joista jo useimmat ovat Tuonelan tuville muuttaneet, edustavat kaikki ensimmäistä taiteilijapolwea taideyhdistyksen perustamisen jälkeen. Ennenkuin tutustumme seuraavaan polvikuntaan, on tässä puhuminen ensimmäisistä kuvanveistäjistämme.

Kun taideyhdistys perustettiin, ei ollut olemassa ainoatakaan suomalaista kuvanveistäjää. Vasta kymmenen vuotta myöhemmin, w. 1856, muutti Helsinkiin nuori ruotsalainen kuvanveistäjä Kaarle Eneas Sjöstrand (s. Tukholmassa 1828), joka iäksi päiwäksi jäi maahamme täällä täydellisesti kotiutuakseen. Jo ennen tänne tuloansa oli Sjöstrand tunnetun, Suomessa syntyneen, mutta Ruotsiin muuttaneen runoilijan Gemil von Dvantenin kautta saanut wihää Kalevalasta ja ruvennut siitä otettuja aiheita käsittelemään.

Mjatuksen ja kehotuksen asettua Suomeen sai hän taasen Fredrik Ögnaeukselta, joka oli ruvennut innoikkaasti puuhaamaan Porthanin muistopatsaan pystyttämistä ja lupasi toimittaa Sjöstrandille tämän suurivaltaisen tehtävän. Raikki käivikin Ögnaeuksen mielen mukaan. Sjöstrand tuli kun tulikin Suomeen, muowaeli Porthanin kuvapatsaan, joka pronssiin walettuna pystytettiin Turussa 1863, ja ryhtyi sitten hartaasti muihin semmoisiin tehtäviin, jotka kuuluvat suomalaiselle kuvanveistäjälle. Hän näet teki toisen rintakuvan toisensa perästä maamme etevimmistä miehistä, sommitteli isompia ja pienempiä teoksia Kalevalan mukaan ja toimi sitä paitsi opettajana taideyhdistyksen koulussa. Taiteensa puolesta oli Sjöstrand tänne tullessaan ja on yhä edelleenkin pyshnyt n. s. antiikisen suunnan edustajana. Hän oli näet mainion tanskalaisen Torwaldsenin opettaman H. W. Bisserin oppilaita ja oli sitä tietä oppinut pitämään wanhan ajan kuvanveistotaidetta oswiittanaan. Nykyajan taidekäsityksen mukaan, joka ennen kaikkea tarwoittelee luonnomukaisuutta, ovat Sjöstrandin teokset kankeita ja jäykkiä; mutta siitä huolimatta on hänen teostensa joukossa paitsi muotokuvia useita, joilta ei käy kieltäminen pyshyväistä arwoa. Semmoisia ovat „Kapalonsa repirvä Kullerwo“, suuri pyshyhywa „Miekalleen puhuva Kullerwo“ ja myöskin laaja korokuwasarja „Wäinämöisen laulu“, joka koristaa yliopiston etehistä. Näiden teostensa kautta on Sjöstrand tullut suomalaisen kuvanveistotaiteen isäksi.

Kohta tultuaan Suomeen sai Sjöstrand oppilaita, joiden joukosta Walter Runeberg (s. Porwoossa 1838), suuren runoilijamme poika, on saaruttanut suuremman maineen kuin yksikään toinen. Sjöstrandin koulusta muutti

Runeberg S. W. Wisfenin luokse Köpenhaminaan ja sieltä 60-luvun alussa Roomaan, jossa oleskeli 14 vuotta. Tämä

W. Runeberg: Naika.

opinkäynti sai hänenkin rupeamaan ennen mainitun antiikisen taidenäyttelyksen noudattajaksi, joka siis on kaikkien hänen vanhempien teostensa tunnusmerkinä. Kuvanveistäjän rooma-

laiselta ajalta on etupäässä mainittavana suuri marmoriin veistetty ryhmä „Apollo ja Marsyas“, joka kuvaa miten runouden jumala ihanalla soitollaan masentaa kurjan, tyrvyöstään kerskailevan Marsyaan, ja Helsingin naisten tilaamana lahjoitettiin Suomen ylioppilaskunnalle, sekä sarja kreikkalaisen Psyke-tarinan kohtauksia esitettyinä useissa, enimmäksi myöskin marmoriin veistetyissä pystykuivissa. W. 1876 muutti Runeberg Pariisiin, jossa hän on pyhittänyt mahdollisuuden mukaan luopua entisestä taiteilijakannastaan, ollakseen enemmän uuden aikaisesti luonnonmukainen. Uusi taidenäyttely on paraiten ja onnellisimmin ilmaantunut useissa etevien miesten muotokuivissa, jommoisia hän on laatinut suurempien töiden rinnalla. Tilauksiin nähden on Runeberg ollut kerrassaan onnellisin suomalaisista taiteilijoista. Suomen säädöt tilasivat näet häneltä ensiksi hänen isänsä J. L. Runebergin pystykuivan, joka luonnollista kokoa suurempana w. 1885 pystytettiin Helsingin esplanaatiin, ja sitten keisari Aleksanteri II:n suurivaltaisen, monella sivukuivalla ja ryhmällä varustetun muistomerkin, joka paljastettiin 1894 ja koristaa pääkaupungin senaatintoria. Ennenkuin jälkimäinen lähes kymmenen vuotta kestänyt työ valmistui, oli hän sitä paitsi Turun kaupunkia varten muovaellut suuren pronssisen kuvapatsaan, joka siellä paljastettiin w. 1888. Näiden teosten kautta on Runebergin taiteilijanimi lujasti kiinnitetty Suomen sivistyselämän kehityshistoriaan. Pari vuotta sitten asetettiin 60:n vuotta ikävuotensa lähestyvä kuvanveistäjä perheeseen asumaan Köpenhaminaan, josta hän vihdoin tänä syksynä on muuttanut kotimaahan jäädäkseen tänne.

Edellisten rinnalla on vielä Johannes Takanen (J. Wirolahdella 1849, E. Roomassa 1885) mainittava

veistotaiteen kotiuduttajana Suomessa. Hänen opinkäyntinsä oli näennäisesti sama kuin Runebergin. Hän oli nimittäin myöskin ensin Sjöstrandin oppilas, jatkoi sitten opintojaan

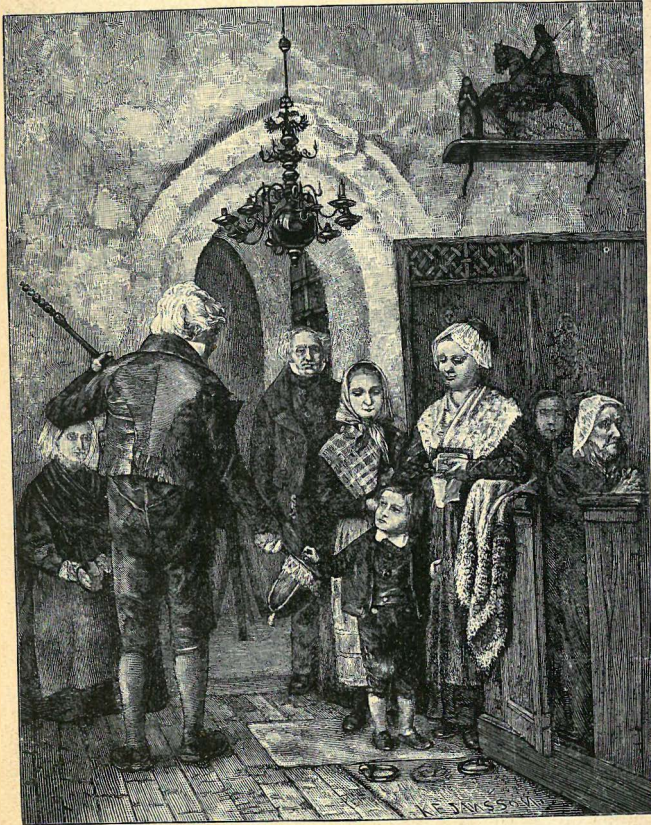
J. Takanen: Rebecca kairvolla.

Röpenhaminassa ja lähti viimein Roomaan; mutta hän pysyi kumminkin vapaana antiikisesta koulusuunnasta, osoittaen aina teoksissaan suoraa luonnollisuutta yhdistettynä yksinfertaiseen ihanteellisuuteen. Röyhhyys ja riittämätön kannatus

tus kotimaan puolelta estivät häntä ryhtymästä suurempiin tehtäviin, mutta kumminkin on tämä muonamiehen poika — ensimmäinen alimmaasta kansankerroksesta lähtenyt taiteilijaimme joukossa — luontaisen neronsa avulla luonut teokkia, „Alino“, „Rebecka kairvolla“, „Andromeda, kallioon kahlittuna ja J. W. Snellmanin rintakuva, jotka kipsivalelmina ovat levinneet ympäri maattamme ja tehneet kuvanveistotaiteenkin tunnetuksi ja rakastetuksi. Viime mainitun kuvan hän myöhemmin Kuopion kaupunkilaisten tilauksesta suurensi, ja pronssiin valettuna se nyt kaunistaa Snellmanin puistoa mainituksa kaupungissa (nuistomerkki paljastettiin 1886). Aleksanteri II:n kuvapatsasta varten toimeenpannussa kilpailussa sai Takanen ensimmäisen palkinnon, mutta samana vuonna taiteilija myöskin ummisti silmänsä tuoleman uneen.

Palataksemme maalaustaiteeseen on huomio käännettävä toiseen ryhmään taiteilijoita, jotka seuraten Holmbergin ja Löfgrenin esimerkkiä pääasiassa ovat opiskelleet Saksassa. Niitä ovat Hjalmar Munsterhjelm (s. Tuuliaisissa 1840 ja Berndt Lindholm (s. Lovviisassa 1841), jotka molemmat, niinkuin Holmbergkin, nauttivat Saksassa työskentelensä norjalaisen mestarin Guden opetusta. He ovat suurella menestyksellä edustaneet Holmbergin taidetta, nimitäin maiesmamaalausta, ja lukuisilla tuotteillaan suuressa määrässä saavuttaneet yleisön rakkautta ja kunnioitusta. Munsterhjelm on lakkaamatta maalannut aiheeltaan paraasta päästä hämäläisiä järvimaisemia. Miheiden valinassa ilmautuva runollinen aisti yhtä hyvin kuin värrien valo ja sulavuus ovat saaneet melkoisen osan yleisöä rakastamaan hänen maalauksiaan enemmän kuin kenenkään toisen. Kumminkin on Lindholm osoittautunut siinä tarmokkaammaksi, että hän ranskas-

nöllisesti matkustaa Pariisiin ja perehtyä siellä kukoistavaan, wirkeämpään, todellisuutta harrastavaan taiteeseen. Näiden

R. E. Jansson: Kopo haaviin.

etupäässä on astunut ja astuu vielä tänäänkin kuuluisa mestarimme Albert Edelfelt (s. Riialan kartanossa Por-

voon pitäjäässä 1854), joka on saavuttanut maailman maineen, jommoista tuskin toisella Suomalaisella tähän saakka on ollut. Lähemmästi kertomatta taiteilijan kehityskulkua tahdomme vain viitata niihin eri aloihin, joilla hän on etewiä teofia luonut, samalla mainiten muutamia tärkeimpiä taulujansa. Ensimmäinen teos, jolla hän herätti suurempaa huomiota sekä ulko- että kotimaassa, on tässä nähtävä, historiallinen laatukuva: „Kuningatar Blanka.“ Runollisen suloutensa kautta tulee se aina pysymään arvoissa tekijänsä myöhempien, paljoa kuuluisampien maalausten rinnalla. Maalattuansa vielä pari historiallista taulua loi Edelfelt 80-luvulla sarjan etewiä esityksiä kotimaan kansanelämästä, jotka nelkein kaikki on ostettu suuriin taulukokoelmiin ulkomailla, niin esim. „Sumalan palvelus Uudenmaan saaristossa“ Ranskan valtion museoon, „Merellä“, luotsi tyttärenä kanssa purjeweeneessä, Jürftenbergin kokoelmaan Göteborgissa j. n. e. Mutta samalla kun taiteilija on kuwannut kansanelämää on hän myöskin ottanut aiheita muiden säätyjen elämästä, milloin mistäkin, ja aina osannut tyhdyttää katselijoitaan. Hänen wilkas luontonsa ja tarffa hawaintokykyysä liikkuu ja toimii yhtä warmasti kaikissa aihepiireissä. Kansanrunoudestamme on hän tähän saakka vain kerran ottanut aiheen suureen maalaukseen, nim. kun hän Rantelettaren „Mataleenan wesimatkan“ mukaan esitti keskellä suomalaisista syysmaisemaa syntisen waimon polvillaan Jesuksen jalkojen juurella. Muuten on Edelfeltin suurin uskonnollinen maalaus, „Paimenten kumarrusta“ esittävä alttaritaulu Waasan kirkossa (1894). Pääryhmän tämän mestarin teosten joukossa muodostawat ehkä kumminkin muotokuvat, joita hän on maalaanut suuren paljouden, ja

joista useat ovat hänen paraimpia luomiaan. Eterwimpien joukosta mainittakoon kuuluisien ranskalaisten tiedemiesten

M. Edelfelt : Runingatar Wanka.

Pasteur'in ja tohtori Roux'n muotokuvat, joista edellinen on ostettu Pariisin yliopistoon, runoilijan J. Topeliuksen ja

kauppaneuvos J. Kurléuin kuvat. Miten suuressa arvossa Edelfeltin kykyä tällä alalla pidetään, näkee muun muassa siitä että hän eri aikoina on kutsuttu maalaamaan muotokuvia Ruotsin, Tanskan ja Wenäjän hoveihin, ja on tänä vuonna saanut maalata suuriruhtinaamme Nikolai II:kin muotokuvan. Wime vuosina on hän taasen palannut historiallisiin aiheisiin, niinkuin jäljennöksenä laajalle lewinnyt „Porilaisten marssi“ ynnä ruotsalaisen runoilijan Kaarle Snoilskyn runoelmiin tehdyt kuvansa osottaa. Par aikaa hän myöskin valmistelee kuvia Wärrikki Stoolin tarinoihin.

Edelfeltin monipuolinen taito ja toiminta on laajalle wientyt Suomen nimen ja maineen, sillä waikka hän paremmin kuin kenkään muu woisi menestyä ulkomailla, ei hän koskaan ole unohtanut olevansa suomalainen taiteilija eikä laiminlyönyt täältä walita aiheita, täältä etsiä wirkehtä ja alkuperäistä woimaa.

Samanikäinen ja miltei saman koulun käynyt oli Gunnar Berndtsonkin (s. 1854 ja f. 1895 Helsingissä). Hänkin edistyi nopeasti, niin että hän jo 1879 maalasi tässä nähtävän taulun: „Taiteen tuntijoita Louvres'sa“, joka on ehkä paras minä on hän tehnyt. Hänen toimintansa ehkäisi kuitenkin kiwuloisuus, joka alkoi Egyptin matkalla 1882 ja ahdisti häntä hautaan saakka. Berndtsonin taide oli niin sanoaksemme ylimyksellisempi kuin kenenkään muun suomalaisen. Hän maalasi halusta kooltaan pieniä, tefotawaltaan hien hienoja tauluja, ja aiheetkin olivat useimmiten wallasfäätyjisten piiristä. Vielä warhemmin kuin Berndtson lähti näiltä mailta Aukusti Uotila (s. Urjalassa 1858, f. Corsican saares'sa 1886), joka päästyään ylioppilaaksi rupesi taiteilijaksi. Waikkei hänen taiteensa läheskään ennättänyt

kypsyä, herätti lahjakkaan nuorukaisen poismeno suurta kaipausta.

Yksityiset taiteilijat kaatuivat toinen toisensa perästä elämän taistelussa, mutta kansa tuottaa yhä uusia entisten

G. Berndtson: Taiteentuntijoita Louvressa.

sijaan, ja niin on meillä nyt lukuisampi joukko nuoria kykyjä kuin koskaan ennen yhdellä aikaa ponnistamassa taiteen kuffuloita kohti. Viktor Westerholm (s. Turussa 1860) eroaa muista nykyaikojen maalaajistamme siinä, että hän

melkein yksistään on maiseman maalaaja. Muut maalaavat sekä maisema- että henkilökuvia. Tämä muutos entiseen nähden on saanut alkunsa siitä ulko-ilmamaalauksesta, johon taiteilijamme 80-luvulla tottuivat Ranskassa. Todellisuutta harrastavan oppisuunnan synnyttämiä perusjohteita oli nimittäin sekin, että taulut ovat maalattavat ulkona, luonnon helmassa ja siitä seurasi, että kaikki rupesivat maalaamaan kaikkea mitä ulkona näkiwät: maata ja wettä, ihmisiä ja eläimiä -- jakaantumatta eri ryhmiin eri aihepiirien mukaan. Aksel Gallén (s. Porissa 1865) oli aikoinaan se, joka ehdottomin noudatti tätä oppia sekä ylipäätään todellisuutta, realismia harrasti. Todistukseksi siitä on „Alkka kisan kanssa“, joka herätti kauhua entisissä kauneuden ihailijoissa, waikka sitä nyt jo pidetään arvokkaana näytteenä ohimenevästä suunnasta, joka ennen kaikkea etsi luontoa, huolimatta siitä oliko se kauniista wai ei. Maalattuaan vielä usean samansuuntaisen kuvan kansanelämästämme, on nerokas taiteilija nyhyään yhtä innokkaasti antautunut ihan vastakkaiseen suuntaan, joka pitää aatteiden esittämisen maalaukselle tärkeimpänä. Luonnon jäljittelemisen sijaan on tullut niin sanottu tyhlyttely, joka kuvattavasta vaarin ottaa ainoastaan luonteenomaiset pääkohdat, joissa aate selvimmin ilmaantuu, jättäen syrjään yksityiskohdat ja kauneudenkin etsinnän, koska ne muka woisivat häiritä ja johtaa huomion pois ajatuksesta. Aiheita ottaa hän „symbolistiseen“ taikka aatemaalaukseensa joko omasta päästään taikka Kalevalasta, jonka henkilöille ja kohtauksille hän yrittää antamaan syväällisen, yleisinhimillisen merkityksen. Paremmiin onnistuksiin näissä pyrynnöissään on hän rakentanut itselleen asunnon ja avaran työhuoneen yksinäisellä

A. Gallén: Niska ja kissä.

paikalla Ruoweden rannalla. Siellä hän walnistelee uusia teoksia, jotka varmaan tulevat huomiota herättämään, jollei

kaikkien ihailuakaan. Fantasian eli kuvauksvoiman puolesta on hän rikkaammin varustettu kuin yksikään suomalainen taitelija, ja monipuolisessa kyvyssäkin on hänellä tuskin kilpailijaa. Mahtillisempi Gallénia on luonteeltaan Cero Järnefelt (s. Wiipurissa 1863), joka jo on hänen rinnallaan, etewimpiä nuoria taiteilijoitamme. Muun muassa on hän maalannut monta erittäin onnistunutta muotokuvaa

C. Järnefelt: Lehmiiä.

ja alttaritauluja, niinkuin „Jesús käy weden päällä“, joka on värillisen kivipiirroksen kautta tunnettu ympäri maatamme. — Samaa ryhmää ovat edelleen kreivi Louis Sparre (s. Milanossa 1863), joka suwultaan ruotsalaisena seitsemän vuotta sitten muutti maahanme sekä tutustumalla kansaamme, oppimalla kieltämme ja maalaamalla suomalaisia aiheita on liittynyt meihin, Wäinö Blomstedt (s. Helsingissä 1871) ja Pekka Halonen (s. Lapinlahdella 1865). Kaikki nämä

viimemainitut ovat vielä tähdessä kehityksessä, jota taitten ystävät mielenkiinnolla seuraavat.

Ehdellisessä ovat wain tärkeimmät nimet mainittu. Tarpeetonta olisi ja rasittavaksi kärväsi luetella kaikki, jotka ovat taideyhdistyksen näyttelyissä maalauksiaan näytteille panneet. Warsinkin on naismaalajain luku aina ollut suuri, mutta useimmat niistä ovat aikaa voittaen luopuneet taiteen wilyksessä. Etwimpien joukosta tahdon mainita tohtorin rouwan Alexandra Sältinin (s. Frøsterus), joka harjoiteltuaan opintoja Diisseldorfissa herätti snuria toiveita laatukuvamaalauksillaan, naineena jätti maalaamisen siksensä, mutta myöhempinä aikoina leskeksi joutuneena on maalannut useita alttaritauluja maalaiskirkkoja warten, neiti Maria Wiik'in (s. Helsingissä 1853), joka on tehnyt laatukuvia ja onnistuneita muotokuvia sekä wihdoin neiti Elin Danielson'in (s. Noormarkussa 1861), niinikään laatukuvanmaalaja.

Kuwanveistäjiä on aina ollut wähemmin kuin maalajia. Heidän opinkäyntinsä on työläämpi ja toimeentulonsa waitwaloisempi. Wineiden, marmorin ja pronssin, kaluus tekee teoksetkin kallitiksi, jota paitse weistotaide on wähemmin kansantajuinen. Kuwanveistäjän on siis waitkeampi saada teoksensa myydyksi. Takasen jälkeen on wain neljä kuwanveistäjää mainittawana. Fuh. Erland Stenberg (s. Drimattilassa 1838, t. Helsingissä 1896), jätti 30-wuotisena kansakouluttaja-uransa ruwetakseen taiteilijaksi. Hän oli liian wanha onnistuakseen ja jäi kun jäikin keskitielle. Hänen pääteoksensa on F. W. Franzénin pronssinen rintakuwa Du-lussa (1881). Yhdessä Takasen kanssa oleskeli Robert Stigell (s. Helsingissä 1852) Roomassa kehittäen luontaisia lahjojaan. Tämä taiteilija rakastaa tarmokkaita, woi-

mallisia aiheita. Hänen pääteoksensa on rohkeasti sommiteltu „Haaksirikkoisten“ ryhmä (w:sta 1891), jonka Helsingin kaupunki on tilannut ylliluonnollisessa koossa pronssiin walettawaksi. Ryhmä on määrätty pystytettäväksi Tähtitorni-

R. Stigell: Haaksirikkoiset

wuorelle satamaan päin käännettynä. Monipuolisempi lahjoihinsa nähden on nerokas Wilhelm Wallgren (s. Porwoossa 1855), joka wiime wuosina on tehnyt nimensä hywin tunnetuksi Pariisissa, misä hän yhtä mittaa oleskelee. Suu-

rista marmoriteoksesta on epäilemättä mestarillisin se marmorinen Kristuksen kuva (1890), joka tässä on nähtävänä. Suurimman maineen on hän kuitenkin voittanut lukuisilla

W. Wallgren: Kristus ristinpöytä.

pienillä, henkewillä pronssiteoksilla, joissa hän harvinaisella menestyksellä on hirtellyt samallaisista iverauskuvallista, tunteiden ja aatteiden esitystä kuin useat nykyajan maalajaat harrastavat alallansa. Neljäntenä mainittakoon Gemil Wik-

ström (s. Turuska 1864), jonka teoksista ovat herättäneet suurimman huomion „Wiattomuuden uni“, nukkuwan lapsen marmorinen kuva, Maamme laulun säveltäjän Fredrik Paciuksen pronssinen rintakuva Kaisaniemen puistossa Helsingissä sekä Sääthyoneen otsikkoon asetettava laaja ryhmäkuva, jonka luonnos lupaa mitä parasta. Siinä kuvataan erinomaisen henkewässä sommittelussa, keskellä Porwoon waltiopäiwän avans sekä siwulla Suomen kansan entisyytys ja nykyisyys. Jo kolmatta vuotta oli taiteilija omassa huwilassaan Sääksmäen pitäjässä tehnyt työtä suurenmoisen kuvateoksen valmistamiseksi, ja keskiosan suuret pöystykuvat olivatkin jo joko walmiita taikka ihan valmistumaisillaan, kun tulipalo wiime elokuun 13 p. wäähä enemmässä kuin tunnin ajassa häwitti hänen huwilansa ja työhuoneensa kaikkine walmiine ja keskitekoisine kuwineen. Se oli korwaamaton wahinko, johon, kun teokset ovat uudestaan tehtävät, on luettava kahden, kolmen vuoden ajan hukka.

Kaksi eri seikkaa osoittaa minusta nykyisen taide-elämämme wilkkautta ja edistystä isänmaalliseen suuntaan. Toinen on se että taiteilijamme w:sta 1891 alkaen itse ovat ottaneet järjestääkseen wuotuiset näyttelynsä, jotka pidetään syksyn alussa. Ennen oli se ollut taideyhdistyksen asia. Toinen on se että taiteilijamme jälleen ovat palanneet niihin kansallisiin aiheisiin, joihin Ekman aikoinaan ryhtyi. Samalla myöskin useissa etewimmissä taiteilijoisjamme esiinnynt kaswaiva halu lähestyä kansaa ja ammentaa alkuperäisyyttä kotimaan luonnosta. Tämä taipumus ja se into edistystä taiteessaan ja omalla alallaan edustaa kansamme henkisiä rientoja, joka nykyään wallitsee nuoremmissa taiteilijoisjamme, lupaa mitä parasta tulewaisuuteen nähden.

Rakennustaiteesta ja sen wiljelijöistä ei tässä kirjoituksessa ole puhuttu, sen tähden että ei ole olemassa mitään suoranaista yhteyttä rakennustaiteilijain eli arkkitehtien ja taideyhdistyksen välillä. Ninc sopii paremmin käsiteltäväksi erityisessä esityksessä -- kentiesi tulewan vuoden kalenterissa.

G. A-n.

Keväällä.

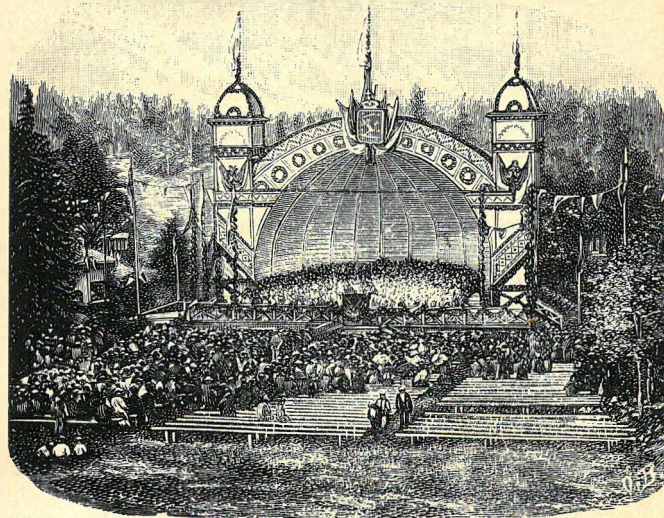
Et näet, kuinka luonto juhlimainen
Kevähän loistehessa wihättääpi
Ja weten rannat niin ne hymyääpi
Kuin morsiona armas neitokainen.

Kas, kevätHenki hellin herääjäpi,
Kas, luonnon kannel soi jo tainwähainen
Ja metsän kukka hohtaa ihanainen
Ja lammen laine wapaa wälkähtääpi.

Kevättä myös on nuoruus, onnen aika,
Kevättä kannu myös ja rinnasfafi,
Kevähän helmasi' etji onnelasi!

Niin suurta loifi kevätlemmen aika,
Ja silloinkin, kun luonto syksyn saisi,
Sydämen kevät aina kukoistaifi.

Apo Pärnänen.

Patvaskan pakinoita

Sortavalan laulu- ja soittojuhlassa

20 p. kesäk. 1896.

Manaus.

Väärälleen wäentyköhöt
Tai tehotta taittukohot
Wasamat vihaisen vallan,
Nuolet Lemmon lennättämät!
Vieras silmä, viekas silmä,
Karsas katsanto katehen
Pooleltamme poistukohon
Tai siki sokistukohon!
Silmistäni siirtyköhöt
Ulkokullatut kavalat,
Joill' on huulila hunaja,
Revon koukut kormanossa!
Etähälle entäköhöt

Kaunihista Karjalasta
Röyhkeät räkättelijät,
Rikkiviisahat vihatut!
Kotihinne koituotte,
Te tupenlekuttajatkin,
Puukkojunkkarin pukarit,
Häjyt rauhanhäirtsijät!
Pois, katalat wiinaveikot,
Halvemmat ja herremmatkin,
Tämän kansan tienohilta,
Siivon rahvahan seasta!
Täällä' on juhla, rauhan juhla,
Juhla kaunis kansalaisten:

Veli täällä veljehensä
Ystävyksin yhtyköhön,
Sekä sisko siskoansa
Vilpitönnä vastatkohon!

Kenp' on rauhan rikkonevi
Tai sovinnon sortanevi,
Sen manoaan näiltä mailta,
Suhlan rauhoa julistan.

Terve!

Oi terve tultuas tänne,
Kesäinen keyhkeä sää,
Jonk' eest' on haipunut hanki
Ja järven heittänyt jää,
Jok' annoit lehtiä puihin,
Kuvailit kukkasin mannun,
Sait lituset laulantaan,
Inehmot intoumaan!
Ja terve, terve, sä kansa,
Mi tänne suuntasit ties:
Savosta kukkea impi
Ja Hämeen miettivä mies,

Sä ponteva Pohjalainen
Ja Uusmaan uuttera lapsi,
Te kantamat Auran suun
Ja kaiken Suomeni muun!
Ja terveeks teidätki lausun,
Te lapset taivahisen:
Sun, rakkaus syntymämaahan
Ja henhi heimouden!
Joukkoomme joutuos myöskin
Sytyttämään sydämemme,
Sä laulun haltijatar,
Kansamme Kanteletar!

Katselkaa!

Käykää katselemaan tätä luontoa Karjalan armaan,
Kuinka se kaunist' on, kuin moninaista se on!
Laatokan uljaat veet levitäkset määräti tuolla,
Aalloten Aunukseen, siltana Inkerihin;
Veestäpä nousevi täällä' ihanaisena kallioranta
Saarien, salmien taa, halkoma lahtemien,
Halkoma laaksoinkin, joiss' uhkuavill' utarilla
Karjat käyskelevät, loistavi kaura ja ruis;
Vaskekkain utarin, tinarinnoin, marmorimaidoin
Louhija-lapsiahan ruokkivi kalliokin.
Nähkää myös nämä joet, Tulemasta ja Vuoksehen asti,
Pielisen ankara vuo, Koita ja Suoju ja muut,
Kuinka ne Laatokkaan tai Saimaan selkiä kohti
Taikkapa Äänisehen vyörtelevät vesiään,
Vyörtelevät vesiään, vesiharteillaan kesäkaudet
Kantaen lautoittain kannoja kankahien;
Kuinka ne koskina pauhelevat, joiss' ympäri vuoden
Varsat valkeapäät oottavi valjahiaan.
Koskien päälläpä tuoll' on tarhastot Tapioiden,
Siuntelevät salomaat Mielikin antelijaan:
Siell' ikihongistoin sekä kuusten, koivujen alla

Pyyt pyrähyttelevät, teiri ja metsoki soi,
Hirvet hiihtelevät, jäkälikköä palkivi peura,
Ahma se väijyelee, kontio herrana käy.
Kankahien välimaot on järviä täynnä ja soita,
Joihin säästännyt on Luonnotar antimiaan:
Rauta se sotkottaa siell' aaltojen alla ja rahkan,
Nyökkien nosta jataaan, oottaen otta jooan;
Siell' ei karjojahan hopeaisia kätkenyt Ahti,
Auliist' antimiaan Vellamo vieläki suo;
Soihin taas avariin ituvoimaa vuosituhatten
Saaliiks säilynyt on polvien nousevien,
Polvien vastaisten, jotk' aukovat ouruja veelle,
Hallan nälkähisen häätäen haiutumahan:
Vainio vainion luo on silloin syntyvä korpeen,
Vanhaan Karjalahan syntyvä Karjala uus!

Haasta, vieno, haikeasi!

Elä nyt, vieno, vierastele,	Metsälämmin laitehelta:
Karjalatar kainostelee	Haasta, vieno, haikeasi,
Tätä rahvahan remua,	Mustimmatki muistelosi,
Suuren joukon juoleutta!	Virka huoleti vikasi,
Täällä' on heimosi heleä,	Puhu kaikki puutthesi:
Oma kansasi ko'olla,	Ehkä ehtoisia emosi
Täällä veljet, täällä siskot,	Kaipuhusi kuultuansa
Täällä kallis kantajasi:	Pojat jättävi jaloimmat,
Astu huoleti esille	Taitavimmat tyttärensä
Pienosesta pirtistäsi	Sulle turvaksi, tueksi,
Meren tyrskyisän tyköä,	Auttajiksi, oppahiksi,
Vierestä vihaisen kosken,	Neuvojiksi, nostajiksi,
Salon siintävän sisästä,	Yksin ollehen iloksi.

Kuulkaa Karjalan itku!

„Ei nyt olisi onnettoman ääneti-olemis-aika,
Vaan nyt olisi vaimeloisen vaivansa-valitus-aika.
Suomi suuri, emoni armas, itusi itkua kuule,
Karjala-lapsesi katkeroita vaikerruksia kuule!
Maat oli minulla mairehimmat Suomi-sukuni maista,
Ulapat mull' oli auke'immat, vetreimmät oli virrat,
Karjakun mailla kaunehimmat sikisi muinoin karjat,
Viljoin. kaloin ja karjanlahjoin lapseni varttui vahvaks;
Poikani potrat, kaukemielet loitos laskivat laivoiin,
Kauppoja käyden, rantoja ryöstäin saaliin saivat runsaan,

Mutta jo mustui Karjalan aamu, pakana-Karjalan päivä:
Uskoa uutta tarjosi Kaakko, Länsikin uskoa uutta,
Ristin ja kasteen kahdenlaisen kalvantutkamet toivat,
Valtaa kaks oli vastatusten Karjalan kahden puolen.
Siinäpä särkyi Karjalan Sampo, kahtia halkes heimo,
Veikkoja vastaan veikot nousivat, yhden emosen tuomat:
Verihin sammui Karjalan voima vierahan vallan alle.

Satoja vuosia Karjala voihki, vainon vaivoja kärsi:
Ratsut tallasi raiviomaita, karjoja kaasivat huovit,
Poroksi polttivat huonehiamme, surmaan suistivat kansaa:
Surma ja nälkä ja uskonvaino ja pyhimyskuvain pilkka
Maanpakolaisiks lapsian' työnsi, kylää kylmille saattoi.
Jäi toki lapsia luokseni vielä, aikaa toivoen uutta,
Aikapa uus ei antanut muuta kuin uutta toivottomuutta:
Lääninä, lahjana Karjalan kunnat kulkivat herrain kesken,
Voudit rahvasta raadatti kuni orpolapsia lesken;
Värvärit viekkaat vaivahisille näyttivät leipää, kultaa,
Sotihin sortivat kaukomaille parhaat poikani multa.

Siit' on mieleni murheellisna, viel on silmäni veessä,
Vaikka jo valjeta alkaa päivä, armaamp' aika on eessä:
Itken muistoja muinaisajan, sotien tuomaa turmaa,
Kalman töitä mä kaikertelen, sukuni suuren surmaa;
Itken perheeni pienoisuutta, itken väen vähäsyöttä,
Taitoni, tietoni puutett' itken, pirttini myös pimeyttä,
Itken arpia orjuus-ikeen lasteni olkapäässä;
Itken viel' iloitessanikin, kuni antilas itkevi häissä,
Itken heimoni hellyydelle riemuloissakin näissä;
Itken, vaikka nyt kaikkialla juhla jo kaikuvii julkee,
Vaikka jo kanta ja kantamaansa hellänä helmaans' sulkee,
Vaikka Karjala Suomen kanssa yksiä teitä jo kulkee.“

Laulakaa!

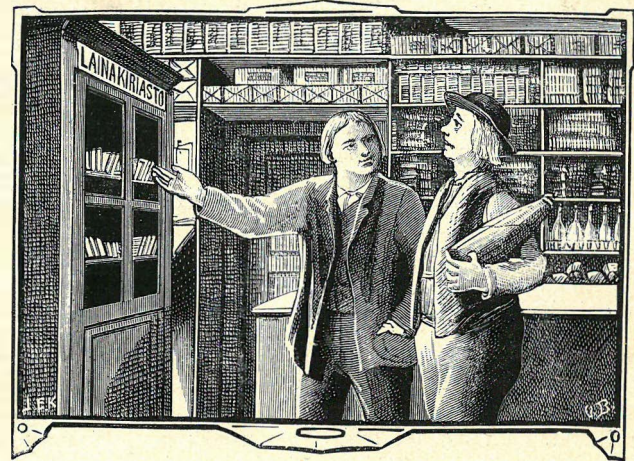
Jokyllin, Karjala, itkenyt oot,
Jo kuynelvirtasi sulje,
Jo huokauksesi haihtukoot,
Taas pystypäisenä kulje!
Ä! enää päättäsi huiviin peitä,
Jo kuivaa silmäsi, huoles heitä:
Jo paistaa päällesi päivä uus,
Valoisa vastaisuus!

Nyt kajuta jälleen kanneltas,
Jot' usein lasna ma kuulin,
Ja vanhoja Väinön-laulujas
Taas laulellos hymyhuulin!

Et enää soita, et laula yksin,
Vaan soitat, laulelet vieretyksin
Kera kaiken heimosi armahan
Ja kallihin kantajan.

Humahda, vihreä vanha kuus,
Kumahda, kukkiva tuomi,
Helähdytelkösi laulu uus,
Kun kanssa laulavi Suomi!
Nyt kaikki kansa jo laulakaatte
Ja riemuvirsiä veisatkaatte
Ylistäin armoa Jumalan,
Kansamme kaitsijan!

Arvi Jännes.

Patwakankaan lainakirjasto.

Lehti kansansivistyshistoriaan.

Kirj. Alpo Aoponen.

„Sydänmaankin hyvät joukot
Lähti valon noudantaan.“

A. S. Erilo.

Metsämailla, jotenkin kaukana viljelyspaihoista, nähdään usein kasvavan joku viljelyskasvi, viinimarjapensas t. m. s. Mistä se on sinne tullut? Sinne on jotenkuten ehsynyt niiden kasvien siemeniä. Ne ovat painuneet multa, itäneet, nousseet kasvuille, waikkapa elinehdot ovat olleet sangenkin vaikeat. Mutta siemenen kulku on usein ihmeellinen? Mistä se läksi? Mikä tuuli sen sinne toi? Kuka pa sen aina tietää.

Salomaiden takana, kolmen peninkulman päässä kirkosta, Latwakankaan kylässä, jonne joku vuosi sitten ei tullut pienintäkään sanomalehtitilkkua, jossa ei ole nähin saakka tiedetty eikä välitetty mitään omien halme-, metsä- ja laidunmaiden ulkopuolelle ulottuvista riennoista — sinne nyt kiiven korvaan kansankirjastoa puuhataan. Sitä kummasteli koko muu pitäjä. Kuinka moni siellä katkismuksensa oikein osanne, arveltiin pilkalla monessa paikassa. Ja mistä ihmestä tämä into on tullut? Mistä sai sytyttävä säkene? Sen kulku on yhtä kummallinen kuin äsken mainitun kasvin siemeuen. Se saapui omituista tieteä.

Rauppias Rajalin kirkonkylästä päätti perustaa kaupan Latwakankaan kyläänkin. Sitä sanottiin köyhäksi, mutta Rajalin, jolle — kuten hoettiin — oli kuvernööri muka kunnallisneuvoksen arvonimeä ehdottanut, tiesi, että köyhässä kylässä kauppias parhaiten höyryty. Puodin ja parin, kolmen varasto- ja asuntopuoneen rakentaminen ei sanottavia maksanut. Ja hyvillä toiveilla alotettiin niissä kauppa.

Köyhtä alussa alkoi julki ja salaa uuteraau tulla suhuuttaa voinasfakoita ja wiljakappoja, jotka enimmäkseen vaihdettiin soferiin ja kahviin, joiden herkkujen nauttiminen pääsi kylässä oiwaan mauhtiin. Kun oli hyrvä tilaisuus, alkoi myöskin tällaisissa oloissa rehottava kotivarkaus. Pojat, tyttävät jopa emännätkin kulettiivat salakähmää isännän tietämättä voita, villoja, wiljaa y. m. kelpaavaa tavaraa puotiin, jossa ne „hyrvällä kaupalla“ vaihdettiin „koreaan ja mafeaan.“ Kaupungissa jonkun aikaa palvellut kaupanhoidaja antoi mielellään welkaa jokaiselle, keltä wain oli toirwoa tafaisin saannista hyrvällä tah wäkisen. Täten tuhsaarwaisuus pääsi hyrvästi juurtumaan. Joutoaikojensa hauskuuttamiseksi tämä herrastarwa nuori mies kutsui luokseen reippaimpia kylän poikia kortinhönttiin. Muka pistettiin aina wiatonta „norri-“ peliä, mutta se aina heti vaihdettiin „wiimeiseen tikkiin“, jossa meni milloin kahvipannu rinkelinauhan keralla, milloin kaupungista kuletetu punssi- tai konjakkipullo. Yhdessä peliweikot sitten woiotot rhyppäsiwät.

Näin sairwat kylän nuoret miehet hyrvää koulutusta pelissä ja juomataidossa. Oisi näissä awuisia ehken paremminkin edistytty, jos ei Rajalin, joka aluksi oli kaupanhoidajansa hyviin tytywäinen, olisi pian tullut huomaamaan, että wilkas kauppalike Latwakankaalla ei antanutkaan toirwottua woiottoa. Ensimmäisessä wuosittilissä antoi hän miehelle eron ja pani kaupanhoidajaksi oman pitäjän pojan, joka oli käynyt kirkonkylän kansakoulun ja sen jälkeen palvellut eräässä maakaupassa.

Kun Saku Suurimo — se oli uuden kaupanhoidajan nimi — saapui Latwakankaalle, kokoontuivat wanhat peli- ja juomaweikot kaupatalolle odotellen, että entinen hauska meno saisi alkaa taas. Mutta pian he huomasuivat odotuksen turhaksi. Suurimo ei rhytynyt jatkamaan edeltäjänsä alkuunpanemia tapoja. Belajat etsiwät silloin itsellensä uuden huwipaikan, oluivat näet jo niin tapoihinsa tottuneet, etteiwät niistä noin tuostaan luopuneet. He muuttuivat kylässä olewalle Pärpän myllylle, jonka mylläri oli joukon innokein pukari. Hän se nyt entisen kaupanhoidajan tavalla hankki kaupungista asti punssit ja konjakit pelattawiksi ja rhyppättäwiksi. Kyläläiset murisiwät, että kauppa toi sentuun pahunden pesän; sillä ilkeän elämän rietas löyhkä lewisi ensin kaupatalosta ja sitten myllyltä rauhalliseen, siirwoon ympäristöönkin. Sen huomasuivat kylän ajukkaat huolella, waiikka muu pitäjäs ei siitä wielä paljoa tietänyt.

* * *

Wiidhdyttä tarwitsi joutohetkilleen Saku Suurimokin. Pärpälle ei ollut monta kirwesheittoa. Menisikö sinne? Kiusaus oli kowa, kun ei tietänyt miten tähttäisi niiden hetkien jähtämää tylyhtä, jolloin ei kaupantekoa ollut, ja elämä muuten näin alkupeleissä oloissa oli wäsyttävän yksitoikkoista. Wirkistystä piti saada, mutta mistä?

Suurimo muisti, että kirkolla on kansakoululla lainakirjasto. Opettaja Tapanila oli hänelle, silloin kun hän

wielä kansakoulua kävi, tarjonnut siitä useita kirjoja luettavaksi. Hän oli kyllä muutamia ottanut, mutta wienyt ne tarvallisesti lukematta takaisin . . . Mitäs jos nyt koettaisi lukea? Niinpä pitääkin tehdä.

Seuraavana sunnuntaina kävi Suurimo kirkolla ja toi sieltä kolme kirjaa: „Tintta-Jaakon“, „Ryhymysmerkkejä“ ja Erkon Runoelmia — hauskaa, kansanomaisista ja helposti tajuttavaa lukemista. Kuka olisi arwannut, että nämä kirjat aukaisivat wa'on, jota myöten arwokkaampikin lukeminen löyhi tienä syhdänmaille.

Eräänä päivänä istuu kaupanhoitaja puotinsa tiskillä lukien. Viimeiset sivut „Tintta-Jaakosta“ olivat menemässä. Uhmien oli kirja läpikäyty. Kuvauksen aihe tuntui niin läheiseltä, muistutti paljon Suurimon elämää. Joku saappuu puotiin . . . Täytyy jättää kesken viimeiset lauseet . . . Näkyy olevan Retkolan Heikki.

- Kah! Dikeinko se kauppamies lukee?
- Luenpa kyllä. Onko se sitten mikä ihme?
- Eipä ihmekkään. Mikä kirja se on?
- Tämä on „Tintta-Jaakko.“
- Tintta-Jaakkoko?
- Niin juuri.
- Mikä se Tintta-Jaakko on?
- Se oli poika, joka syntyi köyhässä torpassa. Wanhemmat olivat ilkeitä wiinanmyöjiä. Jaakko sai heiltä huonon kasvatuksen. Mutta hän ei tahtonut tulla „tinttaajaksi“, vaan warttui kunnan mieheksi ja pääsi lopulta rikkaan talonisännäksi.

- Tuossa kirjassako siitä kerrotaan?
- Tässä kerrotaan.
- Onko se teidän kirjanne?
- Se on kirkolta lainakirjastosta.
- Enköhän minä saisi sitä lukea?

Heikki sai kirjan ja luki sen läpi erittäin halukkaasti. Tarvottoman hauskalta tuntui se hänestäkin. Se oli tuttua ja lämmitti mieltä enemmän kuin ne hengelliset kirjat, joita

hän tähän asti oli lukeut. Bärpällä ei Heikki ollut ennenkään käynyt, vielä vähemmän hän nyt sinne halusi. „Tintta-Jaakon“ jälkeen sai Heikki „Ryhymysmerkkiä“ luettavakseen. Tämä hauskuutti vieläkin enemmän.

Suurimo ja Heikki tulivat nyt hyviksi ystäviksi. He kertoivat kirjojen sisältöä toisilleen ja muillekin ikäisilleen nuorukaisille. Erkon runoja luettiin yhdesä. Tästä alkoi luku-into itää. Suurimo tilasi sanomalehdenkin. Toiset pyrkivät osalle. Silloin tilattiin useampia. Niitä lukemalla tutustuitvat nämä nuoret miehet laiveampiin oloihin ja harastuksiin. Kotona sitten pitkinä puhteina tuli puhe siitä, mitä nuorukaiset olivat lukeneet, ja wanhatkin mielellään kuuntelivat heitä. Kirkolla olevasta kirjastosta alkoivat useammat ja useammat kyläläiset kirjoja noutaa. Hauskojen kirjojen lomaan jai opettaja Tapanila kyläläiset Intemaan jonkun opettavaisenkin kirjan, joissa kosketeltiin yleisiä asioita. Monelta alkoi täten hengenilmät aueta. Ja vähitellen syntyi, waresinkin nuoremman polven keskuudessa, uusi harastus Bärpältä wirtaawan juonti- ja pelikirkon wastapainoksi.

* * *

Kun kirjallisuuden wiljeleminen kylässä kaswoi, huomattiin pian, että kirkolla olevan kirjaston käyttäminen tuli hankalaksi. Se oli kowin kaukana. Useat saivat turhaan tawata niitä kirjoja, joita halusivat. Michin se yksi pieni kirjasto riittää, jos koko seurakunnan lukuhalu syttyy?

Eräänä sunnuntai-iltana tuli Retkolan Heikki kirkolta ja poikkesi Suurimon luokse. Pari muuta kylän nuorukaista oli siellä ennestään.

— En taaskaan saanut kirjastosta, mitä tahdoimme, lausui tulija ensin terveiset tuotuaan.

— Wai et saanut . . . ja miksi ei?

— Wälskärin kertomukset olivat Patafalossa, Dalewala Rupsuwaarassa, Samuli S:n „Nowellit“ Öriserwällä ja mikä misjään.

— No etkö mitään kirjoja tuonut? kysyi Suurimo.

— Toim „Suuret keksinnöt“, „Helenan perheen“ ja „Rautatien.“

— Opettajako niitä tarjosi?

— Niin.

— Kyllä kai ne ovat hyviä kirjoja nekin, sanoi yksin läsnäolijoista. Mutta tuntuu ikävältä, kun niin harvoin saa mitä tahtoo . . . Meillä pitäisi olla oma kirjasto.

— Oma kirjastoko?

— Niin juuri, oma kirjasto.

Rohkea ajatus oli lausuttu. Se jäi mieleen yhtemään, juurtui ja warmistui niissä. Nuoret neuvoittelivat usein keskenään, saivat useita tovereita yhtymään mielipiteisiinsä, saivatpa muutamia vanhoja isäntämiehiäkin niihin taipumaan. Opettaja Tapanilan luona käytiin keskusteluilla. Tämä aietta lämpimästi suosi. Hän neuvoi asianharrastajia anomaan kuntakokoukselta, että se kunnalle tulevista viinaverorahoista myöntäisi osan Latwakankaalle perustettavan kansankirjaston alkuunpanoa varten. Kun olisi joltainenkin alku, kyllä sitten helposti kartuttamiskeinoja keksittäisiin.

Saku Suurimo tiedusti isännältään, joka nyt tottakin oli korotettu kunnallisneuvokseksi, saisko uuden kirjaston, jos se saadaan syntyään, sijoittaa hänen kauppataloonsa; siinä se olisi keskellä kylää. Kaupanhoitajan sopisi sitä hoitaa, ja olisi hän siten tilaisuudessa silläkin tavalla toimia kyläläisten hyödyksi.

— Kauppapalvelijan tulee toimia ainoastaan isäntänän hyödyksi, tiuskasi „yleishyödyllisten toimien vuoksi“ kunnallisneuvoksen arvon saanut kauppias.

— Te, herra kunnallisneuvos, ette siis suvaitse, että kirjasto sijoitetaan meille?

— En, enkä suvaitse sitäkään, että te sitä puuhaatte. Se ei kuulu tehtäviimme.

Suurimo ei siihen vastannut mitään. Kirjaston puuhaajat päättivät, että kirjasto on Retkolaan sijoitettava; se-

kään ei ollut kowin laitakylässä. Retkolan vanha isäntä suostui siihen mielellään. Heikistä piti toistaiseksi kirjastonhoitaja tulla.

* * *

Kuntakokous, jossa kirjaston kohtalo oli ratkaistava, saapui. Se pidettiin kunnanhuoneella eräänä sunnuntaina jumalanpalveluksen jälkeen. Isäntänän kiellosta huolimatta oli Suurimo hommannut waltakirjoja Latwakankaan tilallisilta ja Retkolan isäntä esiintyi kokouksessa rahojen anojana kirjastoa varten. Hänen kannattajinaan oli useat muut latwakankaalaiset. Kokouksen puheenjohtajana oli pitäjän vanha luffari. Siinä oli läsnä kirkkoherra ja opettaja Tapanila, jotka molemmat olivat luvanneet pyhntöä puolustaa. Siellä oli myöskin suuri joukko tilallisia ja torppareita pitäjän kaikilta kulmilta -- raha- eikä kirjastokysymys oli ne kokoon saanut -- ja lopuksi siellä oli kunnallisneuvos Rajalin. Yleiseen ei tiedetty, mitä hän asiasta ajatteli, mutta kirjaston ystäväet huomasiivat, että tuo tiukka huulten yhteen puristaminen ja kilmien rypistys ei ennustanut heille hyvää.

Kun ensin eräs vähäpätöinen siltajuttu oli tuota pikaa ratkaistu, esittivät Latwakankaan miehet asiansa. He huomauttiivat, että he owat jo pitkiä vuosia ottaneet osaa koulussa olevan kansakoulun ja wälillisesti kirjastonkin kannattukseen. Mutta heille ei ole ollut hyötyä koulusta eikä suuvesti kirjastostakaan, joita he eivät woi käyttää, koska asuwat kowin kaukana salojen takana, erillään muusta pitäjästä, joka näistä laitoista on kaiken edun nauttinut. Nyt pitäisi muun pitäjän suoda jotakin hyvää Latwakankaankin kylälle. Ei se paljoa waadikaan, kysymys on wain paristasadasta markasta, joita pyhdetään kunnalle tulewista viinaverorahoista luowuttamaan Latwakankaalle perustettavaa kansankirjastoa varten.

— Mitä kuntalaiset tästä ajattelewat? kysyi kokouksen puheenjohtaja.

Ransanmiehet katsoivat kirkkoherraan ja kunnallisneuvokseen ja olivat — kenties jonkinlaisesta kunnioituksesta — waiti.

— Minä puolestani, sanoi hyväntahtoinen kirkkoherra, pidän pyhyyttä varsin kohtuullisena ja kannatan sitä. Uskon, että sille kylälle on kirjastosta hyötyä ja siunausta, kun vain pidetään huolta, että siihen ei tule huonoja kirjoja. Toivon, että kokous myöntää rahat.

Taas oltiin jonkun aikaa ääneti. Rahojen anojat alkoivat jo uskoa, että heidän toivonsa aivan yksimielisesti täytetään. Mutta samassa hierasi kunnallisneuvos käsiään ja hiewautti hartioitaan. — Minä, sanoi hän, en soisi kunnan varoja turhanpäiten tuhlattavan. Jos te nyt — näin sanoen kääntyi puhuja pitäjänmiesten puoleen — myönnätte viinawerorahat kirjojen ostoon, taksoitetaan teiltä uusia veroja niihin tarpeisiin, joihin näitä rahoja on tähän saakka käytetty. Sitien keksitään taas uusia tarpeita, waaditaan uusia kansakouluja, uusia kirjastoja . . . Ne voi olla hyviä, mutta ne kiskovat kuntalaisilta viimeisen pennin. Parasta on aina säästää, niin ei lopulta tyhjä tule. Sitä paitsi kuulutaan Latwakankaalla juotawan jo korttia pelattawan. Ei sellainen kylä kirjastoa ansaitse.

— Se on oikein! Kunnallisneuvos pitää pitäjän puolta, huudettiin meluten väkijoukosta.

— Lufekoot katkismuksensa hyväksi! kuului yksi ääni.

Kirjaston ystävät huomasivat, että kaikki on hukassa. Opettaja Tapanila pyysi puheenuoroa.

— On ejiin tuotu sängen huomattavia seikkoja kirjaston puolustukseksi, lausui hän. Latwakankaalaiset ovat kannattaneet kirjastoa ja koulua toisten hyväksi. (Kuka estää heitä niitä hyväksien käyttämästä? huudettiin joukosta). Ymmärtäähän jokainen, ettei niin erillään olewa, waikka jotenkin huomattawa pitäjän sopukka, voi näitä laitoksia käyttää niinkuin muut kylät, jotka kaikki ovat melkein yhdesä ryhmässä kirkonkylän ympärillä. Kyllä se on tunnottomuutta, jos me nyt heidän pyyntönsä hylkäämme. Täällä syytettiin

latwakankaalaisia juomisesta ja korttipelistä. Syyttäjä parhain tietänee, mistä ja missä määrin nämä pahheet ovat kylään lewinneet. Minä en hänenä hentoisi niiden wuoksi sen asukkaita kokonaisuudessaan parjata muun pitäjän kuullen. Mielestäni on latwakankaalaisten ansioffi ilolla tunnustettava se herääwä harrastus ja sitivistyksen halu, joka tässä kirjastohommassa on kulkaansa puhjennut ja selwästi nähtähtynyt. Ja minä olen muuten warma siitä, että kirjasto, kuten kirkkoherra jo sanoi, on kylässä hywää waukuttawa ja osaltaan ehkäisewä niiden pahaiden juurtumista ja lewenemistä, jotka, kuten useat tiedämme, situlliset sinne toiwat.

Tänä päivänä on sunnuntai, ja juuri kirkosta tulemme. Muun muassa kuulimme siellä myöskin saarnaattawan wiidenestä käskystä, jossa tappaminen kielletään. Meidän ei nyt pitäisi toki tappaa toisten hyviä harrastuksia; se ei olisi kristillistä . . .

— Sepäs latelee! keskeytti joku owenpielestä. Ei tuota enää jaksa kuulla.

— Kun juuri kirkosta tulemme, sanoi toinen, ei uutta saarnaa tarwita. Jos latwakankaalaiset eiwät kirkossa ja katkismuksesta opi hyviä tapoja, niin woihan opettaja kiertää siellä saarnaillemassa. Meihin ei puhe mitään waukuta; emme me myönnä rahoja heidän kirjoihinsa.

— Ei myönnetä! Ei myönnetä! huusi joukko.

Eikä sitä myönnetty. Hulpompi olisi ollut saada rahat wuoresta kuin tältä kokoukselta. Paras kunnia päätöksesstä tuli tietysti kunnallisneuvos Rajalin'ille.

* * *

Ufia ei loppunut tähän. Latwakankaalaisten kansankirjastoharrastus ei ensimmäisestä wastoinkäymisestä sammunut. Siinä oli kyllä elonwoimaa wastustenskin woittamiseksi. Mutta ani harwoin jalosafin taistelussa aseet säilywät aiwan puhaina; itsekkäisyyhdellä ne tarwallisesti tahrataan. Kan-

sanfirjaston puuhaajat olivat kärjineet tappion. Mutta he päättivät kostaa. He päättivät kostaa sille, joka heidän mielestään oli synnä kuntakokouksen nurjaan päätökseen. Ja se oli kunnallisneuvos Rajalin. Kostowäläkappaleena häntä vastaan piti käyttää bohfottausta — nimi ulkomaalainen, mutta kotoinen keshintö ainakin latwakankaalaisille. Tappion kärjineet olivat siinä uskossa, että Rajalin oli pitänyt „pitäjän puolta“ iwaan siitä syystä, ettei hänenkään olisi tarwinnut maksaa sitä muutamaa markkaa, joka kenties tarwittavasta uudesta takjoituksesta olisi woinut hänen, kunnan suurimman weronmaksajan osalle tulla. Tämän piti kääntyä kunnallisneuwokselle kuitenkin tappioksi. Hän ei saa hyötyä Latwakankaan kaupasta. Sinne on hankittawa toinen puoti, joka wieroittaa häneltä ostajat.

Retkolaiset ja Safu Suurimo asettuivat tämän uuden hankkeen kärkeen. Suurimo kirjoitti lähimmän kaupungin warakkaimmalle kauppiaalle. Siltä sai hän lupaan tawaroita, joista saa maksun lähettää, sikäli kun ne rahaksi muuttuivat. Nyt pyhyi hän eroa kunnallisneuwoksen palveluksesta sekä saamatta olerwaa palkkaansa. Edellinen hänelle myönnettiin, mutta palkkaa maksamasta Rajalin jyrkästi kieltäytyi, koska muka Suurimo rettelöimisillään on häntä wahingoittanut ja yhä enemmän aikoo wahingoittaa.

Nyt seurasi entisen isännän ja palvelijan välillä pitkälinen käräjänkähynti, jonka kestäessä molemmin puolin tuotiin syhtöksiä ja todistuksia suuret joukot. Kunnallisneuvos Rajalin oli sangen moni-ongelmainen mies jottemaan ja wetämään werukkeita. Monta kertaa oli Suurimo tuskastunut koko juttuun ja oli wähällä antaa palttua kaikille kirjastohommille, joista tämä riitakin oli johtunut. Wihdoin kuitenkin täytyi vastaajan heittää kaikki werukkeensa, ja hänet tuomittiin korfoineen maksamaan kaikki, mitä Suurimo häneltä welkoi ja sen lisäksi hywän joukon oikeudenkähntikuluunjeja.

Sillä wälin oli Suurimo alkanut uuden kaupan. Se sijoitettiin Retkolaan, jonka yhdestä kammariesta puoti muo-

dostettiin. Rajalin lähetti kylään uuden kaupanhoitajan, ja nyt alkoi kilpailu kauppojen kesken, joka tietysti supisti kummankin hyödyn sangen wähhään. Suurimo osasi sentään parhaiten suosittelua kyläläisiä, jotka hänet ennestään hywin tunsiwivat, ja niinpä walui wähitellen suurin kauppa Retkolaan.

Eipä kirjastoakaan unhotettu. Samaan aikaan kuin uutta kauppapuotia Retkolaan hommattiin, wietettiin siinä kaskintertainen juhallisuus, tyttären läksiäiset ja pojan häät. Tämän iloisen tapahtuman muistoksi kerättiin pidoissa kokoon kolmisenkymmentä markkaa tulewan kirjaston pohjarahaksi. Alku oli siten pantu ja se rupeisi kohta hywin kaswamaan. Suurimo, saatuaan kunnallisneuwokselta tuomitun saamisensa korfoineen, kuluineen, erotti niistä rahoista seitsemänkymmentä markkaa kirjastoa warten koottujen rahojen lisäksi. Tästä tarttui innostus toisiin kyläläisiin. Jotkut tilalliset myiwät osan uutiswiljastaan, käsityöläiset muutamia työnsä tuotteita, rälontyttäret nimikkolampaansa wllat. Siten saatiin kokoon parisataa markkaa, ja nyt päätettiin ryhtyä kirjaston toimeenpanoon.

Kansanwalistus-seura ei silloin vielä ollut alkanut wältyystointaan kirjojen hankkimiseksi kansankirjastoihin, ei se ollut silloin vielä edes julkaisut sopiwiin kirjojen luettelokaan eikä mallisääntöjä, jotka nyt owat kansankirjastojen perustajille ja täydentäjille oiwallisena apuna. Latwakankaalaiset pyhyiwät wain opettaja Tapanilaa ehdottamaan, mitä kirjoja koossa blewilla rahoilla ostettaisiin. Tämä laati luettelon, jonka tarkasti ja hywäksi pitäjän kirkkoherra — ja kulkihan asia siten niin hywää tietä kuin taifi Suurimo wei luettelou lähikaupungin kirjakauppaan, lunasti sieltä kirja-teokset ja wei Retkolaan. Siellä ne sowitztiin pieneen kaappiin puodin orwenpielessä. Siinä sitte wihdoinkin oli Latwakankaan lainakirjasto wähhäpätiwisenä, mutta lupaawana ja toiworikkaana. Wähän wirheellinen kirjoitus — Lainakirjasto — kaapin orwen hläreunassa ilmaifi ostajille, että tässä ei ole kahwia ja sokeria, ei tupakkaa eikä muutaakaan kauppatawaraa, iwaan tässä on tarjona hengen rawintoa.

Ja milloin eivät ostajat sitä huomanneet, silloin Suurimo kauppojen päätyttyä viittasi kaappiin päin ja sanoi:

— No, eikö sitä wiedä jotakin lukemista kotiin?

— Mitä lukemista tuota osaisi wiedä? sanoi silloin tawallisesti ostaja.

Nyt pani Suurimo kaiken taitonsa liikkeelle walitakseen wieraalle sellaista kirjaa, jota ei jo alussa saisi häntä lukemiseen kyllästymään, waan päinvastoin wirittäisi halua siihen. Tässä hän hywällä tahdollaan useimmin onnistuikin. Hän näet utteran lukemisen kautta itse ensin tarkoin tutustui kirjastoonsa ja tiesi, mikä siitä kullekin sopii. Kaupantehtijät kohta itfestäänkin lukemista halusivat; käytiinpä sitä wirtawastenkien noutamassa. Tämä uusi kauppa-liikekin tuli alinomaan suosittumaksi. Rajalin huomasi ennen pitkää, että hänen puotinsa on tyhjämpänä Latwakankaalla. Hän teki sowingon Suurimon kansa ja sai tämän kohtuullisella hinnalla ostamaan Latwakankaan kauppatalon ja jälellä olevat tavarat. Tähän entiseen asuntoonsa muutti sitten Suurimo jälleen kauppoineen ja kirjastoineen.

* * *

Uusimatta ja lisäämättä muuttuu warsinkin pieni kirjasto pian wanhaksi ja kadottaa viehätyksensä. Sen mieluisimmat niteet tulewat näet pian kaikille tutuiksi, ja silloinpa sitä jo ikäwähstyään koko kirjastoon. Tämä waara uhkasi Latwakankaankin kansankirjastoa. Eikä ollut aiwan helppo keksiä keinoa kirjojen lisäämiseksi. Pieni tulo wuokra-rahoiista — wiisi penniä kuussa kustakin lainatusta kirjasta — meni melkein kaikki ränsthyneiden siteiden uudistamiseen. Oksityhisten nhraarwaisuuteen ei tehnyt nyt mieli turwautua.

Onneksi tälle ja monelle muulle kansankirjastolle oli tänä aikana sawo-karjalainen ylioppilasosakunta toimeen pannut pääkaupungissa suuret ohjelmalliset arpajaiset kansanwalistuksen hywäksi Itä-Suomesa. Suurimo toimitti opettaja Tapanilan awulla anomuksen, että Latwakankaankin kirjastoa saaliinjaossa muistettaisiin. Täten saatiinkin seitsemän-

kymmentä nidoista — lisäys yhtä suuri kuin koko kirjaston edelliset kirjavarat. Kun mainitsem, että sittemmin Kansanwalistus-seura sekä muutamat muut kansanwalistusta harrastawat kirjainkustantajat ja seurat ovat Latwakankaan kirjastoa lahjoillaan muistaneet, että se wihdoin on saanut kunnalta-kin wuotuisen rahamäärän uusien kirjojen ostoa warten, että se on saanut liittolaisen viime aikoina kylään perustetusta kansakoulusta, jonka huoneustoon opettajan hoidettawaksi kirjastokin on siirretty — on jo aika päättää kertomus sen waiheista. Siinä on muuten huomattawana samat ilmiöt, kuin kaikessa henkisen ja aineellisen wäljelyksen kulusa maassamme: kova, kiwikoinen maaperä tahi hallainen suonlieve, jotka kuitenkin kestäwä, itsensä uhraawa työ lopulta, waikka monien tappioidenkin jälestä, saa kantamaan siunattua satoa.

Arwattawasti nyt kysyttäne, mitä hyötyä Latwakankaan kirjastosta on ollut? Mitä hedelmiä se on kantanut?

Se on ollut tehokkaana wälkappaleena kansanhengen jalostamistyössä. Tämä työ tapahtuu wikkalleen ja useimmin salassa. Sen edistysaskeleet eivät ole aiwan silmiinpistäwäviä, mutta ne ovat kalliimpia ja arwokkaampia kuin kuningasten kullat. Waikkapa ei woiisi muuta mainitakaan kuin sen, että muutamat nuorukaiset saivat kirjastosta sellullensa sitä wirtistystä, jota toiset ammensivat pelin ja rhyppyn rapalätäköistä, olisi siinä jo ansiota kirjastolle tarpeeksi asti. Lisätietoja sen waiikutuksesta saamme, jos kuulemme osankin kauppias Suurimon ja opettaja Tapanilan keskustelusta kunnallisneuvos Rajalin'in hautajaisissa.

— Wiimeistä kunnoitusta osoittaaksemme — sitä wartenhan me olemme täällä, myönsi opettaja Tapanila, eikähän kuolleista muuta kuin hywää; mutta en woi olla muistamatta, että kansanwalistuksesta ei wainaja wälittänyt, waan tahtoi asettua ajan tarpeiden waatiman edistykseen tielle. Tämä tuli parhaiten nähywiin teidän kirjastojutusanne.

— Niin, sitä on kymmenen vuotta siitä taistelujasta, sanoi Suurimo. Taistelijat kaatuvat, mutta oikea asia voitaa. Kirjastollamme on kaikesta huolimatta ollut hyvä menestys.

— Yhäkö sitä uuttena luetaan?

— Luetaanpa kylläkin.

— Ja hyvää se arvattavasti on vaikuttanut . . .

— Hyvää on vaikuttanut. Se se valmiisti meille koulunkin tuloa. Ja, kuten kuntatokouksessa kymmenen vuotta sitten ennustit, on se myöskin juomisen ja korttipelin saanut ehkäistykseen.

— Niinkö todellakin?

— Mainitsen esimerkiksi nahkuri Vöfberg'in. Hän tuli kylään samoina aikoina, kuin minäkin, rikkaana miehenä, mutta yhti parppäläisiin juojiin ja pelareihin. Hän eli hurjasti ja koti-elämä oli kurjaa. Rahaa hänellä oli paljon, kun äskettäin oli saanut suuren perinnön. Kerran hän juovuspäissään loukkasi jalkansa niin pahasti, ettei päässyt liikkeelle. Kun ei voinut nyt Bärpälle mennä huivia hakemaan, lähetti hän vaimonsa noutamaan jonkun kirjan luettavaksi. Minä annoin „Tintta-Jaakon“. Muutaman päivän perästä tuli vaimo uudestaan, toi kirjan luettuna takaisin ja wei uusia. Siitä lähtien ei tämä mieluinen rahti ole vaimolta lakanutkaan. Vöfberg'in jalka parani, mutta juomiseen ja peliin ei hän ryhtynyt enää. Hän oli löhtänyt hengelleen jalompaa huivia. Tiedät hyvin, minkä jalon työn hän sitten teki lahjoittamalla kaksituhatta markkaa Latwakankaan kansakoulun rakennusrahastoon.

— Niin saattaa usein tapahtua, myönsi opettaja.

— Muutenkin on, jatkoi toinen, tapahtunut kyläläisten menoissa ja toimisissa melkein ihmeellinen muutos. Ilkeä elämä Bärpällä on tukehtunut, salaiset kaupat, welan-otto ja tuhlaaminen ovat vähentyneet, kun elämän käsitys on saanut jalomman suunnan.

— Ja sinä pidät sitä kirjaston ansiona.

— Minäkin suureksi osaksi.

— Voit olla oikeassa, vastasi Tapanila miettivästi. Hän ajatteli että perustamallaan kirjastolla Suurimo itse asiassa oli oikealle kansanvalistukselle hankkinut korpimailla paremman voiton kuin useat opettajatkaan, ja oli toteen näyttänyt, että niinkin aineellisella alalla, kuin kaupan alalla, toimiva mies voi saada suuria aikaan kansansa henkiseksi kohottamiseksi. Yshywanä muistopatsaana, oli hänellä siitä olewakin Latwakankaan kansan-kirjasto, wieläpä kansakoulukin.

„Jo seestywi ilma . . .“

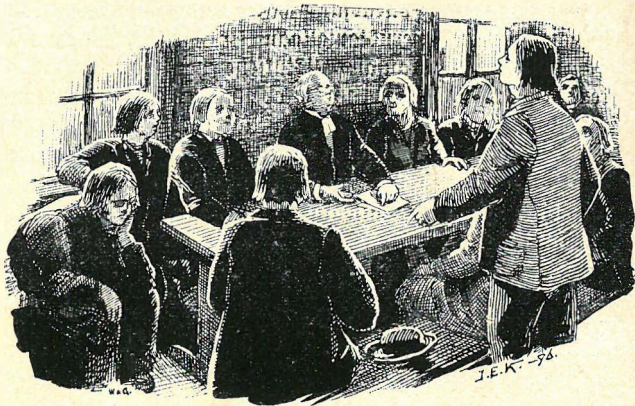
Jo seestywi ilma, ja pilwet
 Bois kiitawät merfalleen.
 Jo wiihtywi ärjyntä myrskyn,
 Meri nousewi hiljakseen.

Jo kuuhut loistawi kirkas,
 Jo tähtien tuikkwi wyö,
 Ja maininki laitoa lainaan
 Niin hiljaa, uupuen lyö.

Lepohon siis käy, merimiesi,
 Nyt rauhoa hetkinen on:
 Mut kenties aamulla jälleen
 Saat ryhtyä taistelohon.

Kaarlo Hammar.

Koulukokous.

Nyt kulumalan kinkerin miehet on
Monipäivinä käyneet istuntohon.
Kyläkoulun laitto tuumailtaan.
On pastori astunut ohjaamaan.

Uusi lempeä pastori ensistään
Kokoukselle autavi, lausuu näin:
„Sitä, ystävä, mielisissä tuumailtaan,
Jos kulumata koulua katpaakaan.“

Kukun Pietari ivirren ennaltaan,
Tutuu kaikille, veisaa puolestaan:
„Mitä kytäjä kouluja tarvitseis,
Opin tie hänet työstään wiroon weis.“

Simo Wittkola lausuu arkailien:
„Sama Pietarin kansa on aatoksen.“
Kysymäisenä katsowi muihin hän
Sekä pastoriin silmiin lempeän.

Itäheimo se silloin wirkahtaa:
„Owä koulukin on, hhwäks’ sen jos saa.
Käsitöitä jos koulusja neuwottais,
Käterwyyttä se imoreu kansaan sais.“

„Käsitö hyrwän hiukka sen merkitsee,
Waan maastapa wiljoja tulwailee.
Opin aura se antawi kytäjälleen,
Saa kytäjä leipää palkkaseen.“

Ripo-ukko, se raataja kuusikko,
Pikipartanen, pirteä wirkoi noin.
Puhewuorosa Lahtelan Luukas saa,
Topa hän kokeneena nyt wirkahtaa:

„Minun poikani koulua käynyt on,
Mut työsä hän on ihan nuhteetou.
Hän tehtävät täyttäwi tuismäilleen,
Isä lausui sen hänen kunniafseen.“

On pastoriin suusfakin wäite uus:
„Siwistykseen kumppani tunnollisuus
On kaikkinä aikoina ollut, niin
Se waituttanee myös kytäjäihin.“

Hywät ystäwät, tuon jos tuntifitten.
Mitä lämpöä luo walo sielulle,
Mitä tulta se liekowi tiuteihin
Mitä sointua luontoon, työhökkin!“

Tätä lausuen pastori kiwastui,
Sinä heffenä noita hän halweisui,
Kun sortiwat tietoa, tietämättään
Tositietojen woinnaa ensinkään.

Kukun Pietari intoa myös nyt sai —
Päpin kiihkeys mieheeu tarttui kai.
„Opin ihmisen tarmoa pehmittää,
Opin saaneet — kaikki on rentuja nää.“

Tuo wain minun mieltäni harmittaa,
 Sekä airvoni päässäni soimaan saa,
 Hyvä, herttainen, lempeä pastorikin
 Kun myöntyy hullujen houreihin!"

Oli pastori tynhtynyt ennalleen, —
 Jopa nousi verkkain seisalleen,
 Hymyisuisena astui Pietun luo.
 Sitä katsovat tarffaan miehet nuo.

„Hyvä, herttainen, lempeä . . . lausutten“
 — Piila hiipivi pastorin huulillen.
 „Jos nyt olen Pietarin mieleen näin,
 Paremp' oisinko kouluja käymättäin?“

Rakastettu ja mies ihan mieleinen
 On pastori Kulmalan miehillen.
 Kufun Pietarin pää jää painuksiin,
 Simo Wittola myhäilevi: „kai niin...“

Lauri Soini.

Käynti Unkarinmaassa.

Unkarilaiset ovat tänä vuotena panneet suurenmoisen näyttelyn toimeen sekä vietäneet loistavia juhlia sen johdosta, että Karpaattien suojelema maa, jota Adriaanin meren aallot huuhtovat lännessä sekä Donavan ja Tiszan joet keskeltä, nyt on täyden voiton hinnan ajan ollut heidän kansansa hallussa. Tavallista suurempaa huomiota onkin sen johdosta kaikkialla omistettu Unkarin entisille ja nykyisille oloille, jotka todellakin ovat hyvin merkittäviä ja monella tavoin opettavaisia.

Paljon tilaa Kansanvalistusseuran kalenteri ei tarjoa ulkomaan asiain esittämiseen, mutta sopinee kumminkin ottaa mainittu riemumiesto piki-mältään puheeksi.

Ei niin paljon sen sukulaisuuden tähden, joka useitten tutkijain mielestä on unkarilaisten ja suomalaisten välillä olemassa. Vuosituhanen takaa esittävä sukuperä, jos onkin yhteinen, ei tietysti riitä yhteistunnetta perustamaan. Monesti on tullut verivihollisia kansoista, jotka ovat paljoa lähemmässä ja kieltämättömässä heimolaisuudessa. Kun Unkarin ja Suomen kansoilla sitä paitsi ei koko historian valasemaan aikaan ole ollut eikä nytkään ole mitään asiaa, jonka hyväksi olisivat suoranaisesti voimansa yhdistäneet, puuttuu myöskin se etujen yhteisyys, joka lujemmin kuin sukuperä voi kansoja yhdistää.

Mutta aatteellista yhteisyyttä voi mainita, joka täyttää mitä muuten puuttuu. Siinä kohden nuo kansat seisovat lähellä toisiaan, että kummankin on täytynyt ylen kovaan kamppausta kestää nykyistä asemansa saavuttaaksensa. Rajanvartijana molemmat ovat saaneet yhä puolustaida vihollisia vastaan, ollen valtakunnan kilpenä, jota lukemattomia kertoja on werellä kästetty. Mutta samalla toisenlainen, eikä aina vähempi waara on ollut kumpaakin kansaa uhkaamassa. Niiltä on molemmilta muitten uhrausten lisäksi waadittu, että he omaa kieltään ja kansallisuuttaan unohtamalla ottaisivat su- lautuakseen liittokansaansa, eikä tuo henkisen itsenäisyyden säilyttämiseksi kestäetty taistelu, jos kohta weretön, ole mennyt ohitse ilman monta tappiota.

Mutta ahferuus kovan onnen voittaa. Kummallekin kansalle on lopulta wäljennut kaunis, kirkas päivä, jonka suloutta nykyinen sukupuoli nauttii, samassa kuin se tarmonsä takaa koettaa esi-isiensä perintöä kartuttaa jälkeläistensä hyväksi. Tämäkin yhtäläisyys muitten ohessa tekee, että unkarilainen ja suomalainen voivat toinen toisesaan nähä wäljen. Kun suomalainen käy Unkarisä tai unkarilainen meillä, onkin aina nähty, että tuttavuudesta on tullut wilpitöntä ystävyyttä.

Useassa, jopa useimmissäkin kohden Unkarin kansa on edellä meitä. Paljon lukuisampana, omistaen luonnon parilla antimilla siunatun maan, joka sijaitsee lähellä sivistyksen iti-

muistettavia ahjoja, ovat unkarilaiset monesti saavuttaneet tuloksia, joita wasta tulevaisuus, ehkäpä kowinkin kaukainen, woi Suomen kansalle suoda. Sitä suurempi syy on sen tähden meillä ottaa warteen, mitä heiltä woi oppia.

* * *

Unkarin historia jakautuu neljään toisistaan wartin selwästi erotettuun pääjaksoon.

Ensimmäinen ja perustawa jakso alkaa uuden maan walloittamisella ja käsittää sen ajan, jolloin walloittajat saivat olonsa muodostumaan järjestetyksi waltioiksi.

Stelä=Benäjän tasangolta, tuolta lukemattomien paimentolaiskansojen laajalta temmellysalueelta, läksiwät Madjaarit — niin unkarilaiset omalla kielellään itseään mainitsawat — 890-luvulla liikkeelle uutta, turwallisempaa isänmaata etsimään. Usekuntoista miehiä heillä silloin taasi olla 20,000; toista sataa-tuhatta oli kaiteti koko heimo, joka irtaimistoieneen läksi liikkeelle. Johtajana oli eräs Arpád, ja onnellisesti nykyinen Unkari saatiin walloitetuksi; koettimatpa aikoinaan walloittaa Saksiaan osan, mutta eiwät saaneet siellä jalansijaa.

Nykyisen Unkarin entinen wäestö oli suurimaksi osaksi slaawilainen, mutta funnollaan ja tarmollaan madjaarit saivat johdon käsinsä ja tiesiwät sen säilyttää. Noin w. 1000 he Stefan kuninkaan aikana kääntyiwät roomalaiskatoliseen uskoon; sivistyksen nähden he pian näyttiwät päässeen Europan edistyneimpäin kansojen rinnalle. Unkarin waltiomuoto on myöskin näinä aikoina kehittyntynyt sellaiseksi, jommoisena se kauan pysyi; wapauttaan madjaarit aina owat olleet walmiit viimeiseen asti suojelemaan.

Toinen pääjakso Unkarin kansan historiaa on taistelu idän laumoja, erittäinkin turkkilaisia vastaan. Milloin Loistawa, milloin synkkä sekä vuosijatoja käsittävänä se kauttaaltaan on werellä kirjoitettu.

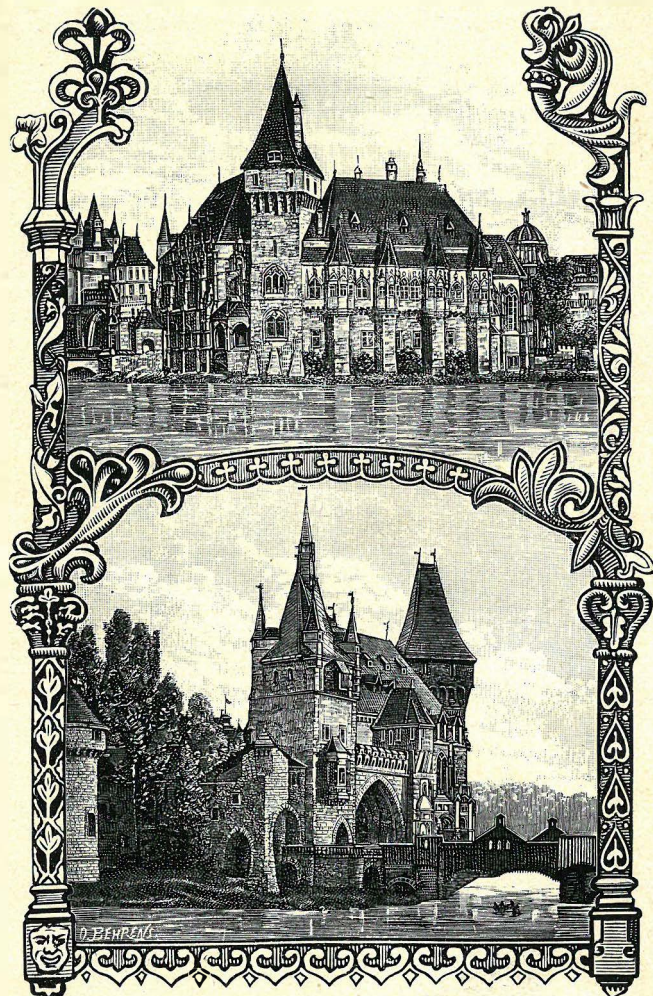
Jo w. 1241—42 saatiin mongolilaisten hyökkäys torjutuksi, waan jos olikin tämä wihuri kowa, niin sen aika pian meni ohj. Mutta 1400-luvun alussa turkkilaiset eli osmanit

rupeawat vanhaa lahonnutta Itä-Rooman keisarikuntaa tervas-
saan hävittämään, ja samassa waara oli madjaarien lähi-
nurkissa, — liiatenkin kun Konstantinopoli, Itä-Europan tär-
kein ja rikkain kaupunki, w. 1453 oli tullut valloitetuksi.

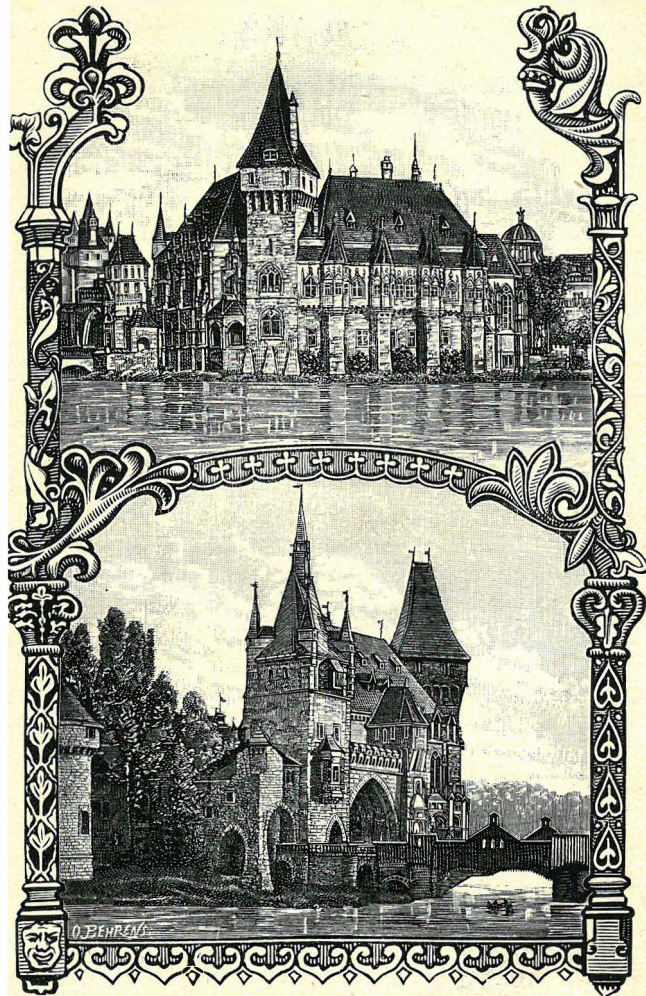
Mukfi madjaarit erinomaisella kunnialla kytenivät puo-
lustamaan itseään ja samassa koko kristikuntaa tätä wihollista
wastiaan. Tarmokas, rohkea Zuhana Hunyadi (+ 1456) sekä
hänen walta-istuimelle kohonnut, uljas poikansa Mattias Cor-
winus (+ 1490), vuosisadan ehkä siivistynein hallitsija, kyte-
nivät puolustamaan maata, tekivätpä valloitustakin. Tähän
aikaan rakennettiin maan suojelemiseksi komeita linnoja, joista
saapi käsityksen tässä wieresessä nähtävästä kuvasta. Parempi
suojelus kuin kiviästä muureista oli kumminkin madjaarien
miehuudessa.

Mutta ei ollut aina nerokkaita johtajia tarjona, ja keske-
nään riitelemiin puolueisiin hajotessaan heikkoni kansa. Sa-
massa alkaa tappioiden ja wastoinkäymisten aika. Kun Un-
karin paraat soturit ja sen hallitsijakin w. 1526 olivat Mo-
haatin kentällä suurta yliwoimaa vastaan taistellesa saaneet
surmansa, alkaa jaksen toinen ja surullinen puolisko. Walta-
kunta halkefi kolmeen palaan. Keskimäinen ja suurin osa
maata sai turkkilaisten iestä kantaan, kärsien niistä rasitustia,
jotka meidän päwiimme asti ovat olleet sääntönä, misä
kristityitä on Turkin sulttaanin alamaisina pidetty. Läntinen
osa jäi Itäwallan suojaan, joka ei kumminkaan suuresti wä-
littänyt kansan kielestä ja oifeuksista, eikä uskonnostakaan,
kun joku oli luterilainen. Itäisin osa eli Siebenbürgen jäi
tofin itsenäiseksi, waikka Turkinmaan yliherruus nimeksi tun-
nustettiin, mutta waikaa oli tämänkin osan asema, kun noin
oli muista erillään.

Unkarin kansan tulewaisuus riippui siitä, että eronneet
osat jälleen saisiwat liittyä kokonaisuudeksi. Mutta puolitoista
wuosikataa ehti kulua ennen kun osmanien walta näytti en-
simmäiset wanhenemisen oireet; olipa w. 1683 sekin waara
lähellä, että Itäwallan pääkaupunki, itse Wieni, olisi tullut
valloitetuksi.

Historiallista rakennusta Unkarin näyttelyssä.

Historiallista rakennuksia Unkarin näyttelyssä.

Ohdistetyin voimin saivat kuitenkin uhatut kansat tämän vaarallisen hyökkäyksen torjuttuksi, ja kun osmanien valiojoukot raiwoisan taistelun perästä olivat sortuneet kristittyyn maahan kuopattaviksi, alkaa kristinuskon voittokulku, islamin pe räytyminen. W. 1686 Budan mahwa linna, osa Unkarin nykyistä pääkaupunkia, kauhean werenwuodatuksen perästä saatiin turkkilaisilta riistetyksi; w. 1690 Siebenbürgen tunnusti Itävallan keisarin hallitsijakseen, ja w. 1699 Turkin sulttaanin täytyi wirallifestikin myöntää, ettei Unkari kuulunut hänen valtaansa.

Kolmas pääjakso madjaarien historiassa oli nyt alkanut, mutta jos waltiollinen itsenäisyys Itävallan suojassa olkin saavutettu, hallitsi muutaolaisuus yhä vielä madjaarien maassa.

Kauanpa se myös kesti, ennenkuin edellisen ajan monet ja syvät haavat olivat kaswaneet umpeen. Sitä waikeampi oli kansan päästä entisiin voimiin, kun siltä aina wain wadittiin uusia ponnistuksia. Itävallan keisarit tahtoivat Euroopan asioissa olla ratkaisijana, mutta saivatkin tästä kunniaista korkean hinnan maksaa sekä rahassa että weresä. Perikadon partaalle waltakunta joskus joutui, niinpä warsinkin wuosina 1740 ja 1809, mutta unkarilaisten uskollisuus kummallakin kertaa sen pelasti. Hoututtelewin sanoin Napoleon, Euroopan woittaja, jälkimäisenä wuotena tarjosi madjaareille waltiollista itsenäisyyttä, muistuttaen syystä, kuinka moninaisia wääräyksiä Itäwalta oli heidän maalleen tehnyt. Mutta tälle kehotukselle ei antanut huomiota ainoakaan unkarilainen; kaikki pysyiwät hallitukselle uskollisina.

Ulkonaisesti tyydyttäväksi saattoi käydä se asema, jonka kansa Itävallan keisarikunnan osana oli saavuttanut, mutta paljon oli kuitenkin wailia. Madjaarin kieli, kansan kohottaminen olivat joutuneet unohduksiin; Wienin, Pariisin ja Lontoon humitusten pyörteessä Unkarin upporikkaat ylimykset eliwät; kansan suuret joukot, johtajia wailia ollen, jäiwät waltiolliseen mitättömyyteensä uinailemaan. Köyhyys, tiedottomuus, toimetttömyys wallitsi walt maassa, jolle luonto oli suurimpia antimiaa suonut.

Senpä tähden neljäs pääjako, joka edellämainittuja puutteita korjaamalla otti kohottaaksensa kansan kieltä luonnolliseen sijaansa, on mitä tuntuwimpia muutoksia tuottanut Unkarin maalle ja madjaarien kanssa. Nyypä vasta on pääsnyt kehittymään se voima, joka tuolla heimolla on. Onpa tosin tämäkin jakso tuonut tappioita, nöyryytyksiä mukanaan, mutta loistavaan voittoon on se päättynyt.

Uuden elämän herättäjänä, tienraivaajana on muistettava tämän vuosikadan „suuri unkarilainen“, kreivi Stefan Széchenyi (lue Seetsheenji), joka syntyi w. 1791 ja kuoli w. 1860.

Tämä nerokas ylimys käsitti ensimmäiseksi ja tärkeimmäksi tehtäväkseen herättää Unkarin sivistyneitä, erittäin sen ylimystöä, kansalliseen mieleen, mutta hän kykeni sen ohessa aiwan ihmeellisellä nerolla arwostelemaan mitä Unkarilta muuten puuttui.

Hän oivalsi tieteellisen työn ja opetuksen wajuuuden sekä lainsäädännön puutteet, ja teki ihmeitä niiden poistamiseksi; hän rupefi tarmokkaasti kulkuneuvoja parantamaan ja kauppalikettä edistämään; hän ymmärfi miten maanwiljelys oli lamatilastaan kohotettava ja kuinka jokien hävittävät tulwat olivat rantoja kohottamalla estettävät, ja sai siinäkin uudet urat awatuksi. Puutteet poistamalla ja kartuttamalla kansan henkistä, niinhywin kuin aineellistakin pääomaa tahtoi hän waarattomalla, warmalla, jos kohta waimaloisella tiellä rakentaa Unkarille paremman tuleraijuuden, hankkia sille uudet woimat, josta aikanaan seuraisi waltioellinen itsehallinto, täydellisempi kuin mitä kansa edellisinä aikoina oli saanut osakseen.

Walitettawasti Széchenyi ei saanut esteettömästi jatkaa työtään.

Hallituksen ahdasmielinen kanta yhdeltä, 1848 wuoden ranskalainen wallankumous toiselta puolen, joka yli koko Europan sai mahtawan kaiun, herättiwät silloisessa sukupolwessa outoja toiveita ja lewottomuutta, jota ei järki enää kyennyt hillitsemään. Sattuipa myös, että kuuluisa unkarilainen Kosfuth (lue Koshuut) siihen aikaan esiintyi rohkeimpien uudistustuumien

edustajana, wetään werrattomalla puhelahjallaan suuret joukot mukanaan. Yhdellä istulla ja tuosfa tuokiossa hän luuli woiwansa parantaa mitä wuosikadat olivat saaneet wialle; herkkäuskoisesti hän tempasi kansaansa pois rauhan toista weriisiin otteleuihin, joitten päätös alusta asti oli selwä.

Tuhansien turhaan malunut weri, Unkarin etewimpäin miesten onnettomuus, Széchenyin mielenhäiriö ja itsemurha, Kosfuthin ikuinen maanpako olivat tämän uhkarohkeuden seurauksia. Wuodesta 1849 asti wallitsi mitä kamalin takatalwi Unkarissa. Entistä rohkeemmin muukalaisuus kaiffalla rehenteli; maahan tallattiin madjaarien kieli ja kansan itiwahat lailliset oikeudet.

Mutta kun Itäwalta w. 1866 yhtäikaa Preussia ja Italiaa vastaan taistellessaan itse oli auttamattomaan ahdistoon joutunut, täytyi sen hallituksen wihdoin asettua toiselle kannalle. Sopimus madjaarien kanssa oli tehtävä, jollei tahdottu waltakunnan entisestä arwosta ainaisesti luopua. Kolmannen kerran onnettaret panivat Itäwallan keisarikunnan kohtalon unkarilaisten päätöksestä riippuwaksi.

Tällä kertaa kansalla oli johtaja werraton eräässä miehesssä, joka jo wuonna 1848, waikka turhaan, oli Széchenyin kanssa rauhan asiaa puolustanut, mutta nyt sai koko kansan kannatusta. Hänen nimensä oli Frans Deák, (synt. w. 1803, † w. 1876).

Muutamain olifi kyllä tehnyt mieli mennä pitemmälle, känttämällä hywäkkeen hallituksen satunnaista pulaa, mutta jalon, wiifaan Deákin neuwoista kansa tyytyi täsmälleen siihen, mitä se kowinakin aikoina oli waatinut. Hyvän oikeutensa se tahtoi saada tunnustetuksi, mutta ei myöskään mitään sen enempiä.

Näin käwikin ja rauha saatiin rakennetuksi, jonka nojassa Frans Josef on saaruttanut kansan wilpittömän rakkauden, samassa kuin unkarilaisista, 1840-luvun kapinoitsijoista, on tullut tämän hallitsijan mitä uskollisimpia alamaisia. Niistä miehistä, jotka w. 1849 tuomittiin mestattawaksi, muutamat, esim. Julius Andrássy wainaja, mitä ponterwimmalla tawalla

on ollut osallisena siinä työssä, joka parissa vuosikymmenessä on saanut enemmän aikaan kuin ennen kokonaiset vuosikadat.

* * *

Kun tahdomme muutamilla piirteillä kuvata Unkarin nykyisiä oloja, näyttää asianmukaiselta rajoittaa esitystä niihin seikkoihin, joissa suorainen vertaus Suomen oloihin on mahdollinen. Kuvauksemme ulkopuolelle jääpi silloin kyllä monikin tärkeä näkökohta, mutta toiselta puolen säästyy käytettävä tilamme juuri senlaisia kysymyksiä warten, jotka parhaiten walaisewat yhtäläisyydet ja erotukset mainittujen maitten ja kansojen välillä.

Vinta-alaansa nähden on Unkari melkoista pienempi kuin Suomi, sillä se käsittää 325,325 neliökilometriä, ja meidän maamme — kun jätämme suomalaisen osan Laatokkaa lufematta — on 365,590 neliökilometriä. Jos asutukseen kelpaamaton osa Dulun lääninä jätetään laskun ulkopuolelle, tullaan siihen, että molemmat maat ovat jokatruinkin yhtä suuret. Siinä on joka tapauksessa tuntuwa erotus olemassa, että Suomen alasta melkoinen osa on järviä, rämeitä, soita ja hiekkafankaita, jota vastaan Unkarin alue kauttaaltaan kelpaa wilyeltäväksi, wieläpä on hywinkin wilyawaa. Karpaattien wuoristoa koristaa komeat metsät.

Wäkilykuun nähden on ero hywin suuri. Unkarin wäestö tekee tasaluvussa määrätynä 17,600,000 henkeä, Suomen lähestyy 2 1/2 miljoonaa. Unkari on siis tässä kohden 7 kertaa wahwempi kuin Suomi, ja koska kansojen olot etupäässä riippuwat wäestön paljoudesta, woimme siis ottaa johdoksemme, että tasapaino on saawutettu, kun sanottu suhde jääpi tulokseksi.

Olemme nyt ottaneet Unkarin ja Suomen koko wäkilywun huomioon, mutta aiwan toiseen päätöksen tullaan, jos kielellinen näkökohta pannaan perustukseksi. Sillä unkarin kieltä puhuwia on noin 7 1/2 miljoonaa, suomea sitä wastoin puhuu 2,050,000 henkeä. Tämän laskutawan mukaan madjaarien yliwoima meihin werraten siis supistuu 3—4 kertaiseksi.

Siitä jo nähtyy, että wieraitten kielten asema on Unkarissa paljoo tärkeämpi kuin Suomessa. Niin onkin asian laita.

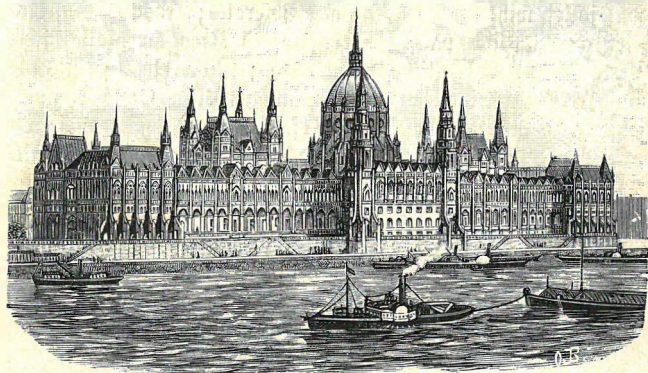
Suomessa muut kielet, — joista wain yksi on lukuisammin edustettu — eiwät yhteensä wastaa kuin 1/5 maan pääkansallisuutta, mutta Unkarissa wieraskieliset aineiset nousewat 10 miljoonaan, owat siis enemmistönä madjaareja kohti.

Räennäinen tämä yliwoima tosin on, sillä tuo wieraskielinen enemmistö hajoaa wuorostaan useihin ryhmiin, joista rumäänilaiset yffistään tekewät yli 2 1/2 miljoonaa, saksalaiset 2 miljoonaa, slowaakit lähes 2, kroaatit noin 1 1/2 milj. ja serbilaiset wähä yli miljoonan. Keskenään nämä kansallisuudet owat, jollei wihollisia niin ainakin wieraita; kroaatit ja serbilaiset asuwat sitä paitsi suureksi osaksi Kroatian alalla, jolle on myönnetty waltioollista itsehallintoa; niiden luku ei siis ole madjaareille warsinaisena wastapainona. Kun wihdoin muistaa, että wieraat kansallisuudet osaksi asuwat hywin hajoitetuina, puhuen eri murteita, niin sekim selittää, miten 7 miljoonaa woi 10 miljoonaa hallita.

Mutta tämä kaikki tunnustettuna emme sittenkään woi olla ihmettelemättä sitä henkistä tarmoia ja taitoa, jonka awulla madjaarit tämmöisen sefajorron wallitesa owat woineet hallitsewaksi kansallisuudeksi päästä sekä oman maansa että koko Itäwalta-Unkarinkin asioissa. Heidän kansallisuutensa on sulattanut, sulattaa yhä wielä itseensä mitä erilaisimpia aineksia, saksalaisia, slaawilaisia, rumäänilaisia, juutalaisia, mutta kautana siitä, että madjaarilainen kansallistunne siitä heikkonisi, nähtyy se yltymistään yltymän, ollen nykyänsä woimakkaampi kuin koskaan. Tämä piirre pistää heti silmään, warsinakin meikäläisille, jotka yhä täällä kotona näemme, miten suomalaisista esi-isiistä polwcutuwa pieni herrasluokka sitkeästi pitää ruotsinkielestä kiinni, syrjäyttäen suuren enemmistön oikeutta.

Kääntyessämme tämän jälkeen taloudellisiin kysymyksiin, otamme ensiksi Unkarin ja Suomen kansojen tulot ja menot tarkastettawaksi sellaisina kuin ne kuvautuwat 1895 wuoden wuofirahasäännössä.

Suomen markoin määrättyinä nousevat Unkarin tulot niin hyvin kuin menotkin noin 980 miljoonaan, siis Suomen vastaavien summien 20-kertaiseen määrään. Että ero tässä kohden olisi suurempi kuin väestön luvussa, se jo seuraa Unkarin luonnollisesta rikkaudesta, Suomen köyhyydestä, mutta täytyy sittenkin kysyä, lieneekö rikkaamman etevämyys todellakin niin suuri. Epäilyksemme kasvaa kun tarkastamme

Parlamenttirakennus Budapestissä.

molempien maitten valtiowelkaa, sillä Unkarin welka, noin 4,200 miljoonaa Suomen markkaa, on 57 kertaa suurempi kuin Suomen. Korkoihin ja kuoletuksiin meneekin Unkarissa vuotuisesti 41—42 prosenttia vuoden tuloista, kun 10 prosenttia meillä riittää siihen tarfoitukseen.

Tästä voipi päättää, että jos ei meilläkään säästämäisyyttä tiedetä yffityiselämässä tai valtion taloudesta noudattaa, niin kyllä tuhlaus Unkarissa menee vielä pitemmälle.

Käynti Budapestissä riittääkin tätä arvelua vahvistamaan. Katseltakoon vaan sitä ihmeen kaunista, upeata parlamenttihuonetta, joka on valmistumaisillaan Unkarin päätuungissa, ja josta tähän otettu kuva käsityksen antaa, niin emme kummastele, että se valmiina maksaa 33 1/2 miljoonaa markkaa eli 20 kertaa enemmän kuin meidän Säätytalomme. Unkarin molemmille kamareille se tosin on aiottu, antaen sen lisäksi tilaa Itävalta-Unkarin yhteiselle edustuskunnalle, (n. k. delegaatioonelle), mutta täytyy sittenkin kysyä, eikö ole pantu enemmän varoja prameuteen, kuin mitä terveellinen talous olisi myöntänyt. Budapestin kuninkaallinen linna, jota parikka äärettömillä kustannuksilla laajennetaan, sekä useat muut julkiset rakennukset wiewät samaan päätöfseen.

Lopulta nuo warat orvat köyhienkin taskuista otettawat, ja köyhiiä on Unkarissa kyllä paljon, syystä että maanomaisuus on kowin epätaajisesti jaettu. Maanomistajain suuri enemistö, noin 1 1/2 miljoonaa omistajaa, hallitsee 2/5 Unkarin wilyttävästä maasta, mutta 1/8 maasta on jaettu 91 omistajan wälille. Keskimääräksi tulee siis näissä ryhmässä 14 ja 14,600 hehtaaria, ja epäkohdan forjaaminen on waikea tai suorastaan mahdoton, koska nuo ruhtinaalliset omaisuudet halitaan fideikommissi-oikeudella, joten niitä ei saa jakaa! Men suuret joukot kansalaisia eiwät ikinä woi päästä maata omistamaan, joten n. k. agraarisyymys on Unkarissa warfin huolestuttawa.

Tarkempaa wertausta emme tässä kohden woi tehdä, mutta kun meillä kansainvälisessä kauppalitkessä on hyvä warallisuudenosoittaja, sopinee tämän jälkeen oittaa molempien maitten tuontia ja wientii huomioon.

Siinä kohden selwiää tilastollisista tauluista, että Unkari wuotuisesti tuopi ulkomailta tai wie sinne tawaroita noin 1,070—1,100 miljoonan edestä, mikä Suomen vastaamiin summiin werrattuna on noin 7—8 kertainen määrä. Tästä woiifi siis päättää, että nuo kansat ulkomaisten etujen erilaisuudesta huolimatta seisoiwivat jotenkin samalla warallisuuden asteella. Silmäys molempien maitten krediittilaitoksiin

näyttää wiewän melkein samaan päätöfseen, sillä tilastollisista numeroista päättäen esiintyy Unkarin kansa siinä suhteessa 8—9 kertaa rikkaampana kuin Suomen kansa.

Ennenkuin näille suhdelumuille tunnustamme ratkaisewaa wioimaa täytynee kuitenkin ottaa huomioon, että niin moninai-
silla rikkauksilla warustettu maa kuin Unkari woipi omillaan tulla toimeen aivan toisella lailla kuin pohjoisen napapiirin lähellä sijaitsewa maa. Jollekme säännöllisesti woisi Suomesta wiedä paljon tawaraa ulkomaille, niin ei meillä olisi waraa maksaa sitä paljoutta muukalaisia tarwekaluja, joita waaditaan ihmisen tawoin täällä elääksemme. Että myös kullutamme ulkomaan tawaroita tarpeettomastikin olkoon ohimennen tunnustettu, waan tämäkin pakottaa ponnistuksiin kansainwälisen kaupan wilkastuttamiseksi, kun sitä wastoin luonnon useimmilla antimilla siunattu maa woii omillaan tulla toimeen, joten kulutus ei tule kansainwälisessä kaupallitukseesä näkywiin.

Meidän täytyy tulla tähän päätöfseen kun me Suomen niukkaan tuotantoon wertailemme sitä rikkautta, jonka luonto on Unkarille suonut.

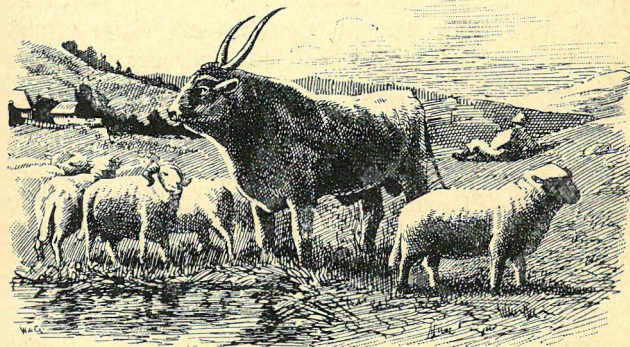
Ratfelkaamme ensin maanwiljelyksen asemää, sillä Unkarissakin se on elinkeinoista wanhin ja tärkein.

Bistää silloin heti silmään Unkarin suuri wiljavuus. W. 1893 sen ilmoitettu wiljasato nousi 184 miljoonaan hehtolitraan, wastaten 17-kertaisesti Suomen samanwuotista sataa. Unkarin wilja- ja jauhowienti on myöskin hywin suuri, meillä kun sitä wastoin tuonti on tuntuwasti woiton puolella. Eri wiljalajien keskinäinen merkitys kuruwautuu siinä, että wehnää saatiin Unkarissa 59 miljoonaa, maisia 52 miljoonaa, kauraa 25, ohraa 22 milj. hehtolitraa. Potaatteja saatiin Unkarissa samana wuotena 10 kertaa enemmän kuin Suomessa.

Ja sitten löytyy useita wiljelyksenhaaroja Unkarissa, joita me pohjan perillä emme tunne kuin nimeksi. Wiiniviljelys tuotti w. 1893 Unkarille arwon, joka Suomen markoin arwoisteltuna teki 47 ³/₄ miljoonaa. Hedelmäwiljelys, silkki-

wiljelys y. m. tulewat vielä lisää; wiimemainittu yksinänfä tuottaa wuosittain kaksii miljoonaa Suomen markkaa, tehden sen lisäksi tärkeän teollisuudenhaaran mahdolliseksi.

Koti-eläinten lufumäärä on niitä seikkoja, joissa wertaus eri maitten wälillä näyttää olewan tawattoman luotettava ja walaisewa, mutta kun tässä kohden tuomme numeroita esille, täytyy meidän alusta asti tehdä muistutus. Unkarin heroset, karja ja lampaat owat maailman kuulut etewyydestään, jota wain waiilinaisesti woii wiereisestä kuruwasta nähdä;

Unkarilainen härkä ja Bizoja lampaita.

meillä sitä wastoin elukain samoin kuin ihmiset owat saaneet kylläksi kärsiä siitä, että maa on karu ja ilmanala kolkko. Siinä waan ihmiset ja elukat meillä owat entisiin aikoihin saaneet kunniafjan, että owat woineet tulla kowin wähdällä toimeen. Mutta jos sittenkin uskallamme tässäkin kohden asettaa numerot rinnan, huomaamme, että Unkarilla Suomeen werratuna on noin 7-kertainen määrä herwosia, 4—5-kertainen määrä sarmifarjaa, 10-kertainen määrä lampaita ja 32-kertainen määrä sikoja.

Ranfojen muita tulolähteitä on waikea mitata samalla mitalla, koska ulkonaiset piirteet helposti wiewät wäärään.

Metsähoidosta, jossa luulisi Suomen olevan edellä, mainittakoon ohimennen, että Unkarin valtiometsät, vaikkeivät vastaa kuin puoleksi Suomen valtiometsien alaa, sisäلتävät äärettömiä aarteita, meidän yhä odottaessamme noita suuria, lurvattuja voittoja. Vuoritoimi on samoin Unkarissa hyvin tuottava, sillä metalleista ja suolasta saadaan vuotuisesti noin 100 miljoonan arvo. Useat teollisuudenhaarat, niinkuin erittäin myllyteollisuus, porssiinitehtaat ja nahkateollisuus näyttävät samoin olevan Unkarille tulolähde werraton, mutta tässä kohden ei woine suoranaiseen vertailuun luottaa.

Rakki valtiollisen ja yhteiskunnallisen edistymisen osottajaa löytyy vielä, jotka sopii erityisesti ottaa huomioon, — rautatiet ja kansanopetus.

Unkarin rautateitten pituus on 13,140 kilometriä (siitä 7,655 kilometriä valtion huostassa), toisin sanoen 5—6-kertainen määrä Suomeen werrattuna, jossa valtio omistaa melkein kaikki rautatiemme. Matkustajain lukuun nähden erotus tietysti on paljon suurempi; liike siellä on lähes 20-kertainen. Unkari onkin se maa, joka matkustajain mat-suja sopiwalla tavalla järjestettäessä on käynyt muitten edellä johtajana.

Kansanopetuksen wertaaminen kohtaa mitä suurimpia vastuksia, sillä uskonnolliset ja historialliset olot synnyttävät syyllä menewän erilaisuuden; sitä paitsi koulujen nimitykset sekä ohjelma owat erilaisia. Kannattaa kuitenkin koettaa wvertailua.

Mitä ensin kansan lukutaitoon tulee, on Unkari, samoin kuin muut katoliset maat, saanut vastaanottaa huonon perinnön manhoilta ajoilta. Se osa kansaa, joka ei osannut lukea eikä kirjoittaa, teki w. 1869, 1880 ja 1890, 63, 57 ja 52 prosenttia wäestön koko luvusta. Jos selwytyden tähden jätämme pois 10 vuotta nuoremmat, niin on yhä vielä lähimitten $\frac{2}{3}$, jotka seisowat tuolla sivistyksen alhaisimmalla kannalla. Sotainen wuosikymmen on kyllä paremmat tulokset antanut, ja äsken täytetyn wuosituhannen johdosta on kansa

tehnyt suuria ponnistuksia tämän puutteen poistamiseksi, mutta näemme että Suomi sittenkin tässä kohden seisoo melkoista korkeammalla, meillä kun lukutaito on yleinen.

Mutta tämä etenyytemme riippuu suuressa määrin entisten aikojen toimista, eikä ole nykyajan waiwannäköjä. Sillä kansakouluja nähtyy Unkarissa löytyvän suhteellisesti enemmän kuin Suomessa, eli noin 10-kertainen määrä. Jos warjinaista opetusta saaneet lapset taas luetaan, lufemalla meikäläisten lastenkoulujenkin oppilaat, niin Unkarin etewämyys on osoitettu numerolla 24. Tämä antaa meille uuden ja terveellisen warotuksen waipumasta itserakkauden uneen sillä wälin kun Europan kaikki kristityt kansat jättiläisaskelin pyrkivät eteenpäin perustamalla filman kansakouluja, wieläpä tehden lasten opettamisen yhteiskunnalliseksi wewollisuudeksi.

* * *

Sienee lopulta paikallaan laufua muutama sana itse millenniumistä eli niistä juhlista, joita on riemumuiston johdosta wietetty, ja joista suuri, Budapestissä toimeenpantu näyttely oli tärkein osa.

Ensimmäinen huomio, jonka wieras teki Unkariin tullessaan, oli että tämän näyttelyn pääpaino oli sen kansallisessa luonteessa. Maan historiallisten ja kansatieteellisten seikkain walaiseminen oli näyttelyn päätarjoitus, jos kohta teollisuudelle oli omistettu riittävästi huomiota.

Ei oltu säästetty neroa, työtä eikä kustannuksia, jotta tuhannen wuoden historialliset muistot, riemuineen, murheineen oikein selwästi esiintyiwät näyttelyssä käwijälle, ja olikin saatu aikaan kokonaisuus, jonka wertaista harwoin, jos koskaan tapaa. Unkarin historiaa walaisewia esineitä oli kerätty näytteille ihmeellinen paljous omasta maasta ja muualta; esineitä, aseita, pukuja, kirjoituksia ja kuvia kokonaisen wuosituhannen ajoilta, kaikki arwofasta, ja melkoinen osa sellaista, jota eiwät kokeneimmattaan tutkijat ennen ole saaneet herwillä nähdä. Tämän arwamattoman rikkauden suojaaksi oli rakennettu suu-

remmoinen ryhmä rakennuksia, jotka olivat Unkarin merkillisimpäin muinaisten rakennuksien jäljennöksiä (siitä kurdamme sivulla 112 sek in on otettu).

Erityinen osasto oli omistettu Unkarin nykyisten asukkaiden tapojen kuvaamiseen; kokonainen kylä oli rakennettu, jossa saatiin nähdä sitä kansallista kirjarvuutta, joka Unkarissa vallitsee, madjaarista alkaen ja mustalaisiin asti. Ylen hauskaa ja walaistewaa oli wertailta keskenään rakennuksia, huonekaluja, sisustusta ja waateparsia, joita kaikilla oli tieteellisellä tarkkuudella jäljennetty. Tavallisina aikoina saisi käyttää kuuksusia nähdäkseen yhtä paljon, kuin näyttelyssä sai puolessa päivästä silmäinsä eteen.

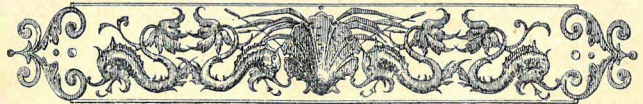
Millenniumin aikana on tuon tuostakin pidetty kaikkalaisia kokouksia erilaisten tieteiden ja taiteiden ja ammattien harjoittajien välillä, mutta kaikki tilaisuutta ansaitsee erityisesti tulla mainituffi.

Toista wietettiin 8 päivänä kesäkuuta, jolloin Unkarin kruunu, kaunis muistomerkki pyhän Stefan kuninkaan ajoilta, jolla maan hallitsijoita wieläkin kruunataan korkeaan armoonsa, wietitiin sanomattoman komeassa juhlasaatoissa kruunauksirkkoon, parlamenttiin, ja sitten takaisin linnaan. Itse kuningas oli tätä tapausta warten saapunut Budapestiin, ja piti waltio-päiwille puheen, joka olisi ollut minä maan hallitsijalle tahansa kunniakki.

Toinen ikimuistettava juhlapäiwä oli 27 päivä syyskuuta, jolloin Tonawan n. k. Rautaportti, jossa korkeat wuoret ja kovat kosket tähän asti omat laiwatulle olleet woittamattomana esteenä, kolmen hallitsijan läsnä ollessa awattiin, tullaakseen mahtawakki kaupan edistäjäkksi ja toiwokaamme myöskin rauhan turwakki. Tämän työn merkityksen käsittää jo siitä, että siihen on uhrattu parikymmentä miljoonaa Suomen markkaa, jota paitsi täydennyistöitä wielä tarwitaan.

Suomen kansa, joka itse on saanut lukemattomia wastuksia wastaan taistella, ei woi olla mitä hartaimmin iloitsematta, kun näkee weljeskansan sellaisen kuin madjaarien wiettävän täyden wuofituhannen woittoja onnellisen, rauhallisen tulwaisuuden toiwossa.

E. G. Palmén.

Siaisen kefäämistelma.

Minä lintu rnskorinta,
Tirskuttelija tiainen
Nuin talwet tartanolla,
Rotosalla kaifertelin,
Lauloin wieno wirsiäni,
Tyhjiä tirskutin tiainen
Keneukänä kuulematta,
Toisien tajuamatta.

Tulipa tuosta toyon aika,
Kewätaifa, kailhon aika,
Lemmen, riemun, laulun aika.

Siitä mulle siinwet saapi,
Lisähywi lennon into,
Lennon into, laulun into,
Kefäisten ilojen into.

Läffin lintu lentämähän,
Tiainen tutustumahan
Sulon Suomemme saloihin,
Kotimaamme korpiloihin.
Mäet nousin, lasiin laakset,
Kaiwet kuffulat kapusin;
Milloin lepäsin lehoissa,
Wiertelin wiiafossa,
Milloin kuljin kankahia,
Hongifoisia huofaelin;
Konsa willetin wesiä,
Sini jousin salmiloita,
Konsa koskia kohosin,
Wirtojamme wuowaelin.

Näin on näin mä Suomen sorjan
Tsanmaamme armahimman
Kuni kesän kuffarinnaan,
Pohjan impyhen ihanan,
Näin on näin mä fanlan kaisen,
Kansan paljon kärsinehen,
„Sadat wuodet woihfinehen“,
Miehet sitkeät saralla
Näin on maata kyntämässä,
Kaiwet norjat näppäröinä
Kurmikkoa niittämässä,
Kansan wasta kaswawaisen
Opin tietä kulfemässä,
Tsiloitut laulamassa,
Wirffamassa Wäinön wirttä
Wäen wanhemman keralla.

Tuop' oli kumma laulun into,
Beru wanhan Wäinämöisen,
Tietäjän iänituisen
Tässä maassa mairehesä,
Kansassa kaswawassa:
Muran kyntäjä syfösi
Saran päähän seifomahan,
Kaiwet norjat niitonewot
Kaffaeli naukasehen,
Läffit juhlihin jaloihin,
Kursfioihin kuuluisihin
Walon korjahan kotihin,
Herttaisehen Helsingihin
Lauloaksensa hywoiä,
Parahia pannaksensa
Kansan laklavan keralla,
Kanssa joukon juhliwawien.

Sinnekö en olis samonnut,
Kulkenunna koito rukka
Kanteloä kuulemahan,
Tiainen tutustumahan
Suomen lauluhun sulohon,
Syntysanoihin syryihin,
Joita ei laula kaikki lapset,
Partasuuttana pakise.

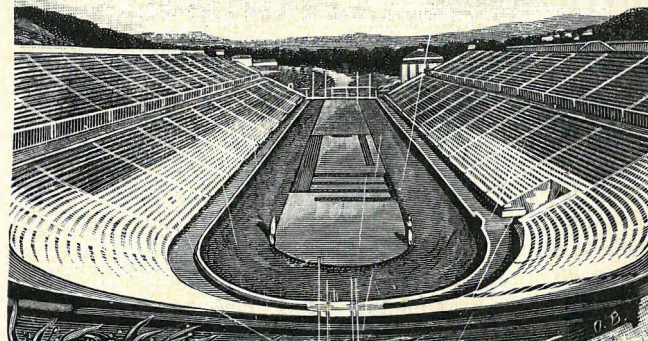
Balon kartanon salissa sunressa
Nyt laularvi Suomen kanta,
Slojaan, surujansa se kainttaa,
Tulevaihuustoiveitanla.
Siinä laularvi wanhus harmaapää,
Näni immen kuffean helkähtää,
Kun Väinämön kanta
Nyt soittarvi kanneltansa

Hopeaisena, kirkasna helkähtää
Kalewan sulosointusa kieli.
Wanhan Väinölän lapsia yhdistää
Yks tunne ja yks myös mieli:
Di terve, Pohjola, syntymämaa,
Sulle wannovi lempensä uhrata
Nyt hartahin mielin
Oma kansaji äidinkieli!

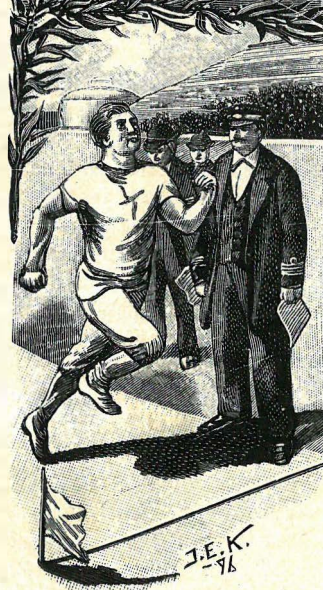
Yhä Suomen laulu se laajenee,
Yhä laulajien luku karttuu.
Kivenwääntäjien rivit taajenee,
Balon wainio wiljavaks waartuu.
Työ, raffaus lastesi, Suomeni maa,
„Sun toivos, riemus“ kuffahan saa:
Sinä kaswat ja kartut,
Kikallioks wankaks waartut!

Näitä lintunen, rusorintanen,
Heikkoääninen talwitiainen
Kuulin suwella Suomen laulawan.
Siihen minäkin kainokielinen,
Kaihomiellinen mukaan piiperisin.
Suomen synnyinmaan laulun mahtawan
Opin tuntemaan ja tajuamaan.
Siitä pienonen laulun kipinä
Sinfos sywähän mulle rintahan.
Sitä lintunen, talwitiainen,
Hetken wiitdytän laulun — kaullla.
Laulun kipinän lauluin sammutan,
Kefämmitelmaan, laululeiwoofet
Sulofuisemmat, teille kertoen
Ujan wiettehaks, syffhyterweisjiks.

Talwitiainen.

Stabion.

Olympian kilpailut Aterrasfa.

Lienee jokainen his-
toriasfa lufenut Olym-
pian kilpailusta, tuosta
aina joka neljäs wuosi
uudistuwasta kansalli-
sesta juhlasta, joka rau-
hallifen kisan alalla yh-
disti Kreikan useinkin
riitaiset heimot ja wä-
hitellen sai niin suuren
merkityffen, että w:sta
776 e. Kr., jolloin elee-
lainen Korebos pääfi
kilpajuoksussa woitta-
jaksi, ruwettiin Krei-

kaassa laskemaan aikaa „Olympiaadien“ mukaan. Muinaisen Kreikan jalo kansa, joka niin monessa suhteessa on ihmiskunnan kehitykselle valmiin uran avannut, on näidenkin kansallisten kilpailujen kautta osoittanut miten elähyttävää ja yhteishenkeä vahvistavaa on ajoittain kokoontua yhteen katsomaan mitä kansa voi esittää etevätä ruumillisen noikeuden ja henkisen kyvyn alalla. Uuden ajan kansat ovat tämän vasta viime aikoina varsinaisesti oivaltaneet, meidän Suomen kansa sentään ennen kuin moni muu, sitä osoittaen Kansanvalistus-seuran soitto- ja laulukilpailujen muodossa.

Ennenkuin käymme kuvaamaan viime huhtikuulla Ateenassa pidettyjä kilpailuja, joilla oli tarkoituksena herättää uudestaan eloon muinais-aikaiset, kansojen mielikuvituksessa elävät Olympian kilpailut, lienee paikallaan ensin johtaa muistoon hiukkasen noita vanhan-aikuisia kilpailuja.

Jo ikimuistoisista ajoista saakka oli Alpheios-wirran laaksoissa Eliin maakunnassa ollut Altis-niminen pyhä uhri-lehto, jossa seudun nuoriso määrääkoina mitteli voimiaan. Spartan lainaajatäjä Lkurgos teki aikanaan (9:nnellä vuosisadalla e. Kr.) Eliin kunniaan kansaa sopimuksen siitä, että uhri-lehto juhlineen saatettaisiin yhteiseksi koko Peloponnesolle ja vähitellen yhittyivät siihen kaikki Kreikan heimot ja valtiot. Juhlakilpailujen aikana saivat aseet lewätä ja Elis-maakuntaa pidettiin muutenkin pyhänä valtiona, niin että sodan pauhu ei saanut sinne ulottua.

Kilpailu oli aluksi vain kilpajuoksuja 192 metrin pituisella kilparadalla, stadionilla, jonka Herkuleen sanotaan jallallaan mitanneen. Myöhemmin tuli lisää useamman lajisia juoksutoetuksia, paininta- ja nyrkkitaistelua, vieläpä w:n 680 jälkeen kilpa-ajo ja kilpa-ratsastus. Osanottajaksi kilpailuun pääsi jokainen vapaana syntynyt, hywämaineinen helleeni (kreikkalainen), joka oli wannonut kilpailussa rehellisesti menettelewänsä ja huolellisesti harjoitellut itseään kymmenen kuukautta, viimeisen kuukauden itse Eliin gymnasiumissa, jossa laitoksessa nuorukaiset waatteiden estämättä vapaasti harjoittelivat temppujaan. Kilpailut kestivät aluksi yhden,

fitten wiisikin päivää ja olivat palkintoina wain metsä-öljyyn offista tehdyt seppelleet. Tuommoista seppellettä pidettiin kadehdittavana kunniana, se kun ei ainoastaan tuottanut mainetta saajalleen, mutta myös koko hänen suwulleen, wieläpä kotikaupungilleenkin. Sen wuoksi otti kaupunki vastaan Olympiasta kaupunkiin palaawan woiittajan suwrella ihastuksella: hänet tuotiin kaupunkiin juhlassessa riemu-saatoissa neljän walkoisen hewosen wetämänä ja hänelle pystytettiin kunniapatšaita. Olympian-woiittajaksi pääsemisen katsoivat kreikkalaiset inhimillisen onnen korkeimmaksi huipuksi; runoilijat, semmoiset kuin Simonides ja Pindaros, sepittiwät heidän kunniaksaan parhaimmat laulunsa. He saiwat pitää Olympiassa muistopatšaita, heidät wapautettiin weroista, teattereissa saivat he erityiset paikat ja Ateenassa wielä oli tapana ruokkia Olympian-woiittajat Prytaneionissa waltion kustannuksella. Spartassa taas he saiwat oikeuden taistella lähimpänä kuningasta. Olympian laaksoon saapui kilpailujen ajaksi suuri joukko yleisöä Kreikasta ja sen monista siirtomaista; olipa warsin tarwallista että eri paikkakunnilta laitettiin warsinaisia lähetyksuntia neuwottelemaan heimolaisien kansa yhteisistä asioista. Naifilta, paitsi Demeterin papittarilta, oli pääsy kielletty. Muun yleisön mukana saapui juhlaan kuwanweistäjiä, runoilijoita, puhujia, esittämään taitonsa tuotteita; historiankirjoittajan Herodoton sanotaan lufeneen yleisölle tämmöisessä juhlassa ison osan historiasteestaan.

Tämmöisinaan kestiwät kilpailut Kreikan kansan kaikkien waiheiden, wercisien wainojen ja sisällisten sotien sekä wihdoin itenäisyyden menetyksen läpi aina roomalais-aikaan saakka, jolloin tähtyi kilpailijain joukkoon ruweta ottamaan muitakin kuin kreikkalaisia. Onhan tunnettu miten esim. keisari Neero ryhtyi puuhiin saadaksaan päänsä seppelöidyksi olympialaisella öljyyn offalla.

Wähitellen hukkuiwät Olympian kilpailut siihen yleiseen rappiotilaan, johon Hellaan maa ja sen siwistys kansain-waelluksen jaloissa joutui. Mitäs enää tehtiin kansallisten

kilpailujen varjollaakaan, kun wieraat rehentelivät maassa rauhan aikana, suuret sotalaumat vierivät hltise polttaen ja raastaen heti kun lyhyt rauhan päivä oli pilveen mennyt.

Nykyajan, joka on parin vuosituhannen tuhasta tuonut esiin Kreikan itsenäisyyden ja isoksi osaksi kairvanut päivän valoon sen muinaisuuden, oli suotu uudistaa eloon nuorvanat, ihailut Olympian kilpailut. Nyt ei niitä warten enää tarvittu erityistä, sodalta suojeltua pyhää lehtoa, vaan woiitiin ne pitää uuden waltakunnan muistorikkaassa pääkaupungissa, Ateenassa, ja tulivat kilpailut samalla yhteisiksi koko siviilityneelle maailmalle. Ateenan kaupunki, joka parin miespolwen aikana on nousnut marmorisaunioille rakennetusta kylärajasta komeaksi pääkaupungiksi, woiikin tarjota kaikkialta tulewille kilpailijoille tilaa ja mukawuutta, ja majoittaa sen suuren joukon katsojia, joka tietysti riensi kaikilta maailman kulsilta katsomaan, miten nykyaikainen kilpailu ampumisineen ja polkupyörineen soveltuu tuohon mainaisaikaiseen ympäristöön. Ateenassa oli olemassa sopiwa huoneisto miekkailua ja painimiskilpailua warten, teollisuuspalatsi Zappeion, rakennettu erään isänmaanystävän, Konstantinos Zappas'in lahjoittamalla pääomalla. Mutta Ateenan kuuluisa Stadion, tuo 260 metrin pituinen ja 140 m. lewvinen kilparata, jota mahtawa, amfiteatterin muotoinen penkkinäkö ennen ympäröi, — miten saada se kuntoon rappioitilastaan? Kreikkalaiset owat hartaita isänmaanystäwiä. Ilmestyi nytkin eräs ulkomaalla, Aleksandriassa, eläwä kreikkalainen, Georgios Awerof, joka lahjoitti 800 tuh. markkaa Stadionin uudestaan laittamista warten. Työhön ryhdyttiin innolla, ja kilpailujen ajaksi päästiin niin pitkälle että wain joku määrä istumajsoja wielä jäi pukematta Pentelionin mar-moriin ja peitettiin ne wäliaikaisesti halwemmalla aineella.

Suhtikuun 7—14 p. olivat kilpailut. Kansainwälinen komitea, joka niitä walmisteli, oli Pariisissa walittu ja saanut ranskalaisen sihteerin, niin että sakalaiset urheilijat olivat päättäneet jäädä pois; joku määrä niitä sentään oli tullut paikalle. Sitä enemmän oli ranskalaisia, englantilaisia, ame-

rikalaisia, wenäläisiä j. n. e., saapunut mittelemaan woimiaan Ahtikan poikien kanssa. Mitään ei ollu laiminlyödy wieraisten vastaan-ottamiseksi ja kilpailujen onnistumisen takamiseksi. Kreikan kuningas oli ottanut osaa juhlan walmistuksiin ja perintöruhtinas Konstantinos, Spartan herttua, oli toimikunnan puheenjohtaja. Juhlapukuun oli pukeutunut koko Ateenan kaupunki, wiettääkseen wieraidsensa kanssa tätä suurenmoisten muistojen juhlaa, jolle oli annettu niin muinais-aikuinen wäritys kuin mahdollista. Kilpailujen tuomarit, hellanodikeet, järjestyksen walwojat, alhteet ja niiden päällysmiehet, alytarfit sekä muut efoorit, agonodikeet, rhobdukeet, kaikki olivat nimitetyt muinaisilla nimillään, tehden nykyaikaisen urheilukilpailun yhteydessä warsin omituisen waiikutuksen.

Juhla alkoi Stadionissa, kuningasperheen läsnäollessa, perintöruhtinaan pitämällä puheella. Tämä suunnaton amonainen amfiteatteri antaa sijaa 60 tuh. katsojalle ja pidettiin siinä juoksu- ja woimistelukilpailut. Lähellä Parthenon-temppelinä oli welodroomi pyöräilijöitä warten ja kojut ampujille. Miekkaile ja paininta tapahtuimat, kuten mainittu, Zappeionissa.

Mitä ennätysksiin ja tuloksiin tulee, niin on waikea werrata niitä siihen mitä Olympiassa muinoin saavutettiin, erotus kaitessa on siksi suuri. Historian mainitsema kreikkalainen, joka kantoi täysikaswuista härkää, ja Faylos, joka heitti 8 naulan painoista diskoskehrää 95 jalkaa ja harppasi 55 jalkaa, omat jo aikaa löytäneet mestarinsa. Kilpajuoksusssa 800 g ja 1,500 metrin matkalla woitti eräs australialainen Flack, 100 metrin estejuoksusssa eräs amerikalainen Burke; diskos-kehrän heitossä sai ensi palkinnon englantilainen Garret ja toisen kreikkalainen Paraukewopulos; painon nostosä toisella kädellä sai palkinnon englantilainen Elliot. Olympian woittajan kunnia kannattaa sen, että mekin teemme niistä näin laajan luettelon. Siihen owat wain lisättäwät kreikkalainen Karafertas, joka kilpa-ammunnassa ampui kaikki 40 luotia taulun mustaan keskustaan, samoin kreikkalainen Pyrgos, joka miekkailussa sai ensi palkinnon, sekä lopuksi „Marathonin woittaja,“ 22=

vuotias talonpoika Spiridion Luis Ateenan läheltä. Tämä viimeksi mainittu uudisti Hellan vanhan kunnian ja sai Olympian maljan, juostuaan Marathonin kentältä Stabioniin 42 kilometrin matkan 2 tunnissa 58 min. 50 sek.:ssa. Katsojajoukon riemutessa ja prinsien häntä hyleillessä toivotti kuningas onnea nuorukaiselle.

Juhlan johdosta oli Kreikasfa otettu käytäntöön uudet postimerkit, seitsemän eri lajia. Muistona Ateenan kunnista Olympia-juhlasta lewisi niitä kaikkein maihin.

Kun ensimmäinen olympiaadi päättyy, pidetään Pariisissa vuosittain lopettajaisiksi suuri maailmannäyttely. Sen yhteydessä pannaan toimeen toiset Olympian-filpailut, — ei enää Hellan sinisen tairwaan alla, vaan Eiffelin tornin juurella, nykyajan virtaustien pyörteessä.

J. S. R.

Ne kolme.

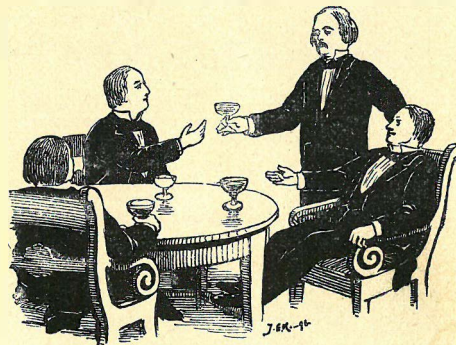
Talon halli haukkuu,
Mitä haukkutaan;
Se on hallin virka,
Haukkutohon waan.

Talon muori haukkuu
Piiatyttyöstään,
Joka tuolla itkein
Huuhtoo pyykkäään.

Muori huutaa, pauhaa
Tytöriemullen,
Mustaf' sitä maalaan,
Vuolustaisko ken?

Talon muori haukkuu,
Haukkuu halliin —
Tyttö huuhtoo, huuhtoo,
Huuhtoo kynnelin.

Aapo Pärnänen.

Uromaweikot.

I.

On juhla. Jo tanssi on tauonnut,
jalo wiini se virtailee,
ja posket hohtawi, laulu soi.
— „Maau toivo“ se riemuitsee.

Mutta pöydän kulmasfa yfsiuään
on poikamas parraton.
„Balon wartiajoukofsfa“ nuorin
on hän
ja sen riemuihin tottumaton.

„Nyt, kumppanit, „Torsten her-
rallen“
tulomafja me juodahan.
. . . Mitä maistele, weikko, kuin
maitosuu:
ole mies, juo pohjahan!“

„Ei, kiitos, ma juuri jo maljan
join“
— „Wähät siitä, sa toinen juo. —
Wai pelkääät päätäfi huimaawan?
On lasten luuloja tuo.

Sa ett' olet, niinkö, aatelis-
mies?
„emon ainoa poika“? Sa-haa!
Kuka uskois? — aatelis-ylpeys
lelu-poikaa paisuttaa?

Woi, Torsten jo liian „felta-
nen“ oot.
Sua, kas, miten nauretaan!
Runoniefakfi synnyit intoa
juo,
olet ylpeys synthymämaan.

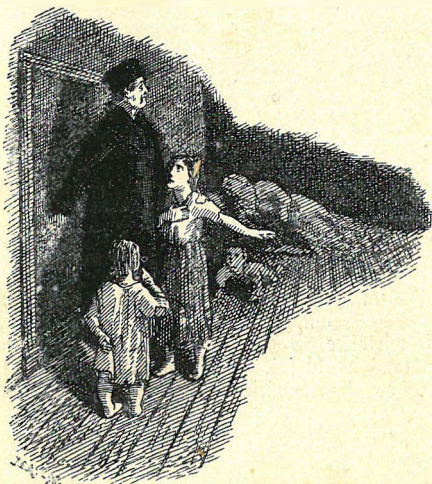
Oi, viini, ja juoma jumalien,
tulivirta ja riemu wuo!
Sen loistios tulta tunteihin,
jota helmies hehkua juo!"

Ja weikoista wanhin, tohtori-mies,
ylwiotarwan maljan tuo,
ja „Torsten herra“ se hurman-
tuu —
Hän on mies, ja hän pohjahan juo.

Ruunotarten tuntewi Torsten nyt
alas astuwan wuorektaan
ja kielten kalylehet irtautuu,
rusohohde peittäwi maan . . .

Ja hän waimowi posket purp-
purassaan
isänmaatahan lyhödyttää.
Näin miehen tuune rinnasnaan
hän maljan tyhjentää.

II.

Mika wieri. Suomaweikot
warttui, kiintyi teltäwiiin.
Tohtor' köyhäin lääkäriksi
wihdoin joutui Helsingiin.

Waloisasta kodistansa,
usein seuraat' hstäwäin
jalo warka häntä kutsui
hökkeleihin kärsijäin.

Niin hän kerran syösh-hökö
luokse sairaan käsketään
kauas sryjäkaupunkihin,
huonefertaan ylimpään.

Talo?shunkkä, piha kolko —
kello kassitoista lyö —
porras kaita, likomärkä,
pimeys kuin hornan yö.

Owen luo hän kouppuroipi,
awaamahan fomettaa. —
Huone siwoton ja ahdas,
ilma tukahduttavaa.

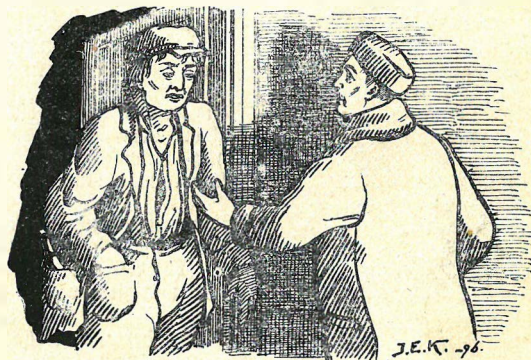
Lapset kurjat, kuititunehet
tieke tuntee tuliehen.
Yks on rujo, toinen rampa,
kolmas tylsämielinen.

Wanhin äidin surkenta
tohtorille kertowi:
„Siä julma juowuspäisä
äiti raukan runteli.“

„Entäs sitten, herra tohtor'?"
— „Muistaukko illan sen,
jolloin täyden tulomaljan
tarjoit „Torsten herralle?“

Muistatko, kun laulun iimou
Torsten maljastasi joi?
— Sitten ehtyi wiiniin wnoffi, —
Sorjat laulut sentään soi.

Kentun laulut wiljoin tulwii,
kun on wiinaa kylän waan!
Sitto wieföön, maani mahtaa
ylwästellä „toiwostaan!“ —

Sisään astuu humalainen. —
„Wai! — Ken sie, tulijain?“
„Kenkö? — Torsten, rantajättä,
Antipoffin asujain.“

„Torsteniko? . . . Mitä lausut? —
„Torsten herran“ kaswot muut?
. . . Kulsin, jouduit harhateille . . .
Noinko siinä kurja juot?“

„Siljaa, kurja, sairas herää!“
— „Täsi“ on pullo, maljaji!
Wähät muusta, mutta taituin
Lyöä rujoks' ämmäni.“ —

„Torsteninko koti tämä?
Hänen waimons' onko tuo?
Hänen onko lapsiainja
raukat raajarivot nuo?“

Tohtor' hieroi filmiänsä,
 laski käden otsalleen.
 Katos lensi wuotten taakse
 kulta-aitaan nuorimben.

Ja hän muisti riemuhetket
 onnelassa „Orfuksen“,
 muisti maljat isänmaalle,
 pyhät walat kansalleen.

Muisti myöskin nuorntaisen,
 „Torsten herran“ lahjakaan,

jota mninen maljameikot
 kutsui „toiwoks hynnjiimaan“ . .

„Mutta, tohtor!“ tyttö kirkas,
 „äidin kädet kauhistuu . . .“
 „Tohtor' unelmista herää,
 „rantajättä“ kauhistuu . . .

Kuolleen luona kanan istui
 „Antipoffin asujain“,
 istui loppu-yön ja aamun —
 niinkuin lapsi walittain.

III.

Tohtor' rientää luota kuolleen.
 Myrsky riehuu raivossaan.
 Kylm' on, häntä kuumottaapi
 hornan tuli tunnosaan.

Ilma polttaa huonehesä.
 Tohtor' aivaa ikkunan.
 Syty-aamun ensi koite
 kulta kylmän taivahan.

Otsan peittää outo warjo,
 filmän katse tuimentuu,
 käsi kohoo korkealle,
 huulet värjyin awauu.

„Koston Herra, korkealla!
 Kätein kuolloon, kuitukoon,
 jos se johtaa tunnotonna
 toista rankkaa turmioon!

Kätein kuolloon, jos se tarjoo
 myrkyhmaljan weskellen!
 Polttafoon sen tulwiverrat
 äitein, orpoin kynnellen!“

Silba Kätkösti.

Röntgenin „Eksäteet“.

Taito walon avulla kuvata esineitten näkyvää ulko-
 muotoa on meidän aikoinamme kehittynyt jotenkain täydelli-
 seksi. Nahan jo tehty onnistuneita kokeita walokuvata esineitä
 oikeine wärineen. Silmänräpäys-walokuvauksen kautta olemme
 oppineet tuntemaan liikkeitä, jotka tapahturvat niin nopeasti,
 ettei filmämme woi niitä erikseen erottaa, ja jokaisella luon-
 nontieteen alalla on walokuvauus tätä nytkä yksi tärkeimpiä
 apukeinoja.

Nämä keksinnöt owat kyllä aikoinaan hämmästyttäneet
 yleisöä, mutta tiedemiehelle owat ne kuitenkin jo kauan tuntu-
 neet mahdollisilta edistysaskeleilta. Sen sijaan on nyt tehty
 uusi keksintö, joka on ollut melkein yhtä odottamaton sekä
 tiedemiehille että yleisölle. Keksijän nimi on Wilhelm Kon-
 rad Röntgen, eräs nuori tiedemies, oikeastaan hollantilaisista
 sukua, mutta nytkään professorina Würtzburgin yliopistossa
 Etelä-Saksassa.

Saadaksemme käsityksen hänen walokuvauustavastaan
 täytyy meidän luoda filmäys muutamiin sähköopin päälu-
 kuihin, seuraten tähän saalka hywäksyttyä selitystä sähkö-
 ilmiöitten syynystä.

Sähköä on kahta lajia. Toista kutsutaan „positiiviseksi“,
 toista „negatiiviseksi“. Luonnossa esiintywät molemmat esim.
 ukkosenilmian aikaan. Pilwi on silloin ladattu toisella sähkö-
 lajilla, maa tahi toinen pilwi vastakkaisella. Niin kauan kun
 nämä sähköä säilyttävät esineet owat kylliksi kaukana toisistaan
 ja wälillä olewa ilma on kuiva, pysywät vastakkaiset
 sähkömäärät erillään toisistaan. Jos taas etäisyys wähenee,
 niin sähkö purkautuu toisesta pilwestä toiseen, tahi maahan,
 hynnnyttäen kaikille tunnetun walo-ilmion, jota kutsomme sala-

maksi. Salamaa voimme me matkia n. k. „sähkökoneen“ avulla. Tämän kautta saatu valo-ilmio tulee paljon kauniimmaksi, jos purkaus tapahtuu harvemmettua ilmaa sisältävän umpinaisen lasin kautta. Tällöisiä n. k. „Geislerin putkia“ saadaan myöskin loistamaan käyttämällä „galvanista sähkövirtaa“, samaa jota käytetään sähkösanomia, sähkökelloja y. m. warten. Galvanisen wirran tasainen kulku muutetaan silloin „induktoorio-“nimisen koneen kautta katkonaiseksi ja purkausten tapaiseksi. Siten saadut sähköpurkaukset tapahtuvat paljon nopeammin kuin sähkökoneen purkaukset ja synnyttävät Geislerin putkessa pyyhväisemmän valo-ilmion.

Geislerin putken loistaessa sähkön vaikutuksesta kokeentuu positiivinen sähkö putken toisessa päässä olevaan metalliputkioon, jota kutsutaan „anodiksi“. Negatiivinen sähkö kokeentuu taas putken toisessa päässä olevaan metalliputkioon, jota kutsutaan „katoodiksi.“ Jos ilma putkessa on harvennettu noin $\frac{1}{500}$ alkuperäistä tiheyttään, niin negatiivista sähköä purkavan puikon eli katoodin ympäri syntyy sinisen violetti hehkurvalo. Positiivista sähköä purkavasta puikosta eli anoodista kulkee taas purppuranpunainen valojuova niin lähelle negatiivista puikkoa, että ainoastaan pieni waloton väli syntyy molempien valo-ilmioitten välillä. Jos putkessa olevaa ilmaa yhä harvennetaan, siksikin se on vain $\frac{1}{100000}$ alkuperäisestä tiheydestään, niin katoodin sinivioletti valo kasvaa siki kunnes se sädeviikona täyttää koko putken. Anoodin punainen juova lyhentyi taas samassa määrässä, kuin katoodin valo kasvaa.

Tuo kaikille putken sisällä lewinnyt negatiivisen sähkön synnyttämä n. k. „katoodivalo“ on monessa suhteessa omituinen. Se kulkee wallan suoraviivaisesti eikä käännäy kuin induktoorian synnyttämä tarvallinen sähkökipinä putken mutkien mukaan. Waikka itzesään sinisen violetti, saa tämä katoodivalo lasin, missä vain siihen sattuu, loistamaan omituisella viheriäisellä walolla. Katoodisäteet synnyttävät siis lasissa toisenvärisiä ja ominaisuuksiensa suhteen alkuperäisistä poikkeavia walon säteitä. Tällöistä walon syn-

nyttämää utta valo-ilmioitä kutsutaan „fluoresenssi-valoksi.“ Floresenssi-valoa syntyy muiskakin tapauksissa, esim. kun päivän valo sattuu petroliota sisältävään lasipulloon. Tässä tapauksessa on fluoresenssivalo sinisen-violettiä.

Katoodisäteitten vaikutusta lasiputken seinien ulkopuolella huomasi ensin Machenin polyteknikon dosentti Lenard. Hän näytti että katoodisäteet kulkevat vapaasti lasiputken seinässä olevan ohuen aluminiumlevyn kautta ja vaikuttavat putken ulkopuolella olevaan valokuvauslevyyn, olkoon se peitettykin mustalla paperilevyllä. Tässä suhteessa poikkeavat katoodisäteet suuressa määrässä tarvallista walonsäteistä, jotka eivät vaikuta valokuvauslevyyn mustan paperin kautta. Sen lauemmaksi Lenard ei tullut.

Kun professori Röntgen teki kokeita Lenard'in keksimillä ilmattomilla putkilla, joissa on aluminiumlevy seinäosana, huomasi hän omituisia fluoresenssi-ilmioitä putken ulkopuolella, waikka putki oli tyhjänään mustan pahvikotelon peitossa. Putken läheisyydessä oleva paperilevy, joka oli maalattu „bariumplatina-chaunr“-nimisellä aineella, loisti, näet, viheriäisellä walolla joka kerta kun sähkö purkautui putken kautta. Tämä valo-ilmio nähti vielä, kun paperilevy oli 2 metrin etäisyydellä putkesta ja huolimatta siitä olko paperin maalattu tahi maalaamaton puoli käännetty putkeen päin. Sama ilmio saatiin muittenkin ilmattomien putkien avulla, joissa fluoresenssi valoa syntyi putken seinään. Röntgen toisti siten Lenard'in huomion että musta pahvikotelo, joka ei laske auringon eikä sähkölampun valoa läpikseen, on läpikuultava noille putken ulkopuolelle lottuville säteille. Hän päätti nyt tutkia missä määrin muut aineet voivat estää näitä uusia säteitä, joita hän niitten tuntemattomuuden takia kutsui waan X-säteiksi*). Lähinnä oli 1000 situa sisältävä kirja. Sen kautta kulkeneet säteet saivat vielä bariumplatina-chaunrlevyn loistamaan. Yhtä pieni oli kahdenkertaisen pelikorttipakan vaikutus ja yksinkertaisen kortin vaikutus oli aivan huomaa-

*) X käytetään laskenossa tuntemattoman merkkinä.

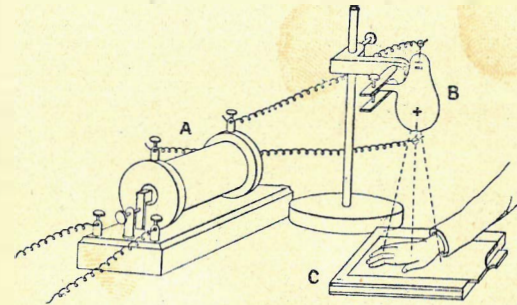
maton. Eri aineet olivat kaikki eri määräsä läpikuultavat X-säteille. Kun 2 à 3 cm paksuiset mäntylaudat verrattain vähän estivät X-säteitten kulkua, heikoksi 15 mm paksuinen alumiiniumlevy suuresä määräsä niitten vaiuttamaa fluoresenssi ilmiötä.

X-säteitten vaikutus bariumplatina-cyanhr lewyhn ei juinkaan ole niitten ainoa omituisuus. Ne saavat muitakin aineita, niinkuin kalsiumyhdistyksiä, uraanilasia, tavallista lasia y. m. loistamaan fluoresenssiwalolla.

Tärkein X-säteitten ominaisuuksista on kuitenkin niitten vaikutus valokuvaukslewyihin. Niinkuin jo mainitsimme, kulkewat nämä säteet jotenkain vapaasti muutamien aineitten, niinkuin puun, pahwin, lihan y. m. läpi. Metallit, luu ja useat toiset aineet pidättävät niitä paljon suuremmissa määräsä. Jos valokuvauksessa käyttää auringon säteitä tahi muuta tavallista valoa, on valokuvaukslewyä säilyttävän laatikon kansi avattawa, niin että säteet suorastaan pääsewät vaiuttamaan lewyhn. X-säteet taas kulkewat puun läpi ja vaiuttawat valokuvaukslewyhn iwaikka sitä säilyttävän laatikon puinen kansi on suljettu. Voimmepa vielä saada valokuvia esineistä, jotka ovat suljetut umpinaisiin puu- tahi pahwilaatikoihin ja siis näkymättömät. Kun tämmöinen valokuvattawaa esinettä sisältävä laatikko asetetaan ilmatottoman putken ja valokuvaukslewyhn wäliin, niin valokuvattawa esine pidättää suuremman määrän säteitä kuin laatikko yksinään. Läpikulkeneitten säteitten eri woimakkuus eri paikoissa tulee näkhyiin kuwassa, joka saadaan kun lewy kehitetään ja kopioidaan tavallisten keinojen mukaan. Me saamme mustan warjokuvan esineestä waalealla pohjalla.

Suurimman merkityksensa on Röntgenin valokuvaustapa saanut sen kautta, että se war. staa meille keinoon valokuwata elävän olennon sisäosia, ja siten tutkia niitä tarvittematta käyttää leikkausta, tahi saattamatta tutkittawalle muutaakaan waiwaa. Jos esim. tahdomme tutkia elävän ihmiskäden luurakennusta, niin on käsi asetettava ilmatottoman putken ja valokuvaukslewyä sisältävän puulaatikon wäliin.

Kuwa 1 näyttää kuinka uämät kokeet ovat tehtävät. A on induktioorio, johon wafemmalla puolella olewien lamppojen kautta johdetaan galvaninen sähköwirta. B on ilmaton putki, jonka katoodi on kuwasä warustettu — merkillä, anodi taas + merkillä. X-säteitten kulkusuunta on merkitty katkonaisilla wiiwoilla. C on valokuvaukslewyä sisältävä umpinainen laatikko, jonka kannelle käsi on asetettu. Putken loistaessa sähkön vaikutuksesta esiintyhy kuwa ennen pitkää lewyllä. Kun lewy on kehitetty ja kopioittu, on saatu valokuva, jossa luitten warjot ovat melkein mustat, lihaosien taas harmaat. Luut ovat siis paljon suuremmissa

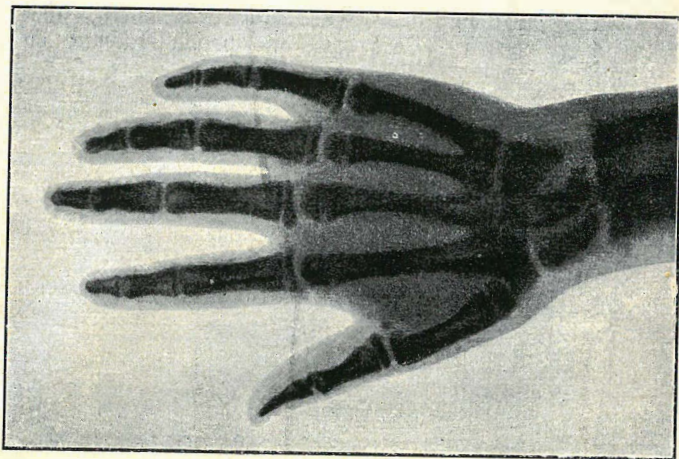
Kuwa 1.

määräsä estäneet X-säteitten kulkua kuin lihaosat. Seurawalla sivulla olewa kuwa 2 on tällä tapoin saatu käden kuwa. Käteen oli tapaturmasta tullut neula. Sen asento tulee näkhyiin valokuwassa mustana wiiwana etuformen pifimmän luun kohdalla. Valokuvan kautta sai siis tässä tapauksessa lääkäri tarkoiy tietää sen paikan, mistä käsi oli leikattawa auki neulan poistamista warten.

Lääketieteen alalla on tämä valokuvaustapa vuoden kuluesä tullutkin erittäin käytetyhki. Katkaiస్తుja käsiwarjia on tutkittu ja parannusta saatu aikaan seuraamalla Röntgenin valokuwista saatua johtoa. Wien'in sairashuoneen johtaja, professori Reuser on esittänyt miten tämän valokuvauks-

tawan kautta voi ottaa selkoa onko sairaa sappa- tai rakkofiviä.

Kävi liian pitkäksi luetella kaikki ne tapaukset, joissa Röntgenin valokuvaustapaa on menestyksellä käytetty. Mainittakoon vain lisäksi yksi esimerkki käytännölliseltä alalta. On tunnettu että tätä nykyä suuressa määrässä väärennetään helmiä ja kalliita kiviä. Valokuvaamalla esim. väärennettyjä ja oikeita helmiä vierekkäin, voi huomata erotuksen

Kuva 2.

näitten välillä. Oikeat helmet, jotka enemmän pidättävät X-säteitä, tulevat valokuvasa mustiksi, mutta väärennetyt tulevat vaaleiksi.

Kysymys mitä Röntgenin X-säteet oikeastaan ovat, on alusta alkaen ollut vilkkaan keskustelun alaisena, vaikka se ei vielääkään ole lopullisesti ratkaistu. Se on selvää että ne ovat värähdyksiä samassa aineessa „eetterissä.“ missä valon värähdyksenkin otaksutaan tapahtuvan. Kys-

ymys on vaan, ovatko ne samanlaisia värähdyksiä kuin valo, tai toisenlaisia. Röntgen itse luuli eron olevan sen, että eetterihiukkaset X-säteissä värähtelevät yhdensuuntaisesti säteen kulkusuunnan kanssa, kun taas, niinkuin tiedetään, valon säteissä eetterihiukkaset värähtelevät suunnissa, jotka ovat kohtisuorat säteen kulkusuuntaa vastaan. X-säteet olisivat siis n. k. „pitkittäisiä“ värähdyksiä samassa aineessa, jossa valon säteet ovat „poikittaisia“ värähdyksiä. Myöhemmät tutkimukset ovat kuitenkin tehneet tämän otaksutuksen yhä enemmän epäiltäväksi. Luultavata on sentähden että X-säteet ovat samanlaisia värähdyksiä kuin valonsäteet, vaikka niiden värähdyswäli eli aaltopituus on pienempi kuin tähän saakka tunnettujen värähdysten. X-säteet kuuluisivat siis tuohon samaan värähdyssarjaan, johonka sähköaallot, lämmönsäteet, valon säteet ja kemialliset säteet kuuluvat, vaikka ne olisivat äärimmäiset sarjassa aaltopituutensa pienuuden suhteen.

Aidin anti.

„Niin lähdet maailmalle, poikani:
Mh tulkoon tairaana Herran turvaksi sulle! —
Tässä onpi hiukan maikan tarpeeksi.“ —
Setelin pienoisen hän etsii mulle.

Mut tarjotesaan mulle antimen
Kään helmen kirkaan wierähtävän sulle.
Ma uskon: kansa äidin kynnelen
Sain äidin siunauksen setelille.

Kaarlo Hammar.

Kiiruhtawan ajan vaihtuessa uudeksi vuosikaudeksi tahdomme jälleen pysähtyä hetkiseksi ajastaitain rajatynnykselle.

Kansamme koko elämä viime vuoden kuluessa palajaa muistomme piiriin. Kokonaisuutena tekee se meihin saman vaikutuksen kuin suuri, käynnissä oleva tehdaslaitos, jonka rattaat, hihnat ja koneet laakkaamatta pyöriivät. Saadaksemme oikean käsityksen laitoksen työstä, on meidän tarkastaminen yksittäisiä koneita ja kone-osia ja niiden vaikutusta toisiinsa. Vuoden tapaukset ovat rattaita ja kone-osia kansan elämässä. Koettakaamme niitä järjestää ja tarkastaa, ja siten saada oikea käsitys kansamme viimeisestä edistysajasta.

Vuoden suurin ulkonainen tapaus, jota kauimmin muistellaan, on viime toukokuun 27 p:nä tapahtunut nuoren keisarin ja suuriruhtinaamme kruunauksen. Meidänkin maamme yli heijastivat tuon loistavan juhlan säteet ja me saatoimme kouraantuntuvasti havaita, että elämme turvassa ulkonaisilta vihollisilta ja vaaroilta keisarin mahtavan kruunun suojassa.

Me tiesimme maamme olevan sisällisestikin turvaton uuden hallitsijamme johdossa ja wietimme senwuoksi kruunauispäivää omaensa keskuudessamme kotimaassa. Suomen kansan ja sen hallitsijain väli on kauvan ollut harras ja hyvä. Se onkin historiallisestikin olojen luoma, eikä saada helposti rikkua. Senwuoksi elääkin kansassamme wahwa usko, että tämä keskinäinen yhteiswäikutus hallitsijan ja kansan välillä, joka on perustuslaisiamme kirjoitettuna, on pysyvä elävänä ja warmasti johtawa eteenpäin waltiotamme.

Tätä tulewaa, pysyvää perustusta on kiittäminen siitä, että itse toimiva eli juoksewa waltiotyö maassamme on viime aikoina ja erittäin viime vuonna menestynyt ilahduttawasti.

Hallituksen alkuunpanemista toimista ansaitsewät muutammat parhaan kiitoksen. Jo pitemmän aikajakson kuluessa on kotimainen hallituksemme tehokkaasti koettanut parantaa köyhän maalaiskansan tilaa luowuttamalla wiljelykseen kelpaawia kruununmaita uutiswiljelijöille ja edullisilla lainoilla y. m. tawoin suojien tilattoman wäestön rientoa oman turpeen hankkimiseksi. Nyt viimeksi on senaatti käyttänyt asemaansa hallitsijan neuvonantajana jalolla tawalla. Kruunauksensa muistoksi suwautti näet keisari-suuriruhtinas Suomen waltionwarioista määrätä suuret määrärahat, kokonaista 1,800,000 markkaa, tilattoman wäestön olojen parantamiseksi. Tämä ylistettävä toimi on tuottawa suuren siunauksen.

Kotimaiselle hallitukselle itselleen on kulunut wuosi ollut waiherikas. Uuden asetuksen kautta on sen toimintawaltaa nimitys- y. m. s. hallintoasioissa laajennettu, mikä epäilemättä on hyväksi. Muut waiheet ovat olleet toista laatua. Kuolema on aikaansaanut suuria muutoksia senaatin jäsenistössä. Ensinnä kuoli senaattori, kenraali v. Alfthan, jonka jälkeen kulkulaitostoimituskunnan päälliköksi tuli ylitirehtööri E. D. Bergbom. Sitten kuoli sotilasasiain päällikkö kenraali Järnefelt, jonka jälkeiseksi astui kauppa- ja teollisuustoimituskunnan päällikkö, kenraali D. Gadd, saaden hän wuorostaan seuraajakseen teollisuushallituksen intendentin L. Gripenbergin. Tämä kaikki

oli tapahtunut talwella, eikä vielä ollut kesäyhdän, kun senaatin warapuheenjohtaja ja oikeusosaston puheenjohtaja, wanha, anjiofas wapaaherra F. B. Palmén laski harmajan päinää ituisen lepoon. Hänen jälkeensä on nimitetty tunnettu entinen hallitusmies, howimestari R. Montgomery.

Wainajat olivat kaikki kelpo wirtamiehiä, päteviä toimeensa. Heidän kuolemansa synnytti paljon mahdollisuuksia, sillä senaatin toimet riippuvat siitä, minkälaisia miehiä on niitä johtamassa. Onneksi on hallitsijan walinta sattunut hyvin. Meisimmällä tyytyväisyydellä tervehdittiin senaattori Bergdomin nimitystä, sillä hänet tiedetään kansan enemmistön mieheksi. Senaattori Gripenberg nauttii taitawan ja ahkeran ammattimiehen mainetta.

Kansamme waltioellinen johto ei ole yksin hallituksen käsissä. Kansa itsensä ottaa osaa toimimaan waltiotyöhön.

Toisin eivät ulkonaiset hebelmät kansan työstä nyt kuluneena katkauskautena ole olleet suuria. Kansan edistys-harrastus ei ole hallituksen puolelta saanut tarpeellista kannatusta. Wainowapausanomus, viime waltiopäiwän toimeenpanema, on hyljätty. Syy ei kuitenkaan ole kotimaisessa hallituksessamme, sillä se oli anomusta kannattanut. Sitäwastoin ei senaatti katsonut tarpeelliseksi edes toimittaa perille hallitsijan käteen monilta tahoilta maata tulleita joukko-anomuksia, että tulewille waltiopäiwille annettaisiin laki-esitys n. s. ääniasteikon rajoittamisesta ja waalioikeuden laajentamisesta porwarisäädyn ja osittain talonpoikaisäädyn waltiopäiwämieswaaleissa. Meisellä mielipiteellä on ollut muitakin wastuksia. Mutta waltioollista harrastusta kansassa eiwät mainitut wastoinkäymiset ole laumautaneet, päinwastoin owat ne wlkastumistaan wlkastuneet. Erityisenä aiheena siihen on ollut waltiopäiwän läheneminen. Eduskunta on kutsuttu koolle tulewan tammikuun 20 päiväksi ja silloinhan on kansalla tilaisuus tehokkaasti ajaa asiataansa.

Silmiinpistäwin ominaisuus nykyisessä waltioollisessa liikkeessä on sen kansanwaltainen luonne. Sitte ei ole yhden eli toisen etuluokan, waan on kansan laajain ferrosten liike. Meinen waltioellinen harrastus on nousut ja sen oheissa

on kaswanut uusia kansanluoffia, jotka owat kykenewät waltioolliseen toimintaan. Waltion oma yleinen etu waatii, että herännyttä harrastusta ja kykyä käytetään ja että mikäli mahdollista kaikki kansanluokat tulewat osalliseksi waltiotyöhön. Siitä on johtunut pyrkimys parantaa nykyisiä ahtaita ja luonnottomia waltioollisia waali-oloja ja sen kautta saattaa eduskunta tarkoitustaan paremmin wastaawaksi.

Yhä yleisemmin waaditaan poistettawaksi ääniasteikkoa, joka sallii waltiopäiwämieswaaleissa yhden warakkan äänestää kumoon kymmeniä wäheemmän warakkaita. Ja tätä vaatimusta seuraa toinen, waalioikeuden laajentaminen. Waalioikeus on annettava niillekin itsenäisille kansanluokille, jotka tähän saakka owat siitä oikeudesta olleet osattomia. Nykyinen waalitapa on joutunut kelwottomaksi ja eduskunta joutuu sen kautta waaraan menettää arwonsa kansan silmissä, se kun yhä enemmän näkyy edustawan rahawaltaa ja muutamia suljettuja luoffia. Waltiomme terve elämä siis waatii parannuksia ylläkerrotuissa kohdissa.

Mutta ei siinä kyllin, että saadaan tasoitettuja ja laajennettuja waltioollisia oikeuksia. Koska waltion etu waatii, että mikäli mahdollista kaikki kansanluokat saadaan osalliseksi waltiotyöhön, on katsottawa, etteiwät waaleissa wäfewämmät puolueet pääse sortamaan ja tukehduuttamaan toisiansa. Se on wältettämässä suhteellisen waalitawan kautta, joka antaa wähempiwomaisillekin lufuisuutensa mukaan sija eduskunnassa. Tämäkin kysymys on jo maassamme yleisen keskustelun alaisena.

Kaikki merkit osoittawat, että waaliparannuksilla on kes-tettävästä tuima taistelu, ennenkuin pääsemät toteutumaan. Wuosimielinen puolue niitä silmittömästi wastustaa, koska ne järkähdyttäiwät puolueen walta-aseman. Tammiuussa pidetyssä puoluekokouksessa tuli mainitun puolueen kanta seinäjyrkästi esille.

Myöskin kansallisesa puolueessa on erimielisyyttä waltioollisesa liikkeessä. Osa on asettanut lähimmäksi päämääräksi „äänirajoituksen“ (n. s. 10 äänen ylimmyyden), jota

vastoin toinen osa harrastaa ääniasteikon poistamista kerrassaan. Otaksua voinee, että nämä vaatimukset edustavat kahta erilaista yhteiskunnallista suuntaa, omistavain luokkain ja työväen suuntaa.

Erittäin huomattava on se harrastus ja into, millä työväki, varsinkin kaupungeissa, on ottanut osaa edelläkerrottuun liikkeeseen ja yleensä nykyajan yhteiskunnallisiin pyrintöihin. Se jos mitään todistaa, että meidän maassamme n. s. alemmat kansanluokat kypsyvät kykenemään osalliseksi valtiotyöhön, sanomaan sanansa isänmaan ja kansan kohtaloita määrättäessä.

Työväki pyrkii esille ja tahtoo saada vaikutusta. Se on meidän aikamme merkittävin ilmiö. Europan sivistysmaissa ovat kansan alimmat kerrokset tulleet tuntemaan ihmisarvonsa ja ne pyrkivät sen vuoksi vapautumaan siitä aineellisesta ja henkisestä kurjuudesta, johon vallitsewat yhteiskunnalliset olot ovat ne sortaneet. Yhteisyys on niille antanut voimaa ja ihmeitä on tapahtunut: väkipuolten väantäessä ovat vanhat yhteiskunnalliset sulut toinen toisensa jälkeen murtuneet. Taistelu on monin paikoin ollut wimmattua. Mutta täytyy myöntää alaluokan taistelun olewan pääpiirteisjään oikeutettua.

Meisistä Europan kehityksestä ei meidän maamme voi jäädä kummas järeelle. Jo alkaa meilläkin tuntua työväen ponnistus. Järjestetyn yhteistoiminnan kautta koettaa Suomenkin työväki hankkia itselleen yhteiskunnallisia ja taloudellisia etuja, joiden kautta onnellisempi elämä on mahdollinen.

Paljon puheenainetta antoi viime keväänä Helsingissä tapahtunut suurempi työlakko. Periaatteellisesti on myönnettävä, että vapailta työmiehillä on oikeus määrätä työstään ja käyttää sitä etupäcisissä omaksi hyväkseen. Rakennuspäikällä he eivät tee työtä isäntää warten, enempää kuin isäntäkään rakennuttaa työmiehiä warten. Työmiehet saawat siis wäikapa työläskönkin kautta hankkia itselleen etuja, joita he pitävät oikeutettuina. Jos he yhteisillä woimilla ja yhteisillä

fäästöillä saawuttawat lakossa woiton, onhan woitto silloin oikeastaan edellisen ajan ahkeruuden ja työn hedelmä. Kanna-tusta sitä wastoin eivät ansaitse maltittomat ja huonoilla woimilla valmistetut työläset, jotka tuottawat wain tappioita ja armon alennusta toimeenpanijoilleen. Ei kiitetä sitä, joka huonoilla aseilla lähtee sotaan. Helsingissä tapahtunut lakko sai palja moitetta osakseen ja syystäkin, sillä se oli ilmeisesti maltiton ja huonosti warustettu. Sillä tawoin ei wastuksia woiteta.

Heinäkuun 8—10 p:nä pitivät Suomen työwäenyhdistykset Tampereella yhteisen työwäen kokouksen, joka jälleen herätti suurempaa huomiota. Kokouksessa nähtiin, että työwäenliike on ottanut kaikki kiitettävät ja kannatettawat ajan pyrintöt omakseen ja asettanut koko kansan menestyksen ylimmäksi maalitseen. Yksityisiä työwäenedustajia on moitettu yksipuolisesti kurjuudesta ja luokkawihasista, mutta moitteita woi antaa heidän wastustajilleenkin. Meensä ei työwäki meillä ole eronnut yhteiswäikutuksesta omistawain kansaluokkain kanssa, eikä asettunut wihamieliselle kannalle niitä wastaan. Samoin löytyy omistawissa luokissa paljon lämpimiä työwäen ystäwiä. Tämä seikka lieventää suuresti taistelun kowuutta ja on epäilemättä onneksi työwäen ja kaikkien kowaa työtä tekemien ja olojen sortamien kansalaiden oikeutetuille parannuspyrinnöille.

Kokonaan tuntematon ei yhteistoiminta ole maalaiswäestönkään kesken. Yhteistoiminnalla on se ominaisuus, että sitä woivat wähawäisefet käyttää hyväkseen kaikilla aloilla ja maalaisefet ovat ruwenneet sitä käyttämään taloudellisella. Siunaawan opetuksen ja herätysten ovat siinä suhteessa antaneet yhtiömeijerit, joista on hyötty yhdenkin lehmän omistajille. Länsi-Suomen maalaisefet kauppayhtiöt menestywät mainioesti ja aiwan warmaan menestywisiwät ne joka paikassa, jos saawat hymän johdon. Nykyaikana puhutaan monenlaisista muistakin wähempiwaraisten yhdistymistä ja yhtiöistä. Mitä turwa ja edistys tämänlaisesta liikkeestä on taloudellisefi heikoille, ei tarwitse huomauttaa.

Yhtenä eikä vähempänä syynä kansan laajain kerrosten yhteiskunnalliseen liikkeeseen on ollut yhä yleisemmäksi tullut valistus, kansanvalistus.

„Tiedonvalo ennen loisti
Opin kuttuloille waan,
Harva saavutti sen sieltä,
Käytti kohta waltanaan“

lausuu sattumasti runoilijamme J. H. Erkko.

Niin oli ennen, mutta valistuksen maailmassa on sen jälkeen tapahtunut suuri wallankumous. Pilwet hajoiwat ja kirkas päivä alkoi lempeästi paistaa kansan muinaisille synkeille työmainioille. Herkeämättä on sitten työ valistusrainiolla kiehunut, emmekä me suomalaiset ole edistyneessä jääneet kowin kauas jäljelle ensimmäisiä.

Kiitollisena tunnustamme sen työn, minkä valistuslaitoksemme, kansanopistot, kansakoulut, oppitursit, kirjallisuus, ovat tehneet. Mutta itse liikkeen woima ja juuri on kätketty syemmälle. Se kulkee sydämeistä sydämeen uskonnollisen herätyksen tawoin. Se on suuri historiallinen liike, joka ennustaa uutta aikaa.

Wiime vuonna on, kuten odottaa sopiikin, koko joukko uusia valistusajhoja ruwennut säkenöimään. Useissa kaupungeissa ja maaseuduillakin on pidetty hyvällä menestyksellä pitempiä tai lyhempiä kansanopistokursseja. Tawastilassa Rymijoen suussa ja Saapawedellä Pohjanmaalla on kaksi pysyvää kansanopistoa alkanut toimensa näitä riwiä kirjoitettaessa.

Suomen kansakoulun ystäwäin yhdistys, joka toimii sellaisilla seuduilla, missä suomalaisen väestön koulu-olot syystä tai toisesta ovat ahtaita, on wiime vuoden kuluessa äkkiä paisunut mahtawaksi yhdistykseksi. Meisellä innoituksella on yhdistykselle koottu rahoja ja pari yksityistä harrasta kansalaisista on uhrannut aatteelle waroja kymmenin tuhansin. Yhä yleisemmin rupeawat jalot lahjoittajat muistamaan kansanvalistusta. Päitse ferrottuja lahjoituksia on mainittawa kauppa-

neumos Antti Ahlström-wainajan lesken suuri lahjoitus, josta osa lankee kansankirjastojen hyväksi.

Wiime elof. Helsingissä pidetyissä Iomakursseissa oli suurella kansanjoukolla tilaisuus päästä tieteitten syvien lähteitten ääreen. Tiede ja kansanvalistus ovat oikeastaan liitosja keskenään. Molemmilla on sama tarkoitus: ihmishengen jalostus valistuksen wooksi, ilman mitään itsekkäitä simutarfoituksia. Kun ajatuksen ja hengen woitot tiedemiesten suun ja opetuksen kautta pääsewät waituttamaan nuorison rintoihin, silloin on kuollut oppi muuttunut elämänwedeeksi, joka antaa hengen woimaa koko kansalle.

Kansanvalistus ja hengellinen elämä eiwät ole wieraita, waan läheisintä heimoa toisilleen. Jo useampia kertoja woofituskauksissamme olemme huomauttaneet hengellisen elämän wilkastumisesta wiime aikoina. Uskonnollinen elämä itsessään on näkymätöntä, sisällistä elämää, mutta elämän ulkonaiset muodot, wallitsewat käsitykset ja opit, tulewat julki-suudessakin näkywiin. Niwan luonnollista silloin on, että eri suuntaiset opit joutuwat toistensa arwosteltawiksi. Tutkisteleminen ja arwosteleminen ei sisällä mitään wäärää, mutta toisiin käy jos tutkistelu muuttuu herjaukseksi ja arwostelu wainoksi. Itkävä kyllä, on sellaista walitusta kuultu. N. s. ewankeelisen suunnan saarna- ja juhlatoimia kerrotaan muutamia paikoin kiellettävän ja estettävän ja itse ewankeelisen suunnan johtawain miesten kesken on syttynyt käsityksistä kumma riita, joka on muuttunut mieskohtaisuudeksi. Itse asian selwitystä eiwät moiset tapaukset edistä, päinwastoin ne heikontawat kirkon asemaa wastustajia kohtaan.

Tapaukset kirjallisuuden ja taiteen alalla ansaitsewat aina tarkkaa huomiota. Ujan henkinen elämä tulee kirjallisuuden kautta koko kansalle awonaiseksi, hyvä tuote kirjallisuudessa saattaa waituttaa edistäwästi koko kansan henkiseen, jopa aineelliseenkin elämään. Wuoden tuotteista, joilla on pysyvä arwo, on ensi kädesä mainittawa waltioneumos Th. Reinin

kirjoittama laaja teos J. W. Snellmanin elämästä. Vasta tämän suuremmoisen teoksen kautta olemme perin pohjin opineet tuntemaan sen miehen, jota kunnioitamme suurimpana kansallismiehenämme ja jonka aatteita säilytämme kultaa kalliimpänä aarteena. Arvokas esitys on myös J. R. Danielsonin uusin teos „Suomen sota ja Suomen sotilaat 1808—1809.“ Nyvästyksestä ilmestyyvästä kuvallisesta Suomen historiaa on D. N. Forsströmin kirjoittama osa „Suomen keskiajan historia“ joutunut yleisön käsiin.

Nykyajan maaperässä kasvaa kaunokirjallisuuden kukkia. Vanhemmat runoilijat ja kirjailijat ovat viime vuonna jatkaneet työtänsä, kuten todistamat J. H. Erkon runoteos „Kullerwo,“ Juhani Ahon uusi nide „Lastuja“ y. m. Ja parwi nuoria alkavia on ilmestynyt kaunokirjallisuuden tarhaan taimiansa istuttamaan.

Uutta omat luoneet taiteilijamme. Tällä kertaa on huomiota herättänyt Pekka Halosen maalaus „Neidot niemen nenässä,“ joka sai valtion palkinnon. Kuvateos „Suomi kumisä“ on lisännyt vuoden kuvaama-taiteellista tuotantoa. Nuori laulajatar Aino Ahté on herättänyt suuria toiveita.

Yksivakaalle tieteelle on toivottavasti tuottanut runsasta herätystä ja edistystä uusi suuri lahjoitus, jonka yliopiston stipendiraasto on saanut tuomari H. R. Durvaldtn testamentin kautta. Lahjoitus on 100,000 mk:n suuruinen. Yliopiston tieteellinen toiminta tulee laajentumaan, kun tehdyn päätöksen mukaan korkein maanviljelysopetus siirretään yliopistoon ja sitä varten perustetaan uusia professorinvirkoja maataloustieteissä. Uusi aikakauskirja on alkanut ilmestyä, nim. „Teologinen aikakauskirja“.

Suosituimpia nykyajan toimitapoja yleisten asiain edistämiseksi ovat kokoukset. Viime vuoden kokouksista on muistettava etenkin sanomalehtimiesten kokous Helsingissä päättäisyöpyhän aikana. Siellä tehtiin päätöksiä, jotka tarkoittavat sanomalehdistömme puhdistamista rikkaruohoista ja sen arvion kohottamista. Yleisöllä on syytä lämpimästi kannattaa sanoma-

lehtimiesten pyrintöjä, sillä ei kenenkään edut ole niin toifistaan riippuvia kuin yleisön ja sanomalehtien. Missä sanomalehdistö on korkealla kannalla, siellä on yleisökin samalla asteella.

Maamies on viime syksynä korjannut hyvän vuodentulon ja käy iloisella mielellä talvea vastaan. Mutta hänen on käytettävä oikein vuodentulonsa, ettei se lopu kesken ja wie häntä onnettomuuteen.

Samoin on kansamme henkisen vuosituloksen laita. Edistykset ovat olleet ilahduttavia, mutta niitä on viljeltävä ja kehittävä tulevaisuutta varten. Laskaamaton, leppäämätön edistys — siinä vuosituloksen opetus.

B—ö B—n.

Aidin laulu.

Siljaa, hiljaa keinu kehto!
Armaalleni taimaan lehto
Nuwetkohon unisään!
Hiljaa, kehto, keinu waan!

Siellä helmein, waltotukka
Puhdas ois, kuin lumpeen kukka.
Säilyjit sä waaroist' siellä,
Mitkä uhkaa elon tiellä.

Taimaan riemumaille soisin
Sun nyt, että siirtää woisin,
Missä puhdas ompi rievu
Mustuis eiä lapsen sielu.

Siellä enkelparmi pyhä
Ranslas leikkielis yhä.
Suruja ei otis siellä,
Tääll' jott' osas omat miellä.

Siljaa, hiljaa keinu kehto!
Armaalleni taimaan lehto
Nuwetkohon unisään!
Hiljaa, kehto, keinu waan.

E. S. S.

Jos tämän kalenterin lukijoista ken on wälissä ottanut merrataksensa toisiinsa niitä tietoja, jotka kirjan alussa kulloinkin annetaan Suomenmaan korkeimmista wirtamiehistä, niin hän warmaan on huomannut, miten tuntuwia muutoksia jokainen tuopi mukanaan. Ei ole enää kuin harwat jälellä niistä miehistä, jotka meillä 1880-luvun alussa olivat wirtansa puolesta waltiotointen johtajina; useimmat ovat jo aikoja sitten poistuneet, toinen omasta päätöksestään eroten waltion palveluksesta, toinen kesken työtä kallistaen päättään haudan lepoon. Ja luonnollista tämä onkin. Wanhanpuoleisena tavallisesti pääsee noille yhteiskunnan kuffuloille, joille moni pyrkii, mutta missä harwa onnenja löytää.

Juhana Silij Palmén.

Poikkeukseksi täytyy lukea, jos joku ehtii vuosikymmeniä wai-
kuttaa sellaisessa asemassa, ja ylen harvinaista on, että sa-
malle henkilölle on suotu kauan aikaa olla eri aloilla toimin-
nassa.

Tawattoman tuntuwia aukkoja on pian umpeen kuluwa
vuosi tehnyt korkeitten wirtamiestemme piirisä, mutta wuoden
wainajia muistellesa on senaatin oikeusosaston puheenjohtaja
sekä yliopiston warakansleri, wapaaherra *Suhana Filip
Palmén* ensiksi mainittawa, ikänsä niin hywin kuin asemansa
ja ansioitten puolesta.

Kokonaista kuusikymmentä vuotta on hän kansaansa pal-
wellut, nauttimatta koskaan lomaa tahi wapautta muuta, kuin
minkä itse asetukset hänelle soiwat; ylen harwoin hän taudin-
kaan kautta oli ollut estetty welwollisuuffiansa täyttämästä.
Nempänä tawattawa kuwa on jäljennös siitä muotokuwasta,
minkä yliopisto maalautti itselleen 80-wuotisesta esimiehestään,
joka puoli vuosisataa ennemmin oli opettajana astunut sen
palwelukseen. Wuosikausia wanhus senkin jälkeen hoiti molem-
mat tärkeät wirtansa sellaisella tarkkuudella, että sanoma 85:ttä
ikäwuottaan käywän wanhusen kuolemasta tuli monelle odot-
tamatta.

S. Ph. Palmén — niin wainaja itse kirjoitti nimensä
— oli syntynyt 31 päiw. lokakuuta 1811 kodissa, josta ei
muuta kuin kouluajaksi saanut kannatusta; wanhemmat asuiwat
Porissa, sittemmin Helsingissä ja Turussa. Yhden wuoden
hän käwi koulua Wiron Tallinnassa, oppien sen kautta sakaa;
sitten hän *L. Stenbäckin*, *J. L. Schaumanin* y. m. aikoja sitten
poismenneitten towerina ja ystäwänä sai latinan kielellä jatkaa
lukujaan Turussa. Siellä hän w. 1827 suoritti ylioppilas-
tutkintonsakin, puolikolmatta kuukautta ennen tuota paloa, joka
perustuksia myöten häwitti Suomen muistorikkaimman ja silloin
suurimman kaupungin.

Yliopistoa Palmén tämän tapauksen jälkeen seurasi Hel-
sinkiin, jossa hänelle alkoi ankara kamppaus. Siitä puhu-
matta, että hän nuorena oli kiwuloinen, teki warattomuus
haittaa. Sopineepa tämän yhteydessä mainita senkin, että hä-

nellä oli erityinen taipumus musiikkiin, — lahja joka on ollut monen etevän nuorukaisen luvuille esteeksi. Huilunsoittajana oli Palmén Turussa useinkin ollut suurissa konserteissa avulhisena, ja ylioppilaskaulun pylväitä hän oli Helsingissä, harjoittaen vielä 1860-luvullakin ahkerasti kwartettilaulua muutamien tuttavien kanssa. Mutta lukuja tahi muita töitä musiikin säveleet eivät koskaan saaneet hämmenetyiksi. Hyvillä arvolaufeilla Palmén w. 1831 tuli filosofian kandidaatiksi, saavuttaen seuraavana vuotena laakeriseppeleen ensimmäisissä Helsingissä wietetyissä maisterinwihkiäisissä.

Ja sitten hän otti lakitieteen warsinaiseksi alakseen, pyrkien warmin askelin eteenpäin. Lainopin kandidaattitutkimnon hän suoritti w. 1836, jonka jälkeen kokemusta saadakseen palmeli alioikeuksissa, howioikeudessa ja senaatin oikeusosastossa. Samassa hän jatkoi tieteellisiä opintojaan, saavuttaen w. 1839 lainopin lisensiaatin ja 1840 vuoden riemujuhlassa lainopin tohtorin arvon.

Moniaallepäin awautui mahdollisuuksia sen tarffuuden ja terävän älyn johdosta, jonka Palmén alusta asti osotti; silloinen ministeriwaltiofihiteeri, kreivi Rehinder tarjosi hänelle loistavaa tulewaisuutta takaaman paikan Pietarisssa. Mutta empimättä nuori lainoppinut pysyi aikeissaan antautua yliopiston palvelukseen, waikkei sillä alalla toistaiseksi ollut kuin wähäpalkkainen apulaiswirma saavutettawissa.

Tämä luottamus ei wienyt harhaan. Apulaisopettajaksi nimitettyä w. 1840 Palmén, jonka warsinainen ala oli siviilioikeus, heti määrättiin sijaisena hoitamaan professorinwirma Rooman ja Wenäjän oikeudessa, ja kun wirma oli kuolemantapauksen kautta tullut awonaiseksi, nimitettiin hän siihen w. 1844. Mutta yliopiston uudet säännöt wuodelta 1852 jajoivat tieteet toisella tawalla lainopin edustajain välillä, ja nuorimpana Palmén sen johdosta sai osalleen rikos- ja waltio-opin, samassa kuin toistaiseksi määrättiin hoitamaan awointa wirma talousoikeudessa ja kansallistaloudessa. Waihdon kautta hän wihdoin w. 1858 pääsi siviililain ja Rooman oikeuden edustajaksi, ja siinä wiraassa hän pysyi loppupuoleen wuotta 1867.

Järjestänsä hän silloin oli saanut edustaa lainopin tiedekunnan kaikkia aineita ja pitänyt useimmissa luentoja. Helppo on arvata, minkä raskaan työtaakan tuommoiset muutokset tuovat mukanaan. Werrattomalla tunnollisuudella ja ahkeruudella Palmén kumminkin tiesi wastukset woittaa. Yksimielisesti useat polwet maamme tuomarikuntaa owat ylistäneet sitä tawattoman ytimekästä, seikkaperäistä ja selwää opetusta, jonka hän aikaa ja waiwaa säälimättä on sekä julkisesti että yksittäisesti antanut aineissaan.

Siinä waan oli itäwä seuraus noista waihdoista sekä niistä moninaisista käytännöllisistä toimista, johon Palménin kyhyä tuon tuostakin kysyttiin, että kirjalliseen toimeen tarwittawa aika suuresti supistui. Paitfi kolme wäitöskirjaansa, joista yksi oli ruotsiksi ja kaksi latinaksi kirjoitetut, sekä neljä yliopistollista programmia, ehti hän julaista „Dikeushistoriallisia kirjoituksia 1734 wuoden lain selittämiseksi“, painetut ruotsiksi 1852 ja uudessa painoksessa 1894, sekä yleisesti tunnetun „Lainopillisen käsitirjan yhteiseksi siwistykseksi“ (ruotsiksi 1859, El. Lönnrotin suomentamana 1868). Tämä teos perustuu tekijän aikaisemmin kadettikoulua warten tekemään oppikirjaan, ja on mestarillisen esitystapanasa tähden yhä vielä lakitieteen uralle aikowien ensimmäinen opas, waikka lainsäädäntömme on viimeisinä wuosikymmeninä ehtinyt täydellisesti uudistua. Sen ohessa Palmén on julkaisut pienempiä, mutta arwoikkaita kirjoituksia waltiollisten ja lainopillisten kysymysten walaisemiseksi. Luentojaan hän sitä wastoin ei ehtinyt painettawaksi viimeistellä, mutta wainajan kauniilla tafaisella käsilalla kirjoitettuina woinewat ne olla awuksi wastaisille tutkijoille.

Sen ohessa teki hän paljon muutamkin työtä yliopistolle.

Siitä puhumatta että hän ajaksi oli inspektorina ja wararehtorina sekä ww. 1853—67 lainopin tiedekunnan dekaanuksena, on hän yliopiston rahakamarin kaitfijana ww. 1849—66 sekä konsistorin talousosaston jäsenenä alustellut ja perille ajanut lukuisat parannukset yliopiston rahastojen hoidossa, joka ei sitä ennen ollut paraasta laatua, mutta wä-

hitellen saatiin sellaiseksi, jommoisena pääasiassa on nyky-aikoihin pysynyt. Paraana yliopiston hallinnollisten olojen tuntijana hän vielä vaikuttavammin sai tietonsa käyttäen, kun hänestä aikoinaan tuli sijaiskansleri.

Ja samaan aikaan oli Palmén saanut ratkaistavalla tavalla vaikuttaa maamme oikeuslaitoksen ja valtiollisen asemamme hyväksi.

Wenäjällä oli kauan aikaa koetettu sulattaa vuosifatojen vieressä annetut sekä keskenään ristiriitaiset ukaasit ja lukemattomat entispäätökset selväksi, johdonmukaiseksi laiksi, ja tarkkokaasti Nikolai I joudutti tätä vaikeata työtä, jonka lopullinen hyväksyminen kokonaan riippuikin hänen päätöksästään. Mutta yhtämuutaisuuden vuoksi pantiin w. 1835 Suomeakin warten samallinen kommissiooni toimeen, eivätkä läheimmät asiantuntijamme näy siitä välittäneen, että säätyjen päätösvalta unohtui. Maan silloinen profuraattori, salaneuvos Walleen, otti ollakseen puheenjohtajana, lakitieteen professori Ekelund työtä tekemänä jäsenenä tässä kommissioonisja, jolla oli ylimmäisenä päämiehenä Wenäjän sisäasiain ministeri, mahtawa kreivi Dmitri Bludoff.

Uusi laki-ehdotus, johon oli yhdistetty sekä lainkäyttöä että hallintoa koskevat määräykset, oli tarkastettava, ennenkuin tulisi noudatettavaksi hyväksytyksi, ja sitä tekemään nimitettiin w. 1842 7-miehininen komitea, johon Palmén tuli sihteeriksi. Komitea muistutti heti, että 1734 vuoden lakia oli syrjäytetty, sekä että Suomen silloiset lait kansan omasta oikeustajunnasta kehittyneinä olivat yleisen järjestyksen ehtona, sekä sen lisäksi molempien valtiomahtien hyväksymät. Seikkaperäisellä tarkastuksella todistettiin sitä paitsi, että muka parannettu järjestelmä ei ollut tydyttävä. Ruuroille korville tämä kuitenkin oli lausuttu; salaneuvos Walleen saapui itse komiteaan 9 p. lokak. 1843 ynjeästi selittämään, että työn suunta oli hyvä ja perustui armoillisimmaasi annettuihin ohjeisiin. Komitean jäseniin tämä mahtisana oli vähällä vaikuttaa, mutta sen nuori sihtööri ehdotti heti suullisesti ja seuraavana päivänä kirjallisesti, miten olisi vastattawa. Hän saikin fiinä

komitean puolelleen. Uudessa esityksessä todistettiin, mikä aarre Suomen kansalla oli 1734 vuoden laissa olemassa, ja vedottiin keisariin, jonka hallitsijawakuutus oli lakimme suoja. Sillä kertaa päästiin voitolle. Vastausta saatiin tosin neljättä vuotta odottaa, ja mahdollisuuden mukaan lakikommissioon silloin säästettiin; tarkastuskomitea sitä vastoin sai hajota! Mutta lakimme säilyivät, kunnes niitä aikoinaan ruwettiin laillisella tavalla muuttamaan, ja se oli pääasia.

Sitä ennen uudistui waara kuitenkin toisella tavalla. Suomalaiisten miesten neuwosta aiottiin kewällä 1861 tyytyä 48-miehiiseen waliofuntaan, koska muka ei sopinut waltiopäiviä pitää; olipa keisarillinen manifesti asiassa jo julistettu. Silloin waaraa huomattiin yli koko maan; kaikkialta kysyttiin asiantuntijain neuwoa. Leikillä Palmén jälestäpäin sanoi kummastelleensa, ettei hänen luonaan särkynyt owien lukot; sellainen oli kysyjäin tulwa. Keisarillisen manifestin sisällykseen nähden päätettiin alamaiesja anomuksessa esittää kansan tunteet. Palmén kirjoitti ehdotuksen, joka jo oli allekirjoitettavaksi hyväksytty, kun hallitus rien si erehdystään korjaamaan. Sensuurista huolimatta Palmén samaan aikaan sai sanomalehdissä esitettyksi, miten n. k. suomalainen lähetystö w. 1808 samanlaisen onnistumattoman tuuman johdosta warjeli kansan perustuslaillista oikeutta, ja syksyllä w. 1861 hän julkaisi ruotsiksi ensimmäisen täydellisen kokoelman „Suomenmaan perustuslaksija“ (suomeksi painetut w. 1862 Wilh. Sawoniuksen toimesta). Tämä kirja oli kaikkien yleistä parasta harrastawien kansalaisten oppaana waltiollisissa kysymyksissä, kunnes oli loppuun myyty ja tehdyt lakimuutokset waativat uutta painosta, jonka L. Mechelin toimitti.

Wanha waltiopäiwäjärjestys ei antanut yliopistolle semmoisenaan edustus-oikeutta, mutta ei ollut mahdotonta suoda tieboille waiutus-alaa. Monta komiteaa pantiin walmistelemaan esityksiä, ja samassa awautui ylen tärkeä waiutusala Palménille, jolla tietojen oheessa oli erityinen taito lakien kirjoittamiseen. Useat 1863 ja 1867 wuoden waltiopäiwille jätetyt ja sitten hyväksytyt laki-ehdotukset on hän joko kokonaan

tahi suurimmafsi ofaksi muodostanut. Yksi hänen tekemistään ehdotuksista ei waltitettawasti koskaan päässyt säätyjen tarkastettawaksi, — uusi hallitusmuoto; waltiopäiwäjärjestys waan efitettiin säädylle, waikka näitten lakien olisi pitänyt käydä rinnan. Sen ohessa Palmén w. 1863 oli pankkwaliofunnan sihteerinä, — toimi, joka waliofunnan jäsenten täydellisen kofemattomuuden tähden waati suurta taitoa, ja jos eivät säädyt saaneetkaan Suomen pankkia sillä kertaa hoidettawakseen, niin tehty työ kuitenkin pian kantoi hedelmänsä. Se seikkaperäinen ja tarkka kertomus, jonka Palmén kirjoitti Suomen pankin hallinnosta 1809—68, on kaikille myöhemmin samasta asiasta kirjoittaneille ollut lähteenä, josta ovat tärkeimmät tietonsa ammentaneet. Yhdyspankkia perustettaessa w. 1860 oli hänellä hywin tärkeä osa suorittawana.

Samaan aikaan kutsuttiin Palmén uusiin toimiin: w. 1867 senaatin oikeusosastoon, w. 1868 sen talousosastoon kirkollispäälliköksi, w. 1871 maamme profuraattoriksi, sekä 1877 senaatin oikeusosaston puheenjohtajaksi. Sen ohessa hän w. 1869—72 oli uuden kouluhallituksen jäsenenä, w:sta 1873 sijaiskansleri ja on monessa komiteassa ollut mukana — niinpä puheenjohtajana siinä komiteassa, joka lopullisesti walmisteli kauan tekeillä ollutta uutta rikoslakia, sekä jäsenenä siinä kommissioonissa, jossa Suomen laillinen asema w. 1890 tuli wenäläisten ja suomalaisten waltiomiesten tarkastuksen alaiseksi. Kolmannen kerran sai Palmén silloin koko woimallaan taistella sen aseman puolesta, joka on kansamme historiallisen kehityksen kalliin perintö.

Tutkimuksen käytettäwänä eivät vielä ole ne lähteet, joitten avulla nykyajan waltiomiesten toimi on arwoiteltawa, mutta samassa kun Palmén sai useita oioituksia hallitsijan suosioista, — tullen esim. 1875 aateloituksi ja w. 1883 wapaaherraksi, — on hänen waltioillista kantaansa julkisuudessa arwoiteltu eri tawoin. Mitä usemmin häntä moitittiin suomalaisuuden wastustamisesta, mutta viime vuosikymmeninä hän päinwastoin sai kaikellaisia hyökkäyksiä kestää ruotfinmielisen sanomalehdistön puolelta.

Suomalaiseen puolueeseen Palmén ei kuulunut; 1862 wuoden kielikomitean mietintö, joka niin suuresti erosi Snellmanin ohjelmasta, oli hänen kirjoittamansa. Mutta kuinka kaukana hän seisoi periaatteellisesta ruotfinmielisyudesta, näkee jo siitä, että hän mainitsua mietinnössä johtaa suomenkielen oikeutta päästä wirtakieleksi juuri siitä Oikeudentäymiskaaren 24 luvun 3 §:stä, jolla 1880-luvulla koetettiin sen luonnollisinta oikeutta kumota! Lain henki oli hänelle aina puustawia ylempi. Uuteen kouluylihallitukseen Palmén kreivi Amfeltin erityisestä tahdosta joutui wastapainoksi wapaaherran von Kotherin itsewaltaisuudelle. Itseänsäkieltämistä waadittiin, kun useimmiten jäi tuntemattomaksi, mitä mullistuksia oli torjuttuksi saatu, mutta moite oli walmis siitä mitä ei onnistunut estää; joka tapauksessa jyrkempi kanta siinä wiraostossa kyllä olisi ollut tarpeen. Saatiinpa kuitenkin jo silloin sekä warsinkin myöhemmin todistuksia, ettei Palmén ollut käytännössä suomenkielen edistymisen wastustaja. Että hän aina tarmonsä tafaa puolusti ankarinta laillisuuden kantaa ja isänmaan oikeutta, siitä ei ole kuin yksi mieli. Julkisen sanan käyttämisessä on hän vuosisadan keskiaikoiilla taistellut ensi rivissä, ja aikoina, jolloin etewimmistä miehistämme moni ei epäillyt rahatulon tähden tulla sensoriksi, oli ehdoton kielto hänen wastaustensa mokomaan tarjoukseen.

Täytettyänsä painawat wirtawellwoillisuutensa viimeisinäkin päiwinä samalla tarffuudella ja huolella kuin täyden woimansa päiwinä muutti Palmén Zuhannukseksi Espoon saaristossa olewaan huwilaansa alkawaa kesälomaa nauttimaan, mutta muutaman päiwän sairauden perästä sortui wanhus kuolemaan 30 p. kesäkuuta 1896. Wainajan luonteesta lausui siispa Råbergh ruumista siunatesaan muun muassa seuraaman:

„Harwat ovat täyttäneet työpäiwän moninaisia wellwoillisuuksia sillä alttiilla rakkaudella työhön ja sillä pieneen ja suureen ulottuwalla uskollisuudella, kuin se mies, jonka haudalla me seisomme. Hän ei hakenut niitä tarkeitä paikkoja, jotka niin tunnollisesti hoiti, waan kutsuttiin niihin suuren tykönsä ja sen wellwoillisuudentunnon wooksi, joka kumautui

hänen isänmaan sifimpään elämään niin symälle vaikuttawassa toiminnassaan. Alfana, joka on niin palasiksi rewittynä kuin nykyinen, aikana jolloin enemmän kuin koskaan pyritään waltaan walled tähden, on tämä wainaja aina noubdattanut oikeuden, totuuden ja rauhan periaatteita. Hänen ilonja oli nöyryydessä ja uskollisuudessa tehdä työtä, etsimättä ihmisten suosiota, huojumatta päivän vaihtelevista tuulahduksista. Sumala antoi hänelle mitä tärkeimmät tehtävät täytettäväiksi, mutta aina hän sittenkin pysyi yhtä nöyränä, waatien itseltänsä paljon, itsellensä vähän. Ihmisten käsityksen mukaan loistanwassa asemassa seisoen wainaja tunsi olewansa halpa Kristuksen oppilas. Senpä tähden Sumalan runsas siunaus on seurannut hänen koko waiikutustaan.“

Rakki jäsentä senaatin talousosasto tänä wuotena on kadottanut, molemmat alkujaan eterwiä sotilaita, mutta sitten warfinkin rauhan toimissa hyvin huomaituita. Wanhempi heistä oli kenraaliluutnantti, wapaaherra Yrjö von Alfthan, kuollessaan senaatin kulkulaitostoimintakunnan päällikkö. Nuorempi oli kenraaliluutnantti August Aleksanteri Järnefelt, wiimeiseksi sota-asian päällikkö hallitukseemme.

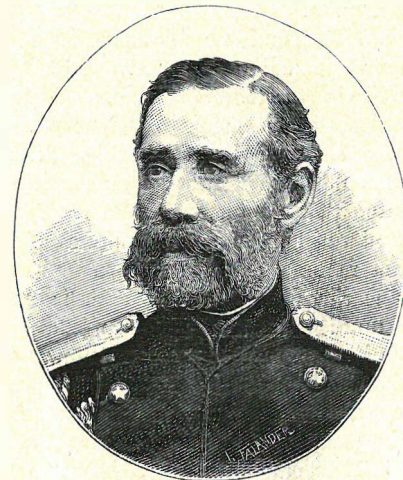
Kenraali Yrjö von Alfthan kuului wanhaan ja tunnettuun sukuun, josta useat jäsenet ovat Jtä-Suomesa vaikuttaneet, ja synyi Wiipurissa 26 päim. lokak. 1828. Lähetetty Haminan kadettikouluun w. 1841 soturiksi kaswattawaksi osoitti hän jo silloin sekä warfinkin wenäläisessä sota-akatemiassa, jonka kursfin suoritti ww. 1848—50, loistawia lahjojaan; w. 1846 hän tuli upseeriksi ja kohosi askel askeleelta, niin että w. 1859 oli everstinä ja 1860 tuli eskunnan päällikköksi kaartin jalkawäessä.

Jtämäisen sodan aikana hän oli kuulunut Wiaporin puolustajain joukkoon, mutta itfenäjemmän tehtävän sai, kun määrättiin johtamaan niitä topografisia tutkimuksia, jotka silloin sotatieteellisessä tarkoituksessa tehtiin yli Suomenmaan. Alfthan oli jo siihen aikaan perehtynyt isänmaansa maatieteellisiin ja muihin seiffoihin, mutta niin kauan kun vielä oli sotawäessä palwelemassa, oli wenäjäksi tehty kertomus Suomen topogra-

fisista ja tilastollisista oloista ynnä suuri ja warfin hyvä seinäkarta näitten tietojen ainoana näkywänä tuloksena.

Uusi ja parempi waiikutusala arwautui kuitenkin hänelle, kun hän 1862 wirtaatoimittawana ja 1863 wakinaisesti tuli Dulun läänin kuwernoöriksi.

Tässä osassa maata olivat olot suuresti takapajulla, ja suuret katowuodet loimat surkean räikeätä waloa siihen mitä puuttui. Mutta nuori maaherra kyteni suurimpiakin wastuksia

Yrjö von Alfthan.

woitamaan, ja rupefi tehtävänsä sellaisella innolla, että pian oli saavuttanut ensi sijan wertaistensa joukossa. Laajoilla matkoilla hän waiwojaan säästämättä otti selkoa läänin tilasta ja hallinnosta kaikissa kohden; maanwiljelystoimi, kauppa ja elinkeinot saivat kaikki osansa hänen walistuneesta huolenpidostaan. Wanhentuneita wirtakaawoja hän ei ottanut johdokseen, waan teki työtä itfenäisesti, joko wallitserwan hädän häwitäyksiä piti torjuttaman tabi uudet urat arwattaman kansan

toimeentulolle. Niinpä hän esim. w. 1867, heti kun suuri halla oli wiljat turmellut, kutsui seurakuntain edusmiehiä neuvoitteluun, mitä oli tehtävä. Werollepanon jouduttamina, suowiljelyksen ja farjanhoidon edistäminen y. m. parannukset owat hänen toimintansa muistona. Erittäin huomatuksi tulivat ne laajat ja seikkaperäiset kertomukset läänin tilasta, jotka hän kirjoitti, sillä niihin perustuu se minkä hallitus myöhemmin teki Dulun läänin hyväksi, puhumatta siitä, että ne tekivät ajoiksi pysywät arwoikkaina lähteinä maakunnan olojen tuntemista warten.

Alfthanin osoittama kunto tuli pian huomatuksi ja tuotti hänelle ylennyksiä ja muita toimia; w. 1866 hän nimitettiin kenraalimajuriksi ja korotettiin aateliseen säätyyn; w. 1873 hän siirrettiin Uudenmaan läänin kuvernööriksi. Waikkei sellaisena woinut samalla lailla kuin Pohjan perillä olla ajanmukaisten parannusten tienraivaajana, on hän kuitenkin siinäkin asemassa osoittanut suurta taitoansa. Sen lisäksi moni tärkeä syrjätoimi tuli hänelle uskotuksi; niinpä esim. oli hän esimiehenä Dulun radan rakentamista warten nimitetyssä johtokunnassa, — warsin sopiwa tehtävä miehelle, joka oli rautatieyhymysten tuntija sekä sen lisäksi erityisellä innolla oli puolustanut rautatiewerkon ulotuttamista Duluuun. Samoin hän, muista toimista puhumatta, oli puheenjohtajana niissä komiteoissa, joille pappispalkkauksen järjestäminen ja poliisihoidon muodostaminen maaseuduille annettiin valmistettawaksi.

Crityistä huomiota ansaitsee Alfthanin asema waltiopäimillä, sillä 1867 wuodesta asti hän on kuulunut säätynsä etewimpäin jäsenten joukkoon. Korkea wirta-asema ei ole estännyt häntä wapaasti waltiopäimillä esiintymästä erilaisimmissa asioissa, ja jos kulkuneuvojen alaan kuuluvat kysymykset olivatkin hänen mielialaenaan, on hän muusikain esiintynyt kieltämättömällä taidolla. W. 1877 hän oli asetwemollisuuslain puolustajien joukossa; kieliasiasa hän samana wuotena koetti noudattaa wälittämää kantaa. Wäkijuomia koskewissa kysymyksissä ja siweysasioissa hän myös on warsin huomattut lausunnott antanut, waikka on eri mieltä oltu, meniwätkö hä-

nen vaatimuksensa oikeaan suuntaan. Säätynsä luottamuksesta hän pari kertaa on ollut walitsijamiehenä ja samoin waliofuntiin walittuna; rautatiemaliofunnan puheenjohtajana hän oli w. 1877, jolloin ylen tärkeä askel otettiin, jotta rautatierakennus meillä tulisi huokeammaksi. Sitäkin huomattawampi oli Alfthanin osallisuus waltiopäimätöissä, kun hän raskaswuoloisena ei woinut muuta kuin suurella waifeudella seurata keskusteluja.

Wiimemainittu seikka lienee myös kauan ollut esteenä hänen kutsujalleen maan hallitukseen, mutta kuinka olikaan niin hän w. 1888 tuli senaatin talousosaston jäseneksi sotilas-toimituskunnan päällikkönä, siirtyi vielä samana wuotena maanwiljelystoimituskunnan sekä w. 1892 wasta perustetun kulkulaitostoimituskunnan päälliköksi. W. 1879 oli hän tullut kenraaliluutnantiksi ja w. 1886 wapaaherraksi. Tärkeihin ja arkaluontoisiin tehtäwiin hän sitä paitsi useasti kutsuttiin, esim. w. 1891 siihen kommissiioniin, jota Pietarissa käsitteli Suomen waltioillista asemaa, sekä w. 1891 erääseen toiseen, jota oli pantu Wenäjän puolelta ehdotettua Jäämerenrataa tutkimaan.

Wäsymättömän uutera viimeiseen asti oli Alfthan juuri saanut suuren ja huomattawan mietinnön Suomen tulewista rautatierakennuksista walmiiksi, kun halwauus teki lopun hänen waikutuksesta. Hän kuoli Helsingissä 4 p. helmik. 1896.

Paljon ulkonaista yhtäläisyyttä on Alfthanin ja hänen wirtatowerinsa, kenraaliluutnantti Järnefeltin wirta-uran wälillä, mutta samassa olivat he monessakin kohden toisen toisensa wastaakohtana, edellinen usein työskennellen äärimmäisten ruotsinkielisten hengessä, jälkimäinen aina kuuluen suomenkielen taattuihin ystäwiin.

August Aleksanteri Järnefelt syntyi Tohmajärwellä 2 p. huhtik. 1833, nautti opetusta ensin Sawonlinnan alkeiskoulussa sekä wuodesta 1847 Haminan kadettikoulussa, ja tuli w. 1853 upseeriksi. Wenäjällä hän sitten suoritti täydellisen kursin tykistö-opistossa w. 1853—55 sekä 1856—59 yleisefikunnan akatemian geodeettisessä osastossa ja siirtyi w.

1860 taapikapteenina Suomessa työskentelemään topograafiosastoon. Sen jälkeen hänen suurta tieteellistä kykyään käytettiin sotatopografiaan ynnä siihen kuuluiin tähtitieteellisiin ja maanmittaustoimiin. Uuden menetystavan mukaan hän w. 1861 teki longitudimääräyksiä Turun ja Dulun välillä sähkölennätinjohdon avulla; ajaksi hän palveli Pulkowan tähtitieteellisessä observatoriossa ja w. 1863 hän tuli apulaispäälliköksi, w. 1868 päälliköksi siihen topograafiosastoon, jolle

August Mikhael Järnefelt.

Suomen kartoittaminen sotatieteellisessä suhteessa on uskottu. Suomen maantieteen on Järnefelt tällä ajalla saanut tuntuwasti edistymään, erittäinkin suuren kartaston kautta, josta Uudenmaan ynnä osia Wiipurin ja Turun lääneistä käsittävät lehdet hänen aikanaan saatiin tehdyiksi.

Rakkahin vaikutusala oli Järnefeltille aina se, mikä saattoi isänmaata hyödyttää, eikä moi tässä jättää mainitsematta, että hänen supisuomalainen kotinsa oli mieluisa yhtymäpaikka

useille, jotka sittemmin ovat nuoren kirjallisuutemme wainiolla saanuttaeet tunnetun nimen. Kotimaassaan hän ei kuitenkaan saanut yhtä mittaa vaikuttaa: odottamatta awautui hänelle uusi vaikutus kaukana Turkin maalla; hän tuli nimittäin w. 1877 sen topograafiosaston päälliköksi, joka sodan kestäessä sai kartoittaa Turkin waltakuntaan kuuluvat osat Balkanin nientä. Erinomaisella tavalla hän tämänin tehtävän suoritti: lähes 140 neliöpeninkulmaa käsittävä ja sitä ennen kowin wailinnaisesti tunnettu osa Europpaa saatiin niiden kolmen wuoden kulussa, jotka tähän työhön käytettiin, tutkituksi ja kartoitetuksi mitä suurimmalla tarkkuudella, ottamalla korkeusluhteita ja maan luonnollista muotoa huomioon, ja tulos tuli warmennetuksi tähtitieteellisillä määräyksillä, joten päätöksiä sauwutettiin, jotka eiwät wuossatoina wanhene.

Järnefelt, joka tämän työn suorittua sai palata Suomeen, oli w. 1878 tullut kenraalimajuriksi ja sai w. 1883 kauan toiwotun tilaisuuden omistaaksensa woimansa oman maan palwelemiseen. Hän tuli silloin Mikkelin läänin kuwernööriksi, siirtyi seuraawana wuotena Kuopion läänin; w. 1888—94 hän wihdoim oli Waasan läänin kuwernöörinä. Mitä suurimmalla uskollisuudella hän kaikkialla työskenteli täyttääksensä mitä maaherran tärkeä ja työläs wirka häneltä waati; ja walppaasti hän piti lääninsä edistymistä sekä aineellisessa että henkisessä suhteessa silmämääränään. Lufuitat owatkin ne parannukset, jotka suoranaisesti johtuivat siitä lämpimästä ja wakuuttawasta tawasta, jolla hän kansalle esitti keinoja sen tilan edistämiseksi. Erityisellä hellyydellä hän walwoi suomalaisen wäestön oikeutta saada kaikki asiansa suomenkielellä esitettyksi, mutta samassa hän niin ankaralla kokuudentunnonlla noudatti Waasan läänin ruotsalaisen rahwaan oikeutta, että waltiolliset wastustajatkin kiitollisuudella tunnustimat suomenmielisen maaherran tässäkin suhteessa toimineen täydelleen mallikelpoisella tavalla.

Warsinaisten wirtawelwollisuukfien ohessa on Järnefelt suorittanut paljon satunnaisia tehtäwiä; niinpä hän w. 1889 tuli puheenjohtajaksi erääseen komiteaan, jonka tuli ehdottaa

keinot Suomen karttalaitoksen parantamiseksi. Kun suuri maanjelitysnäyttely pidettiin Waasassa w. 1894, oli Järnefelt johtokunnan itsenäistyneenä ja innokkaana esimiehenä. Samana vuotena hän kutsuttiin senaattiin sotilastoimituskunnan päälliköksi, ja vaikka ikä jo silloin oli hänen voimiansa vähentänyt, pysyi hän uskollisesti paikallaan, kaikkien kansallisten rientojen ystävänä. Suomen maantieteellinen seura, jonka perustajia hän oli, sekä Suomalaisen Kirjallisuuden Seura eivät monesti pitäneet kokousta, jossa ei „meidän kenraalimme“ olisi ollut mukana; maantieteellisen seuran kokouksessa hän oli, kun kuolintaudin enteet tulivat. Parin päivän taudin perästä hän muutti tuonen turville 15 päivä huhtik. 1896, jättäen laajoissa piireissä jälkeensä rakastetun muiston.

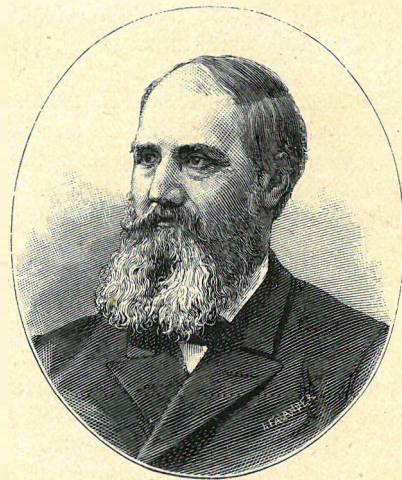
Suomen sanomalehdistö kantaa tänä vuotena surua; kaksikin sen vanhinta jäsentä, August Schauman ja Anders Chydenius, ovat menneet Manan maille taisteltuaan vuosikautien kuluessa rehellisesti ja menestyksellä kansamme edistysten ja vapauden periaatteen puolesta. Itään nähden ei ollut niiden välillä paljon erotusta; mielipiteissäänkin seisoivat useimmiten samalla kannalla, mutta siihen rajoittuikin yhtäläisyys.

Ensiksi mainittakoon Anders Herman Chydenius, joka tosin oli vähän nuorempi, mutta sittenkin tuntuvammalla tarvalla on vaikuttanut julkisen sanan palveluksessa.

Helsingissä syntyneenä 1 p. heinäkuuta 1833 kuului Chydenius sukuun, jolle vapaamielinen wakaumus oli itäänkuin wanhaa perintöä; hänen iso-isänsä oli vapaudenajalla kuuluisaksi tullut rowasti A. Chydeniuksen welpenpoika. Nuori Anders, jolle oli annettu tämän kuuluisan miehen ristimänimi, kävi jo nuorena samaan suuntaan, ollen katekolaisen vapauden rakastamisessa ja puolustamisessa harvinaisen jyrkkiä ja johdonmukainen. Nioppilaaksi tultuaan 1848, tuli hän perusteellisten lufujen jälkeen kandidaatiksi ja maisteriksi w. 1857, ja oleskeli seuraawina wuosina Ruotsissa ja Tanskassa, jossa hän tutki yhteiskunnallista elämää ja warsinkin kansallistaloutta. Göteborgissa asuen palveli hän kaksi vuotta siäläisessä sanomalehdistössään, joten kotiin palatessaan omisti

suurempaa tottumusta sanomalehtitööhön, kuin siihen aikaan yksikään suomalainen, J. W. Snellman yksin pois luettuna.

Tämä taito sai heti vaikutusalaansa. Helsingfors Dagblad perustettiin w. 1862, ja mitä lehden wakaamiin kirjoitukseen tulee sai Chydenius melkein alusta asti raskaimman työn niskoilleen. Suuri kyky, laajat tiedot sekä wakaantunut fanta teki hänelle mahdolliseksi melkein yksin täyttää niitä suuria waatimuksia, jotka uudenaitainen sanomalehti asettaa toimitus-

Anders Herman Chydenius.

sen täytettäväksi. Chydeniuksen monipuolisuus oli niin suuri, että warmaanakaan ei woi alaa mainita, jota ei olisi johdatussa kirjoituksissaan käsitellyt, ja hänen tuotantokykynsä on sillä kyllin armosteltu, kun tiedetään hänen monta monituista wuotta ylläpitäneen asemaa, jota woi yhdesä wuodesä tehdä tottuneenkin kirjoittajan woinimista lopun. Mutta olipa tällä monipuolisuudella waransafin: suoritettu työ ehkei aina ollut siihen kulutetun kyyn arwoinen. Mikäli Chydeniuksen täytyi

kirjoittaa ilman ammattitietojen apua, sikäli pintapuolisuus ja kaavamainen käsitystapa pääsivät valtaan — puute, jota teellisesti koulutettu esitystapa ei voinut kokonaan peittää, — ja kun sen lisäksi kiireenkin jäljet usein pääsivät näkyviin kirjoituksissa, jotka hopulla kyhättynä sai heti heittää ladottaviksi, tuli tietysti aika, jolloin lukijain suosio petti.

Monikin sanomalehdistön mies on meidän maassamme saanut tuotannon paljoudella täyttää mitä sen arvoissa on vajaa, se jo seuraa voimiemme vähyydestä. Mutta Chydeniuksen tuli sen lisäksi taistella toistakin estettä vastaan, ja siinä hänen kamppauksensa warinkin ansaitsee täydellistä myötätuntoamme.

Roko luonoltaan vapaamielinen sekä tavattoman johdonmukainen ajatustavaltaan Chydenius ei voinut olla suomalaisen puolueen päätarjoitusta oikeaksi tunnustamatta, mutta ruotsinkielistä puhumisja piireissä hän parhaasta päästä tapasi tai luuli tapaavansa vapaamielistä katsantotapaa, ja kun hän sen lisäksi inhosi itse ajatusta, että kielellä semmoisenaan voisi olla oikeuksia, tuli hän alusta asti piiriin vedetyksi, johon hän ei täydelleen sopinut. Mihin määrään Dagbladin silloisella päätoimittajalla oli oikeus lehden kantaa määrätä, jääköön tässä sikkoon, mutta R. Lagerborg mainajan käytännöllinen etevyys sekä hieno tapa vaikuttaa muihin ovat sitä paremmin tunnetut. Niin johdonmukainen kuin Chydenius oli ajatustavassaan, hän ei sittenkään voinut näitä vaikeuksia vastustaa. Matteittensa maailmassa viihtyvänä sekä valtioelämälle liian herkkäuskoisena on hän pitänyt mieliheimolaisten ja ystävien vapaamielisyyttä todellisena vielä silloin kun siitä oli jälellä tyhjää kuori vain.

Mutta tulipa aika, jolloin hänen täytyi nähdä ja tunnustaa millainen oli asian laita. Porwarisäätyyn valittuna sai Chydenius esiintyä itsenäisesti, ja silloin hän näyttäytyi sekä ystäville että vastustajille uudelta kannalta. W. 1877, 1882 ja 1885 hän koetti esiintyä välittäjänä kielipuolueitten välillä, mutta tämä yritys ei saavuttanut kummankaan puolueen hyväksymistä. Epäilemättä tehtiin hänelle perso-

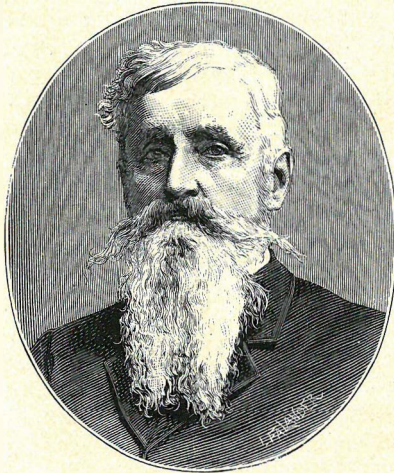
nallisesti suuri vääritys, kun suomalaiselta puolelta ei tahdottu luottaa hänen rehelliseen tarjontuuseensa, mutta tuskin kukaan voi kieltää, että silloisella ruotsinmielisellä puolueella ei ollut muuta mielessä kuin suomenkielen oikeuksien lykkäminen epämääräiseen tulevaisuuteen. Siitä syystä oli sekä oikein että välttämätöntäkin hyljätä sovitustuumia, jotka eivät wieneet millenkään perille.

Kun Dagbladin johto Lagerborgin ja Castrén'in kuoleman jälkeen wihdoin joutui Chydeniuksen käteen, selvisi asema vielä paremmin. Niin pian kun nähtiin, että lehden välittävä kanta oli täydellä todella tarjoitettu, peräytyi lukijakunnan enemmistö liehuwin lipuin ja soiton raituessa peittämättömän wiikinkiläisyyden linnaan. Dagblad kuoli ja Chydeniuksen aika oli auttamattomasti mennyt.

Se oli mennyt toisellakin lailla: kulunut oli hänen terweytensä siihen raskittavaan työhön, jonka oli uhrannut lehdenkensä. Wähäinen opettajatoimi jäi hänen turvaksen, sillä jos suuria pääomia olisin aikoinaan ollut Dagbladin takana, niin siitä ei liiennyt Chydeniukselle mitään. Wiime vuosina oli hän vielä siinä tilassa, jossa kuolema tulee ruumiin puutteisiin kahlehditulle sielulle pelastajaksi. Tämä vapauttaja tuli 3 päivä kesäkuuta 1896, ja isänmaan pomeen peitettiin pari päivää myöhemmin mies, joka eläisjään ei ollut saavuttanut sitä tunnustusta ja palkintoa, johon werraton uutteruus, suuri taito ja wilpitön rehellisyys olisimat oikeuttaneet.

Chydeniuksen asetoveri, Joosef August Schauman, joka odottamatta waipui kuolinwuoteelle vähän sen jälkeen kuin Chydeniuksen henki saavutti lemon, oli syntynyt 7 päivä heinäk. 1826; Helsingki oli hänen kotikaupunkinsa alusta asti. Nioppilastutkimnon hän suoritti w. 1842, filosofian maisteriksi tuli w. 1850. Sanomalehtimiehen uralle weti luontainen taipumus, waikka kyllä tiesi, ettei tällä alalla ankaran sensuurin tähden olisi helppo työ edessä. Wm. 1853—55 Schauman toimitti Morgonbladin; sitten kävi hän ulkomailla ja perusti sieltä palattuansa wiikkolehden, jolle antoi nimeksi Papperslyktan (1859—60). Toimitettuaan w. 1861—63

Helsingfors Tidningar, joka viimeksi ilmestyi jokapäiväisenä, perusti hän w. 1864 Hufwudstadsbladetin, jonka hoiti, kunnes w. 1886 möi sen lehden nykyiselle toimittajalle. Schaumanin antaman esimerkin mukaan useat käytännölliset parannukset, esim. lehden jakaminen aamulla sekä sen lähettäminen tilaajain kottiin, ovat meillä tulleet säännöiksi; samoin myös uutisosaaston merkitys hänen vaikutuksensa kautta on suuresti kasvanut.

Josef August Schauman.

Ilmoitusten ja tilaajain paljous tuli parannusten tienraivaajan palkaksi.

Jos Chydenius wafawassa ja perusteellisessa esityksessä oli ensimmäisiä kirjoittajiamme, saavutti Schauman sitä wastoin alusta asti meidän sanomalehdistösfämme kunniasijan leikkisellä ja helppotajuisella esitystawallaan. Unkarimantkin sensuurin aikoina hänen tawaton kekkeliäisyytensä löysi sanoja saattaakseen yleisön tiedoksi, mitä juuri tahdottiin siltä pidättää, — milloin werhottuja uutisia, milloin pistäviä kokka-

puheita wallitsewaa järjestelmää tai mahtawia henkilöitä wastaan. Sufferluudet ja pila eiwät riittä wafaman lukijan wakaumuksen muodostamiscen, mutta heikkoja kohtia wastustajan kannassa paljastamaan he owat omiansa, sekä sen lisäksi warsin otollinen keino woittaa suuren yleisön huomiota, jota pikemmin kadottaa pitkällä kirjoituksilla. Yleisön suosiota Schauman woitti suuressa määrässä; Suomesä hän on ainoa, joka sanomalehtimiehenä on itselleen rikkauden onsaunut. Mutta jos tawallisesti olikin edullisessa asemassa siinä, että sai myötäwirtaa soutaa, ollen wallitsewan mielipiteen kannalla, niin hän kyllä uskalsi lausua mielipiteensä silloinkin, kun sillä loukkasi ystäviä ja lukijoita. Kun esim. lopulla vuotta 1883, juuri yhdenkättätoista hetkellä ennen sitä aikaa, jolloin suomenkieli oli täysin oikeuksiin asetettava, keksittiin tuo mainio wäite että muka 1734 vuoden Dikeudenkäymiskaari esti suomenkieltä wirallisesti tunnustamasta, niin Schauman tawallisella suorapuheisuudellaan lausui, että jos todellakin räjähdystä tahdottiin saada aikaan, niin suomen kielen julistaminen Suomesä wieraaksi oli „wiedä sytytin itse ruutisäiliöön“. Monta muuta esimerkkiä woisi mainita, jotka osoittawat Schaumanin taitoa parilla sanalla lausua enemmän, kuin muut saawat pitkällä kirjoituksilla sanotuksi.

Helsingissä syntyneenä oli Schauman wasta nuorukaisena oppinut suomenkieltä, mutta se kansallinen innoistus, joka keskipaikoilla tätä woosifataa pääsi siivistyneessä säädysfämme wallalle, sai hänessä hywin hartaan kannattajan. Siihen aikaan kun ruotsinkieli vielä Suomalaisen Kirjallisuuden seuran kokouksissa oli wallitsewana, oli hän tämän seuran waihattawia henkilöjä (rahastonhoitaja w. 1851—57); erityisillä ystäwyden siteillä oli hän myös liittynyt J. W. Snellmaniin. Tämä hywä wäli rikkoutui 1860-luvun alussa, jolloin entisten ystäwain välillä waihdettiin mitä kiwaimpia riitakirjoituksia, warsinkin kiekkiasassa sekä Tammikuun walio-kunnasta. Suuren ajattelijan etewämmyyttä kieltämättä täytyy tunnustaa, että Snellman usein käytti liian kowia sanoja ja syytöksiä Schaumania wastaan; sillä hän pilasikin afiansa

suuren yleisön filmisä. Onpa sitä paitsi riidassa löytynyt sellaisiakin näkökohtia, joita Schauman lienee oikeammin käsitellyt. Myöhemmin tuli riitameljesten välillä sovinto rakennetuksi, ja Schauman puolestaan on hänkin tunnustanut menneensä liian pitkälle.

Suurella innolla harrastaen kirjallisuutta ja historiaa on Schauman muun muassa ollut avullisena kun Porthanin valitut teokset Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran toimesta annettiin ulos, ja on julaisut Brakelin muistoonpanot 1789-1790 sekä 1808-09 vuosien sodasta. Vanhempana hän sarjoissa „Nu och Förr“ sekä „Från sex årtionden“ julkaisi warfin huvittamia muistoonpanoja oman nuoruutensa ajoilta; jälkimmäinen sarja on laillaan 1830-1860-lufujen historia. Matelissäytyyn kuuluwana sekä waltiollisen wapautemme lämpimänä ystäwänä Schauman kaikilla waltiopäiwillämme wuodesta 1863 on ollut aatelisäädystä mukana ja nauttinut säästynä suurta luottamusta; useimmiten hän istui waltiowalioikunnassa. Puhujana hän osoitti samaa taitoa kuin kirjoittajana; usein hän ainoalla sanalla tiefi kumota wästustajan wäitteet.

Raittisuuden rientojen ensin sarastaessa Suomesa S. nuoruuden innolla otti työhön osaa, joutuen wuonna 1853 jäseneksi siihen komiteaan, joka proweessori Baranowskin alkuunpanosta rupefi julkaisemaan raittiuskirjoja. Hän, rahastonsa kirjawarojen hoitajana, oli komitean ainoa työtä tekewä jäsen ja myöhemmin, kun komiteasta oli syntynyt seura Kohtuuden Ystäwät, oli hän, saattaa sanoa, seuran ainoa jäsen. Siinä toimesa hän pysyi wuoteen 1883 asti, jolloin luowutti sen nuoremmille woimille. Ei hänen kohtuuden harrastuksensa enää nykyajan raittiusmichiiä tyydytä. Mutta se uskollisuus, jolla hän walwoi että aljettua työtä ei jätetty rappiolle kaikkien muiden wätäydyttyä pois, ansaitsee aina tunnustusta.

Terwe woimeisiin aikoihin asti oli Schauman ystäwänsä seurassa wiettännyt 70:stä syntymäpäiwäänsä, mutta ennenkun kesä oli umpeen kulunut, oli hän lyhyen taudin perästä kallistanut päänsä ikuisen lepoon Stanswikin huwilassa, 28 p. elokuuta 1896.

Suomen papiston keskuudessa on kuluneena wuositautena taasen monta pitkää, uutteraa ja siunausta tuottawaa työpäiwää päättynyt. Paimensaunansa owat laskeneet alas Sakkolan kirkkoherra, rowasti Pietari Adolf Uschan, Rautalammin kirkkoherra, rowasti Kaarle Kustaa Dahlgren, Rantafalmen kirkkoherra, lääninrowasti Antti Kustaa Westerlund, Kalajoen kappalainen, nimipastori Jaakko Hemming, Loh-tajan kirkkoherra, rowasti Kaarle Robert Sandelin, Pöytyän kirkkoherra, rowasti Kustaa Julius Ahlman, Mikkelin kappalainen Kaarle Kustaa Marckula, Muhoksen kirkkoherra, lääninrowasti Kustaa Adolf Snellman, Hiitolan kirkkoherra Juhana Kustaa Heinonen, Inferinmaan Rubanitsan kirkkoherra Niilo Henrik Berg, Räisälän kirkkoherra sotarowasti Juhana Fredrik Grönlund, sekä Turun kappalainen Untero Liljefors.

Rowasti P. A. Uschan (synt. 1818) oli toimikautensa alussa tauan aikaa koulunopettajana. Maisteriksi wihittyä 1844, hän näet 1846 nimitettiin matematikan ja fyfikan lehtoriksi Kuopion lukioon, jota hän rehtorina johtikin useat wuodet. Kuopion yli-alkeiskoulun tarkastajana hän myös oli 1851-70. A:n opettajatoimesta on psyywäisenä muistona ensimmäiset suomenkieliset oppikirjat mittausopin ja eläintieteen alalla. Ne owat tosin käännöksiä, waan owat filtri aikoinaan täyttäneet tuntuwaa tarwetta ja raiwanneet tietä ylemmälle opetukselle Suomen kansan omalla kielellä. Tultuaan jo 1851 tuomiokapitulini jäseneksi, jona pysyi 1870 asti, kiintyi A. kirkolliseen elämään, jonka palvelukseen astui täydellisesti 1873 Sakkolan kirkkoherraksi päästeesänsä. Pitkällisen sairauden perästä hän 3 p. kesäk. pääsi ijaiseen lepoon.

Rowasti R. K. Dahlgren (synt. 1821) oli omistanut koko elämänsä kirkon palvelukseen, jossa hänen suotiinkin wai-kuttaa kokonaista 50 wuotta. Hänen lähimmät waiikutusalansa olivat Kivijärwen, Jääsken ja Rautalammen seurakunnat, joissa hän w:sta 1852 alkaen työskenteli lähes 15 wuotta kuskafin. Dia pidettiin etewänä saarnamiehenä, jonka puheessa oli elämän sanan tärkein ominaisuus, nimittäin hengen ja

wakaumuksen voima, waikka ulkonainen koreus puuttuikin. Hän oli muutenkin harras toimesansa, ja tuntijat wakuuttawat, että Sumala antoi nähtävää siunausta hänelle paimenvirasansa. D. kuoli 22 p. tammik.

Saman kuun 17 p. waipui lääninrowasti A. R. Westerlund kuolemaan 62 vuoden ikäisenä. Pappina w:sta 1859 alkaen W. oli ensin ollut wanfilan ja lääninsairaalan saarnaajana Kuopiossa, jossa hän myöskin palveli opettajana tyttökouluissa ja lukiossa. W. 1862 hän tuli Warkauden tehtaalte saarnaajaksi ja opettajaksi, jona toimi 20 vuotta sellaisella menestyksellä, että mainitun tehtaan työmiehet nyt hänen kuoltuaan ovat päättäneet pystyttää muistokirven hänen haudallensa. Kerimäen kappalaisena ensin oltuaan W. pääsi 1885 Rantasalmen kirkkoherraksi. Jo seuraavana vuonna wirtowerinsa walitsiwat hänet lääninrowastiksi Savonlinnan rowastikuntaan. — W. saarutti aikoinansa laajempaain luottamusta säädysänsä. W. 1876 ja 1886 kirkolliskokouksiin hän walittiin jäseneksi ja waltiopäivämiehenä hän oli 5 säätykokouksessa peräkkäin w:sta 1872 alkaen, nauttien säädysänsäkin suurta arwoa kysynsä vuoski, jota käytettiin moninaisissa waliofuntatoimisfakin.

Kappalainen J. Hemming oli iäkkäimpiä maamme papeista. Hän syntyi 1809 ja tuli papiksi jo 1834. Tämän pitkän wirta-aikansa H. työskenteli jotenkin samoilla paikoilla, nim. Reisjärmellä, Mawieskasassa, Dulaisissa ja Kalajoella, jossa hän w:sta 1866 alkaen oli kappalaisena. Erinomaisen hartaana ja totisena opettajana, jolla oli myöskin hyvät papin lahjat, H. woitti seurakunnissansa suurta luottamusta ja rakkautta. Eräs kirkollinen aikafauskirja omistaa hänelle m. m. seuraamat muistofanat: „Saakko Hemming oli tavallaan kirkkohistoriallinen henkilö. Hän oli viimeinen elossa olewa pappi, kenties viimeinen laikista, joita uskonsa tähden häytettiin kuuluisissa Kalajoen kärkeissä vuosina 1838 ja 1839. Hänkin oli herätyskeen tultuansa ottanut wirtatehtävänsä niin wakawalta kannalta, että antausi Sumalan sanan ääressä seurustelemaan sananwuilijainsa kanssa, ja tuosta sen ajan katso-

mistawan mukaan waarallisesta teostaan waadittiin häntä oikeuden edessä wastaamaan. Nuorena pappina, luonteeltaan hiljaisena, ei hän noissa kärkeissä suurta huomiota herättänyt, sanoihan wain seisoneensa Laguksen selän tafana.“ Sentähden lienee hänen tuomionsafin tullut wahan liewempi, sillä päätöksellään kesäkuun 17 päivästä 1840 sääti keisarillinen Waasan howioikeus, että Hemming tulee Tuomiokapitulin edessä saamaan tarpeellisen waroituksen, wakawalla muistutuksella, että wastedes papinwiran toimituksessa karttaa sellaisia wikoja, joilla nyt on rikkonut, jos muutoin tahtoo ankarampaa rangaistusta wälttää! Ja kun silloiset ystäwänsä Lagus, Malmberg, Durchman ja Laurin saiwat olla puolen wuoden ajan wiraastaan erotettuina Sumalan sanan wiljelemisen tähden ystäwäinsä kanssa, pääsi Hemming waroituksella, ettei niin ahkera wirtatoimisansa olisi. — H. kuoli helmik. 11 p.

Rowasti R. R. Sandelin syntyi Siibysä 1827. Mioppilaaksi hän tuli 1846, tuona „Saiman“ herätysken ihanana aikana, jota syytytti innostuksen ja rohkeuden tulen nuoriin sydamiin suomenkieltä ja suomalaista kansallisuutta kohtaan. Hänkin oli niitä ruotsinkielisistä kodeista lähteneitä, jotka tahtoivat suomalaifina kielelläänkin palwella kansaansa, woittaan waikudet edestänsä. Pappina w:sta 1851 palveli hän ensin apulaisena eri seurakuntia Etelä-Pohjanmaalla, w:sta 1865 wafinaifena, ensin Mawetelin kappalaisena, sitten Uhtawän (1875) ja Lohtajan (1884) kirkkoherrana. S. oli kirkollisissa toimisansa wäsymättömän uutera, ysfityishenkilönä ja kansalaisena suofittu ja rakastettu. Hän kuoli 2 p. maalisk.

Winoastaan kafi päiwää sen jälkeen papisto taas sen menetti yhden armoisan jäsenensä. Barhaassa miehuuden iässä ja imokkaan wirtatoimen keskeltä rowasti R. J. Ahlman äkkiä waipui maalisk. 4 p. kuolon uneen juuri wähää ennen saatuansa ottaa wastaan Pöytyän seurakuntalaisten kiitollisuuden ja kunnioituksen osoituksia 25 wuotisen wakituskautensa johdosta siellä. A. oli synt. 1847 ja tullut papiksi 1870. Seuraamana wuotena hän astui Pöytyän seurakunnan palwelukseen, ensin kappalaisena, sitten kirkkoherrana. A. oli walpas

ja harras pappi, joka seurasi huomiolla ajan yleisiäkin riens-
toja. Oltuaan Turun hiippakunnan papiston matkarahalla
ulkomailta hän 1892 muoden pappeinkokoukseen kirjoitti ruot-
sinkiellisen wäitöskirjan sisälähetystoimesta.

Pastori R. K. Marckula oli myöskin kuollessaan maalisk.
31 p. vielä miehuutensa parhaassa iässä (synt. 1849).
Papiksi tultuaan 1874 hän palveli useissa seurakunnissa, kun-
nes 1881 tuli Mikkelin toiseksi ja seuraavana vuonna ensim-
mäiseksi kappalaiseksi. M. oli saavuttanut suurta suosiota
niissä seurakunnissa, joita hän pappina palveli, sillä hän oli
lempeäluontoinen, oikeutta rakastava henkilö. Warfinaisen
wirkatoimensa ohella hän oli innokas kuntalainen ja kansalai-
nen, joka sai monellaisia luottamustoimia osallensa. Myöskin
oli hän mieltynyt sanomalehtimiehen työhön, ottaen vuosikausia
osaa „Mikkelin Sanomain“ toimitukseen.

Rovasti K. A. Snellman (synt. 1827) kuoli äkillisesti
1 p. heinäk. Waasan gymnaasiasta ylioppilaaksi tultuaan hän
1853 wihittiin filosof. maisteriksi ja seuraavana vuonna papiksi.
Wakinaisen pappistoimensa hän alkoi Karungin kappalaisena
(1859) ja sittemmin kirkkoherrana, ja Pohjan perukoilla (Pu-
dasjärwellä ja Puolangolla) hän waiwutti w. 1881 asti,
jolloin siirtyi Muhoksen kirkkoherraksi. Dulun rowastikunnan
lääninrowastiksi hän tuli 1891. S. oli erittäin uuttera ja tun-
nollinen seurakunnan paimen. Wirkatoverina ja yhsityisenä hen-
kilönä hän oli harwinaisen suuresa määrin suosittu laajoissa pii-
reissä. „Muhoksen pappila, jossa wainaja viime aikansa eli,
oli“ — sanotaan eräissä muistosoanoissa hänestä — „niitä ny-
kyään yhä harwenewia wanhojen miespolwien pappiloita, jotka
olivat ikäänkuin matkustawaisen majapaikkoja, ja jossa aina
oli sydämellinen vastaanotto, ken wain sinne tuli käymään.“

Kirkkoherra J. K. Heinonen (synt. 1829) oli toiminut
parikymmentä vuotta koulunopettajana, enimmäen ajan Naan-
talin ala-alkeskoulussa, kun hän 1870 wihittiin papiksi ja
seuraavana vuonna pääsi Rymättylän kappalaiseksi. Hiitolan
kirkkoherraksi hän tuli 1880. Riwulaisuus ehkäisi hänen wirta-
toimiansa viime wuosina, kunnes kuolema kohtasi heinäk. 28 p.

J. on työskennellyt myöskin suomalaisen kirjallisuuden alalla.
Hän oli Eurenin ja myöskin Lönnrotin apulaisena heidän
sanakirjatöisfänsä, ja on hänen kynästänsä lähtenyt useampia
täänönsiä hengellisen ja historiallisen kirjallisuuden aloilta.

Kirkkoherra N. J. Bergh (synt. 1846) oli wihitty papiksi
1871 ja palveli eri seurakunnissa eri ofissa maata, kunnes hän
1874 siirtyi Jnkerinmaalle. Wakinaisena oli hän siellä Siivilän
(1877) ja Kubanitsan (1882) seurakuntain kirkkoherrana, viime-
mainituksa kuolemaansa asti. Jnnolla ja menestyksellä hän
waukutti noissa suomalaisen kansallisuuden rajaseurakunnissa,
joissa papin tehtävä on erityisen tärkeä ja raskas. Wierailu-
matkalla sukulaisten luona Jaakkimaassa kuolema elok. 23 p.
äkkirwaamatta hänet tapasi.

Sotarowasti J. J. Grönlund (synt. 1828) wihittiin pa-
piksi 1851 ja palveli aluksi wirtaa tekewänä, sitten wakinai-
sena kirkkoherrana kaartinpataljoonassa, joka toimi häntä kiin-
nitti sotilaselämään, sillä hän oli mufana 1854—56 wv.
sotaretkellä, keisari Aleksanteri II:sen kruunauksessa 1856 sekä
useissa leirikokouksissa. W. 1866 G. siirtyi warfinaiseen seura-
kunnan paimenen wirtaan, tullessansa Räisälän kirkkoherraksi.
Tämän seurakunnan oloihin G. on jättänyt kauwan säilymän
muiston. Jäntewyydellä ja tarmolla, joka on ymmärrettäwissä
hänen edellisestä wirtatoimestaan sotilasoloissa, G. hoiti kir-
kollisia ja kunnallisiaakin tehtäviä, ollen warsinin wiimemai-
nilla alalla ansiokas järjestyksen ja edistyksen mies. Syysk.
14 p. kuolema päästi G:n lepoon toimekkaasta, rauhattomasta
elämästä.

Pastori A. Liljefors oli synt. 1825. Yliopistossa hän
suoritti ensin filosof. kand. tutkinnon, jonka perästä w. 1853
alkaan palveli koulunopettajana Turussa. Papiksi wihittiin hän
1870, jonka jälkeen hän kouluwirtansa ohella hoiti papillisia-
kin tehtäviä Turussa ja Raarinan pitäjässä. W. 1877 hän
tuli wakinaiseen pappiswirtaan, nim. Turun tuomioirkkoseura-
kunnan ensimmäiseksi kappalaiseksi, jona oli kuollessaan 30 p.
marrask. 1895. L. oli ahkera kirjailija. Hän on painosta
julaisut joukon teoksia sekä uskonnonllisia että muita, osittain

alkuperäisiä osittain käännöksiä. Sitä paitsi toimitti hän useat muodot „Sanomia Turusta.“

Rauniin muiston innokkaasta paimentoineista jätti myöskin kirkkoherra Aleksei Schepelewski, joka vaikutti kreikkalais-katoolisten karjalaisten keskuudessa. Synt. Rairvolassa 1821. E. kävi Pietarissa pappisseminaarin ja palveli sen jälkeen ensin luffarina sitten diakonina Haminassa. W. 1867 hän määrättiin kirkkoherraksi Ritilän seurakuntaan, jonka esimiehenä oli kahkikymmentä vuotta. Tämän umpiwenäläisistä vanhemmistä syntyneen miehen muistoksi kirjoitti suomalainen lehti kuoleman johdosta, joka tapahtui 15 p. jouluf. 1895: „Suuri ja siunausta tuottava oli hänen vaikutuksensa henkifelä alalla Ritilän seurakunnassa, sillä sen todistuksena on nykyään jokseenkin yleinen lufutaito kreikanuskoisten väestön keskuudessa, ja tämä kaikki on kirkkoherra Aleksei Schepelewskin ansiota. Suuri oli wainajan ilo, kun tuli kysymys seminaarin perustamisesta Sortavalaa. Lähettipä hän muutamia oppilaitakin omalla kustannuksellansa tähän seminaariin. Kohta ryhtyi hän hankkimaan entistä kirkkokoulua kansakoulufki, ja sen hän saikin toimeen, waikka silloin oli waifeuksia monessa suhteessa. Tämä oli airwan ensimmäinen kansakoulu, joka perustettiin kreikanuskoisten väestön keskuuteen maassamme.“ Antara halvraus lamaifi ennenaikaisesti S:a toimirikkaan elämän, joka tarkoitti tafapajulla olewan kansan kohottamista.

Rantori Juhana Mufusti Gottlieb Gymander (synt. 1831) olkoon myöskin mainittu papiston joukossa. Olioppilaaksi tuttuansa hän kirjoittautui jumaluusopilliseen tiedekuntaan, waan kääntyi kuitenkin soitannollisen taipumuksensa wedosta luffarin alalle. Oltuansa ensin w. t. luffarina Helsingin Nikolainkirkossa hän 1861 sai seurakunnan yfimiellisen kufsumuksen siihen wirkaan, jota hoiti kuolemaansa saakka. Hänen soitannollinen kyfynsä sai monellaista tunnustusta. Ww. 1869—78 G. oli w. t. kirkkoweituun opettajana yliopistossa ja myöhemminkin hän johdi jumaluusopin ylioppilasten mesfuaamisharjoituksia. W. 1886 kirkolliskokous walitsi hänet yhtenä asiantuntijana olemaan siinä toimikunnassa, joka mää-

käfi koraalisäwelmii uuteen suomalaiseen ja ruotsalaiseen wirfikirjaan. Painosta on G. julaisfut kokoelman sekaföörille sowitztuja säwellyksii muutamiin Elias Lönnrotin sepittämiin wirsiin, useita painoksia mesfua (sekä suom. että ruots.), sekä useita wuofikertoja „Sionin harppua.“ — G. oli myös innokas woimistelunharrastaja. W. 1865 hän otettiin w. t. wanhemmakfi woimistelun alooppettajafki yliopistoon ja parin wuoden perästä hän nimitettiin wafinaisesti siihen wirkaan, josta erofi wasta 1891. G. oli miehenä rakastettu hywäntahtoisen, ystäwällisen mielialansa wuofsi. Hän kuoli lyhyen taudin perästä 8 p. kesäk.

Roulunopettajain rivistä lähti kewättälwella kaffi kowaa kuolonfanomaa melkein yhtäaikaa. Huhtif. 6 p. ilmoitettiin Sawonlinnan realilyseon lehtorin Kaarle Mufusti Snellmanin ja saman kuun 9 p. Helsingin suomalaisen tyttökoulun kolleegan Mufusti Hermani Kallion odottamaton ero eläwien joukosta. Kumpikin he olivat parhaassa miehuuden iässä, 38 wuotiaita.

Mufusti Snellman tuli ylioppilaaksi 1873 ja työskenteli opintojensa ohella wäliaikaisena opettajana eri kaupungeissa Suoritettuaan filosof. kandidaattitutkimnon 1881 oli hän matematiikan kolleegan sijaisena Heinolan realikouluissa w:een 1887, jolloin nimitettiin matematiikan ja fysiikan kolleegaksi Sawonlinnan realilyseoon. W. 1891 hän pääfi samojen aineiden lehtoriksi samaan lyseoon. E. oli lahjakas mies ja erittäin taitawa ja etemä opettaja, joka nautti suurta kunnioitusta wirtatowereiltaan ja oppilailtaan. Hän oli lyseonsa wararehtori ja oppilastensa alkuunpanosta muodostettiin hänen fuoltuan opettajatowerien kannatuksella „Mufusti Snellmanin stipendirahasto“, joka tulee pysywäisesti säilyttämään hänen nimeänsä siinä oppilaitoksessa, jossa hän innolla ja menestyksellä vaikutti. Myöskin Sawonlinnan kunnallisisa toimisissa wainajaa käytettiin paljon ja tunnustetaan hänen erittäin vaikutaneen kaupungin raha-asian hoidon järjestämiseen ollessansa rahatoimikamarin kamveeri. Suurta luottamusta wainaja nautti kaikissa piireissä, joissa häntä tunnettiin.

Augusti Kallio tuli 1877 ylioppilaaksi Turun ruotsalaisesta lyseosta, mutta oli kohta ylioppilasaitansa alusta innokkaimpia ja etewimpiä kansallisen liikkeen edustajia toweriensä keskuudessa. Luottamusta hänelle osoitettiin warhain omassa osakunnassa. Ja koko ylioppilaskunta valitsi hänet pari kertaa puheenjohtajaksensa, jonka silloisina mielenkiihkon aikoina vaikean tehtävän hän suoritti erinomaisella taidolla ja tarmolla. Aikava työ kuului aina R:n elämän järjestykseen. Suomen-

Augusti Kallio.

kieli oli hänen warsinainen opintoaineensa ja hänen edistyttyksensä siinä tuli aikaisin huomatuksi, sillä hän sai olla Elias Lönnrotin apulaisena suuren suomalais-ruotsalaisen sanakirjan viimeistelyssä ja korjauslumisssa. Hänen opintojensa perinpohjaisuus ja hedelmällisyys tuli myöhemmin näkyviin muusfakin kirjailijatoimessa suomenkielen alalla. Hän julkaisi ansiokkaita suomenkielen oppikirjoja, Lönnrotin sanakirjaan toimitti hän „Lisäwihon“ ja viimeksi oli Suom. Kirj. Seura hänelle

uskonut suuren ruotsalais-suomalaisen sanakirjan tekemisen, joka työ jäi „kipeästi kaipaamaan tefriäänsä.“ Warsinaiseksi työalaksensa R. jo warhain valitsi opettajatoimen, johon hänellä oli luonnollinen taipumus ja suuret lahjat. Useissa Helsingin oppilaitoksissa hoiti hän opettajan wirvoja, saavuttaen kaikkialla runsasta tunnustusta etewyystään ja persoonallisista ominaisuuksistaan. Helsingin suomalainen tyttökoulu, jossa hän w:sta 1888 alkaen oli suomen- ja ruotinkielen kolleegana ja jonka edeltäjässä, yksityisessä suomalaisessa tyttökoulussa hän jo oli vuosikausia opettajana ollut, säilyttää ensimmäisenä muistoa R:n sywälle vaikuttavasta opetuksesta. „Siellä hän lämpimim ja iloisin mielin,“ kuten eräässä muistokirjoituksessa sanottiin, „kylwi nuorten sydämiin rakkautta isänmaahan ja kansaan sekä herätti heissä uskoa jalojen aatteiden ja totuuden woiimaan, samalla kuin heidän kehityksensä itenäisiksi kansalaisiksi oli hänellä tärkeänä päämääränä.“ Tämän koulun opettajain ja oppilasten katkera kaipuu R:n ennenaikaisen eron johdosta tuli liikuttawalla tavalla ilmi wainajan hautauksessa ja sittemmin pidetyssä muistojuhlassa. Myöskin koko maan opettajiston puolelta R. nautti luottamusta, jota osoitti sekin, että hän kahdessa viimeisessä opettajakokouksessa oli, ensin äidinkielen, sitten molempain kotimaisten kielten osaston puheenjohtajana. Kansanwalistus-seura hänessä kadotti yhden vaikuttawimpia jäseniään. W. 1890 hän walittiin toimikuntaan, tosin warajäseneksi, mutta sellaisena hän kuitenkin paljo sai ottaa osaa toimikunnan kokouksiin ja äänellensä vaikuttaa sen päätöksiin. R. olikin jalomielinen, suora, vaikuttawa henkilö, johon ympäristö kiintyi. Hän oli innokas, jalo-aatteinen kansalainen, joka uhraasi paljon työtä ja aikaa yhteisen hywän edistämiseksi. Laajoissa piireissä häntä kauwan kairwataan.

Tuntuwan aukon opettajiston riviin jätti myöskin neiti Alexandra Blomqvist kuollessaan 10 p. marrask. 1895 wähän yli 67 wuotiaana. Miopiston professorin tyttärenä sai hän kodsissaan erittäin huolellisen kaswatuksen. Hän kuoltua 1848 jäi perhe wähiin waroihin, joka seikka antoi aihetta jifarukille aloittaa 1850 äitinsä nimesä yksityisen tyttökoulun.

Johtajana oli vanhempi sisar, Elisabet B., ja koulu kohoipi pian maan etevimmän korkeamman tyttökoulun maineesen. B:stä 1865, jolloin vanhempi sisar nimitettiin valtion perustaman ruotsalaisen tyttökoulun johtajaksi joutui yksityhiskoulun johto nuoremman sisaren käsiin. Neideillä B:llä ovat suuret yhteiset ansiot tyttökouluopetuksessa ja etenkin ansaitsee mainitsemista että he 1868 panivat toimeen yksityhisen opettajatarluokan täyskasvuisia naisia varten kaksivuotisella oppimäärällä. Siitä kehittyi nykyinen Helsingin ruotsalaisen tyttökoulun jatko-opisto, jonka malliin jatko-luokkia sittemmin on perustettu muidenkin tyttökoulujen yhteyteen. Neiti A. B. oli myös ollut Helsingin käsityökoulun perustajia ja kokonaisia 12 vuotta korvauksetta johtanut sitä. Keväällä 1894 hän heikontuneen terveytensä vuoksi kokonaan luopui opettajatoimestansa. „Harvoin on“, todistettiin neiti B:stä kuollessansa, „opettajan ja kasvattajan suuremmissa määrässä kuin A. B:n onnistunut saavuttaa oppilastensa rakkauden ja kunnioituksen.“

Neiti Meri Toppelius (synt. 1864) oli valmistautunut käsityöopettajaksi saattaen itsensä jo nuorena tunteutuksi etevyydestänsä ja harrastuksestaan. W. 1889 hän siirtyi Amerikkaan, jossa hänen, onnistui saamaan julkistakin tunnustusta innokkaalle työnsä ja järjestämiskäyttönsä. Hänen selvä esityksensä vaikutti, että Chicagon valtion kouluhallitus, jonka palveluksessa hän oli, otti käsityöt opetusaineeksi alaisiinsa kouluihin. Tämä toimelias, ylevämielinen, uusien opetusatteiden tienraivaaja „uudessa maailmassa“, jossa hän kartutti myöskin maansa ja kansansa kunniaa, kuoli 27 p. tammik.

Muistettava on myöskin neiti Roosa Loviisa Floör'in (synt. 1830) vaikutus opettajana, waikka hän hiljaisen naisen vaatimattomuudella työskentelikin vähän huomattuisa asemisä. Saatuaan opetusta Hämeenlinnassa, hän tuli kotipitijäänsä Kuhmoisiin Suomen Talousseuran toimesta perustetun käsityökoulun johtajaksi, waan opetti sen ohella myös kotiseutunsa lapille luku- ja kirjoitustaidon alkeita.

Jyväskylään muutettuaan hän sitten jatkoi pienten lasten koulua, joka oli hyvin suosittu ja paljon käytetty valmistava koulu. Warsin waikava tehtävä neiti F:llä oli, kun hän pari vuosikymmentä yhdessä sisarensa kanssa hoiti valtion kannattamaa turvakotia laiminlyötyjä poikia warten. Hän kuoli 6 p. huhtik.

Suomalaisella kirjallisuudellakin on vuoden kulussa ollut surua. Helmikuun 8 p. waipui näet kuoloon runoilija Antti Törneros eli Tuokko, jolla sukunsa oikealla nimellä hän oli kirjailijana tunnettu. Wainaja oli syntynyt 1835 Jitissä talonpoikaisista vanhemmista. Koulussa oli hän ruot-sinkielisen opetuksen ohessa saanut ruotsalaisen nimenkin. Nioppilaaaksi hän tuli 1858, maisteriksi 1864. Jo warhain herätti Tuokko runoilijana huomiota. Hänen runonsa uhkuiwat todellista runo-intoa ja kaunis äidinkielenä taipui ihmeteltävän sulawana hänen kanteleensa sointuja tulkitsemaan. Tuokko on ensimmäisinä menestyksellä käyttänyt suomenkieltä uudenaikaisissa runomuodoissa sekä alkuperäisissä lyhyllisissä lauluissa että myöskin käännöksissä, joita on lukuisasti lähentynyt hänen kynästänsä. Suomalaista teatteria warten on hän kääntänyt esim. Runebergin „En woi“, Schillerin „Maria Stuart“ ja „Wallenstein“, Toppeliusen „Regina von Emmeritz“, monista muista puhumattakaan, jotka samoin kuin osa näistäkin vielä ovat painattamattakin. „Wänriffi Stoolin Tarinain“ tarkassa ja taitoa tyytywässä suomennoistuksessa Tuokko on ollut etewänä ofanottajana. Tuokon alkuperäisistä runotuotteista ovat monet ansiokkaita. Etewin niistä on „Saul“, draamillinen runoelma, jonka aihe on raamatusta. Draamana arwosteluna on teoksessa heikkouksia, waan runoelmana on sillä vieläkin korkea sija kirjallisuudessaamme, waikka onkin esikoisia uudenaikaisessa runoudessaamme. Jlmestysesänsä 1868 se herätti suurta ihastusta ja suuria toiveita, jotka m. m. Fredrik Ohgnaeus toi tunnistawassa arwostelussa ilmi. Tuokon runollinen tuotanto heikontui kuitenkin warhain, waikka hän vielä sekä hengeltään että ruumiltaan riutuneenakin tuon tuostakin kosketteli kante-

lettaan kauniisti. Tuokon muusta toiminnasta olfoon mainittuna, että hän 1864—1871 oli opettajana Helsingin normaallilyseon suomalaisella osastolla ja 1878—82 Jyväskylässä toimitti „Pääjänne“-nimistä sanomalehteä. Muuten eli hän kirjallisisa toimissa osittain maaseudulla, osittain Helsingissä. „Tuokko oli etewimpien joukossa suomalaisen sivistyksen perustusta lastemassa“, lausuttii hänen haudallansa ja se waikuttaa hänelle pyhywäisen muiston.

Etwä ja tuottelias ruotsinkielinen kirjailija oli *W i l h o G a b r i e l V a g u s* (synt. 1837). Päätettyään yliopistolliet opintonsa 1860, jolloin wihittiin tohtoriksi, *L.* rupefi koulunopettajaksi, ensin historian kollegana Porwoossa, sitten w. t. kreikankielen opettaja Wiipurissa (1867), jonkalyseoon hän 1874 tuli mainitun kielen lehtoriksi. *W.* 1891 *L.* erosi wirastaan mainituksa lyseossa, jonka rehtorinakin oli useita vuosia ollut. Kirjallisen tuotantonsa *L.* aloitti jo ylioppilaana lyhyillä ja eepillillä lauluilla, joita 1856 ilmestyi kokoelma. *W.* 1864 ilmestyi romantillinen kertomus „*Riddar Unos söner*“, joka tekijällensä tuotti Ruotsin akatemian toisen palkinnon. Myöhemmin *L.* kirjoitti näytelmiä, jotka yleensä eivät olleet niin onnistuneita kuin hänen muut runoelmansa. Kirjallishistorian alalla *L:*lla on suuri ansio teoksen ja johdosta, jossa esittää suomalais-ruotsalaisen kirjallisuuden kehittymistä Turun akatemian perustamisesta alkaen Runebergin aikaan asti. Elämänsä viime wuodet hän liikkui historiallisen tutkimuksen alalla, kirjoittaen Wiipurin kaupungin historiaa, josta ensimmäinen osa on ilmestynyt painosta, toinen lienee ollut valmistumaisillaan. Tämä teos saawutti yksimielistä tunnustusta runjasarwoisen sisällyksensä ja taitehikkaan esitystapan sa wuoksi. Waikuttawalla tawalla *L.* on ollut osallisena sanomalehtityössä. „*Borgåbladet*“ (1860—62), „*Wiborgs Tidning*“ (1868—72) sekä „*Östra Finland*“ (1875—1884) ovat olleet hänen toimittamiensa. *L:n* sanomalehtimiestoiminta liikkui etupäässä sivistysoloissa. Erittäinkin maan kirjallisisa oloista hän lausui usein mielipiteensä asianymmärryksellä, joka herätti huomiota. Baltiollisisa tshymyksisäkin

L. aina pyhyi kirjoituksissaan tyhnenä ja asiallisena harrastaen tafapuolisuutta ja sowintoa. Hän oliin yleisesti arwoissa pidetty sanomalehtimies. Julkisisa tunnustuksista ja luottamuksen osoituksista, joita on *L:n* osaksi tullut, mainittakoon, että hän ainakin kahdesti on ollut juhlarunoilijana maisterinwihkiäisissä, oli Porwoon hiippakunnan koulunopettajain toisena edusmiehenä walttiopäiwillä 1885, sekä ollessaan 1876 kirkolliskokouksen jäsenenä, kutsuttiin siihen waliofuntaan, joka asetettiin ruotsinkielisen wirikirjan korjaamisesta warten. Täähän työhön ottikin hän tuntuwalla tawalla osaa. *L.* oli monipuolinen työmies henkisen wijelyksemme wainiolla. Hän kuoli 18 p. kesäk.

Rinenweistäjä *Juhana Erland Stenberg*, taiteilija, synti Drimattilassa 1838. Päästyään Jyväskylän seminaarista 1867 oli hän opettajana Manillan mykkä ja sokeainkoulussa Tukholmassa w:teen 1873. Siellä hän opeteli Taideakatemiassa, sai 1873 Suomen taideyhdistykseltä apurahaa, joka teki hänelle mahdolliseksi olon Köpenhaminassa, jossa työskenteli Wisserin atelierissä. Sittemmin jatkoi hän waltion apurahalla matkansa Roomaan saakka, mutta, waikka hänen taiteilijalahjansa alussa näyttiwät jotenkin lupaawilta, niin todellisesti etewäksi ei hän milloinkaan kohonnut. Kilpailussa *Franzenin* kuwapaftaasta runoilijan kotikaupunkia Dulua warten hän tuli woittajaksi ja se työ, joka hänelle nyt tuli eteen, onkin pyhywäisin muisto *S:n* taiteilijatoimesta. ja sen johdolla hän sai olefkella pari wuotta Pariisissa. *W:*stä 1880 alkaen *S.* on enimmäkseen ollut kotimaassa, jossa kuoli 13 p. tammikuuta.

Myöskin filosof. toht. *Robert Alfred Renwall* (synt. 1829) työskenteli ahkerasti henkisen wijelyksemme hywäksi. Maisteriksi wihittynä 1853 antautui hän yliopiston kirjaston palvelukseen, pääfi 1862 wakinaiseksi amanuensiksi, 1867 ensimmäiseksi amanuensiksi, jona sitten oli kauan aikaa, kunnes heikontunut terweys joku wuosi sitten waati hänet siitä luopumaan. Kirjastowirakan sa ohella, jota tarffuudella hoiti, *R.* työskenteli ahkerasti kirjallifel laalla. Hänen

hleististä toimistansa sopii mainita, että hän wv. 1854—76 oli Suom. Kirj. Seuran arkistonhoitajana. Hän kuoli 8 p. jouluf. 1895.

Suomalaisten lääkitöntieteilijäin joukossa on professori Drjö Smirnow tunnettiin laajoissa piireissä. S. syntyi Waasassa 1840. Nioppilaaaksi ja maisteriksi tultuaan hän rupeesi harjoittamaan lääkitöntö-opillisia lukuja, suorittaen 1870 lääkitöntö-opin lisensiaatin tutkinnon. 1870 luvulla hän teki useampia ulkomaanmatkoja, jotka tarkoittivat etenkin fyfifilidologian tutkimista. Ylimääräistä professorinwvraa warten mainitus tieteeseen haarasfa S. julkaisi kaffi wäitöskirjaa (1883 ja 1886), mutta lääkitöntö-opin tiedekunta ei katsonut woiwansa puoltaa häntä wiran saantiin. W. 1885 S. nimettiin aineesjansa dosentiksi ja wasia 1894 ylimääräiseksi professoriksi, jota wvraa oli toistakymmentä wuotta wäliaikaisena hoitanut. Ulkomaan tiedemiehet tunnustiwat S:n tieteellisetkin ansiot suuremmiksi kuin lääkitöntö-opin tiedekunta omassa yliopistossa ja se seikka lienee osaltansa kiihottanut häntä kiwvaisfa ja katteroisfa lentofirjoisfa ankarasti moittimaan mainittua tiedekuntaa. „S. eli enimmäksensä tieteellisissä harrastuksisjansa, waan seurasi kuitenkin walppaalla mielellä muitatkin ajan rientoja. Shmiselliset walo- ja warjo- puolet esiintywät hänesfä jyrkästi, joten häntä arwosteltiin hywin eriwällä tawalla. Kuoli lokaf. 9 p.

Suomen metsästyslaitoksen palveluksessa waiwutti Aleksanteri Jaakko Henrik af Forselles johtawana henkilönä pitkän ajan. Synt. 1820 F. käwi ensin Suomen kadettikoulun läpi sekä astui sitten 1840 wenäläiseen sotapalvelukseen, ottaen m. m. osaa 1849 w:n sotaretkeen Unkariin, oli jonkun wuoden wvraerosfa, kunnes 1858 ewerstiti uunnantin arwolla lopullisesti luopui soturintieftä ja siirtyi insinööriksi tie- ja wvraakennuskuntaan. Jo seur. w. hän nimetettiin juuri perustettawaksi päätetyn metsänhoito-opiston johtajaksi, joka hänen esityksensäfa sijoitettiin Erwon kruununmaalle Lammin pitäjään ja awattiin toimeensa 1862. Täsfä wvraasfa F. oli w:een 1870 saakka, jolloin nimitettiin met-

sänhoitohallituksen ylitirehtoriksi. Rokonaista 23 wuotta F. hoiti tätä tärkeää wvraa, kunnes 1893 wvtyhti yfityijeen elämään. W. 1886 hän oli saanut todellisen waltioneuwoksen arwonimen, muita armon- ja suosionosoitukfia mainitsematta. F. oli monipuolisesti toimekas mies. Hän oli hankkinut itselensä matematiikan ja fyfifikan alalla perinpohjaiset tiedot, joiden arwulla hän woi saada suoritetuksi omintakeisfa keksintöjä, estm. n. s. „Forsellesen petroolikaasulyhdyn,“ joka on osaksi käytännössä Helsingin kaupungin walaistuksessa. Wielä wiimeisillään hän menestyksellä työskenteli walaistuslaitosten parantamisen alalla. Wvfilääkitöntötaitoon oli hän myös, saatuansa sen arwulla nuorena terwehtensä parannetuksi, perehtynyt ja mieltynyt siinä määrässä, että hän pystyi ja uskalsi ruweta tienraiwajaksi tälle parannustawalle, jonka puolesta hänen oli waiwuttawilta tahoilta lääkäripiireistä kestitävä anwaraa wastustusta. Mutta pääasiallisin elämäntyhönsä waltioneuwos af Forselles on epäilemättä suorittanut metsänhoidon alalla. Hänen waiwutustansa waltion metsänhoidon päällikkönä on wielä liian aikaista wvrainaisesti arwostella. Tämä laaja hallintoala on siinä määrässä tulwvaujuuden asfa, että siinä luonnollisesti on tilaa sängen eriwille mieliteille, wvrafsinkin kun se epäilemättä on tärkeimpiä hleistoloudellisia kyjymyksiä maassamme. Hywin eriwäviä arwosteluja hänen metjähoitojärjestelmästäään onkin lausuttu, mutta emme katso asfaffemme niitä täsfä esittää. Hän oli joka tapauksessa järjestetyn metsänhoidon alkuunpanijoita maassamme, ja ansaitsee sellaisena kunnioitustamme, jos olisikin ollut niin, että hänen noudattamansa järjestelmä paikoittaisin sietäisi forjausta. Wvraakunnan päällikkönä ja yfityijisihmisinä F. oli yleisesti kunnioitettu. Hän kuoli 4 p. heinäf.

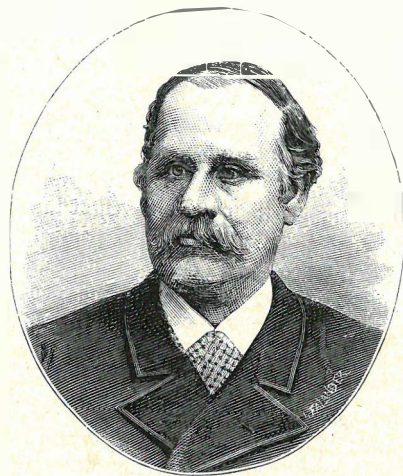
Maanwiljelysneuwos Drjö Erik Grotenfelt, kunniallisneuwos Kaarle Eskar Lång ja maanwiljelysneuwos wapaaherra Fridolf Linder oliwat kaffi huomattuja miehiä Suomen maanwiljelijäin wanhemmasfa miespolwesfa. Ensin mainittu oli syntynyt 1801 ja käytyään Saapaniemen sotakoulun, jonka wiimeinen elosfa olerwa oppi-

las hän kauan oli, edistyi soturin tiellä, niin että siltä erotessaan 1831 sai luutnantin arvonimen. Siivilimiehenä hän antautui perintötöitänsa Juwan Wehmaisten wiljelijäksi ja kohotti sen älyllä ja wäsymättömällä uutteruudella pitkän isännöytensä aikana kuntoon, joka herätti hnomiota laajemmissakin piireissä. W 1873 hän sai maanwiljelysnewwoksen arvonimen. Tarkka talouden hoito nosti wainajan warallisuuteen, jota hän käytti myöskin kotikuntansa Juwan hywäksi. Kunnioitettuna kuntalaisena, rakastettuna yksityishenkilönä G. kuoli 1 p. huhtik.

R. D. Lång kuoli 72 wuotiaana 21 p. marrask. 1895. Olioppilaaksi päästyään oli hän kääntynyt käytännöllisiin toimiin, ensin konttoristiksi ja sitten maanwiljelijäksi. Oli 30 wuotta hän wuokraajana hoiti Wanjärwen maatilaa Wihdisä. Tässä teki hän itsensä tunnetuksi erittäin etewäksi maanwiljelijäksi, jonka maatalous oli mallikelpoinen. Suuren ammattitaidon ohessa L. oli harras kunnallisten ja yleisten asiain edistäjä. Hän oli jäsenenä siinä komiteassa, joka teki ehdotuksen muutoksiksi woimassa olewaan kunnallisasetukseen.

Wapaaherra Linder oli synt. 1823. Oliopisto-opintojen perästä hänkin antautui maanwiljelijäksi, saaden haltuunsa Linderin suwun suuren sukukartanon Mustion. Aikain kuluessa tuli hän tunnetuksi ja tunnustetuksi yhdeksi maamme ensimmäisinä maanwiljelijöinä. Linder hoiti suurella huolella myöskin maatilansa metsiä, jotka owat maineessa sekä kuntonsa että laajuutensa wuoksi. Puutarhanhoidon ja hedelmänwiljelyksen innokas edistäjä hän oli ja kalastuksen parantamista ja korottamista taloudelliseen arwoon maanwiljelyksen siwuelinkeinona harrasti hän lämpimästi. L:n osanotosta yleisiin asioihin on mainittawa, että hän w:sta 1863 alkaen on ollut mukana kaikilla waltiopäiwillä sukunsa edustajana. Siitä suofioista, jota hän nautti korkeimmalta taholta, oli osoitteena m. m. se, että hän 1876 nimitettiin kamariherraksi ja 1889 howimestariksi Keis. Majest. howiin. L. kuoli 25 p. toukok.

Suomen liikemiehistä oli Antti Ahlström, kaikkein ensimmäisiä. Hän syntyi talonpoikaista wanhemmista Merikarwialla 1827. Käytyhänsä koulua Borissa sekä saatuaan yksityistä opetusta A. kääntyi käytännölliselle alalle. Ominatakeijelle kannalle hän pääsi saadesfansa naimisessa 1850 pienen omaisuuden. Hän aloitti ensin puutawaraliikkeen, jota suurentamistansa suurensi, kunnes se jo aikoja sitten oli pai-

Antti Ahlström

sunut maamme ensimmäisiksi. Jo kauan lienee hänen sahoisfansa sahattu toista miljoonaa tukkia wuodessa. Sahoja oli hänellä toistakymmentä ja suuria metsä-aloja omisti hän eri osissa maata. Myöskin rautateollisuuden alalla A. harjoitti suuremmoista liikettä. W. 1870 hän osti Noormarkun ison rautatehtaan tiluksinensa, johon perusti liiketoimensa keskuspaikan, ja sittemmin Rautuan (1873), Leineperin (1877) ja Strömforsin (1886) rautatehtaat. A:lle oli luonnollisesti

erinomainen liikemiesälly, kuten jo hänen tarvottoman laajoista yrityksistäänäsin voipi päättää. Sitä osoittaa tietysti vielä suuremmassa määrässä se, että hän voi nämä suuret asioimistoiensa menestyksellä hoitaa myöskin niinä kowina koettelemuksen aikoina, joita likeyritysten on tähtynyt kestää viime vuosina. Eikä U:lta puuttunut myöskään sitä ylewämpää liikemiehen mieltä, joka saattaa harrastamaan yrityksiä, jotka tarvoittawat yleistä hyötyä. Kun rautatien rakentaminen Poriin wiipyi, hän antoi suurimmafsi osaksi omalla kustannuksellansa tutkia linjan Tampereelta mainittuun kaupunkiin Kokemäenjoen pohjoispuolitse, sekä anoi luwan radan rakentamiseen mainitulle wälille. Myöskin tutkitti hän radan Porista Reposaaren satamaan. Säätyjen päätös keskeytti edellisen näistä yksityiseksi meidän oloisfa rohkeista hankkeista. Yleisten asiain harrastusta ja lämmintä isänmaallista mieltä osoittawat myöskin U:n monet suurehkot lahjoitukset siwistys- ja hywäntekewäisyyslaitoksille. Yhdeksän kansakoulua on hän rakennuttanut ja ylläpitännyt waltioawun ohessa, yksityiset suomalaiset oppikoulut (esim. Helsingin ja Porin), Suomalainen teatteri y. m. owat häneltä saaneet runsasta kannatusta. Jos seminaari olisi sijoitettu Poriin, tarjoutui U:lle antamaan 50,000 mk. Yhtä suuren summan antoi hän 1892 hätääkärsiwien auttamiseksi. W. 1887 hän 60 ikävuotensa täyttämisen johdosta lahjoitti 60,000 mk. apurahastojen perustamiseksi hänen teollisuuslaitoksiinsa. Hänen eläisjään tekemänsä lahjoitukset arwattiin nousewan ainakin 300,000 m:kaan. Ja toteuttaaksensa wainajan aikeen hänen puolionsa viime syksynä vielä lahjoitti 100,000 mk. tasan jaettawaksi Merimieslähetys-seuran, Kansanwalistus-seuran, Suom. Kansaf. Ystävain ja Noormarkun kunnan kesken. Yleisistä luottamustoimista, joita U:lle uskottiin mainittakoon, että hän oli Porin kaupungin edusmiehenä w. 1877—78 ja 1891 waltiopäiwillä. Suurten liikemiesansioittensa tunnustukseksi sai hän 1881 kauppaneuwoksen nimen. Tämä wäsymättömän toimekas, laajatumainen asioitsija waipui ijäiseen lepoon 10 p. toukok.

Kauppaneuwos Hemming Åström oli myöskin teollisuutemme suurmiehiä. Synt. 1844 Torniossa, ja koulunkäynnin pääätettyänsä hän, kuten kaksik wanhempaakin weljeänsä, opetteli nahkurin ammattia isänsä työpajassa. Laajentaaksensa ja kehittääksensä ammattitaitoansa hän sitten kiskällinä teki matkustuksia ulkomailla, työskennellen nahkatehtaissa Saksassa, Itäwallassa, Sweitsissä ja Ranskassa. Kotiin palatuaan rupefi hän 1868 osakkaaksi wanhemman weljensä Ro-

Hemming Åström.

bertin 1863 perustettuun nahkatehtaaseen. Harwinaisella älyllä ja menestyksellä owat „Weljekset Åström“ sitten hoitaneet tehdästansa laajentaen sitä laajentamistansa, että se kauan on ollut suurin laatuaensa Suomessa ja Pohjoismaisfa, lie-nee nykyään suurin koko Euroopassa. Liikkeen kaswamista osoittaa se, että kun walmistettujen teosten arwo 1868 teki 59,800 mk., niin se 1890 jo nousi 4,031,000 markkaan.

Työmiesten lukumäärä tehtaassa oli jo 1890 yli 500. Sitäpaitsi antaa se toimeentulon apua sängin monelle tuhannelle työntekijälle, jotka parkinkistöjina, nahkateosten valmistajina kobeissaan tahi muina ovat sen palveluksessa. H. A:n sanotaan etupäässä johtaneen tämän suuren ja hyvässä maoneessa olevan liikkeen konttoritehtäviä ja asioimispuolta. Oletikin Dulun radan perustamisen jälkeen on Åströmin veljesten tehdasliike paisunut. Sopii tarvallaan sanoa sen kättävän puolen maapalloa, sillä se tuottaa vuotia Indiasta ja Amerikasta saakka, parkkia ja muita parkkifemisineita Reski-Afrikasta ja Amerikasta saakka. Tehtaan teokset leviävät myös laajalle ja ovat palkittuja sängin monessa maailmannäyttelyssä sekä vanhassa että uudessa maailmassa. — H. A. oli ifantana ja yfityishenkilönä hyvin suosittu. Työmiehistään piti hän tarkkaa huolta ja työmiehensä häntä kunnioittivat. Kaikkea hyvää harrastaen auttoi hän anteliaasti sekä taloudellisia että henkisiä yhteispyynnöitä. Käsitöläisäädyn ammattitaidon kohottamiseksi hän vuosikausia kustansi itakoulua, jossa opetettiin kiffilleille ja oppipojille piirustusta, laskeutta ja kirjanpitoa. Hänen kustannuksellansa maisteri A. W. Ervasti teki tutkimusmatkansa Wenäjän Karjalan ja Pohjois-Jäämeren rannikon suomalaisten luo, saaden siten tilaisuuden rikastuttaa suomalaista kirjallisuutta arvokkailta matkakertomuksillansa. Kun ryhdyttiin toteuttamaan nuorisön opetusta, oli H. A. ensimmäisiä, joka tehoakalla tarvalla auttoi sitä uutta valistustyötä, sitoutuen 5 vuoden aikana suorittamaan Limingan kansanopiston kannattukseksi 2,000 mk. vuodesa. Tarkkana liikemiehenä, jonka tehtaisa kaikki sivutuotteekin, millä vain jotakin arvoa on, tulevat kehittyneen tekniikan avulla jalostetuiksi. H. A. kiinnitti huomionsa vanhan terwanpolttotarvan tuhlaavaisuuteen, ja se seikka saattoi hänet omalla kustannuksellansa lähettämään tutkijan ruotsiin ottamaan selkoa siellä käytetyistä, sivuaineitakin talteenottavista terwa-uuneista, joita sen jälkeen onkin lukuisasti pantu käytäntöön eri osissa maata. Dulun kaupungin kunnallisiin asioihin H. A. otti vaikuttavalla ta-

valla osaa, ollen toistakymmentä vuotta kaupungin valtuusmiehenä. W. 1891 valtiopäivillä hän edusti kotikaupunkiansa. Hän ei kuulunut kansallismielisiin, mutta hänen oikeudentuntoansa osoittaa sekin, että hän osaltansa waitutti suomenkielen määräämiseen Dulun kaupungin kunnalliskieleksi. Eteväenä liikemiehenä, kelpo kansalaisena, jalomielisenä miehenä Hemming Åströmiä kauvan muistellaan. Kuolema vapautti 19 p. jouluk. 1895 hänet ankarasta taudista ulkomailla, jonne oli lähtenyt parannusta hakemaan.

Kauppaneuvos Natam Pylkkänen kuoli 27:nä viime lokakuuta, Mikkelissä, jossa oli waituttanut vuodesta 1856 asti. Kotosin vainaja oli Suwalka, jossa oli syntynyt 12/12 1831. Ensin oli yhdysmiehenä vanhemman veljensä kaupassa, mutta erosi ja perusti oman liikkeen 1871, jonka taivalla johdollaan laajensi niin, että pian tuli laajaperäisimmäksi ja etevimmäksi liikkeeksi paikkakunnalla. — Mutta vainaja ei ollut ainoastaan etevä kauppias; kansalaisena ja kuntalaisena häntä pidettiin hyvin suuressa arvossa. Ilman minkäänlaista koulusivistystä, kotiseudullaan kun ei ollut edes kiertokoulua hänen aikanaan, hän sai raitvata itfelleen tietä maailmassa, ja sai siitä lähtevät waitueudet kokea, sentähden hän miehenä innokkaasti kannatti kaikkia koulupyrinnöitä. Mikkelin suomalainen tyttökoulu oli hänen lempilapsensa, hän oli mukana sitä perustamassa ja pyhyväisen kodin hän sille toimitti ja melkein yfjin hän hoiti tähän taroitukseen östetun talon. Eri tilaisuuksissa hänen alkuunpanostansa on tehty anomuksia Mikkelin lyheon kielen muuttamisesta suomeksi. Muillakin aloilla hän kansallisisa ja kunnallisissa asioissa astui ensi rivisiin. Hänen alkuunpanostaan Mikkelin oli ensimmäinen kaupunki maassamme, jossa korkeammaksi äänimääräksi valtiopäivämiesvaalisissa määrättiin 10 ääntä. Hänen ehdotuksestaan suomi muutettiin valtuuston virkakieleksi. Emme luettele useampia esimerkkiä hänen waitutuksestaan. Yfityisenä ihmisenä hän oli vaatimaton ja suora. Sekä yhteiskunnan jäsenenä että yfityisenäkin ihmisenä hän nautti yleistä kunnioitusta rehellisenä ja kaikin puolin kunnan miehenä, ja

sellaisia ihmisiä kaimataan kauan ja synvästi. Ne, ne auttavat ja ovat auttaneet kansaamme eteenpäin.

Isännöitsijä Tapani Riikonen (synt. 1824) käyhyänsä koulua Pietarisfa ja Sortavalasfa, palveli puotilaisena, kunnes 1840 joutui konttori-apulaisena Puhoksen sahalle N. L. Arppen palvelukseen. Siinä sitten pyhyi kaiken ikänsä kohoten yhä tärkeämpiin ja tärkeämpiin tehtäviin, kunnes 1862 pääsi Wärtzilän tehtaan isännöitsijäksi. Täsfä suuresfä liikemies-toimesfä N. joutui tuntuwastfi waikuttamaan Itä-Suomen taloudellisiin oloihin, joisfä hänen tarkka toimekkaisuutensa ja kunnollisuutensa on jättänyt hywän muiston. Viiteharrastustensa ohella N:lle riitti huolenpitoa myösfkin Karjalan henkisiin oloihin. Hän oli kaikenlaisen hywän walistustyhön lämmin ystävä. Kunnioitettuna kuoli N. pitkän sairauden perästä 13 p. elok.

Sufinööri Kaarle Löfhjelm (synt. 1843) aloitti itfensäisen waikutuksen saadesfään 1870-luvun lopulla erään osakeyhitiön avulla toimeen Dulusfa konepajan, jonka johtajaksi hän tuli. Tämä Pohjan perillä tärkeä ja laatuaan ensimmäinen teollisuuslaitos hänen tarmokkaasfä hoidosfään warttui warttumistaan. W. 1885 häwitti sen tulipalo, jonka jälkeen L. joutui yksinänsä sen omistajaksi, waan hän yhä laajensfä ja täyhdensfä sitä. L. oli erittäin suosittu isäntä melkoisen tyhwäestönsä keskuudesfä. Dulun kunnallisia asioita hän myös harrasti, ollen monet wuodet kaupunginwaltuusmiehenä. Hän kuoli 28 p. maaisk.

Kauppias Kaarle Alfred Suhana Björkstén oli synt. Lowiisafsa 1829 ja yliopistosfä filof. maisteriksfi wihittynä ruwennut isänsä apumieskefki suureen kauppa- ja puutawaraliikkeeseen, jonka 1859 otti yksin haltuunsa. Laajan ja onnistuneen liikemies-toimen ohesfä B. oli innokas ja waikuttawa kuntalainen ja kansalainen. Lowiisan kaupunginwaltuuston puheenjohtajana hän oli toistakymmentä wuotta ja 1872, 1877—8 ja 1882 waltiopäiwillä hän edusti kotikaupunkiansa porwarisfäädhysfä, jossa hän myös oli suuresfä armosfä pidetty jäsen, ollen kahdesti walitsijamiehenä ja

pänkkivaliokunnan jäsenenä. B. oli n. s. liberaalisen puolueen ohjelman allekirjoittajia, waan kuului sittemmin selvään ruotsinmieliseen puolueeseen, jossa ei taipunutkaan yrskimpiin liiallisuuksiin. Lowiisafsa säilyttää B:n muistoa, paitsi monipuolinen, ansiokas kansalliswakitutus, myösfkin 15,000 mk:n lahjoitus, jolla hän perusti kaupungin kaunistus- ja tafoitusrahaston. Tammi. 4 p. B. waiwui kuolon uneen.

Kentraali Aleksanteri Jaakko Fredr. von Döring, syntynyt 1829 Pietarisfä, palveli wuoteen 1890 asti Wenäjällä linnoitusten rakentajana. Jo nuorena w. 1846 tuli hän kuitenkin isänsä jälkeen Brakilan tilan omistajaksi Wehkalahdella, jossa häntä kaipaufkella muistetaan. Julkiseen elämäämme hän ei ottanut osaa. Kuoli 22 touf.

Suurenmoisen lahjoittajan nimen sai howioikeuden warakannemiskaali Rustaa Duwaldt (synt. 1845), Ylioppilaaksfi tultuaan hän oli jatkanut lainopillisia opintojansa, kunnes 1867 suoritti lainopin kandidaattitutkinnon. Seurawana wuonna Waasan howioikeuteen otettuna kohosi hän wiroisfä siinä, jotta 1880 nimitettiin warakannemiskaaliksfi, waan jo parin wuoden perästä hän erosi wirtatieltä ja antautui yksityiselämään. D. kuoli 19 p. huhtikuuta. Hänen jälkifäädhöfensä määräsi runfaasti toista miljoonaa markkaa yleisiin tarfoituksiin. Waasan kaupunki ja kirkko sekä yliopisto saivat lahjoituksesta suurimmat määrät, edelliset arwioilta 7—800,000 mk., jälkimäinen 100,000 mk. Muita lahjoituksen saajia, enimmäkseen kuntia ja yhdistyksiä, on lähes parikymmentä.

Lahjoittajina ja ihmisinä muistamme wiefä maisteri G. W. Grönfeldtia ja assessoria J. R. v. Zveyhbergiä.

Gustaw Wilh. Grönfeldt, joka kuoli Borisfä wiime huhtikuun 22:na naimatonna, on jälkifäädhöfessfään muistanut useampia oppilaitoksia ja kansallisia yrityksiä. Siten on siinä määrätty Suom. Kirjallisuuden Seuralle 15,000 markkaa kirjallisia palkintoja warten, yhtä suuri summa yliopistolle stipendirahastoksfi naisylioppilaille, 10,000 mk. Borin suomalaiselle lyseolle, yhtä paljo Borin suomalaiselle

tyttökoululle, ja vielä sama määrä Porin kansakoululle, kaikki apurahoiksi oppilaille. Pienempiä rah summia vielä on määrätty erinäisiin muihin tarkoituksiin, kansakoululle, Suittisten kanfanopistolle, Satakunnan museota varten y. m. Niinkuin näistä jälkimmäisistä näkee, oli wainaja lämmän Suomen kansallisuuden ystävä, ja myös eläessään oli hän aina walmis runsaskätisesti auttamaan kaikkia hyviä kansamme edistymistä tarkoittavia yrityksiä. Syntynyt hän oli Porissa 21 kesäkuuta 1829, luki itsensä ylioppilaaksi ja wihittiin w. 1857 maisteriksi; sen jälkeen waukutti hän maanwiljelijänä Kosken kartanon omistajana Karussa. Sitten niin oleskeli hän jonkun aikaa ulkomailla ja eli loppuosan ikäänsä Porissa. Ulkonaisesti wainajan waukutus ei ollut paljo huomattu eikä hän pyrkinyt waukuttamaan asemaan, mutta hartaasti hän seurasi aikansa rientoja ja myöskin tietojaan hän ahkeraan kartutti, ollen erityisesti mieltynyt luonnontieteisiin, ja nämä yleiset harrastuksensa tekivät, että hän on woinut saarvutta merkityksen, joka ansaitsee kiitollista muistoaamme.

Kollegianasesori apteekari Johan Kasimir von Zuehberg, joka oli syntynyt Wiipurissa w. 1841 ja kuoli naimatonna 3 elokuuta, määräsi jälkimmäisessänsä Wiipurin suomalaiselle lyseolle 10,000 markkaa, josta korot 300 mk. suuruisina stipendinä ovat annettawat oppilaille suomalaisista kodeista, jotka ovat ahkeroineet oppiaksensa käyttämään ruotsia; pienempiä summia meni erityisille Wiipurin paikkakunnalla toimiville laitoksille, sekä myös sukulaisille ja muille yksitahisille henkilöille ja loput, noin 100,000 mk. lankefi Wiipurin kaupungille. Wainaja toimi parikymmentä wuotta Wenäjän puolella, ja sen jälkeen hän 1883 osti apteekin syntymäkaupungissaan, jossa sitten eli ja usein käytettiin kunnallisisä luottamustoimissa.

Heinolan kaupunkiseurakunnan urkuri ja luffari Johan Salenius, joka kuoli 13 p. heinäk. w. 1895, 59 wuoden wanhana, ansaitsee hänkin muistoaamme. Hän oli syntynyt Jitistä talonpoikaisista wanhemmista, nimitettiin w. 1862

wirkaatekewäksi ja w. 1872 wakinaisiksi luffariksi ja urkuriksi Heinolan kaupunkiseurakuntaan. Heinolan kaupunkiin perustetun kansakoulun ensimmäiseksi opettajaksi tuli wainaja w. 1873. Sitä paitfi oli hänellä muita opettaja ja luottamustoimia. Hän oli yksi noita hiljaisia, waukimattomia ja ahkeria työmiehiä, joista maailma ei paljon tiedä ja joidenka työ ei herätä suurta huomiota, kuinka siunausta tuottawaa ja kunnioitusta ansaitsewaa onkin. Sänmaallista mieltä ja harrastusta osoitti hän silläkin tawoin että testamentissaan muisti Suomalaisen Kirjallisuuden Seuraa ja Kansanwalistuseuraa hänen oloissaan melkoisilla rah summilla. Kansanwalistusseura sai häneltä peräi 1,000 markkaa, joka summa on yhdistetty seuran Pyynnisen rahastoon kansakirjastoasian edistämiseksi. Pienempiä summia määräsi hän toisiin hywiin tarkoituksiin, nimittäin köyhien kansakoululasten hywäksi, raittiusasian edistämiseksi y. m.

Hyvän asian edistämässä on tahto yhtä kiitettävä kuin kykykin. Torppari Antti Heinämäki on myöskin lahjoittajain joukossa manittawa. Omasa asunnossaan Heinämäen kruunun torpassa hallaisen korwen reunassa Saarijärvellä oli hän wiidettäkyhmentä wuotta elänyt ahkeran, säästäwäisen uudiswiljelijän ponnistuksia kysywää elämää, ollen sekä aineellisessä, että henkisesä wiljelyksessä ympäristönsä esikuvia. Sanomalehtiä tilasi ja luki hän ahkerasti, lastenopettajana pyhäkoulussa oli hän wäsymätön. Mhtaasti kootuista waroistaan hän eläessään jo lahjoitti 500 mk. Saarijärwen kirkolle ja kuollessaan 86 wuotiaana wiime joulukuussa hän määräsi omaisuutensa, 2,000 mk. Saarijärwen kunnalle olemaan rahastona, josta korfo on käytettävä köyhäin lasten kouluuttamiseksi kristinopissa.

Kuvernementin sihteeri Matti Viljeqwistin (synt. 1812) wirka-ala oli kyllä pieni, hän toimi näet kruunun nimismiehenä ja kaiken aikansa pääasiallisesti samassa piirissä. Oltuaan ensin porttiwoutina ja kanslistina hän 1839 tuli nimismieheksi. W. 1840 hän pääfi Jyönkyrön piirin nimismieheksi, ja siinä wirassa hän toimi wiime kewänsen asti, siis

56 vuotta. Yhden kerran sanotaan hänellä olleen virkavapautta, silloin 6 viikkoa. Jo tämä harvinaisen pitkä palveluskausi viittaa väsymättömään ahkeruuteen ja tarkkaan täsmällisyyteen, jotka olivatkin nimismies L:n tuntomerkkejä. Hän oli tietysti aikansa lapsi ja oli ehtinyt miehistyä toisissa oloissa ja toisten katsantokantain walliteissa, kuin nykyinen miespolwi. Nykyisiin rientoihin, viime aikain taloudellisiin ja sivistysharrastuksiin hän ei juuri ottanut osaa virkamiehenä eikä yksityishenkilönä. Mutta siinä tärkeässä ja syvässä murroksessa, joka Ryrön maille on tapahtunut „puukkojunkkarien“ ajasta nykyiseen valistuksen aikaan, on nimismies L:n jäntewällä ja walppaalla virkatoimella hyvä osansa. „Puufot wäänäsi hän paikkuntalaisten käsistä ja kunnioitusta lailliselle järjestykselle lewitti hän laajoissa piireissä,“ sanotaan paikkakunnan sanomalehden muistokirjoituksessa hänestä! L. on osaltansa raiwannut uutiswiljelystä, temmeltännyt raakuuden ja wäkiwaltaisuuden synkillä forpimaille. Hän jätti jälkeensä kunnioitetun muiston. Kuoli 1 p. heinäk.

Kassanhoitaja Utsjak Vaiti oli ainoa lappalainen, joka Suomessa on tiettävästi kohonnut sivistykseen ja huomattumpaan yhteiskunnalliseen asemaan. Hän oli syntynyt eräässä kalastuspaikeissa Tenojoen warrella Utsjoen pitäjässä 1837. Tultuansa rippikouluun Utsjoen silloisen kirkkoherran M. Andersinin luo, osoitti hän innokasta halua henkiseen edistykseen. Vuonna 1856 hän pääsi lastenopettajaksi kotipitäjäänsä. W. 1861 hän Kuopiossa suoritti tutkinnon kansakoulunopettajan virkaa warten Lapinmaassa ja oli sitten kolmatta vuotta opettajana Snarissa ja Utsjoella, mutta sen jälkeen hän muutti etelään päin, oli kanslistina Dulun lääninhallituksessa, sulunkaittija Wesijärwen kanawalla, sitten Leppäwiroilla, wihdoin 1895 Saimaan kanawan kassanhoitaja. Hänen loppunsa oli ikävä; satunnaisen mielenhäiriön wallassa hän teki lopun elämästään 11 p. marrask. 1895.

Rantaan.

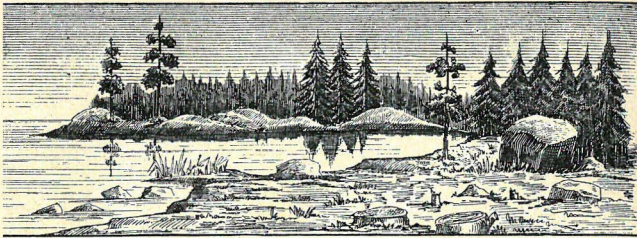
Wenho liukuwi rantaan . . .
Weden wilppahat lainoset wienontuu,
Wäre wienokfin tyyntyy!

Elon rannasta läkfi
Hento wenhonen lahdelta liufumaan.
Se on kääntynyt rautaan . . .

Lehto huokuwi hiljaa . . .
Kukat peittäwät firstua kalpeaa . . .
Kansa haudalla laulaa . . .

Wedet silmistä tiukkuu,
Suru hentona tuulena henkäilee. —
Wenhe liukui jo rantaan . . .

Lauri Soini.

Maanviljelysopetuksesta.

I. Maanviljelyskoulut.

Maanviljelyskouluja eivät ole — merkittävää kyllä — meillä enemmän kuin muuallakaan alkuaan pyytäneet talolliset, eli maanviljelijäin suuri enemmistö. Niitä hallitus laittoi alussa etupäässä suurtilallisia, aatelis- ja herraskartanojen omistajia ja heidän pehtoreitaan varten. Sentähden ne eivät saaneetkaan ensiksi talonpojan luottamusta ja suosiota osaksensa, eivätkä ne — totta puhuen — sitä aina ole ansainneetkaan. Talonpojalla on ollut paljon nimituttamista niitä vastaan.

Waremmin, silloin kun viljalla oli vielä hintaa ja maamiehellä oli hyvät päivät, sanottiin: mitäs maamies koulussa tekee, oppiihan sitä kotonaankin kyntämään ja kylvämään, eihän se mikään kumma konsti ole. Tätä muistutusta maanviljelyskouluja vastaan ei kuitenkaan enää meidän aikoinamme kuule muualla kuin mahdollisesti kaikkein kaukaisimmissa ylimään kylissä. Kun, näet, maamies-tavarain hinnat alenivat arveluttavasti ja kun talonpoika on alkanut nähdä, että maata viljelemällä paremmalla tavalla woipi samasta pellostä ja samalla työllä kuin ennen saada paljoa parempia satoja, niin on hän ruvennut haluamaan enemmän oppia, enemmän tietoja

ammattisjaan. Tätä maamiestemme opinhalua ammattitaitonsa enentämiseksi todistavat m. m. useat talonpoikaiskäädyssä tehdyt anomukset waltiopäiwillä 1880. ja 1890. luwulla. Samaa todistaa myöskin se tosiasia, että alempiin maanviljelyskouluihin, joissa waremmin useinkin oli oppilaitten puute, viime wuofina on pyrkinyt noin 300—400 nuorukaista enemmän kuin niihin on woiu ottaa.

Eräs muistutus, minkä talonpojat meillä, samaten kuin useimmisja muisjakin maisja, owat tehneet alempia maanviljelyskouluja vastaan, on se, että ne owat olleet yksinomaan pehtorikouluja, kaswatuslaitoksia suurtilallisten wouteja, räätäreitä, pehtoreita warten ja tämä muistutus on todellakin ollut oikeutettu. Näin oli asian laita waremmin Ranskassa, Saksassa, Itäwallassa, Ruotissja ja Suomessa (1850—70. luwulla). Kaikkialla ajateltiin etupäässä suurtiloja ja toiwottiin, että järkiteräisempi maanviljelys näitä lewiäisi pienituloille. Mutta niin ei ole käynyt. Pienempitilalliset owat tämän ajan kuluesja hoideleet tilojaan isienj tawalla.*) Tuli sitten Keski-Europan maanviljelykselle kowa aika 1870. luwulla, joka sai hallitukset ryhtymään tähdellä woimalla maanviljelijäin ja nyt erittäin myös pienituloillisten, (talonpoikien, arentimiesten, torpparien) asemaa parantamaan. Entisiä räätärikouluja koetettiin parantella, ja uusia, erityisesti itsenäisiä maanviljelijöitä warten aiottuja opetusmuotoja keksittiin. Niinpä Ranskassa lain kautta w. 1875, Espanjassa w. 1881, Italiasja w. 1882, Wenäjällä w. 1883, Saksassa ja Itäwallassa lisätyt n. k. talwikoulut ja kiertäwät opettajat 1870. ja erittäinkin 1880. luwulta, Hollannissja 1890. luwulla, Norjassa yksijtyijet talwikoulut 1880. luwulta, Ruotissja talwikurssit lain kautta w. 1887 ja Suomessa ensimmäinen alempi oppilaitos itsenäisiä pienituloillisia warten w. 1889 (Harjun koulu Haminan läheisjyhdessä).

Tähän saakka on siis Suomessa alempi maanviljelysopetus pyhinyt tuolla wanhalla, hlymiswastaisjella kannalla, kaswattaen enimmäkseen räätäreitä ja wouteja, (joiden opetus viime aikoina on waltiolle tullut maksamaan noin 1,500 markkaa oppilasta kohti).

*) Diwallisena esimerkkinä siitä kerwotaan, että vielä siihen aikaan kun Muksialamme wietti juhlaansa 50-wuotisen waltitukjensa johdossta, saivat edään sen läheisjyhdessä olewan pienituloillisen lehmät juoda — n. k. „stemijärweu porttercia“.

Sen vuoski, että meillä alempia maanviljelyskouluja perustettaessa ei vielä kansakoulusivistys ollut niin yleinen kuin nyt, sekä myöskin siitä syystä, että niitä aiottiin ainoastaan pehtori- ja räätärikouluiksi, on niissä tietopuolinen opetus ollut hyvin vaihtelunainen, jopa niinkin vähäinen, että edistyneemmät talonpoikamme eivät siitäkään syystä ole panneet poikiaan niihin.

Mielä tärkeämpi on ollut se muistutus talonpoikiemme puolelta vanhoja maanviljelyskoulujamme vastaan, että niissä ei ole saatu tarpeeksi käytännöllistä opetusta, että „niissä on opetettu etupäässä vain miten maanviljelykseen voidaan panna rahoja“ — kuten eräs maanviljelijä äsättäin sattuvasti lausui. Tämä muistutus on sitä raskeampi, kuin nuo vanhat koulut ovat muka olleet aiotut juuri käytännöllisiksi, niissä kun oppilaitten on pitänyt renkeinä tehdä työtä kaffi kokonaista vuotta. Mutta tätä epäkohtaa selittää ainakin osaksi se seikka, että usea noista kouluista on ollut valtion omistamalla tilalla, jota on hoidettu niin „mallikelpoisesti“, että se on vuosittain tuottanut valtiolle tappiota. Tuo „mallikelpoisuus“ on ollut siinä, että ei ole huolitettu kannattavuudesta, vaan on pyhdytty saada niin komeata ja ylläistä, kuin suurimmilla ulkomaan tiloilla, tahi on tehty liian uhkarohkeita ja tappiota tuottavia kokeita.

Ulkomailta on tässä kohden jo aikoja sitten ollut toinen katsantotapa vallalla. Sitä todistaa m. m. seuraava erään vanhan, etewän saksalaisen maanviljelysopiston johtajan lausunto:

„Kosta maanviljelyksen päätarkoitus on korkeimman tulon hankkiminen, niin woipi maatila, joka on aiottu maanviljelyskoulua varten, vasta silloin waatia itselleen mallimaatilan nimeä, kun sen hoidossa alinomaan pidetään silmällä kannattavuutta. Minä asetin vaatimukseksi oppilaitokseni maatilalle, että sen tuli seistä itenäisyyden ja kokemuksen pohjalla. Se ei saisi ottaa vastaan ylimääräisiä waroja valtiolta, vaan itsestään ja omilla waroillaan tulisi sen kohota ja kulkea tiensä kokemuksen warmalla pohjalla.“

Sitä paitsi on ulkomailta jo poikettu siitä mielipiteestä, että kouluissa voitaisiin antaa meusestykellä sekä tietopuolista että käytännöllistä opetusta. Useimmissa maisissa on näet käytännön opetus

siirretty koulusta elämään: waaditaan, että ennenkuin oppilas pääsee kouluun, tulee hänen jo tuntea ammattinsa käytännöllisesti. Tästä on koulu-opetukselle se etu, että koulunsa silloin woipi antaa enemmän tietoa.

Wihdoin on huomioon otettava sekin muistutus vanhoja maanviljelyskoulujamme vastaan, että itenäiset maanviljelijät ja sellaisetki aikovat eivät woi uhrata kaffi kokonaista vuotta tuollaiseen kouluun, sillä kesäkaudet ovat kallista aikaa talonpoikaistilalla, se tarvitsee miehensä kotona tahi ansiolla, eikä palkatonna muille työtä tekemässä. Sitä woivat ainoastaan rengit tehdä siinä toivosissa että he tällaisesta koulusta päästyään saawat tuottavampia paikkoja, pääsewät pehtoreiksi.

Riitten muistutusten johdosta, joita oli tehty vanhanäikuisistä maanviljelysopetusta vastaan, asetti hallitus w. 1889 komitean valmistamaan kysymystä maanviljelysopetuksen uudelleen järjestämisestä. Sittenkun tämä komitea kolmewuotisen työn tuloksena sai mietintönsä valmiiksi, on siitä keskusteltu ja lausuntoja annettu wuoden 1895 loppuun saakka.

Wihdoin annettiin asiasta uusi julistus 13 p:nä maaliskuuta 1896.

Katsokaammepa, miten tämä julistus on wienyt maanviljelysopetustamme eteenpäin, ja missä määrässä se mahdollisesti antaa aihetta uusiin pyrintöihin maanviljelijäimme puolelta.

*

Opetusopin alalla aletaan meidän aikoinamme yhä enemmän tulla siihen mielipiteeseen, että koululaitos yleistä sivistystä warten on järjestettävä siten, että

1) kansakoulu antaa yleisivistyksen ensi alkeet mikäli mahdollista kaikille kansalaisille;

2) ne, joilla on taipumusta ja tilaisuutta enempiään oppiin, jatkawat keskikouluissa (meillä 5-luokkaiset porwarikoulut ja realliyhteitten 5 ensimmäistä luokkaa); ja

3) ne wihdoin, jotka woivat omistaa vieläkin korkeampaa kansalaisivistystä, jatkawat yliopistoon saakka, ennenkuin antautuwat ammattisivistystä hankkimaan.

Tälle oppifoulujärjestelmälle on sitten ammattifoululaitos rakennettava.

Mitä Suomen koululaitokseen tulee, niin on merkittävää, että uusi julistus maanviljelyskoulujen järjestämisestä on täydellisesti jo täällä uudenaikaisella kasvatusopillisella kannalla, vaikka oppifoululaitoksemme ei vielä ole heikään ehtinyt tälle kehityksasteelle. Uusi julistus näet vaatii alempiin maanviljelyskouluihin pääsyehdona kansakoulukursiin, ylempiin maanviljelyskouluihin yhteisten viiden luokan kursiin ja korkein maanviljelysopetus edellyttää ylioppilastutkinnon. Tästä on siis suuri ja täydellisesti ajanmukainen edistysaskel maanviljelysopetuksemme alalla. Sillä tästä lähtien voidaan alemmissakin maanviljelyskouluissa „antaa enemmän sijaa kuin tähän asti maanviljelyksen tietopuolisten alkeiden opetukselle“ kuten julistuksessa sanotaan.

Toinen tärkeä uudistus pääsyehdoissa alempiinkin maanviljelyskouluihimme on se, että oppilaan on näytettävä todistus siitä, „että hän vähintään kahden vuoden ajan joko itse on hoitanut maanviljelystä taikka tehokkaalla tavalla ottanut osaa maanviljelystöihin.“

Tarvitus on näet, että käytännöllisyttä on opittava elämässä enemmän kuin koulussa, samaten kuin teollisuudenkin alalla koulut antavat ainoastaan tietopuolista opetusta. Suotavaa olisi siis, että tilallisten pojat rupeaisivat vuodeksi tai pariksi renkinä palvelemaan semmoisisissa taloissa, joissa maanviljelys on etewällä kannalla, hankkimaan siten käytännöllistä opetusta uudenaikaisessa maanviljelyksessä. Niin ovat etewimmät nuorista suurtilojemme omistajista ja maanviljelysvirkamiehistämmekin tehneet. He ovat suorittaneet kaikki rengin tai työmiehen tehtävät vuoden, wälistä useammankin vuoden ajan, etewillä tiloilla Etelä-Ruotsissa ja Tanskassa. Sillä se on nähty melkein ainoaksi tehokkaaksi keinoksi saavuttaa käytännöllistä maanviljelysopetusta.

Kolmas kohta, joka ansaitsee huomiota uudessa julistuksessa maanviljelysopetuksesta, on se, että tästä lähtien „koulun maanviljelys, farjanhoito ja meijerialous ovat sille kannalle asetettavat että ne, järkitperäisellä ja säästeliäällä tavalla harjoitettuin, tuotavat koululle lisättyjä tuloja ja siten kelpaavat esimerkiksi sekä oppilaille että maanviljelyksen harjoittajille yleensä.“ Tällä on

osoitettu, että todellakin tahdotaan parannusta edelliseen nähden tässäkin tärkeässä kohdassa. Tulenwaisuudessa saamme sitten nähdä, missä määrin tämä hollituksen toiwomus eli waatimus on woitu toteuttaa.

Räitten yleisten huomautusten jälkeen käänthäämme lähemmin tarkastamaan uuden julistuksen eri maanviljelyskouluja.

a) Glemmat maanviljelyskoulut ja maamiestalwikurssit.

Maanviljelyksen alkeisopetusta warten on uusi julistus säättänyt kaksi muotoa, nimittäin alemmat maanviljelyskoulut ja maamiestalwikurssit. Edelliset ovat meidän wanhat, etupäässä käytännölliset maanviljelyskoulut, jälkimmäiset taas ainoastaan talwikuukausina toimesa olevia yksinomaan tietopuolista opetusta tarjooivia kouluja.

Katsokaamme ensiksi, miten nämä molemmat koulut ovat menestyneet muisissa maissa.

Nuo käytännölliset maanviljelyskoulut ovat kaikkialla alku-peräisempiä. Wasta wiime wuosikymmenellä, kun toimus oli useammissa maissa osoittanut, että wارفinaisten talonpoikien ei kannata olla kokonaista kaksi vuotta käytännöllisessä maanviljelyskoulussa, on heille ruwettu tarjoomaan suunnille sama ja useimmiten suurempi tietopuolinen oppimäärä talwikuukausina. Esimmäinen näitä kursseja perustettiin Saksassa jo w. 1835, toinen ja kolmas 1860-luvulla. Mutta wasta wiime wuosikymmenellä on tämä opetusmuoto alkanut laajemmalti lewitä. Siitä muutamia esimerkkejä. Preussisissa oli:

w. 1880	tavallisia maanviljelyskouluja	25	ja	talwifouluja	22
w. 1891	„	„	28	mutta	79

Samassa maassa talwifoulujen luku on kasvanut seuraawasti:

w. 1880	22
w. 1885	44
w. 1888	59
w. 1892	86, joissa oli 3,088 oppilasta.

Saksan kuningaskunnassa on tätä ukyä ainoastaan talwifouluja alemmaa maanviljelysopetusta warten. Mitä oli 1876

1 koulu 27 oppilaalla, 1886 8 koulua 541 oppilaalla. Sveitsissä vanhoja maanviljelyskouluja on koetettu parannella useita kertoja ilman menestystä. W. 1890 täytyi oppilaitten puutteesta 4 lakkauttaa ja niitten sijaan perustettiin talvikouluja, jotka saivat heti tarvittoman paljon oppilaita. Itävallassa näitä kouluja oli jo w. 1890 melkoinen määrä, ja silloin etivät ammattimiehet kokeuksensa nojalla vaativat, että niitä pitäisi lisätä, niin että mahdollisuuden mukaan kaikki seudut saisivat nauttia senkaltaisten oppilaitosten hyötyä. Tanskassa ovat myös juuri nämät talvikurssit, etenkin yhdistettyinä kansanopistoihin, saavuttaneet kaikista alemmista maanviljelysoppilaitoksista suurimman suosion ja tunnustuksen, niin että siellä tätä nythä ei ole kuin 1 vakinainen käytännöllinen koulu, muuten kaikki talvikurssit. Norjaan on viime aikoina perustettu 2 tärkeitä kouluja, joissa vuonna 1893 oli noin 50 oppilasta kummassakin, samalla kuin vanhoissa käytännöllisissä kouluissa oli keskimäärin 17—18 oppilasta. Ruotsiin tämän opetusmuodon toi tohtori Holmström, perustaen kansanopistonsa jatkoksi oppilaitensa pyynnöstä w. 1871 yksivuotisen erikoiskurssin, jossa opetetaan luonnontieteitä alustavina ja maanviljelysopin eri haaroja pääaineina. Sittenmin sama Holmström, kutsuttuna jäseneksi Ruotsissa asetettuun maanviljelyskoulukomiteaan, sai komitean ehdottamaan talvikouluja hänen ohjelmansa mukaan. W. 1887 hallitus vahvisti näiden koulujen perustamisehdot. Tätä nythä on Ruotsissa useita maamieskouluja, muutamia kansanopistojen yhteydessä, toisia erillään. Ne ovat yksityisiä, joille hallitus antaa 3,000 kruunua vuotuisia apua.

Nämä talvikurssit kestävät useimmissa maissa 6 talvikoulukautta kahtena vuonna. Saksassa oli varemmin yksivuotisiaakin, mutta niihin tulivat useimmat entiset oppilaat toiseksiin vuodeksi. Tanskassa ja Ruotsissa on myös vielä tätä nythäkin yhden talven kestäviä, mutta ne vaativat sifäänpäätystä warten kansanopiston tai 5 alkeiskouluvuokan kurssin.

Amerikassa on yksinomaan tällaisia tietopuolisia maanviljelyskouluja.

Meilläkään tämä muoto ei ole enää uusi. W. 1889 avattiin Harjun maanviljelyskoulun yhteyteen tärkeitä oppilaitos ja se on vaikuttanut tähän saakka erittäin hyvällä menestyksellä. Siinä

on tullut oppilaita kaikista maan osista ja ne ovat tyytyväisinä lähteneet sieltä ja menestyksellä ryhtyneet tilojaan hoitamaan. Sen kokenuksen nojalla, mikä täällä on saatu, on kehoitettu hallitusta perustamaan useampia tällaisia oppilaitoksia.

Kaikesta tästä huolimatta meidän maanviljelyskoulukomiteamme ja maanviljelyshallituksemmekin ovat pitäneet vanhoja, etupäässä käytännöllisiä, pehtorikoulujamme maallemme tärkeimpinä. Sen vuoksi julistustin asettaa ne etusijaan ja sen vuoksi on nyt jo päätetty perustaa 10 uutta käytännöllistä maanviljelyskoulua, mutta tietääksemme ainoastaan yksi maamiestalvikurssi, jefin yksityisen alkuunpanosta. Drismalaan, Waasan läänissä. Arvatenkin tässä kohden meilläkin tulee vähitellen tapahtumaan muutos samaan suuntaan kuin muissakin sivistysmaissa, niin pian kun talonpoikiemme itsetunto selviää ja he rupeavat oivaltamaan, mikä opintie heille on hyödyllisin.

Kiitpian kun jollakin senduin maanviljelijöille käypi selvästi, että heidän poikien maanviljelystietoja voitaisiin parhaiten kartuttaa tällaisten maamiestalvikurssien kautta, on parasta, että he itse ottavat asiaa ajakseen, eivätkä odota hallituksen toimenpiteitä, sillä se tietysti ei woi tuntea kunkin seudun tarpeita. Tällaista itse-toimintaa edellyttääkin tavallansa nusi julistus. Siinä sanotaan näet m. m.

„että yhteiseen kansaan kuulwille henkilöille, joilla on jonkunverran tietoa ja käytännöllistä taitoa maanviljelyksessä, mutta jotka ovat estetyt läpikäymästä alempien maanviljelyskoulujen kaksivuotisia oppikurssit, on valmistettava tilaisuutta hankkia maanviljelyksessä hyvät, teoreettiset (tietopuoliset) tiedot maamiestalvikurssissa, jotka järjestetään joko alempien maanviljelyskoulujen yhteyteen taikka erikseen niistä kaupunkeihin, kauppaloihin, kyliin taikka yksityisten henkilöiden maatiloille niissä osissa maata, joissa, wäestön sivistyskantaan ja maanviljelysharrastukseen nähden, woi otaksua sellaisten kurssien tuottaman yleisempää hyötyä.“

Näemme siis että hallitus tavallaan odottaa, että on osoitettava „maanviljelysharrastusta“ siellä, minne näitä uusia talvikurssit on sijoitettava.

Julistus myöntää, että näitä talvikursseja saapi järjestää joko alempien maanviljelyskoulujen yhteyteen, taikka erikseen niistä. Tnota talvikursien yhtymistä alempien maanviljelyskoulujen yhteyteen oli tosin puolustanut meidän maanviljelyskomiteamme sekä maanviljelyshallitus. Ja tähänhän on ollut näemäistä syytä sen kokemuksen uojalla, mikä meillä on Harjussa. Mutta meidän tulee muistaa, että tämä Harjun oppilaitos eroaa muista alemmista maanviljelyskouluiistamme juuri siinä, että se on aiotta itenäisiä maamiehiä warten ja sen tietopuoliset kurssit sen uooksi ovat laajemmat. Ja toiseksi on huomattavaa, että se, jolla tässä on lähin kokemus, nim. Harjun johtaja, mieluummin tahtoisi nämä talvikoulut erilleen wanhoinsta maanviljelyskouluista. Niinikään on maanviljelyskoulujohdajien kokous Muustialassa w. 1891 lausunut toiwottawaksi, että hallitus perustaisi koetteeksi ainakin yhden itsenäisen talvikoulun. Mielestämme ei yksi koekoulu tässä riittä, sillä jos se ei sattuisi onnistumaan, niin siihen mahdollisesti woisi olla syynä opettajan persoonana tahti omittuiset paikkakunnalliset olot, ja siten woisi tämä muitten maitten kokemuksessa hywäksi nähty opetusmuoto meillä jäädä käyttämättä. Tätä taruallisen maanviljelyskoulun ja talwi koulun yhteenkntemistä on Ruotsiin maanviljelyskoulukomitea hywin painawista syistä ja poutewalla tarualla wastustanut. Niin ikään on meillä lisätysä maanviljelyshallituksen lausuttu epäilyksiä samaista asiasta.

On näet luonnollista, että tästä yhteenkntemisestä on oleua haittaa talvikursien oppilaille, koska alempien maanviljelyskoulujen oppilaitten tulee renkien työtä toimittaa koulun maanviljelyksessä, eiuwätkä sen uooksi uoi niin täydellisesti taluellaakaan antautua kirjatietoisen omistamiseen kuin talwikursien oppilaat, jotka koulussa oiaut ainoastaan sillä tön.

Useimmissa maisja nämä koulut eiuwät olekaan yhdistettyhinä. Sitä wastoin siellä näkee toisia yhdistämiisiä, jotka oiaut hywin merestyneet ja joita wälttäwättömästi meilläkin pitäisi koettaa. So ylempänä uiittasimme siihen, että Tanskassa ja Ruotsissa niitä on useampia pantu kansanopistojen jatkoksi, mutta kumminkin itenäisiksi. Saksassa taas sekä ainakin Itäwallasja ja Skottannissa talwikoulujen opettajat waukuttarot kesät kiertäwina opettajina, joista lähemmin alempana.

Mitä taasen talvikursien sijoittamiseen tulee, niin julistus myöntää siinäkin suurta wapautta. Niitä saapi aettaa kaupunkiin, kauppaloihin, kyliin tahti yhsitysteu maatilolle. Kaupunkeja ja kaupaloita on puolustanut koulukomitea ja maanviljelyshallitus, jotta oppilaitten olisi helpompi saada asuntoja. Huomattawaa oukin, että esim. Saksassa tänkaltaisia kurssia pidetään myöskin kaupungeissa ja että Kristianiasja on toinen Norjan talwikouluista. Mutta toiselta puolen on huomioon otettawa, että ei tietääksemme esim. Tanskassa eikä Ruotsissa ole yhtään talwikursia kaupungissa, waikka muutamassa Tanskan koulussa on ollut oppilaita aina 80:een saakka. Eräässä Norjan wanhassa maanviljelyskoulussa, joka sijaitsee maakylässä, on aikoinaan ollut toista jataa oppilaita. Tuo syy ei siis pakota kaupunkiin kulettamasta maalaisoppilaita. Toiselta puolen on huomattawaa, että jos koulu on kaupungissa, sen opettajat wieraantua terrassaan käyttämöllisestä maanviljelyksestä. Ja tämän kohdan suuressa merkityksessä janoo Tunen talwikoulun etewäksi tunnettu johtaja Tanskassa 20:uwtotisen kokemuksen nojalla: „On ollut kaffinkertaista hyöthä opetukselle siitä, että meillä on ollut tämä pieni maatalous hoidettawana opettamisen ohella, sillä osaksi siinä on ollut tilaisuutta tekemään useita kokemuksia, jotka oiaut opetusta helpottaneet, osaksi on oppilaille ollut tilaisuus tekemään useita huomioita, jotka uoiuwa waukuttaa sen, että he panerua suurempaa luottamuksa niihin tietoihin, joita he oiaut keränneet koulu-ajallaan. Samaten ei liene wäähäiseksi aruattawa sekä, että kaffi opiston opettajasa useamman uooden jo on itse hoitauut sananlaisia pieniä maataloja, kuin se, joka kuuluu koululle.“

Talwikursien aikaansaaminen pitäisi sopia erittäin hywin elinwoimaisille maamiesseuroille ja parhaimpia yhdistämiisiä olisi kansanopisto pohjakouluksi ja maamiestalwikursi jatkokouluksi. Itäwä kylä ei julistukseen ole liitetty mitään uuosirajansäicintöä talvikursseja warten, kuten muille maanviljelyskouluille on tehty. Mutta aruattawasti niille annetaan riittäwää kannatuksa waktion puolelta, kun waan on takeita siitä, että koulusta tulee kunnollinen.

N. k. alemmat maanviljelyskoulut tuleuwa järjestysensä puolesta olemaan entisellään, ne oiaut yhäkin sekä käyttämöllisiä että tietopuolisia; oppilaat, waikka heiltä wauaditaan koulun

pääshä warten todistus kahden wuoden maanwiljelyshyöistä, ovat weltvolliset kahden wuoden ajan tekemään työtä koulun maanwiljelyksessä.

Talwikuukausina heille kumminkin jääpi aifaa entiseen nähden melkoisesti enennethy oppikursin suorittamiseen. Oppikursiin kuuluu seuraawat aineet, jotka ovat aiotut samoiksi myöskin talwukurssseille:

Maanwiljelysoppi, koti-eläinoppi; maitotalous; maalaisrakennusten rakentaminen; rakennusten, työkalujen ja karttain piirustaminen; metsänhoito; puutarhanhoito; kenttämittaust; tärkeimmät maalaisoia koskewat asetukset; kirjanpito.

Kun tätä oppimäärää wertaa wanhojen räätärikoulujen kursseihin, niin tähtyy myöntää, että maanwiljelysopetus on uuden julistuksen kautta astunut suuren askeleen eteenpäin. Mutta kun ajattelee, että jo pääshä warten waaditaan kansakoulukurssi, eli sama määrä kuin muittenkin siivistymaitten alempiin maanwiljelyskouluihin, sekä että muissa maisja oppikurssi sijältää vieläkin enemmän, niin olisi suonut täälläkin muutamissa kohdissa lisää.

Ensimmäisen esim. Saksan alemmissa maanwiljelyskouluissa pidetään luonnonoppia wälstämättömänä alustawana oppiaineena. Samaten on Ruotsissa maanwiljelyskomitea asettanut luonnonopin ensimmäiseksi, ennen warinaisia ammattiaineita, ja waatii siinä seuraawaa: „lyhyt esitys irtonaisten maakerrosten syntyä, yhdistyksistä ja ominaisuuksista; kasvien ofista ja niiden toimesta; tutustuminen paikallannalla olewiin maataloudelle tärkeisiin wiljelemättömiin ja wiljeltyihin kasveihin ja niiden ruotsalaisiin nimiin; maataloudelle tärkeimmät eläinryhmät; koti-eläinten rakennus ja elämä; tarwallisten lannoitusaineitten ja karjanrehujen ainekset; lämpö- ja ilmasto-opin pääpiirteet maanwiljelykseen sovitettuina.“ Tätä uutta waatimustaan komitea puolustaa nimenomaan sillä, että se tahtoo antaa oppilaille oikean käsityksen tarwallisimmista luonnonilmiöistä sekä siten helpottaa tätä opetusta seuraawan maanwiljelys- ja koti-eläinopin oppimista ja käsittämistä.

Eikä tämä ole enää outoa meilläkään. Sillä Harjun käytännölliselläkin ofastolla läpikäydään jo pienempi kurssi luonnonoppisja ja maamiesalwifoulusja Inetaan luonnontieteitä hämmästyttävän paljon.

Wiime wuonna esim. on käyetty oppikirjoiha seuraawat laajat teokset: N. F. Tigerstedtin „Geologia“, Edw. Hjeltin „Kemia“, E. J. Mellbergin „Fysiikan alkeet“, N. J. Melan „Kaswioppi“ ja B. F. Salosen „Zoologian alkeet“, jota on jatkettu N. J. Melan „Suomen Suuranokiset“-nimisellä teoksella.

Toimen waillinaisuus alempien maanwiljelysoppilaitostenme ohjelmasja on mielestämme siinä, että niistä yleiswiivistyttävät aineet ovat tykkänään suljetut. Tulee näet ottaa huomioon, että ne yleiswiivistyttävät tiedot, jotka kansakoulusja saadaan, hahtuwut pian, jos niitä ei pidetä muistosja ja undelleen wiritetä. Sen owat wanhat siivistyskassat jo aifoja sitten käsittäneet.

Niinpä esim. Saksassa jo w. 1865 eräässä maanwiljelyskoulunjohtajien kokouksessa lausuttiin, että „maanwiljelysoppilaitosten tulee olla kouluja, ja tämä sana sijältää sekä opetusta että kaswustusta. Niitten tulee antaa hengen siivistämistä ja luonteen kehittämistä pedagogisen opetuksen, pedagogisen kurinpidon ja pedagogisen rakkauden kautta.“ Niinikään on eräs etewä ammattiopettaja sanonut, että „juuri alhaisimmasja maanwiljelyskoulusja on hywin tärkeä, että herätetään tulewien talonpoikien sielusja rakkautta elämän ihanteisiin, että koetetaan hänelle warata omaisuutta, joka myöhemmin woi ahtaimmissakin oloisja olla lohdutuksena ja wahwistajana.“ Nämä edellisinä wuosikymmeninä lausutut waatimukset oliwat jo Wienin kansainwäliisen maanwiljelyskokouksen aikana (1890) useimmissa maisja (niinuin Franskassa, Saksassa, Itäwallassa, Tanskassa) tosi-oloisja pantu toimeen, niin että siitä ei enää nostettu kysymystä. Kysymys yleiswiivistyttawien aineitten opetuksesta oli täällä esillä ainoastaan seuraawassa muodossa: „Mitä yleiswiivistyttäviä aineita tulee keski- ja alempien maanwiljelyskoulujen ohjelmaan ottaa, ja kuinka laajasti niitä on opettaminen?“ Yksimielisiä oltiin kokouksessa siitä, että näistä kouluista maamiehen tulee etupäässä saada ammattitietoja, mutta että hän elämässään tarvittee laajempaa yleiswiivistystäkin, joka tekee hänet kykeneväksi kansalaisena ottamaan osaa yhteiselämään, joka käypi yhä tärkeämmäksi wuosi wuodelta. Wähin määrä yleisiä oppiaineita, joita kokouksessa waadittiin alhaisempia maanwiljelyskouluja warten, oli seuraawat neljä:

Udinkieleessä tulisi harjoittaa suullisesti ja kirjallisesti oikein esittämään luettuja kappaleita ja kirjoittamaan ammattiin sopivia kirjoituksia ja muita kirjoituksia, tulisi lukea sopivaa kirjallisuutta ja antaa lyhykäinen tietomäärä kirjallisuuden historiassa.

Historiassa tulisi isänmaallisen mielen kohottamista ja yleisiin asioihin perehtymistä varten opettaa etupäässä kotimaan ja kotipuolen historiaa ja siinä panna pääpaino viime aikojen tuntemiseen sekä omaan valtio- ja yhteiskuntaoppiin ja niitten yhteydessä maalaisolojen lainfääjäntöön. Maanviljelyksen opettajan tulisi ai-neensa ohella esittää maanviljelyshistoriaa.

Maantieteessä pitäisi yleistä lyhyesti, kotimaan ja etenkin kotipuolen maantiedettä lauseammin esittää. Tässä pitäisi erittäin ottaa huomioon vuoret ja vesistöt sekä ilmaston suhteet ynnä toiseksi tilas-totieteen yleisimpiä tuloksia sekä varsinkin tehdä tilastollisia vertauksia kotimaan eri osien välillä, kotipuoli keskuskohtana.

Terveyshyöppä puolustettiin oppiaineeksi sen nojalla, että tuleville maanviljelijöille on tähän saakka annettu tietoja koti-eläintensä terveydenhoidossa, mutta ei oman terveytensä hoitamisesa. Opetuksen tarkoitukselliseksi ehdotetaan: tietoja terveyden pääehdoista, kulkutaantien ehkäisemisestä ja ensi avusta haavoittuneille.

Korjassa on v. 1894 eräässä ammattimieskokouksessa muuan etevä maanviljelyskoulujen johtaja esitelmässä lausunut tästä asiasta seuraavan loppupöytäkirjan: „Meidän ei tule jättää sifteen maanviljelyskoulujen oppilaitten wajanaisista yleisjuvistyä, sillä ammattitiedot ovat werrattain wähaarwoinen omaisuus, kun ei ole tarpeellisia yleis-tietoja.“

Witenkä siis woi ajatella, että meidän maanviljelijämme tulisi- wat toimeen ilman yleisjuvistyttäviä oppiaineita ammattikouluissaan, kun suuret ja wanhat juvistyksensat pitävät niitä wälttämättöminä?

Tätä ei tietysti enää toistaiseksi woi korjata waltion kouluissa, mutta jos yhdistykset tai maamiesseurat perustawat maamieskursseja, niin ei mikään woi estää heitä laajentamasta ohjelmaansa.

Uempia maanviljelyskouluja tulee lukuwuonna 1896—97 olemaan seuraawissa paikoin:

Uudenmaan läänissä: Söderkullan koulu Sipooassa ruotsinkielinen ja Latokartanon koulu Lapträskissä suomenkielinen.

Turun ja Porin läänissä: Tuorlan koulu Piikkiössä suomenkielinen, Hagankoulu Saltwiikissä ruotsinkielinen, Ojarankoulu Staalissa ja Peksälän Halikossa suomenkieliset.

Hämeen läänissä: Mustialan odiston wonti-ofasto suomenkielinen. **Wipurin läänissä:** Kurkijoen opisto sekä Harjun koulu Wiro-lahdessa, suomenkieliset.

Mikkelin läänissä: Otawan koulu Mikkelin pitäjässä suomenkielinen.

Kuopion läänissä: Peltosalmen koulu Jisalmissa, Simananniemenkoulu Viperissä ja Haapapuron koulu Kurmessa, kaikki suomenkielisiä.

Waasan läänissä: Korsholman koulu Waasan kaupungin läheisyydessä ruotsink., Tarwaa-lan koulu Saarijärvellä ja Orismalan koulu Jossakyrössä suomenkielisiä.

Oulun läänissä: Koivikon koulu Muehoksella ja Jokisaaren koulu Nivalassa suomenkielisiä.

Kuten nähty ovat koulut vieläkin epätasaisesti jaetut eri maanosiin. Warsinkin on koulunja wähdän, riittämättömän wähdän, Wipurin ja Oulun läänissä, niissä seuduissa, joissa maanviljelys eniten on edistymisen tarpeessa.

Uempiin maanviljelyskouluihimme ovat seuraawat sifään-pääshwaatimukset:

Oppilaan tulee olla 18 vuotta tähttänyt ja hakurijan mukana lähettää todistukset siitä:

että hän on hywämaineinen;
että hänellä on terve ruumiinrakennus ja ettei häntä waiwaa tarttuma tauti eikä yleinen heikkous suuremmissa määrässä;
että hänellä on holhoojan tahi edusmiehen suostumus, jos hän on alaikäinen.

että hän on wapaa palvelukseen rupeemaan;
että hän on suorittanut tähdellisen kurssin yleimmässä kansakoulussa taikka omaa sitä wastaawat tiedot;
että hän wähintään kahden wuoden ajan joko itse on hoitauttanut maanviljelystä taikka tehokkaalla tarwalla ottanut osaa maanviljelystöihin.

Oppilaan tulee sitoutua olemaan koulussa kaksi vuotta johtajan palvelijana, saapi siitä täyden yleispidon ja opetuksen, mutta hänen tulee itse pitää oppikirjat, jos hän ei ole waraton.

Kurssit alkawat 1 p. marraskuuta ja hakemukset ovat lähettävät johtajille tarwallisesti kesällä, kuten sanomalehti-ilmoituksista nähdään.

Suomauttamista ansaitsee vielä, että seuduilla, joissa kansanjuvistyks vielä on alhaisella kannalla, woiwaan toistaiseksi ottaa sel-

lajiaikin oppilaita, jotka ainoastaan osaavat puhtaasti lukea sijältä, kirjoittaa ja laskea kofonajilla luvuilla, jos ei nimittäin ole tyhlin oppilaita, jotka ovat suorittaneet kansakoulun kurssin.

b) Ylemmät maanviljelyskoulut.

Niitä warten, jotka ovat käyneet 5 luokkaa lyseisämme tahi 5-luokkaisen keski-koulun eli „porwarikoulun“ läpi, perustetaan uuden julistuksen mukaan „ylempiä maanviljelyskouluja“, joissa opetus tulee olemaan tieteellisempi ja perusteellisempi, waikka ne owatkin aijotut käytännöllisiä maanviljelijöitä warten, ja sen wuoksi tulewat antamaan myöskin käytännöllistä opetusta. Koska tällainen „keski-koulu“ maanviljelysammatin alalla vielä on uusi meillä, ei niitä toistaiseksi ole päätetty perustaa enempää kuin yksi, se Kurkijoele, missä wanha woutikoulu lafkautetaan. Mutta luultavaa on, että näitä tullaan pian tarwitsemaan useampiaakin, sillä se nuorukaislauma on suuri, jonka on syistä tahi toisesta tähtynyt jättää „iso koulu“ kesken, antautuakseen käytännölliselle uralle. Ja se tulee warmaanin kasvamaan tulewaisuudessa, kun järjestetään oppikouluihimme keski-koulu ja yleisölle selwää, että ylioppilastutkinto ei ole ainoa autuaaksi tetewä siwistyswälikappaleenaan. Täytyy siis olla erittäin kiitollinen maanviljelyshallituksellemme, joka tämän uuden koulun meillä ensiksi ehdotti ja hallitukselle, joka ehdotuksen on toimeen pannut.

Tämän keski-koulun kautta tulee siis toiwottavasti maanviljelijäsiätyhymme wirtamaan yhä suurempi määrä tietopuolisesti siwistyneitä nuorisoa, ja sitä Suomen maanviljelys tätä nythä juuri kipeästi kaipaa.

Näitten keski-koulujen oppikurssi käsittää seuraawat aineet: maanviljelysoppi, koti-eläinoppi, meijerioppi, Luonnonoppi (kemia, fyysiikka, kaswioppi, mineralogia ja geologia), koti-eläinten anatomia, fysiologia ja ulkomuotooppi, hevosten kengittäminen sekä sairasten eläinten hoito, metsänhoito, puutarhanhoito, kalusto- ja ratennusoppi, tärkeimmät maalaisoloja koskewat asetukset, keittämittans ja waakitus, piirustus, kirjanpito.

Opetuswälikappaleita on opistoon hankittawa verrattain runsaasti: siihen tulee kuulumaan femiallinen laboratorio, kaswi-opillinen

ja talouspnutarha, kofoelma maanviljelyskoneita ja työkaluja, kaikenlaisia luonnontieteellisiä kofoelmia ja kirjasto.

Opettajia tulee olemaan riittäwä määrä ja heiltä waaditaan perusteellisia tietoja aineisfaan. Esim. luonnontieteiden opettajalta waaditaan enemmän kuin lyseiden lehtoreilta. Wuosirahafäännöstäkin näkee, että koetetaan saada opistoon hyviä opettajawoimia. Tyhtajalla tulee olemaan palkkaa 6,000 mk., luonnontieteiden opettajalla 4,000 j. n. e. He saawat lisäksi palkkion korotusta 500 markkaa 5, 10 ja 15 wuotta palveltuaan.

Kumminkin on näitten keski-koulujen opetussuunnitelmaa wastaan tehtävä sama muistutus kuin alempienkin maanviljelyskoulujen, se nimittäin, että niistäkin on suljettu pois yleiswistyyttävät oppiaineet. Huomattakoon näet, että wastaawissa kouluissa Saksassa opetetaan ei ainoastaan maantietoa, historiaa, äidinkieltä, laulua y. m. s., waan myöskin joko englannin tahi ranskan kieltä. Ja lisäksi huomattakoon että kansantaloustiede kuuluu muitten maitten korkeammissa maanviljelyskouluissa ammattiaineisiin, sillä näitten koulujen tulee kasvattaa ei ainoastaan ammattimiehiä, waan kansalaisia, joitten on edustaminen säätyään ja ammattiaan muitten kansanluokkain kanssa yhteistoiminnassa kunnan ja isänmaan hywäksi.

c) Korkein maanviljelysopetus ja maanviljelystiede.

Samaten kuin ennen alemmat maanviljelyskoulut oliwat aiotut suurtilallisten pehtoreita ja räätäreitä warten, samaten maanviljelyskorkeakoulu laitettiin ensiksi ainoastaan suurtilallisten, etupäässä aatelin poikia warten. Sen wuoksi nekin oliwat aikoinaan käytännöllisiä. Tähän malliin Mustialaankin 1850-luvulla laitettiin korkeampi, yksinomaan ruotsinkielinen, ofasto.

Wähitellen on kumminkin tätä mallista menty eteenpäin meillä kuten munallakin. Korkein maanviljelysopetus ei ole enää mitään eri säätyä warten: jokainen joka pyhstyy suorittamaan pääsyhtukinnon, on oikeutettu siihen pääsemään. Opetuskielenä on Mustialassa tätä nythä jokatoimen wuosi suomi, jokatoimen ruotsi. Toiseksi on käytännön opetuksen tähtynyt tulla kunkin oppilaan pääsyehdoksi, koska on huomattu, että sitä woipi suuremmalla menestyksellä oppia työssä yksityisten tilalla kuin kouluissa, missä aika käypi tietopuoliselta opetukselta.

selta riittämättömäksi. Lisäksi on korkeimmalle maanviljelysopetuslaitokselle tullut nusia ennen tuntemattomia tehtäviä: sen täytyy ensiksikin kasvattaa maanviljelysirkamiehiä, kuten alempien maanviljelyskoulujen opettajia, agronomeja, maanviljelysinsinöörejä, walttomeijeristejä, hewoshoidon neuvojia y. m. f.; ja toiseksi tulee sen tieteellisesti tutkia maanviljelystä ja kirjallisuudessa tehdä tutkimusten tulokset kansalle tunnetuiksi.

Miain näin kehittyessä ruvettiin wihdoin meilläkin vaatimaan perinpohjaisista uudistuksista korkeimman maanviljelysopetuksen alalla, kuten jo oli tehty useimmissa muissa sivistysmaissa. Usein nittu maanviljelyskoulukomitea sai toimekseen tätäkin asiaa valmistaa. Se oli kumminkin tässä kohden werrattain wanhoilla olija, tahtoi waan paranneella josjakin määrin Mustialan opistoa. Minoastaan ykfi sen jäjenistä, Mustialan nykyinen johtaja, oli ajanmukaisella kannalla, waatien perusteellisessa wastalauseessa, että korkeampi maanviljelysopetus oli siirrettävä yliopistokaupunkiin, kuten muualla Euroopassa yleensä oli tehty, sekä yhdistettävä polyteknifoon. Häntä ovat sitemmin ammattimiehet ja maanviljelyshallitus kannattaneet, taikka ehdottaneet että Helsingiin perustettaisiin itsenäinen oppilaitos maanviljelysopetusta warten.

Kun hallitus otti tätä kysymystä ratkaistakseen, tähtäsi se wieläkin korkeammalle, kuin mihin meidän ammattimiehemme olivat pyrkineet. Hallitus pani näet enimmäin painon tieteelliseen tutkimukseen ja päätti sen wuoksi

„että yliopistoon on perustettava aluffi kaffi promesforinwirkaa, toinen maanviljelystaloudeessa ja maanviljelysopissa sekä toinen maanviljelyskemiasa ja maanviljelyshyfsikasas kuin myöskin apulaiswirkas kasvifysiologiasas, bakteriologiasas ja entomologiasas, ja on näihin opettajanwirkoihin yhdistettävä tarpeelliset laboratoriot ja koekenttä; sekä

että sitemmin edellämainitut opettajansijat on woituu täyttää, tulee senaatin ottaa harkittawakseen ja S. M. tulle ehdottaa, millä ehdoilla ja missä muodossa korkein maanviljelysopetus on kokonaan Yliopistoon siirrettävä.“

Yliopistosas saanee maanviljelystiede wastaisuudessa oman osastonsa tahti tiedefuntansa, samaten kuin esimerkiksi lääketieteellä ja lakitieteellä on omansa.

Kunnes korkein maanviljelysopetus on saatu tähän suutaan järjestetyksi, on Mustialau maanviljelys- ja meijeriopisto pääkohdisaan pyhittävä nykyisellä kannallaan. Sitten se arwatenkin muutetaan samaulaieksi keskikoulufi, eli ylempi maanviljelyskoulufi, kuin Kurkijoen opistofin.

Se, että korkein maanviljelysopetus tulee sijoitettawaksi yliopistoon ja että maanviljelyshin siis meillä korotetaan tieteyten joukkoon, on tuntunut aluffi monesta arweluttawalta. Mutta näihin arweluihin on syhnyä asian outous meillä. Suurisas sivistysmaissa se jo on kähnyt luonnollisekfi asiakfi ihmisteu mielesä. Arwellaan, että samaten kuin esimerkiksi lääketiede on luonnontieteestä erottanut tutkimusalakseen ihmisruumiin ja tutkii sitä yhsiuomaa terweyden kannalta, samaten tulee maanviljelystieteyten ottaa telytawakseen erottaa luonnontieteestä wiljelyskaswit ja koti-eläimet ja tutkia niitä taloudelliselta, kannattawaisiuden kannalta. Ja samaten kuin luonnontieteellä on laboratorionsa ja lääketieteellä sairashuoneensa, samaten tulee maanviljelystieteellä olla koekenttiä ja koenawettoja, joissa se woiwi tutkimuksiaan tehdä.

Yliopistoomme asetettawalla maanviljelystiedekunnalla tulee siis olemaan kansallemme tärkeä tehtävä.

Meidän köyhäsä maasjamme, jossa työwoimat tieteyten alalla ovat harwat ja jossa siis näitten harwojen hartioilla sitä suurempi taakka on pauuamasas, olisi jo siinä tuon opiston opettajilla suuri työ, että he kufin alallaan koettaisiwat seurata ulkomaiseyn tieteyten työtä ja sitä tehdä meillä tunnetukfi. Jos meidän maanviljelyshfelämme jo waremmin olisi ollut tällaisia miehiä, niin ehkä ei hallitusemekkaan olisi maanviljelyshfellemme „hywäksfi“ tarwinnut kuyttää suuria summia sillä tawoin, että nyt aljetaan eri toimista lausua se tuomio, että nuo warat, tuo työ on pantu turhaan (esim. hewoshoidon ja karjarobuu parantamiseyn, tawattoman kallisiin ja wähiä tulofsia osoittawiin maanviljelyskouluihin y. m.).

Mutta Suomen maanviljelys ei hyödy yhsin siitä, että katsellaan, mitä muualla tutkitaan ja siellä hywäksfi nähddään. Meidän

tähtyy, jos mieltä välittää suurempia erehdyksiä ja edistystä oman maanlaatumme ja ilmanalamme mukaisesti, tieteellisesti tutkia maanviljelystä fotonammein. Hallitus ei voinne meillääkään, yhtä vähän kuin muuallakaan, vastedes ryhtyä suurempiin toimiin maanviljelyksemme edistäntiseksi, jos ei se voi turvautua omatakeisten, kotimaisien tiedemiesten neuvoihin. Samaten tulevat kokeet yksityisille maanviljelijöillemme liian kalliiksi, jos heidän kunin tähtyy turvautua ulkomaan tiedemiesten tutkimuksiin. Maanviljelyksemme edistymineu mutten maitten rinnalla vaatii siis, että metin rupeamme itsenäisesti tutkimaan tämän edistymisen ehtoja, hakemaan sen syntyjä syviä. Tässä on siis suuri ja tärkeä tehtävä tuolle laitokselle, joka sekin puolestaan kannattaa uhrauksia yleisistä varoista.

Eikä siinä kyllä, että meidän uudet maanviljelysopin professorit rimme tutkivat maanviljelyksemme elinehtoja; toinen tärkeä tehtävä on tehdä tutkimukseu tunnetuksi. Se tapahtuu tietysti etupäässä suoranaisen opetuksen kautta. Mutta kun luonnollisesti heidän oppilasmääränsä tulee olemaan verrattain pieni, niin siinä ei ole tarpeeksi. Heidän tulee ryhtyä julkaisemaan teoksia maanviljelystieteen alalla. Ensimmäinen me tarvitsemme meidän maamme oloihin soveltuvia oppikirjoja. Allemmissa maanviljelyskouluissamme opetetaan vielä tätä nykyä osaksi muukalaisten oppikirjojen mukaan. Oppilaat saivat siis lukemalla oppia tuntemaan esim. aina neljäkymmeneen eri ulkomaisista karjanrotua, heidän tuntuomerkkejään ja ominaisuuksiaan, vaikka useimmat heistä eivät tule koskaan niitä näkemään, mutta oman maan rotuja eivät vielä tunne opettajat eiivtkä oppikirjat: niitä ei ole vielä tieteellisesti paljon tutkittu. Samaten voimme kirjallisuudesta oppia tuntemaan ulkomaalaisia suoviljelystapoja, mutta kotimaisista ei kirjallisuutemme vielä voi antaa ohjausta. Niinikään esim. voipi saada tietää Itävallan maanviljelijäin velfaantumisen, mutta Suomen oloista samalla alalla emme tiedä paljon mitään.

Päätte sitä että meidän maanviljelyksemme samaten kuin muittenkin tarvitsee turvautua omien tiedemiestensä tutkimuksiin, on se tätä nykyä myöskin vapaan henkisen johdon tarpeessa. Ei milloinkaan maanviljelyksemme ole edistynyt siinä määrässä kuin viime

vuosijadan lopulla ja tämän alussa, jolloin maamme etevimmät tiedemiehet vapaassa yhdistyksessä ottivat sitä Turusta johtaakseen. Meidän päivinämmme on työjako tehnyt sen, että emme enää voi odottaa, että latinan professori tahi suurin runoilijamme istuivat esim. perunavaliokunnassa, niinkuin silloin tekivät. Sen vuoksi meidän tähtyy saada Helsinkiin tiedemiehiä, joilla maanviljelysala on elämäntehtävänä, ja jotka tähdellä harrastuksellaan kokooat kaikki tällä alalla työskentelevät voimat kaikkien maanviljelysharrastustien ja seurojen keskustaksi, joka virastoista riippumatta ottaa maanviljelyksen henkisen johdon käsiinsä.

Näemme siis, että maanviljelystieteen professorilla Suomen yliopistossa tulee olemaan suuri ja monipuolinen tehtävä ja Suomen maanviljelijät ovat siis oikeutetut odottamaan heiltä paljon.

II. Muita maanviljelysopetuksen muotoja.

Maanviljelyskouluihin eivät hetikään kaikki maanviljelijät voi eiivtkä edes tahdo tulla. Ja sitä paitsi koulunoppi voipi kunvua ja haihtua, ellei se saa pitkin elämää uutta virikettä. Lisäksi tulee että maanviljelystiede ja kokemus eri taholla tuopi joka päivä uutta esille, josta on hyöttyä käytännössä. Tarvitaan siis muitakin keinoja maanviljelystietojen lewittämiseksi kansaan, kuin kouluja. Suuren merkityksen sellaisina ovat Euroopassa varsinkin viime vuosina saavuttaneet

a) Kiertävät opettajat.

Ulkunsa tämä opetusmuoto on saanut samasta syystä, kuin talvinkursittin. Kun ruvettiin huomaamaan, että pienitilalliset eivät tulleet maanviljelyskouluihin, niin lähettiin opetuksa tarjoomaan heidän kotiinsa, kuljettiin kylästä kylään, opetellen kaikenlaisissa maanmieheu käytännölliseen elämään kuuluvissa aineissa. Saksaassa tätä opetuskeinoa jo on käytetty 1860-luvulta alkaen. Preussi maksoi tätä warten jo w. 1880 yli 50,000 mk. Viime aikoina on tätä järjestelmää ruvettu yhä enemmän kehittämään, niin että esim. w. 1891 waikutti kiertäwiä maanviljelyksen ja talousopin opettajina

Sachsenin maakunnassa Preussisssa, paitsi useata wakinaišta opettajaa, Sachsenin koeafeman johtaja ja apulainen, maakunnan maanwiljelyskusseuran pääsihteeri ja hänen aputaisensa, yliopiston dosentteja y. m. s.

Belgiassa, jossa maanwiljelys on erittäin kehittyneellä kunnalla ja suurelta osalta pienitilallisten käsissä ja jossa rätäkikouluja tahti muita alempia maanwiljelyskouluja ei ole olemassaakaan, pidettiin tällaisia esitelmiä jo w. 1874 yli 1,000. W. 1881 pidettiin niitä 1,257 190:llä eri paikkakunnalla. W. 1877 asetti Böhmin maanwiljelyshallitus 2 wakinaišta ja 20 ylimääräistä kiertävää opettajaa. Nämä pitivät w. 1888 yhteensä 370 esitelmiä. Ranskassa päätettiin w. 1879 asettaa kansakoulunopettaja-semiuaareihin opettajia maanwiljelyksessä ja niitten tulee kesälomilla kulkea kiertävinä opettajina. Nämä maksawat waltiolle vuosittain lähes 5,000 markkaa kuki. Italiasakin tämä opetusmuoto on tullut käyntitöön. Jo w. 1876 pidettiin siellä 800 esitelmiä 96 kunnassa. Sweitsissä kiertävät opettajat pitivät w. 1890 93 kursisissa kaikkiaan 581 esitelmiä ja heitä warten myöntää waltio vuosittain 12,000 ja kantoonit 30,000 markkaa. Itäwallassa nämä esitelmit alkoivat 1870-luvulla, ja tämä laitos on kehittynyt wilkkaasti. W. 1876 oli siellä noin 100 kiertävää opettajaa, joista 6 wakinaišta, 20 osittaista, muut tilapäisiä. Kaikkiaan nämä pitivät siinä wuonua 850 esitelmiä. W. 1888 oli siellä kiertäviä opettajia 180, jotka pitivät yhteensä 2,789 esitelmiä noin 100,000:lle kuulijalle. Skotlannissa talvikoulujen opettajat ovat kesät kiertävinä opettajina. Hollannissa oli joku aika sitten 3, wuodesta 1893 alkaen 11 kiertävää opettajaa.

Nämä hajanaiset tiedot olkoot esimerkkeinä. Sanalla sanoen, melkein poikkeuksetta tunnustetaan koko Keski-Euroopassa tämän opetuskeinon suuri merkitys pienitilallisten taloudellisena kohottajana.

Wienin kansainvälisessä maanwiljelyskokouksessa 1890 tuli tämä tunnustus warsinkin ilmi. Yleisenä kokemukseu lausuttiin, että wakinaiosten maanwiljelyskoulujen kautta on saavutettu werrattain wähän, etenkin sen wuoksi että harwalle tämä tilaisuus sopii. Mutta paljo suuremmasta arwosta sanotaan kiertävän opettajan toimen tässä suhteessa olleen. Tämä toimi tapahtuu ensiksikin esitelmien kautta, joita on pidetty joko yksinäisiä tahti sarjottain, 2 - 6 - 8 - 11 esitel-

mää peräkkäin kullakin paikkakunnalla. Muutamat opettajat ovat pitäneet 300—400 esitelmiä wuodessa, toiset paljo wähemmän, korkeintaan 100. Kuulijoita on ollut muutamasta kymmenestä aina 600 saakka.

Yhtä suuri ja ehkä suurempikin merkitys annettiin kiertävien opettajien käytännöllisille neuvoille ja mieskohtaiselle seurustelulle. He ovat tulleet pelloselle, suolle, talliin ja nawettaan, sikolättiin ja maitokamariin neuwomaan. He ovat siten saaneet uusimmat maanwiljelystiedon kokemukset talonpoikaisen wäestön yhteisomaisuudeksi, he ovat lewittäneet kirjallisuutta ja saaneet tilaamaan ammattilehtiä, he ovat wahvistaneet pienitilallisten yhteistuntoa ja saaneet heitä perustamaan yhdistyksiä kaikenlaisia yhteishyödyllistä toimintaa warten, he ovat herättäneet pienitilallisten harrastusta yleisiin asioihin. Sijässi ovat he olleet tärkeinä pienitilallisten toiwomusten ja tarpeitten esille tuojina maansa maanwiljelyshallituksille. Mutta woi-dakseen tähttää nämä tehtäwän, tulee kiertävän opettajan olla ei ainoastaan etewä ammattimies ja luennoitija, waan täytyy hänen myös tuntea alueensa paikkakunnalliset olot sekä omistaa helppo ja luottamusta herättävä seurustelukyky. Sen wuoksi on tärkeätä, että on olemassa joukko wakinaisia kiertäviä opettajia, joilla tämä on päätehtäwänä.

Ja tärkeätä on, että näitten wakinaiosten kiertävien opettajain waiikutuspiiri on niin pieni, että opettaja woi pian tulla uudelleen samalle paikkakunnalle, jälleen rakentamaan sitä, mitä ehkä hänen poissa-ollessaan ei vielä ole ehtinyt saada jalansijaa, sekä kehotuksillaan ja neuvoillaan ohjaamaan sitä, mihin hänen edellisen käyntinsä johdosta on ryhdytty.

Meilläkin on jo wähin tänkaltaista opetusta harjoitettu. Sellaisia ovat tawallansa ne juurikaswien ja pellawanwiljelyn neuwojat, puutarhanhoidon neuwojat y. m. samanlaiset, joita joku waltio tahti maanwiljelysseurat ovat asettaneet eri osiin maata. Mutta tietääkseni nämä ovat olleet tilattawat, eiwätkä ne ole tulleet itsestään. Sitä wastoin ovat muutamat yksityhiet omasta halustaan kutsustelleet ja joku maanwiljelysseurakin joskus pitänyt warsinaista kiertävää opettajaa, joka on tullut itsestään pieuitilallisten luoa ja neuwonut heitä yleensä maataloudesta, ja sitä paitsi lienevät aina-

fin muutamit meidän lääninagronomeistammekin harjoittaneet tällaista opetusta.

Mutta eivätkö nämä lääninagronoomimme voisi muuttua yhä enemmän tällaisiksi kiertäviksi opettajiksi? Tarvitamme näet, että nämä virkamiehet, sen sijaan että he nyt useinkin matkustavat nykyaikaisen kulkuneuvojen avulla piirinsä toisesta laidasta toiseen, suurtilalta suurtilalle tekemässä vuoroviljelysehdotuksia, tai autamassa valtiolle mietintöjä ojariidoissa y. m. s., saisivat toimekseen käydä kylästä kylään, pikkutilalta pikkutilalle opettamassa maanviljelyksen parantamista, yhteismeijerien asettamista, karja- ja hevostarhan kehittämistä, maamiesyhdistysten perustamista, y. m. s.

Tähän ehti vastataan, että ovathan lääninagronoomimme pienituloisiksiin warten. Myönnettävähän se onkin, mutta tarkastakaamme asiaa. Jos kuka tarvitsee lääninagronoomia neuvomaan itseään, niin hänen tulee tehdä siitä kirjallinen hakemus — kuveruurinvirastoos, ja sitten jäädä tavallisia virkamiesiäireitä odottelemaan. Jos nim. hakemusta ei tehdä wiisiin vuoden aikaan, niin woi olla mahdollista, että agronomoi ei woi sinä kesänä olla tulla, sillä hänen alueensa on tawattoman suuri ja hakemusta ja muita wirtatoimia kaikissa alueen osissa, niin että suuri osa aikaa menee matkustuksiin, jotka owat maanviljelyksellemme tietysti hyödyttömiä, mutta waltiollemme kalliita. Ja kun lääninagronoomi tulee, niin sen, joka häriet tilaa, on häntä kestittäminen, ja tämäkin jo on pienimmille maanviljelijöillemme, niille jotka enin apua tarvitseiwat, waikeata.

Mutta jos hallitus kuitenkin luulee tarvitsewansa lääninagronoomit semmoisina kuin ne nyt waikeuttawat, niin pitäisi ainakin koetteeksi asettaa muutamia erityisiä kiertäviä opettajia, joilla tämä olisi yksinomaisena tehtävänä, jotka tulowat pyytämättä, ystävänä, neuvojina ja jotka eiwät waadi mitään, waan päin wastoin maklawat siitä mitä he tarvitsewät.

Yksi keino, jota wariin helposti ainakin aluksi sopisi meilläkin koettaa, on se, että talwifursien opettajain tulisi kätät harjoittaa kiertävää opetusta. Tämä on näet hywin tawallinen yhdistäminen esim. Itäwallassa, Preussissa ja Württembergissä. Siellä on useimman talwifoulun johtajana wakinainen kiertävä opettaja. Württem-

bergissä talwifoulun johtaja saapi waltiolta kiertävää opetusta warten 300—1,100 markkaa wuofittain, paitse matkakuluja. Tästä yhdistämisestä lausuu eräs sakkalainen ammattimies seuraavaa: „Opetus maanviljelys-talwifurssissa sekä maanviljelyksen kiertäwain opettajain toimi owat omiansa erinomaisella tarwalla tähdentämään toisiaan. Kiertomatkoilla käywät opettajille käytännössä olewat olot ja puutteet selwiksi, ja koulun kautta pyhywät he yhteydessä tieteellisen edistymisen kanssa. Opettajain persoonallinen tutustuminen herättää luottamusta ja halua koulunkäyntiin, ja niitten oppilaitten kautta, jotka menestyksellä owat käyneet koulua, lewiää maahan maanviljelyksen edistymisen henki sekä etewän ammattinwiistymisen tarwe. Siitä on herääwä joka haaralle edistäwästi waikeuttawa, omaa kulkuaan jouduttawa kiertokulku“. Tätä „ihanteellista“ esitystä eiwät kumminkaan kaikki woi kokeuksensa nojalla pitää todellisuudessa mahdollisena muuten kuin jos opettajat owat hywin etewiä. Ja etewiä niiden tulee olla, erittäinkin teoriasa. Saksassa on kiertäwänä opettajana tawallisesti nuori, lufunut mies, jolla useinkin on erittäin hywät tieteelliset tiedot; hän käypi maaseutuja, jaellen ympärilleen, mitä hän on saanut oppia tieteensä suurmiehiltä ja nufimmasta edistyksestä, mutta samalla myös mitä hän näkee ja kokee matkoillaan. Sitä näillä matkoillaan kiertäwät opettajat etewiltä maanviljelijöiltä oppiwat käytäntöä ja neuwowat sen nojalla wähemmin wirtuneita.

Meillä pitäisi tällaisten kiertäwien opettajien hauffiminen sopia wallan hywin maanviljelysseuroillemme ja elonwoimaille maamiesseuroille, isäntäyhdistyksille tai millä nimellä ne missäkin toimiwat. Maanviljelysseurat woiwivat yhdistää sihteerinsä tehtäwiin kiertäwain opettajan toimen ja siten saada waltioapua. Ne, jotka perustawat talwifurssuja, woiwivat hiukan lisäämällä opettajien palkkaa, näistä saada seudulleen kiertäviä opettajia. Epäilemättä waltio tulisi antamaan apua tällaisiin yrityksiin.

b) Luento- ja keskustelukokouksia.

Tämä opetusmuoto on viime aikoina pääsnyt käytäntöön erittäinkin Pohjois-Amerikassa. Tällaisten kokousten pitämistä warten on useissa waltioissa erityisesti palkattu tietopuolisesti siwistyneet

henkilö, jolla on apuna neljä käytännöllistä maanviljelijää. Kokouksia pidetään pitäjästä pitäjään. Esimerkiksi Wisconsinin valtiosta pidettiin w. 1893 talvisaitaan 99 sellaista kokousta. Näissä kokouksissa pidetyt keskustelut, joita kestää aina pari päivää, merkitään muistiin pikakirjoituksen avulla ja jaetaan ilmaiseksi valtion asukkaille, vasta mainituksa valtiosta 40,000:n painoksena. Kunkin vuoden kokoukset päättyvät kolme-päiväiseen suurempaan kokoukseen. Tällaisia opetusta kuvaamaan otamme tähän suomennettuna ohjelman, jota noudatettiin Suento- ja keskustelufokousten päättäjäisissä Wisconsinin yliopistolla 1—3 p. maaliskuuta 1893. Ee on Maanviljelysneuvos Edw. Hjörnsheimin Maanviljelyshallituksen lemmen antamasta matkafertomuksesta. Tällainen oli tuo amerikalaisen „yliopistokisten lomakurskien“

Ohjelma.

1 p. maaliskuuta. — Perunapäivä.

Ensimmäinen istunto, kl. 9 a. p. — Esitelmä apilaasta lannoitusaineena, perunamaan edelläkävystä valmistuksesta ja perunain kylvämisestä sekä siementen valikoimisesta ja perunain viljelemisestä yleensä.

Toinen istunto, kl. 1,30 i. p. — Esitelmä perunain nostosta, säilyttämisestä ja myymisestä, kuinka voi saada perunaviljelyyn huokeimmaksi, parempain perunalajien viljelemisestä sekä eräästä perunataudin ehkäisemiskeinosta. — Enuri perunalajien näyttely on järjestetty tämän istunnon ajaksi.

Kolmas istunto, kl. 7,30 i. p. — Soitantoa, laulua, lausuntoa, yliopiston rehtorin esitelmä, loppusoitantoa.

2 p. maaliskuuta. — Lammaspäivä.

Neljäs istunto, kl. 9 a. p. — Esitelmä siitoseläinten valinnasta, lammasien hoidosta sekä niistä rehukasveista, joita on viljeltävä lammasien tarpeeksi.

Viides istunto, kl. 1,30 i. p. — Esitelmä lammasien ruokinnasta, taudeista ja niiden parantamisesta ja lammas-
karjan hoidosta sekä talvikaritsain kasvattamisesta.

Kuudes istunto, kl. 7,30 i. p. — Soitantoa, puhe maanviljelijän vaimosta, esitelmä koheasmain hyödyistä ja merkityksestä, loppusoitantoa.

3 p. maaliskuuta. — Meijeripäivä.

Seitsemäs istunto, kl. 9 a. p. — Esitelmä siitä, kuinka voi saada kunnollisia lehmiä, kuinka huokealla hinnalla voi saada sopivinta lehmänrehua sekä kuinka lehmää on ruokittava, jotta siitä saadaan suurin hyöty.

Kahdeksas istunto, kl. 1,30 i. p. — Esitelmä eri lajisten rehuaineitten lihoitushyödyistä, kuinka on meneteltävä, ettei voita valmistettaessa voirasvaa hukkaannu, kuinka on valmistettava parasta ja hienointa voita, sekä hienoimpain juustolajien valmistamisen talondellinen hyöty. Kahden viimeksi mainitun esitelmän aikana näytetään suuri määrä voinäytteitä ja hienompia juustoja Amerikasta ja Euroopasta.

Zofaisen esitelmän jälkeen tyshymyksiä ja keskustelua.

Kaikki kutsutaan ystävällisesti läsnäolemaan näissä päättäjäisissä. Ota kynä ja muistikirja muistoonpanoja varten mukaasi. Koeta tunkea luennonpitäjän ajatusjuoksuun ja rakkautteen maanviljelystä kohtaan. Älkää jättäkö vaimoja kotiin ja muistakaa kutsua naapuritkin.

Luentokokoukset ovat olemassa maanviljelijöitä varten; tuokaa sentähden mukanaan vilja, voita, juusto, hedelmä y. m. näytteitä. Zuh'a on vapaa tulla ja ottakaa siiten osaa.

Ennenkuin ensimmäinen istunto alkaa, jaetaan ilmaiseksi sadottaii hyviä ja hyödyllisiä kirjoja.

Naïsille.

Kunakin juhlan iltapäivänä on järjestetty tietopuolinen ja käytännöllinen ruoanlaittokursi, johon kaikkia naisia ystävällisesti kutsutaan. Kursi on vapaa, älkää siis unhottako kynää ja paperia ruokasuunnitelman muistoonpanoja varten. (Sitten luetellaan ne eri ruokalajit, joita kunakin päivänä valmistetaan.)

Näin ponnistetaan jopa suorastaan tyrkytetään mitä käytännöllisimmällä tavalla tietopuolista ammattiooppia maanviljelijöille siinä suuressa ja rikkaassa maassa, joka on maanviljelystuotteidensa kautta tehnyt Europan maanviljelykselle niin suurta hallaa. Eikö hän tästä olisi meillemkin oppimista, eiköhän meilläkin olisi syytä suurempiin ponnistuksiin maanviljelysopetuksen alalla? Meillä tosin maanviljelysseuraimme vuosittain laatimat maanviljelyskokoukset josfatiin määrin vastaavat tuota amerikalaista opetusmuotoa.

Mutta jokainen, joka meidän kokoukissamme on ollut mukana, huomaamme, että uiilla olisi paljon opittavaa noista Amerikan yliopistossa pidetyistä keskustelukokouksista.

c) Maanviljelyskirjallisuus.

Tärkeimpiä keinoja maanviljelysopin saavuttamiseksi sekä koulujen käyneille että käymättömille on tietysti ammattikirjallisuus. Useimmat niistä maanviljelijöistämme, jotka ovat menestyneet ja saaneet maanviljelyksensä ajanmukaiselle kannalle, joka voi kestää koetuksenkin aikoina, voinewat wakuuttaa, että heillä on ollut paljon oppimista ja hyötyä maanviljelyskirjoista. Se kirjallisuudenhaara, joka ulkomailla, etenkin Saksassa ja Ruuskassa, on voimakkaasti kohottanut pienitilallistenkin ammattitietoja maanviljelyksen alalla, on aikauskirjallisuus. Kullakin maakuntaseuralla on oma vähintään kerran kuukaudessa ilmestyvä suuri aikauskirjansa, joka ilmestyy välistä kymmentuhansien painokkissa, toisilla on viikkolehtiä, jotka etupäässä edustawat maanviljelystä. Sitä paitsi näkee ulkomailla suuria, koko maalle aiottuja tieteellisempiä aikauskirjoja sekä wihdoin eri lehtiä ja aikauskirjoja maanviljelyksen erityishaarota warten.

Tässäkin meillä on vielä paljon korjattavaa. Meidän suomenkielisisä maanviljelijöissämme ei ole vielä herännyt niin paljon ammattitiedon tarvetta, että se olisi pyhstynyt kannattamaan edes yhtä suurempaa aikauskirjaa. „Suomen Maanviljelyslehti“, joka wnoifikausia on ollut ainoa alallaan, on ollut pakotettu kantamaan waltioapua sekä vähäisen tilaajamäärän wuoksi pyhstynyt werrattain pienenä. Wasta muutamia wuosia sitteu rupefi Sortawalassa ilmestymään pieni „Peltomies“, joka etupäässä on aiottu Etä-Suomea warten, mutta joka näkyy wiime kahtena wuonna alkaneen saada tilaajia mmisfakin osissa maotamme, helpotajmisen sisällynsä ja tarumaisen huofean hintansa wnoffi. Ja kesällä 1896 ruwettiin Pohjois-Sawosta toimittamaan wnlä erityistä, omalle seudulleu joweltuwaa lehteä („Maatalouslehti“) Ollaan siis paremman ajan kymnyksellä täälläkin alalla.

Mutta maanviljelysopetuksen menestyminen kaikilla aloilla. kouluisa, kiertäwien opettajien, luentokokouksien ja aikauskirjojenkin

alalla riippuu wiimeksi maanviljelijäimme suuresta enemmistöstä itsestään. Heidän tulee itsensä herätä kullakin paikkakunnalla suuren ammattioopin janoon, heidän tulee itsensä nousta tuomaan tarpeensa esille sanomalehdissä, seuroissaan ja etenkin lisätyssä maanviljelyshallituksessa ja waltioapäiwillä. Ja heidän tulee wihdoin tottua itsekin kustantamaan itselleen maanviljelysopetusta muodossa tahti toisessa, esiin. tilaamaan aikauskirjoja, osoittaakseen, että heillä todellakin on ammattiwivistyksensä kohottamisen halua. Wivathan maamiehemme aikoinaan kannattaneet suuren joukon oppikouluja, mikseiwät he woifi myöskin kannattaa kouluja oman ammattinsa kohottamiseksi. Se olisi isäumaallinen tefo sekin, sillä „kansä, jonka kansalliwuoma perustuu etewään maanviljelykseen, on kufistamaton“.

Jannes Gebhard.

Kotona.

Luo lamppu walon wienokaisen
Huoneesen matalaan;
Jo uni waltas pienokaisen,
Kun äiti helmasaan
Nukutti lastaan lempeästi,
Jo tuli uni hempeästi.

Silmäilee isä ihannellen,
Niin kirkkain katsehin
Emoa, lasta wuorotellen,
Hymyilee äitikin.
Se puhtainta on suloisuutta,
Mi wuopi eloon onnekkuuatta.

Niin hiljaisista on huonehessa,
Niin wienon rauhaifaa;
Ei tässä suojasi suloiessa
Syysmyrskyt sijaa saa.
Ne tuolla pimeässä pauhaa,
Tääll' omppi raffaatta, rauhaa.

„Sumala suokoon siunausta
Elolle lapsosen!“
Kak' hartahinta huokausta
Nou' korkeutehen.
Ja enfel' liittää taiwahausta
Siunaamaan suutelollaan lasta.

Riilo E. Wainio.

Kansanvalistustyö rajamaillamme.

Sananen Suomalaisen Kansakoulun Ystävain toiminnasta.

„Valoa kansalle“, on aitamme tunnuskana. Valistuksen ja opin osallisuuteen pyrkiminen on vähävarajimman kansanmiehen ja -naisenkin harrastuksena. Ulhaisimmasta kyläkoulusta kansakouluun ja kansanopistoon, kansakoulusta oppineeseen kouluun ja yliopistoon, siinä monihaaraaisena syntynyt sivistyksen tukkuloille wiera waltatie, jota jokaisen, niin ylhäisen kuin alhaisenkin, on oikeus taimaltaa. Mitä lukuisimmat tien alkupaarat ovat, sitä laueammaksi, waltawammaksi käy sivistyksen wäylä, sitä woimakkampi sen waiutus ympäristönsä. Entinen erämaa, jonka läpi waiwoin johti mutkikas metkäpoku, muuttuu wiljawainioiksi ja hyinen hallaluo aaltoilee wihertäwänä niittynä. Syrjäistä sisämaan wettä wiilettää höyrylaimojen lukuisa joukko. Ennen ylipääsemättömän koston poikki kiittää höyryhepo. Wähemmässä kuin puolen wuosifadan kuluesä on kaswawa sivistys tehnyt Suomekme saloilla miltei aawistamattomia ihmettä. Enmekä sittenkään ole wielä kehityksesämme kansansivistyksenkään alalla edes puolitiesä.

Kansakoululaitoksemme alkuaikoina, 30 wuotta takaperin, oli ihan-teena kansakoulun hantkiminen joka kuntaan. Tämä ihanne onkin, muutamaa poikkeusta lukuunottamatta, jo aika sitten saawutettu. Dnpa saawutettu paljon enemmänkin. Mutta samalla on syntynyt uusia ihanteita. Entinen ihanne, „kansakoulu joka kuntaan“, on muutunut ihanteeksi: „kansakoulu joka kylään“, kirjasto ja lututupa joka kylään.

Jos olisin ihanne, koulu ja parikin joka kuntaan, aikoiinaan korkea, niin on nykyaikainen kansakoulu-ihanne, kansakoulu joka kylään, monta wertaa korkeampi. Ja waiikapa tämän ihanteen toteuttaminen sanan warsinaisesä merkitysesä näyttäisikin piitiksi ajoiksi mahdotto-malta, niin emme sittenkään woi siitä mitään tinkiä.

Tilaisuuden hantkimista jokaiselle kansan lapselle omankielisen opetuksen saamisen ei woida täydellisesä toteuttaa, jollei päämääränä pidetä kansakoulun perustamista jokaiseen kyläkuntaan. Että tätä ihanetta on woiu jo meidänkin maasämme toteuttaa, siitä woiifi

luetella monta walaisewaa esimerkkiä. Että olisi wälttämätöntä pyrkiä sitä toteuttamaan, siitä on wielä lukuisampia esimerkkejä.

Maasämme on lukuisia paikkakuntia, joissa wäestön wähalu-kuisuus sekä monet muut epäedulliset seikat waikeuttawat tarpeellisten koulujen ja sivistyslaitosten syntymistä. Sellaisia ovat warjisten maamme pohjoiset ja itäiset rajaseudut sekä kassikieliset paikkakunnat Uudellamaalla, Turun ja Borin läänissä sekä Pohjanmaan rannikolla Waasan läänissä, jopa läntinen rajaseutu pitkin To-nionjoen warttakin.

Waiikapa syrjäisten, harwaan asuttujen saloseutujen sivistys-olot ylipäänsä owatkin epäsuotuisat, niin ei niissä kumminkaan olla omankielistä opetusta waila. Kirkollinen kiertokoulu on jo ammoin noilla saloseuduilla työskennellyt. Opin ja sivistyksen antajina owat myös olleet kylänluwut ja jumalanpalvelukset erityisine kristinopin kuulusteluineen. Perustus on näin laskettu. Kansakoulu syntyy tuolle perustukselle loppuwtakin.

Toisin rajaseuduilla, Laatokan, Suomenlahden ja Pohjanlahden sekä Tornionjoen rantamilla.

Jo muinoin „uskoa uutta tarjosi Raakko, Länsikin uskoa uutta“. Tornionjoen länsirantamilla koettaa Länsi wielä nyttin suomalaisen heimon sekaan ruotsinkielistä ja ruotsalaista sivistystä lewittämällä rakentaa itselleen heikomman kustannuksella ikuisuuden muuria. Muu-kalaisuuden waiutus joen itärantaan on woimakkampi kuin luulisi-kaan ja tulee olemaan sitä tuhoisampi, mitä kauwemmaksi aikaa seu-dun suomalainen wäestö jää kouluja ja muita sivistyksen waiikapa-
paleita waille.

Karjalan „satoja wuosia woihkinut“ ja „wainon waiwoja kär-sinyt“ kansa on wieläkin attiiimpaa wieraalle waiikutukselle. Tämä maakunta, jos mikään, kaipaii sivistyspyrinnöisäänkin muun Suomen heillää huolenpitoa, sen tietää ja käsittää jokainen kansalainen pitem-mittä puheitta.

Suurelle yleisölle vähemmin tunnettuja owat olleet ruotsin-woittoisten seutujemme suomalaisen wäestön sivistys-olot. Wasta viimeisinä wuosina on niihin luotu suurempaa huomiota. Kassikielisten seutujemme kielij- ja kausallisuusoloja on ruwettu erityisesä tutkimaan ja pitämään silmällä. Moni wäiteä epäohta on siten tul-lut päämän waloon. Selwille on tullut, että ruotsalainen enemmistö kassikielisillä seuduillamme on tosiaan ollut kermana ja suomalainen wähemmistö on wain herana alla hautunut Usein suurilukuinenkin suom-lainen wäestö on saanut vähäwaraaisena ja woimattomana jäädä omankielistä kirkollistakin hoitoa waille. Puhtaasti omankielistä kierto-koulu-opetusta asianomaisen enemmistön puolelta on puheina-olewilla suomalaisilla tuskin ollut nimeksi. Omankielisistä kansakouluista ei ole puhumistakaan, waiikapa suomalaiset owat kyllä saaneet ottaa puolestaan osaa kuntiensä yhteisiin koulukustannuksiin — Täkäläisissä oloissa on suomalaisen wäestön kansallistunto miit'ei kokonaan kuo-

tleutunut. Niin on käynyt sitä suuremmalla hyllä, kun suomalaisia ruotsalaisen väestön keskuudessa eläessään ovat kielenä ja kansallisuutensa tähden alituisen pilkan ja halveksimisen alaisina. Wanha väkikin koettaa sen vuoski sofertaa kytynsä mufaan ruotfia. Lapfista tulee joko ruotsalaisia tai fellaisia fefakielifä, jotka eivät ofaa funnokeen mitään kieltä. Semmoifina jäävät he elämäniäfcen puoleffi eläimellifeen tilaan, hyödyttään yhteifkuntaa korkeintaan työjuhtina, eikäpä kunnollifina femmoifinakaan.

Edellyttäen, että lufija edes päällifin puolfn tuntee pu'ejinaolewan suomalaisen väestön fivifityfologia, emme huoli niitä lameamin kuma'lla. Kysymme wain, mitä woiifi paremmifsa oloifsa elämä yleifö tehä näiden fivifityfessä tafapaju. Me jääneiden kansalaiftenfa hywäffi? Miten woiitaiifiin yhteifwoimin edistää heidän fivifityf-tarpeittenfa tyhydyttämifstä?

Wastaamme tähän: Liittyen lukufifäfi Suomenlaisen Kansafkoulun Yftävään yhdfityfteen.

Mitä tämä yhdfityf on?

Se on Helsingifä w. 1889 perustettu yhdfityf — sen fäänöt on fenaatti wähwifstanut 24 p. toufokuuta 1889 —, jonka tarkoitus „on niillä feuduifn, jofisfa fuomenkielifeen väestön wähälukufisuus tabi wähäwarafisuus tabi muut epäebeliffet feifat wafkeuttamat tarpeelliften koulujen fyntymifstä, edistää fuomenkielifeen koulujen perustamifsta fekä muillafkin fopifowilla keinoifla, niintkuifn kansanfufjastojen toimeenpanemifselä, hyödyllifeen kufjalufiisuuden lewittämifselä, luen-tojen pitämifselä y. m. toimia kansanfufvityfken hywäffi.“

Tämä yhdfityf on jo feitsemän wuotta wafojensfa mufaan toiminut edellä efitettyjen puutteiden poifتامifseffi kansanfufvityfken wainiolla. Sanoimme wafojensfa mufaan, sillä tällafisen yhdfityfken toiminta rippuu tofiaanfin yfifinomaan käytettävänä olewifsta wafofista.

Kun yhdfityf perustettiin, näytti fe enfi wuofinaan faawuttawan ofakkeen jommoifstafin kannatusta. Perustamifswuotena tekivät sen tulot 1,913 m. 96 p. Seuraawana wuotena, w. 1890, oli sillä tuloja 9,507 m. 17 p. ja w. 1891 16,633 m. 9 p. Näillä tuloifla pääffi yhdfityfken toiminta hywään alkuun. Eri feutujen fivifityfologia tutkittifn, ufusia kufjastoja ja kouluja perustettiin fekä ennen perustettuja tuettiin ja autettiin. Mutta fitten tulivat katowuodet. Yleifön huomio ja harrastus kääntyi toifsaalle. Suomalafisen Kansafkoulun Yftävään tulot rupefivat wähenemädu. W. 1892 tekivät ne wain 4,948 m. 96 p. ja seuraawana wuotena ainoaftaan 3,764 m. 95 p. W. 1894 fai yhdfityf Längmanifn testamenttivarofista 1,000 m. ja sen kansfa tekivät tulot famana wuotena 4,826 m. 45 p. Mutta w. 1895 fupifituiwaf yhdfityfken tulot 3,085 m:kaan, josta jäsenmafifuina wähän päälle 2,000 marfan.

Wuoden 1896 alusfa Helsingifä yhdfityfken hymäffi toimeenpan-tujen arpajafien johdofsta, jofsa saivat tehofasta famatufista kautta

koko maan, heräfi yleifösfä entistä wifkeämpfi harrastus yhdfityfken toimiin. Mainittujen arpajafien ja niiden fymnyttämän harrastufken teurauksfena owaf yhdfityfken tulot iahduttamafsi kaswaneet, tehden samän wuoden enffimmäifsen puolfnwuoden kufuesfa 46,976 m. 50 p.

Mitä menoifin tulee, on yhdfityfksen kufuden enffimmäifsen toimeenwuotensfa kufuesfa käyttännyt fivifityfityöhön kaiffiaan 37,780 m. 73 p., jofista eri wuofina on käytetty seuraawat määrät: W. 1889 534 m. 80 p., w. 1890 2,294 m. 14 p., w. 1891 6,075 m. 97 p., w. 1892 7,967 m. 99 p., w. 1893 8,262 m. 79 p., w. 1894 6,408 m. 14 p. ja w. 1895 6,236 m. 90 p. Tämän wuoden enffimmäifsenä wuofipuolifskona on yhdfityfksen edellifsen lufäffi käyttännyt kansanfufvityfityöhön 3,414 m. 80 p. — Wiime fyyfkuun alusfa oli yhdfityfkelä wafoja päälle 60,000 m. Tästä on 21,000 m. pidettävä feifowana lahjotus-rahaftona ja 4,000 m. perustajamafifuifsta fyntyneenä pääomana, jofista ainoaftaan korot woiwaan käyttää yhdfityfken tarpeiffiin. *)

Tämän wuoden puolfnwäifin faakfa on ffs yhdfityfksen käyttännyt tafalumuifn yli 41,000 marffaa kansanfufvityfken edistämifseffi maas-famme. Samaan aikaan on yhdfityfksen joko kokonaan ylläpitännyt tai raha-awuifla kannattanut 36 koulua. Niifstä on ollut Lubeenmaan läänifsfä 10, Witupurifn läänifsfä 10, Turun ja Porifn läänifsfä 3, Waafan läänifsfä 7, Oulun läänifsfä 4 ja Kuopion läänifsfä 2. Wiime lufuwuotena nautti yhdfityfken apua ja kannatusta 15 eri koulua ja kufuwalla fyyfkuuhutaubella on entiften lufäffi perustettu 10 uutta koulua.

Ufeifin kuntiin, jofisfa suomalaisen wäestö ennen yhdfityfken fyntymifstä oli tyffkänään omankielifeen opetufken puutteesfa, on yhdfityfken toimefta faatu perustetufsi ja ylläpidetufsi suomalaisia kouluja, jofka owaf tehofkaasti wafkuttaneet noufsewan nuorifson, jopa wanhemmanfin wäen fivifityfken fohottamifseffi.

Paitfi kouluja, on yhdfityfksen myös koettanut edistää kansanfufjastojen fyntymifstä. Lähes neljäkymmentä parfn sadan markan arwofista kufjastofarfjaa on ilmaifseffi lahjoitettu kufjastojen pohjaffi ympärfi maataimme. Sitä paitfi on lufufifilla kufjalahjoifla awufstettu ufefa ennen perustettuja kufjastoja. Kufjastojen hankkimifsesfa owaf monet kansafafiset kufjalahjoifla tukeneet yhdfityfken työtä. Myösfkin fanomafkufallufiutta lewittämällä ja lufurupia kannattamalla on yhdfityfksen koettanut edistää kansanwafifufiufsta ja on fe epäilemättä ollut fan-gen tehofisfa keino herättämään kansafsa lufuhafua ja fivifityfken harrastufsta.

Yhdfityfken työalan laajuus ei kumminkaan käy läheskään näkywifin fiittä, mitä fe tähän faakfa on suorittanut. Seffnemmin nä-

*) Sittemmin kun tämä oli jo ladottu, on kauppaneufwenrouwa E w a A h f i r ö m, mieffwafnajarja kauppaneufnos Antti A h f i r ö m i n edessään laufuman tahdon ja aikomufken mufaan lahjoittanut Suomen Kansaf. Yftäwille feifowafsi rahafstofi 25,000 marffaa.

tyyksi se, jos luettelaisiin, mitä vielä on suorittamatta ja mainittaisiin, kuinka monta pyyhdyttyä ja kipeästi käivattua apua on varojen puutteessa jäänyt antamatta. Mutta tuon työalan laajuus käsiteltäneen muutenkin. Sanomme vain, että Suomalaisen Kansakoulun Ystävien työ on vasta alussa. On tustkin vielä tarpeeksi saatu yleisön huomiota täännettyksi yhdistyksen kansallisen tehtävän tärkeyttä tajuamaan. Ja sehän on kumminkin yhdistyksen toiminnan menestymiselle tärkein ehto. Jos yleisö yhdistysten työn tärkeyden tajuaa ja antaa sille tehokasta kannatusta, voi yhdistys saada paljonkin aikaa. Meidän tänä vuotena yhdistystä kohtaan osoittama harrastus antaa aihetta hyvin toiveisiin vastaisuudessa. Ja varsinkin antaa siihen aihetta yhdistyksen jäsenluvon runsas lisääntyminen. Se näet on tänä vuonna kohonnut viidestä sadasta pariin tuhanteen. Mutta tämäkin summa pitäisi saada nousemaan ainakin viiteen, jopa kymmeneenkin kertaisesti. Sitähän parin miljoonan kansassa löytyisi ainakin parikymmentä tuhatta kansalaista, jotka vuosittain uhraisivat 2 à 5 markkaa jäsenmaksuna yhdistyksen hyväksi?

Varmaankin olisi, jos yhdistyksen onnistuisi saada itselleen asia-miehiä kaikille maahamme. Tähän asti ei ole onnistunut. Raamme noin viidestä sadasta kunnasta on yhdistyksellä ainoastaan noin 150:stä asiamiehiä, kaupunkikunnatkin siihen luettuina. Vaikkapa asiamiehen on monellakin paikkakunnalla hyvin vaikea toimia yhdistyksen hyväksi, niin mahdollonta ei kumminkaan ole jotakin tehdä. Asianymmärtävien kansalaisten velvollisuus on tarjota tässä kohden yhdistykselle apuaan hankkien sille sopivia asiamiehiä. Yhdistyksen toiminta on pidettävä koko kansan asiana. Siksi jokainen kansalainen on oikeutettu yhdistyksen asiamieheksi tarjoutumaan tai muita tähän toimeen suostuvia toimikunnalle esittämään.

Päitki jäsenmaksujen kautta, voi suuri yleisö monella muullakin tavalla yhdistyksen varoja kartuttaa ja siten sen toimintaa edistää. Mitään uusia keinoja siihen ei tarvitse miettiä, sillä ennen käytettyjäkin sellaisia on olemassa. Niinpä on yhdistyksen hyväksi toimeenpantu arpa-ajia, konsertteja, iltamia. Lutsuilla, häissä, pidoissa ja muissa tilaisuuksissa on pantu toimeen vapaaehtoisia rahankeräyksiä yhdistyksen hyväksi. Näitä keinoja sopii milloin ja missä hyödyntää vastakin yhdistyksen varojen kartuttamiseksi käyttäen. Kun yhdistyksen työn edistäminen näin muodostuu koko kansan asiaksi, silloin voi yhdistys täydellä tarmolla toimia kansansivistyksen edistämiseksi ei ainoastaan raukoilla rajamailamme, vaan ympäri koko suloisista Suomeamme.

U. S.

Kansanvalistus-seuran yhdeksäs yleinen laulu- ja soittojuhla

Sortavalassa 18—20 kesäkuuta 1896.

Kun Kansanvalistus-seura juhlatokouksessaan 1890 oli tehnyt muutoksen seuran sääntöihin siihen suuntaan, että näitä kokouksia siitä lähtien saisi pitää muuallakin eikä, kuten siihen asti, ainoastaan Jyväskylässä, saapui heti tieto siitä, että sekä Turusta että Sortavalasta oli odotettava tarjous juhlan vastaanottamisesta. Asia oli eillä jo seuran toimikunnan kokouksessa 4 lokakuuta samana vuonna ja päätettiin lykätä asia seuran vuosikokouksen ratkaistavaksi. Silloin, 26 helmikuuta 1891, esitettiin seuralle kaksi hakemusta, toinen leh-tori A. W. Zahnsolin allekirjoittama, joka esiintyi erään Turussa 24 helmif. pidetyn, jotenkin lukuihin kokouksen puolesta, toinen Sortavalasta, helmif. 12 p:stä, jonka alla löytyivät nimet: D. A. Forsström, S. A. Hällström, Nils Rislander, K. B. Nohrström, K. Suomalainen, Laura Mlopaeus, Bertha Wiger ja Anna Tommila. Syntyi pitkä ja asiallinen keskustelu, mutta lopullista päätöstä ei tehty. Asian lopullinen ratkaisu uskottiin seuran toimikunnalle, joka sitten, 5 maaliskuuta ottikin asian käsiteltäväksi. Päätettiin ilman äänestystä että juhlatokous ja laulujuhla 1893 vietetään Sortavalassa ja olisi vastauksessa Sortavalaan erittäin huomautettava, että kun nyt ensi kerta poikettiin entisestä säännöstä pitää nämä kokoukset Jyväskylän seminaarikaupungissa, arveltiin kuitenkin sopivimmaksi, katsoen siihen liikeeseen yhteyteen, jossa seura aina on ollut kansakoululaitokseen, siirtää kokous toiseen seminaarikaupunkiin, Sortavalaan, jonka ohessa seuran säännöissä nyt löytyvä viittaus siihen, että nämä kokoukset, jos mahdollista, ovat pidettävät siinä, missä kansakoulukokouksin pidetään, myöskin puolustaa nyt tehtyä päätöstä, koska ainakin toimikunnan mielestä luultavampi on, että ensi kokous pidetään Sortavalassa kuin muualla.

Sitä ennen oli seuran toimikunta jo ryhtynyt tavanmukaisiin juhla-walmistuksiin. Jo mainituksa lokakuun kokouksessa valittiin juhlan

laulu- ja soitto-ohjelmaa laatimaan hrat N. Jaltin, M. F. Leander, D. Merikanto ja Jm. Krohn. Merikannon sijaan, joka siihen aikaan oli matkalla, kuitenkin sitten toimikunnan pyynnöstä astui hra M. Wegelius; komitea sitten kevään kuluessa laati walmiiksi sille uskotun tehtävän, josta sitten aikanaan pyydettiin Sortavalan juhlatoimikunnan lausuntoa. Sortavalassa 9:nä seuraavana syyskuuta walittiin juhlatoimikunta. Se jakaantui witeen eri sektioihin, jokainen omaa erikoisalaa warten. Kaikki tärkeämmät kysymykset kuitenkin oli alistettava yhteisen juhlatoimikunnan päätettäväksi. Puheenjohtajana oli alussa seminaarin johtaja Dsk. Hynén, ja warapuheenjohtajana lehtori D. A. Forsström. Toukokuun 11 p. 1892 päätti toimikunta lähettää Karjalan kuntiin kiertokirjeen, jossa kehoitettiin asianharrastajia eri paikkakunnilla muodostamaan paikallistoimikuntia laulujuhlan waralle. Niiden tehtävä oli matkustajalukkeen helpottaminen, laulu- ja soitto-kuntien perustaminen ja yleensä harrastuksen wirtittäminen niin, että kansalaisia kirkosta kirkonferroksista saapuisi niin lukijasti kuin mahdollista laulujuhlaan. Juhlaa warten tarpeelliset nuotit ilmestyivät painosta syyskuun 1892 ja kewäällä 1893.

Tällä tavoin olivat asiat edistyneet, kun seururan toimikunnan kokouksessa 7 marraskuuta 1892 esitettiin kirje paikakunnallisen juhlatoimikunnan puolesta, jossa ilmoitettiin että Sortavalassa oli lewinnyt se mielipide että laulujuhlan wietto seuraavana kewänä silloin maassamme waltitewan nälänhäädän wuoksi kentiesi olisi toistatseksi löyättävä. Juhlatoimikunta itse ei kuitenkaan tahtonut ratkaisemaa päätöstä tehdä, waan lykättiin se seururan päätöimikunnalle, jonka arwettiin tuntewan maamme afemaa paremmin ja sen mukaan tietämän miten olisi meneteltävä. Siihen wastattiin, että seururan toimikunta täysin käsitti ne syyt, mitkä tekinät waikeaksi seuraavana kewänä wiettää ilojuhlaa, ja lausuttiin, että jos paikakunnallinen toimikunta katsoi sopiwimmaksi lykätä juhlanwietto tuonnemmaksi, niin ei seururan toimikunnalla ollut mitään sitä vastaan; wiesä luvattiin, että kun juhla wastedes wietetään, Sortawala ensi sijassa olkoon oikeutettu sitä vastaan ottamaan.

Juhla tämän johdosta lykättäytyi. Kun Waasasta tuli ehdotus että kesällä 1894 wietettäisiin juhla, kysyttiin Sortawalasta, olitko se millään tavoin ristiriidassa heidän aiheetensa kanssa juhlan wieton suhteen ja tuli ilmoitus että he siekälä tahtoisiwat juhla lykättäväksi wuoteen 1896 asti, jolloin toiwoiwat sinne samaan aikaan kansakoulu-opettajakokouksenkin. Kesäkuussa 1895 tuli sitte tieto että juhlatoimikunta taas oli ryhtynyt walmistustomia jatkamaan. Samaan aikaan johtaja Hynén heikontuneen terweydensä takia luopui puheenjohtajatoimestansa juhlatoimikunnassa ja hänen sijansa astui lehtori R. Suomalainen. Muita toimikunnan jäseniä tulee mainita: Runniajäsen waltioneuwoksen rouwa E. Hallonblad, warapuheenjohtaja tohtori G. S. Winter, sihteeri lehtori E. Poppius. Kokous- ja ohjelmatoi-

kunnan esimies ja warasim. olivat samat kuin edellisessä, siht. toh'. Winter, jäseniä kaikkiaan 10. Koristustoimikunnassa oli puheenj. lehtori E. Mäkinen, warapuheenj. neiti L. Törnudd, siht. leht. E. Hagfors (joka myös toimi ylimääräisellä) ja sitä paitsi 12 jäsentä; wirtuositustoimikunnassa puheenj. mallik. opett. A. Pietikäinen, w. puheenj. maist. L. Lehtinen, siht. kaup. E. P. Wegelius ja 25 m. jäsi; majoitustoimikunnassa puheenj. johtajatar M. Bergman, w. puheenj. E. W. Altopaew, siht. rouwa Elna Hagfors ja muita jäsi. 16; huwitustoimikunnalla oli puheenj. kauppias R. Niisinen, sihteeri pankin kom. R. Bafitier ja muita jäsi. 16. — Juhlatutsumus hywäksyttiin seururan toimikunnassa 30 marraskuuta ja julkaistiin joulukuussa. Helmikuun 18:nä uuydennettiin kaikille juhlan osanottajille 50 % alennus rahtimaksuisia. Saman kuukauden 22:nä wahmistettiin juhla-ohjelma täydellisenä.

Juhlapäiwäksi oli määrätty kesäk. 18—20, sitten kun yleinen, Sortawalassa samana vuonna pidetty kansakoulu-opettajakokous edellisellä päiwänä oli päättynyt. Paljo oli wäkeä saapunut kaupunkiin jo tähän kokoukseen, josta suurin osa jäi yli juhlan tai ainakin oli läsnä osan sen ajasta. Mutta pitkät, ahdinkoon asti täytetyt määräämiskaiset ja ylimääräiset junat kuljettiwat kaikista maamme ofista yhtä mittaa lisää wäkeä, waikka kuitenkin ei niin paljo, ettei juhlatomitean warustukset olisi riittäneet haikkimaan kaikille kyllästä sekä rawintoa että asuntoja. Pienesä kaupungissa tämä puoli juhlatoimikunnan moiniainista tehtäwistä waatii werrattoman enemmän huolta ja walvainta kuin muualla, mutta pientäkään syytä tyytymättömyyteen ei siinäkään suhteessa ole sattunut tietoomme tulemaan.

Torstaina 18:nä kello 7 aamulla kaitui torwisoitto kirkon tornista. Soitettiin „Jumala ompe linnamme.“ Soittoa sitten jatkettiin kaupungintalon puistossa. Kello 9 kokoontuivat laulajat ja soitajat Wakkosalmen puistoon, jossa oli juhlapaikka. Lawa oli rakennettu aistikkaasti, arkitehti J. Blomstedin piirustuksen mukaan ja koristeiksi käytetty suomalaisia kuoseja. Loima rinne tarjosi riittäwästi tilaa monelle tuhannelle kuulijalle ja rajana sen takana nousi korkeine äkkijyrkkine penkereineen Kuhamuori, jonka huipulle näkötorni juhlan tunnaksi juuri oli rakennettu. Juhlatentän molemmin puolin oli komea kuusimetä, josta siimesessä huuri osa juhlayleisöstä löysi warjosan paikan paahtamasta kesähelteestä, joka juhlapäiwinä waltitti. Sitten kun kaikki olivat kokoontuneet, nousi juhlatoimikunnan esimies, lehtori Suomalainen, puhujajajalle laululawan edustalla ja lausui terwehdys-sarat laulajille ja soittajille, jonka jälkeen heille annettiin juhlaomerkit ja sitten aljettiin yhteiset harjoitukset.

Danotajiksi olivat ilmoittautuneet seuraawassa luettelut laulu- ja soitto-kunnat. Mitään esiinhuutoa, josta olisi nähty, olivatko kaikki saapuneet, ei tapahtunut.

I. Sefatuoroja:

	n.	m.
1. Joensuun sefatuoro	hra Aug. Kilpi	7 9
2. "Kantelo" Wiipurista	" Pr. Leppänen	11 8
3. "Karjalan Raifu" Wiipurista	" W. Laakkonen	8 5
4. Kaukolan Nuorisoseuran lauluk.	" A. J. Salo	5 6
5. Ritmon laulukunta	" N. Huoponen	27 31
6. Kuopion kansaf. opett. fuoro	" Juh. Stenman	8 4
7. Kurttijoen sefatuoro	" S. Palmroos	5 6
8. Kymn sefatuoro	" J. P. Pelkonen	23 13
9. Kymölän seminaarin laulukunta	rouva B. Nelander	113 107
10. Mikkelin lauluseura	hra E. Forsström	13 12
11. Mikkelin Työväenyhd. sefatuoro	" E. Rytönen	11 9
12. Osa Pietarin Suomalaista laulusf.	" R. Kosk	8 6
13. Pitkärannan Nuorisof. sefatuoro	" W. Holm	38 11
14. Pitkärannan Työväen lauluseura	" S. Rumpumäki	14 8
15. Nautjärven Nuorisofeur. laulusf.	" M. Härkönen	9 11
16. Sortavalan Työväen-yhd. sfuoro	" J. Partanen	10 10
17. Tampereen kansaf. opett. fuoro	" R. Kaisla	12 8
18. Wiipurin Työväenyhd. sefatuoro	" A. Neumonen	25 11
19. Wärtsilän sefatuoro	" J. Holmström	17 9

364 284

II. Naisfuoroja:

1. Helsingin suom. Jatto-op. fuoro	neiti A. Ahnger	24 jäf.
2. Kansallisenaisfuoro Wiipurista	hra Gemil Siwori	20 "
3. Kuopion naisfuoro	rouva L. Kallinen	17 "
4. Kymölän Pitku fuoro	neiti S. Olsoni	(30)* "
5. Pitkärannan Nuorisof. naisfuoro	hra W. Holm	—**)
6. Puhulan naisfuoro	" E. Knuutila	10 "
7. Sortavalan naisfuoro	rouva B. Nelander	40 "

111 jäf.

III. Miesfuoroja:

1. Jurvan mieskwartetto	hra A. W. Simola	13 jäf.
2. Osa Tyvästyt. miessemin. "Kantelo" fuoroa	" E. Ryyrö	8 "
3. Kymölän seminaarin mieskwart.	" A. Meriluoto	26 "
4. "Leivo" Haminaasta	" R. S. Seppelin	11 "

* Jäsenet luettu sefatuoroon N:o 9.
 **) " " 13.

5. Parikkalan Nuorisof. miesfuoro	" L. Lindberg	9 "
6. "Säwel" Uubeltakirkolta (Wp. I.)	" W. Mäntö	9 "
7. Wiipurin urkurikoulun kwartetto	" E. Siwori	10 "

86 jäf.

IV. Torwiioittokuntia:

1. Joensuun W. P. R. soittokunta	hra Aug. Kilpi	8 jäf.
2. Karhulan W. P. R. soittokunta	" J. A. Westerberg	16 "
3. Kymölän semin. nuorisof. ykf. soittokunta	" S. Puro	8 "
4. Kätkälän W. P. R. torwiioittokunta	" W. R. Porala	8 "
5. Mikkelin W. P. R. soittokunta	" R. Pylkkänen	16 "
6. Mäntän tehtaan soittokunta	" Antti Ahonen	12 "
7. Pitkärannan tehtaan soittokunta	" S. Rumpumäki	11 "
8. Kätkälän soittokunta	" L. Söderström	7 "
9. Sortavalan W. P. R. soittokunta	" J. Jänninen	12 "
10. Tampereen puuwillateht. soittok.	" G. Lönnqvist	10 "
11. Waasan puuwillatehtaan septetti	" Aug. Sarin	7 "
12. Wärtsilän torwiioittokunta	" J. Holmström	7 "

122 jäf.

Yhteensä 475 miestä ja 492 naista eli kaikkiaan 967 jäsentä.

Pääharjoitus juhla laulajaisia warten tapahtui itäpäivällä kl. 4. Muuten oli huwimatkoja tarjona ja pidettiin useampia yfityyisiä konsertteja.

Seuraawa päivä, perjantai, alkoi torwiioitolla palotornista ja kaupungintalon puistossa. Kello yhdeksän keräännyttiin suureksi juhla-kulutsi kaupungintalosta juhlapaikkaan. Siitä syntyi pitkä jono, kaimisi katella, 42 eri soitto- ja laulukuntaa, jokin wariwustettu siemäkä nimikimellä, otti siihen osaa. Ainoastaan Jurwan laulukunta puuttui osanottajiksi ilmoittautuneista. Wakkosalmella Kymölän fööri otti wieraat vastaan laulaen laulukawalta "E. Genetzin säwletämän Karjalan", jonka jälkeen tohtori R. S. Hällström astui esiin ja piti terwehysspuheen wieraille, lausui Sortavalan puolesta mielihywan siitä, että se oli juhlapaikkaksi walittu, kosketteli sitten Karjalan historiaa, mainiten miten maakunta huolimatta todan waiheista on ebiwstynyt niin henkifessä kuin aineeifesä suhteessa. Karjala, joka ennen on tuntenut olewansa wieras yhteiselle Suomelle, tämwäisten juhlien kautta tuntee tulewansa muuta Suomea ikemmäksi, saa yhteentuluwaiwuiden tunnetta. Tämän jälkeen laulettiin "Suomen laulu."

Seuraafi sitten soitto- ja laulukilpailut. Palkintotuomarit oli eilen jo walittu ja sellaisina toimivat nyt tohtori E. A. Sagfors, kapellimest. R. Rajanus, maist. E. Genetz, taitteitija D. Merikanto, neiti A. Ahnger, kapellimest. E. Ryyrö ja taiteilia Armas Järnefelt.

Palkinnot annettiin tavallisuuden mukaan vasta kansanjuhlissa lopettajaisilaisuudessa, mutta luettelemme ne kuitenkin tässä.

Sefakuoeroista saivat ensimmäisessä luokassa I palkinnon Kirvon laulukunta ja II palkinnon Karjalan Raitu Wiipurista. Toisessa luokassa annettiin I palkinto Sortavalan työväenyhdistyksen sefakuoerolle, II palkinto Wärtsilän sefakuoerolle. Kunnialauseen saivat Kantele Wiipurista ja Wiipurin työväenyhdistyksen sefakuoero.

Naiskuoroista saivat ensi luokassa I palkinnon Sortavalan naiskuoro, toisessa luokassa I palkinnon Rymölän Pitku Kuoro, II palkinnon Pitkärannan nuorisoseuran kuoro.

Mieskuoroista palkittiin ensi luokassa I palkinnolla Leivo Hamina ja II palkinnolla Parikkalan nuorisoseuran kuoro.

Soittokunnista weivät palkintoja: ensi luokassa I palkinnon Mäntän soittokunta, II palkinnon Rauhulan palokunnan soittokunta, toisessa luokassa ei I palkintoa annettu, II palkinnon sai Soensuun palokunnan soittokunta.

Ensimmäisenä palkintona annettiin ensimmäisessä luokassa hopealla silattu tahtipuikko ja toisessa luokassa kantele, toisena palkintona kumpaisessakin luokassa annettiin ainoastaan diploma.

Maapäivällä kello 1/2 6 alkoi Kansanvalistus seuran juhlatokous, joka pidettiin miesseminaarin juhlasalissa. Juuri sitä ennen oli ollut eräs kansanopiston harrastajan kokous kaupungintalossa. Kansanvalistus-seuran kokouksesta julkaisistaan edempänä pöytäkirja kokonaisuudessaan, joten tässä olkoon siitä mainittu ainoastaan, että se päättyi kl. 7, josta ajasta kokoushuone oli luvattu eräitä kirjityslaulajaisia varten, ja jatkettiin seuraavana aamuna kl. 8—10. Viimeinen puolitunti kokousajasta käytettiin seuran kansakirjastokokousta varten.

Saunantaina jo mainittujen kokousten jälkeen alkoi kl. 10 juhla-konferti juhlapöytäsauna Valkokolmen puistossa. Laulunjohtajana esiintyi alkukappaleissa lehtori N. Kiljander, sen jälkeen varamieheksi pyydetty hra E. Siwori. Soitonjohtaja oli kapellimestari N. Rajanus. Varajohtajaksi pyydetty kapellimest. E. Kahra oli myös läsnä. Ylistysvirren ja N. Faltinin promotioni-kantaatin jälkeen esiintyi juhlapuhuja, proffessori F. N. Danielson. Esitörikas, vlevä ja muodollisesti eheä oli hänen puheensa ja hartaalla tarkkaavaisuudella sitä seurasi koto se monene tuhanteen nouseva yleisö, joka täytti juhlatentän ja metsiköt sen molemmin puolin, ikäänkuin eivät tahtoisi ainoatakaan sanaa siitä kadottaa. Kun puhuja lopetti sanoilla: „Pyyhköön edelleen luottamus kansamme tulevaisuuteen lujana. Raikkumaltias suojelkoon ja varjelkoon maattamme. Eläköön isänmaa!“ niin vastaan kajahti määrättömän kansan suusta voimakas eläköön huuto, jonka ikäänkuin jatkoksi „Maamme“ laulu wiritettiin ja yhteisesti laulettiin. Sen jälkeen tuli torwioittoa ja useampia laulua räpittämiä ohjelman osastoja, jonka jälkeen juhlarumoilija, proffessori N. Genetz, esiintyi estraadille ja lausui tätä tilaisuutta warten sepittämänsä „Patvaskan

pakinoita.“ Ne löytyvät ylempänä kokonaisuudessa painettuina. Tähän asti oli ilma ollut kaunis ja paahtaman kuuma. Mutta nyt kerääntyi taimaalle synkät pilvet, jotka kääntävät yhä uhaavammann näköisiksi. Tuli roäntämätrommäksi lyhentää ohjelmaa. Yksiaäniset laulut, joidenka olisi pitänyt seurata juhlapuheen jälkeen, ja jommoisia esitertä tässä juhlassa oli otettu ohjelmanumeroiksi, käytyi jättää pois ja waikeudekka muukin ohjelma saatettiin loppuun. Ukfosen jyrüstessä ja antarasfa sateessa nämä juhlaulajaiset päättyiwät.

Rauankaan ei kestänyt kesäinen sade. Pian päiwä selveni, ilma wain oli käynyt raittiimmaksi, koto luonto sateen jälkeen tuntui tuoreemalta, entistä vielä ihanammalta. Kello 5 i. p. alkoi kansanjuhla, johon kuului juhlan päättäjäisetkin. Ohjelma oli waihteleva ja rikas. Puheen piti lehtori D. Kelander. Juhlalawa oli muutettu näytlöwäksi, josta esitettiin kaksi kuwausta Karjalan kansanelämästä „Karjalaiset läksäiset“ ja „Karjalaiset häät“. Sulhasaatto nähtiin tuleman morsiamen kotiin, kofiminen tapahtui ja heti sen jälkeen läksäiset seurasivat. Purvut olivat tämän vuosijadan alussa Sortavalassa käytettyjen kaitaiset. Itkuwirut, mitkä aina tällaiseen tilaisuuteen kuuluwivat, esitettiin, sanat ja säwel Itä-Karjalassa tehtyjen muistiinpanojen mukaan. Ensimmäijien ja toisen kuwaelman välillä laulettiin yksiaänisesti, joten päiwällä pafosta pois jäänyt osasto, täten kuitenkin saatiin pelastetuksi. Karjalan häissä nähtiin sulhasaatto, kanteleen soittaja esiintyi, kansantanssia suoritettiin y. m. Walajeman ja miellyttävän kurvan ne antoiwät Karjalan nyt jo häwiämälisllään olewista wanhoista tamoista. Kuwaelmien järjestäjä oli toht. D. Kelander. Vielä kuului illan ohjelmaan eri laulukuntien suorittamat laulut, woimistelunäytäntö lehtori E. Poppiuksen johdolla ja lopuksi palkintojen jako ja päättäjäiset. Illan kuluksa fiellä täällä metsässä vielä esiintyi ja keräsi ympärilleen pienet kuulijajummat useat erämaasta juhlatoimikunnan kutusta saapuneet runolaulajat ja itkijänaiset. Siten nekini ja niiden kautta Karjalan muinainen laulumahiti tähän juhlaan otti osaa.

Palkinnoista laulu- ja soittokilpailussa oli tuonneppana ferrottu. Ne julisti tavallisuuden mukaan seuran sihteeri. Samoin myöskin hän ilmoitti päätöksen Kansanvalistus-seuran kuuluttamasta säwelyskilpailusta, ja on siihen kuuluwa palkintotuomarien lausunto edempänä luettawana kokonaisuudessaan. Palkinnon saajista hra Armas Järnefelt (55555) oli läsnä ja vastaanotti yleisön innokkaat terwehykset. Toinen, hra Imari Krohn, ei ollut saapuwilla.

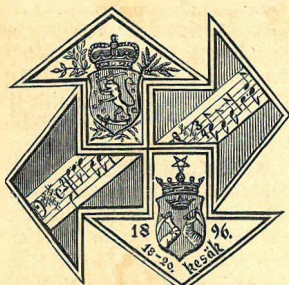
Lopuksi esiintoi seuran sihteeri seuran ja sen toimikunnan puolesta kiitossanat Sortavalan kaupungille, juhlatoimikunnalle ja kaikille, jotka juhlaa tavalla tahti toisella olivat edistäneet. Tähän puheeseen vielä wastasi juhlatoimikunnan esimies lehtori Suomalainen. Hän lausui muun muassa: „Suomen kesäpäiwä kurwaa Suomen luontoakin ja sen kaibonsekaisuus ilosfa ilmestyy niissä säwelyskilpailuissa, joita olemme kuulleet. Tämä ihana, mutta niin lyhyt kewaähetti katoo. Mutta

mikä ei ikinä katoa Sortavalan ja Karjalan muistosta, on sen ensimmäinen keraatjuhla."

Vastaukseksi kohotti yleisö hartaan eläköönjuodon juhlatointunnalle. Vielä kerran sitten laulettiin lehtori Kiljanderin johdolla „Maamme" laulu ja kohotettiin eläköönjuuto isänmaalle.

Miellyttävän ja haukan muiston Sortavalan yleinen laulu- ja soittojuhla painoi kaikkiin sen osanottajiin. Tunsi olleensa mukana tilaisuudessa, jossa kammasamme elävä omituinen henki tuotiin esiin pukeutuneena ulkonaisiin muotoihin, jotka tarvallista paremmin vastasivat sen sisältöä. Ulkonaisissa juhlatoristuksissakin se tuli ilmi jo juhلامerkistä alkaen, jonka kaikki osanottajat saivat juhlatilaisuudessa kantaa. Se oli suomalainen mursunsydän, jonka ylimmässä pinnassa nähdään Suomen, alimmasa Karjalan vaakuna, vasemmasa „Karjalan" oikeassa „Maamme" alkusämeleet. Juhlassa esiintyneet tärkeimmät toimimiehet saivat sen juhlan jälkeen säilytettäväksi kultaisen muistorahan muodossa.

A. G. t.

Juhلامerkki.

Kansanvalistus-seuran sävellyskilpailu.

Palkintotuomarien lausunto.

Ulkotirjoittaneet kesäkuun 1 p:nä 1896 pidetyssä kokouksessa läsnä olleet Suomen Kansanvalistus-seuran palkintolautakunnan jäsenet saivat täten heidän tutkittavakseen jätetyistä kilpa-sävellyksistä antaa seuraavan lausunnon:

I. **Torvisoitantoa:** „Wirran rannalla," sinfooniiliseen tapaan sepitetty kuroitelma kahdesta suomalaisesta kansanlaulusta, on arvoitaan etewä sävellys, jonka soittimelliset ominaisuudet, niin hyödin sisälliset kuin ulkonaiset, osoittavat teijjensä warmaa harjaantunutta kättä. Olen erittäin miellyttävä ja kauttaaltaan tosi-innostuksen tuote, on tämä sävellys kaikkia pelottavia vaikeuksia wailla ja saattanee sen puolesta tulla parhaimmasa merkityksessä kansanomaisiksi. Sen woipi esittää yksinkertainkin septetti, waan aiwan warmaan esiintyy se yhä suuremmasa määrässä eduksensa, jos soittimien luku tehdään moninkertaisiksi; ja soveltuu se niinmuodoin mitä parhaimmin „yhteiseksi juhlatappaleeksi." Että se ansaitsee I:sen palkinnon, on selvä; wieläpä ehdotamme että se kohotettaisiin 300:sta 400:aan marffaan — mikä lienee helposti tehtävissä, koska toinen kilpailuun jätetyistä sävellyksistä on arwoa wailla, eikä tiis 2:sen palkinnon antaminen misään tapauksessa woi kysymykseen tulla. Me ehdotamme niin muodoin, että „Wirran rannalla" (5555) harwinaisen arwoftaana lisänä hywistä alkuperäisistä sävellyksistä köyhään torvisoitanto-kirjallisuuteen, palkitaan 400:n markan suuruisella ensimmäisellä palkinnolla.

Kun meikä kapellimestari Leanderin ja kaartin soittofunkunnan poisä ollessa ei ole ollut tilaisuutta asettaa mainittua sävellystä koetteen alaiseksi, niinkuin edellisissä tiloissa on ollut tapa tehdä, lausumme toiwomuksemme, että sävelttäjä — ennen kappaleen painattamista — hra Leanderin ja hänen soittofunkuntansa awulla panisi sellaisen koetteen toimeen, tutkiakseen, olisivatko jottin aiwan käytännöllistä puolta koskewat wiimeistelyt ehkä suotawia.

II. **Sekaworoja.** Täälläkin tapaamme merkin 5555 ja edus-taa sitä wiehättävän kaunis sävellys: „Muut ne kuuli kirfonkel-

Ion" (sanat Rantelettaresta) jolle me empinmättä myömmämme 1:sen palkinnon (200 markkaa). Peri suomalaisen kansanjäweltapaan laadittuna, oivallisesti sepitetynä, ja ilman sanottavia teknillisiä waikeuksia, on tämä laulu suurilukuisen laulukuoron esittämänä tekewä erittäin hymän vaikutuksen. Jos pystytään kilpailutsumuksen sanamuodosja: „neliäänisiä laulusäwellyksiä“, niin jääpi hygmyshenalainen laulu tosin ulkopuolelle sanottua piiriä. Se on nimittäin waan muutamisa tahdeisja 4-ääninen, mutta paljon useammin 5- jopa 7-ääninen; ja loppupuolelle tulee vielä kahdeksanneksi ääneksi tenorisoolo. Tästä syystä se tosin on käyttämätön kilpafappaleena, mutta yhteisjeffi esitettäväksi se sitä wastoin soveltuu wallan mainiosti. Me puolestamme luulemme että seuran johtokunta, palkitsemalla ja liittämällä kokoelmiinsa puheenalaisen laulun, hyödyttäisi harvastamaansa asiaa.

Raikki muut kilpailuun jätetyt sekakuorolaulut owat ilman poikkeusetta enemmän tai vähemmän harmoniillisesti wirheellisiä, muodoltaan ja säwelfranteeltaan heikkoja tahi kömpelöitä — muita wirheitä mainitsemmattakaan.

III. **Mieskuoroja.** Mieskuoroista on yhdellä, „Laulajan koti“ nimisellä, musiikillista lentoa ja innostusta, waan on se, paha kyllä, äänen puolesta käsitetty kowin mielivaltaisesti. Pianolla soitettuna soipi säwellys erinomaisesti; laulettawaksi on se sitä wastoin — ellei juuri mahdoton, niin ainakin joka tapauksessa käyttämätön kilpailutsumuksessa selwästi ilmoitettuun tarkoitukseen.

Muista mieskuoroista on sanottawa samaa mitä jo on mainittuna useammista sekakuoroista.

Tässä osastossa ei siis mitään palkintoa woi antaa.

IV. **Naiskuoroja.** Kahdesta tähän luokkaan jätetyistä säwellyksistä on toinen „Neidon rukous“, kolmiääninen, toinen, „Den wafande modern“ (walwora ätti) neliiääninen.

Neliiäänisyyden määräys on mielestämme warsinkin naiskuorojen suhteen epäkäytännöllinen, tällä alalla kun 3-äänisyys on yhtä säännöllinen ja ainakin yhtä tavallinen kuin 4-äänisyyskin. Siihen katsoen ehdotamme „Neidon rukouksen“ (D. d.) palkittawaksi 2:lla palkinnolla (100 markkaa). Musiikkifappaleena on sillä ansiota; sommittelu osoittaa tarkkaa, tottunutta kättä ja äänen kuluu on hyvä. Tosin on soinnutus paikoin kowaa ja vaikuttaa josjain määrin levottomasti; saattaisipa myöskin ajatella soveltuwampaa musiikillista esitystä runoelmasta, jolla on tällainen nimi ja sisällys. Laulu ei ole helppo, ja waatii se korkeita sopraaneja sekä mataloita altteja; sopii parhaiten 1:sen luokan kilpa-fappaleeksi.

„Den wafande modern“ sisältää miellyttäviäkin kohtia ja osoittaa että tekijä ei ole ilman lahjoja, waan on vielä josjain määrin epäwafainen. Rappale ei ole aivan wapaa wirheistä, eikä kokonais-sommitelultaan luonnistunut; seurauksena tästä yksitoikkoisuus. Ei niinmuodoin kohoja 2:senkaan palkinnon tasalle.

V. **Suurempia kuorosäwellyksiä.** Niinoastaan yksi sellainen on jätetty kilpailuun: „Wankeus ja wapautus“, te stinä Daawidin psalmit 137 ja 126 (D. d), sepitetty soololle, kuorolle ja uruille.

Tästä teoksesta on palkintolautakunnassa ollut josjain määrin toijistaan eriaviä mielipiteitä. Toisaalta on lausuttu, että „koruton uskonnollinen mieli puhuu näistä säwelistä, jotka kauniisti ja joinnukkaasti kumastelewat tekstin eri wivahduksia:“ ja että säwellys on sepitetty laulunlaadintaan perehtyneellä kädellä ja säestys (urkusofo) on urkusoittoineen, helppo suorittaa; ja wihdoin, että teosta näin ollen pitäisi palkita 1:llä palkinnolla (500 m.). Toisaalta taas on kyllä tunnustettu teoksella mainitut ansiot olewan, waan samalla huomautettu että niiden lisäksi olisi enemmän raikkautta ja keksinnön itsenäisyyttä ollut tarpeen, jos mieli teoksen saawuttaa oikeutta seuran korkeimpaan palkintoon. On myöskin lausuttu, että säweltäjä lä toistaiseksi ei näytä olewan sitä tottumusta, jonka avulla nuo sanotut puutteet saataisiin tehokkailla nousuilla ja wastakohdilla tuntuuttomiksi, ja että näin muodoin 2:nen palkinto, korotettuna 300:aan tai korkeintaan 400:aan markkaan olisi pidettävä riittämänä palkintona säweltäjälle.

Konkun aikaa keskusteltua owat allekirjoittaneet yhtyneet sellaiseen ehdotukseen että

„Wankeus ja wapautus“säwellyksestä, joka on katsottawa tarkoitukseenja soveltuwaksi ja warsin kunnioitusta ansaitsewaksi teokseksi, annettaisiin 400:n markan palkinto.

Palkinnonsaajia olisi toimitunnan huomauttaminen siitä, että heidän käsittejoituksissaan on useita ikäviä ja erehdyttäviä kirjoituksia, jotka ennen painattamista owat kaiken mokomin korjattawat. Helsingissä kesäkuussa 1896.

M. Wegelius.

Richard Falkin.

Anton Gitt.

P. J. Hannikainen.

Pöytäkirja,

tehty Kansanvalistus-seuran juhlatokouksessa kesäk. 19 ja 20
p. 1896 Sortavalassa.

Juhlakokous.

Perjantaina kesäk. 19 p.

1 §. Kokouksen avasi klo 1/2 6 i. p. miesseminaarin juhla-
salissa tohtori M. A. Granfelt seuraavoin sanoin:

„Arvoisat kansalaiset, Kansanvalistus-seuran jäsenet!

Kolme vuotta on kulunut siitä kuin näin lutuisana on ollut koossa yhdessä juhlatokousta pitämässä; harvoin tämän seuran jäsenet ovat tilaisuudessa waituttamaan persoonallisesti asioin yhtoon, pitkät ovat väliajat, joina melkein kaikki riippuu niiden harvojen henkilöiden hyvästä aistiästä ja harrastuksesta, jotta näissä tilaisuuksissa asetetaan seuramme etupäähän. Semmoisissa oloissa on onnellista, että olemme voineet järjesträä seuramme juhlatokoukset todelliseksi kansanjuhlaksi, semmoiseksi juhliksi, joihin saapuu kansalaisia kaikilta maamme kumilta, että siten seuramme, silloin kun se nimellisesti kokoontuu, todellisuudessaakin on niin lutuisasti koolla, että pidettäköön nämä kokoukset missä hyvänsä, niin eivät paikafunnalliset näkökannat voi asioin päätökseen ratkaisemasti waituttaa, vaan voidaan pitää warmia että tehty päätös vastaa koko maassamme laajalle lewinneen seuramme mielipidettä.

Mitä seuramme kuluneena kolminuotisjaksona on toimittanut, näkyy sen vuosittain julkaisuista vuosikertomuksista ja yhdessä sitä yhteenvedosta niistä, joka tässä tilaisuudessa seuran jäsenille painettuna jaetaan. Siinä näkyy, että seuran kirjainkustannusliike on edistynyt, uusia arwoittaita kirjatuotteita liitetty entisten jatkoksi, että seura on ollut tilaisuudessa, kuten luulemme ja toivomme, tehokkaasti edistämään kansankirjasto-asiaa maassamme ja että seuran asiatoimi pääasiallisesti näiden toimiharojen nojalla

on laajennut tuntuwassa määrässä. Sen ohessa nähdään, että seura yhdessä työkentelee kansanopiston alalla ja sillä menestuskellä, että uusia kansanopistoseuroja on liittynyt seuramme haaraosatoiksi. Mitä seura laulun ja soiton alalla on aikaansaanut, todistaa se juhla, jota näinä päiwinä täällä wietetään, vielä paremmin, kuin kertomuksen painetut sanat. Seuran toimeenpanema säwehyksikilpailu, josta päätös nyt kolmannen kerran julkastaan, on tällä kertaa tuottanut niin ilahuttawan tuloksen, että neljästä kilpailusta kappaleesta palkinnot annetaan. Se uusi rahasto, tammi-kuun 14 p:n rahasto, jonka waltioneuvos Sakari Topelius on seuralle lahjoittanut, on tuonut seuralle uuden waitutusalan, joka on hymin sopuissuussu seuran koko waitutusseurunnan kanssa.

Seuran esimies ei ole katsonut itselleen mahdolliseksi itse saapua tähän tilaisuuteen, vaan olen minä saanut toimekseni hänen sijastaan awata tämän kokouksen. Sitä tehden saan laulua hartaasti ternetulleiksi läheltä ja kaukaa täme saapuneet seuran jäsenet, toivoen, että ne kysymykset, mitkä ovat määrätty yhteisesti täällä käsiteltäwikkemme, johtawat päätöksiin, joista seuran waitutus on edistywä, ja että kun ruyhdytään uuden toimikunnan wailiin, sen kautta uusia hyviä woimia saadaan liitettyksi seuran työhön. Tähänastisesta toimikunnasta on maisteri M. S. Kallio suureksi wahingoksi seurallenne kuoleman kautta eronnut. Waikka wain warajäseneksi walittu, sai hän paljo outta osaa toimikunnan työhön, ollen läsnä miltei useimmissa kokouksissamme, ja innolla hän seuran tointa seurasi. Warfinaisista jäsenistä promessori Urwi Genetz on käskenyt ilmoittaa, että lisääntynyt työ muilla aloilla esträä hänet enää ottamasta osaa Kansanvalistus-seuran toimikunnan tehtäwiin.

Julistetaan täten Kansanvalistus-seuran seitsemännen juhlatokouksen awatuksi, saan kehottaa läsnäolewia jäseniä walitsemaan kokoukselle puheenjohtajan.

2 §. Kokouksen puheenjohtajaksi walittiin tohtori Granfelt. Pöytäkirjuriiksi walittiin puheenjohtajan esityksestä maisteri Matti Helenius.

3 §. Seuran kolmenuotis-kertomus, viimeinen vuosikertomus, säännöt y. m. painotuotteita lewitettiin läsnä-olewille seuran jäsenille.

4 §. Ruyhdyttiin sitten seuran toimikunnan ehdottamien keskusteluyhymysten käsittelemiseen.

1 kysymys: Onko seuran jäsenillä mitään muistutettawaa seuran toimien tähänastisen johdon suhteen?

Puheenjohtaja: Tässä kohden toimikunta ainoastaan waiittaa siihen, mitä sen vuosikertomuksissa ja kolmenuotis-kertomuksissa on mainittu. Mitään muita esityksiä wastaisten toiminnan suhteen ei ole toimikunnalla, kun mitä keskustelu-ohjelman toinen kysymys — toimitusten W-sarjan jatkamisesta — sijältää.

Hiopp. Swanljung: Tahtomatta tehdä muistutuksia seuran toiminnan johdosta, pyydän tehdä pienen kysymyksen, jonka luulen kuuluvan tähän. Millä perusteella on seuran toimikunta tavallaan äänenkannattajinaan käyttänyt ainoastaan kahta pääkaupungin lehdistä? Sen uutiset ovat nimittäin julkaistut ainoastaan U. S:sa ja Hbl:sa. Seuran ilmoitukset ovat julkaistut kaikkina lehdissä, joka mielestäni on ollut tunnustus toimikunnan puolelta, että se myöntää saaneensa kannatusta kumminkin joksakin määrin joka se taholta. Kun ei siitä lisäwaiwaa tullisi, jos ei myöskin uutisia anneta kaikkiin lehtiin? Tarhoitan etupäässä suomalaisia lehtiä, joiden lukijoissa seuran harrastajat enimmäkseen ovat.

Buheenjohtaja huomautti, että seuran viralliset tiedonannot on koetettu saada useimpiin lehtiin. Yksityisiä uutisia, joita toimikunta ei ole lähettänyt, on woinut olla ainoastaan yhdesä lehdessä, kun niiden antaja yksityisenä henkilönä ei ole ruvennut niitä kahteen, kolmeen kertaan kirjoittamaan.

Gra Swanljung wakuutti, että Helsingin lehtien välillä on olemassa sellainen yhteiswaututus, että tämmöisen yleisen seuran uutinen kyllä korhoiturivedoksena toimitetaan toiseen lehteen, kun sen antaja siitä huomauttaa. Toiwoi sitä sen wuoksi, että seuran kaikki toimet tulisivat tiedoksi eri ryhmillä ympäri maata.

Buheenjohtaja kiitti huomautuksesta ja sanoi, ettei uutisten antaja tähän asti liene tällaisesta yhteiswaututuksesta tietänyt.

Maisteri Jaakkola piti turhana ruweta wetämään esiin jonkun lehden toimituksen huolimattomuutta, sillä siitä riippuu, ettei lehti ole hankkinut, sopimusta asianomaisen henkilön kanssa tekemällä, itselleen uutisia. Mutta tärkeämpinä muistutuksina toi esiin että Kansanvalistus-seuran toimituksissa wälisiä on huonoa suomea ja että seuran talenterissa olisivat ristimänimet kirjoitettawat johdonmukaisemmin, suomenkielen waatimuksia noudattaen.

Gra Seypälä yhti edellisen puhujan uutisyhymyksessä. Lehtori Malin oli wakuutettu, että jokin seuran jäsen antaa täyden tunnustuksensa Kansanvalistus-seuran kirjalliselle toiminnalle. Kumminkin arweli olemian syhtä erityisiin toiwomuksiin. Seuran toimituksissa on ollut eräänlaisia yksipuolisuutta. Ei ole esim. yhtään teosta, jossa helpotajuisessa muodossa kansalle esitetäisiin n. s. kehitysooppia, jolla on mitä waltaavin vaikutus kaikilla aloilla ihmisten koko katantofantaan. Samoin on n. s. yhteiskunnallinen kysymys aikamme tärkeimpiä, mutta turbaan hakee tästäkään mitään kansalle sowitzettua esitystä, waikka useat puolet siitä warsiin hywin sopiwiwat seuran kirjaisia esitettäwiksi. Wyhönnettäwä on, että tämmöisiä aineita on paljoa waiwempia helpotajuisesti käsitellä, kuin puhtaasti deskriptiwiisiä aiheita, mutta niiden hyöty on sitä suurempi, sillä ne eiwät ainoastaan lisää luki-

jan tietoja, waan laajentawat heidän näköalojaan ja poistawat yksipuolisuutta ja sitä ummehtumista, jota jostus tapaa. — Ehdotti, että kokous, antaen täyden tunnustuksensa seuran ansiokkaalle toiminnalle, lausui toiwomuksen, että seura ottaiji toiwomustensa aiheiksi aikamme yhteisiä aatteita ja pyrintöjä tieteen, uskonnon ja yhteiskuntaelämän aloilla.

Opettaja Berg: Minulla on toinen käsitys. Mielestäni on seura pitännyt huolta eri aloista. Uskonoppiakin on pidetty silmällä sen toimituksissa, eikä sen toiminta ole pitkin matkaa ollut niinkään yksipuolista. Muutkin suunnat saisiwat olla edustettuina, mutta ei liene helppo saada kykenewiä henkilöjä kaikkeen. Untoi seuralle kaitenpuolisen tunnustuksensa.

Lehtori Malin: En suinkaan ole wäittänyt, ettei olisi aineita walittu eri aloilta, mutta nykyaikaisemmat suunnat eiwät ole olleet edustettuina.

Maisteri Jaakkola: Seuran toimikunta ansaitsee kiitoksen koko Suomen kansalta. Meidän oloissa ei ole niin pitkälle wälä kehityhty, että woi ruweta kansantajuisesti esittämään esim. tähänastisten tutkimusten mukaan ainoastaan hypoteeseille perustettua kehitysooppia. Yksi sy, minä wuoksi aineiden walinnassa on warowaisuus paikallaan, on se, että on waikea saada asiaan perin pohjaisesti sywentyneitä miehiä. Tämän yhteydessä mainitti puhuja erään wanhimpien kansojen siwistysoloja käsittelemän teoksen, jonka egyptologit olivat julistaneet wariin wanhan aikaisiksi. — Kehotti lopuksi, että kokous yhtyi lausumaan tunnustuksensa seuran työstä. (Hywä! hywä!)

Opettaja Brayén arweli, että kehitysoopin suhteen on menelettäwä niin warowasti, kuin suinkin. Kokemattoman, waromattoman miehen kädesä woi se tuoda wabinfoa sen sijasta että mitään hyöhtä tuottaiji. Samaa suuntaa on seuran jatkaminen työtään, kuin tähänkin asti.

Maisteri Helenius kannatti lehtori Malinia siinä kohden, että yhteiskuntakysymykseen olisi seuran enentmän huomiota luominen, ja toiwoi, että niin tapahtuukin wäst'edes, kun kysymys täy yhä polttawammaksi.

Gra Swanljung puolusti kehitysoopin esittämistä.

Opettaja Wainio teki seuran toimittamia kuuwia vastaan sen muisturufen, että ne ovat liian huonosti tehtyjä. Hintat saisi nousta, joll'ei muuten niitä saada paremmiksi.

Gra Rönönen: Usein on walitettu seuralle olemian liian wahan jäseniä. Mikäli tunnen asioita, puuttuu innoikkaita asia-miehiä; asiamiehiä on koko joukko wanhoja, wäsyhtäneitä. Muo-rempia, innoštuneempia saatawa.

Siihen päättyi keskustelu ja buheenjohtaja lausui:

„Räikistä huomautuksista ja neuvoista saan lausua kiitokset. Tällaisen seuran johdossa on kaikenlaisia vaikeuksia, joita jäsenet eivät tiedä, mutta osaksi sentään voivat käsittää. Mitä erittäin aineiden malintaan tulee, on silloin täysin — eikä niin harvoinkaan — sattunut, että on ollut tuuma saada joku sopiva kirjoitus, mutta se ei ole tullut, tai on tullut toivottuun, kuin on tahdottu. Se olkoon sanottu joskikin pieneksi selitykseksi siihen, miksi ei kaikki ole käynyt ebes niin, kuin johtokunta on tahtonut. Kuivat oli meidän ensimmäinen yrityksemme sillä alalla, ja me koetimme saada niitä niin huokeiksi, kuin suinkin, waikk'eiivät ne sittenkään tulleet niin huokeiksi, kuin me ajattelimme. Hienompien kuvien valmistaminen vaatii hyvin paljon varoja, ja raha-asiat eivät ole niin hyvällä kannalla, kuin suotamaa olisi ja mille ne toivottavasti vielä muuttuvat, sillä viimejaksoiden kokemus osoittaa, että eteenpäin on menty, herättäen toiveita siitä, että jo läheisessä tulevaisuudessa paremmin voidaan vastata oikeutettuja vaatimuksia, joita seuran puolelta toimitunnalle asetetaan.“

2 kysymys: Onko seuran toimitusten B-sarjaa jatkettava? Muistukseksi lausui puheenjohtaja m. m.: „Jäsenet kyllä tietävät, mitä B-sarja tarkoittaa. Sen ensimmäisenä teoksena on lewitetty seuran luonnontieteellisen kirjaston ensi osaa. Sillä tavoin oli mahdollista panna asia alkuun heti kuin esitys siitä tehtiin; muuten olisi ollut pakko odottaa epämääräinen aika, ennenkuin olisi ollut jotakin kelvollista tarjota. Ensimmäinen yritys näyttää kylläkin lupaavalta. Teosta, joka ei enää ollut aivan uusi ja joka sen vuoski monen kirjastossa jo löytyi, on jo tilattu ehti yli 800, niin että B-sarjan jäsenet ennen vuoden loppua noussevat noin 1,000:een; ja kun tällaisen kirjallisuuden varma menekki on näin suuri, niin tuntuu siltä kuin kylläkin uskaltaisimme ryhtyä sellaisiin valmistuksiin, jotta teivät kysymyksessä olevan toimen mahdolliseksi. Mutta asiassa on kumminkin vielä jotakin epävarmaa. 1,000 kappaleen menekki ei likimainkaan vastaa kustannuksia, joten yrityksen jatkamiseen tarvitaan vähän rohkeutta. Sen vuoski tahdot toimitunta tietää, mitä seura asiasta ajattele.“

Hra Wainio arveli, että yrityksen kannattamiseen on täysi syy, ainakin siksi kuin saadaan warmempi kokemus siitä.

Hra Berg kertoi, että hänen paikkakunnallaan B-sarja oli alussa saanut hyvin vähän kannatusta. Mutta kun näkivät kirjan, niin silloin kyllä mielistyivät sitä tilaamaan. Siis yrittävä!.

Hra Ahra yhtyi edellisiin.

Hra Jaakkola: Ofsi syy siihen, ett'ei B-sarjaa vielä taikfiialla ole enemmän pääsyt leviämään, on siinä, ett'eiivät taikfi tiedä että uutta sarjaa saa vaihtaa A-sarjaan. Yhtyi edellisiin.

Hra Koljonen kertoi, että sivistyneeseen säätyluokkaan kuuluvat henkilöt usein estelemät rupeamasta seuraan jäseniksi sillä

että A-sarjan kirjallisuus on liian helposti sulavaa ruokaa. Jos nyt jatketaan tieteeisempää laatua olevaa B-sarjaa, niin ehti sen kautta saadaan seuraan jäseniksi henkilöitä, joilla on sitten enemmän henkistä kykyä sen pyynnöiden edistämiseenkin. Siis tappion uhallakin on yritystä jatkettava.

Väätöfeksi tuli yksimielinen: „B-sarjaa on jatkettava“.

Hra Berg tahtoi päätöksen lisätä kumminkin sen, että jos suuria tappioita nähdään tulevan, olkoon toimikunnalla valta lakkauttaa B-sarja jo ennen ensi juhlatokousta.

Rokous suostui yksimielisesti ehdotettuun lisäykseen.

5 §. Toimikunnan puolesta luki puheenjohtaja seuraavan kunniajäsenten kutsuista koskevan ehdotuksen:

„Eräs määräys Kansanvalistus-seuran säännöissä, joka tähän asti ei vielä ole johtanut minkäänlaiseen toimeen, löytyy toisen pyhällän lopussa sen jälkeen kun seuran jäsenistä on ollut puhetta, ja lausutaan siinä aivan lyhyesti seuraavin sanoin: „Kunniajäseniä sekä omaista maasta että muualta voidaan myöskin kutsua seuraan.“

Seuran toimikunta on uskonut minun tehtäväkseni esittää, että seura tässä tilaisuudessa käyttäisi hyväksensä näin sille myönnettyä oikeutta ja kutsuisi kunniajäseniksensä muutamia henkilöitä, jotka erityisellä tavalla ovat edistäneet seuran tarkoituksia.

Seuran puheenjohtajana syyskuussa 1874, jolloin seuran ensimmäinen toimikunta valittiin, ja seitsemän vuotta siitä eteenpäin, 1881 vuoden kesään asti, jolloin hän muutti Helsingistä pois, on toiminut kanslianeuvos Safari Cleme. Niinkuin jokainen uusi yritys alussa saa taistella vaikeuksien kanssa, niin tämäkin seura ensimmäisinä ikävuosinaan sai kokea monta hankaluutta; ulkoa päin sen tarkoituksia ja toimia määrin selitettiin, seuran sisällinen järjestys sen oheisa waati erityistä huomiota, uusi, ennen keittamaton toimintatapa oli luotava ja sille luotettava luottamusta. Niissä määrin esimiehen erityistä osanottoa ja myötävaikutusta joskakin seurassa tarvitaan ja suodaan, siitä tawallisesti toimikunnan ulkopuolella tiedetään hyvin vähän, mutta nykyinen toimikunta on siitä wakuutettu, että jos seura suostuu kutsuimaan kanslianeuvoksen Safari Clemen kunniajäsenekseen, olisi tammoinen kunnianosoitus tästäkin syystä aivan paikallansa. Jos onkin puolentoista vuosikymmentä umpeen kulunut siitä, jolloin hän seuran asioita johti, niin häntä ei ole unoitettu; vielä se henki seurasiamme elää, jonka hän siihen sai syntymään. Valistuksen asiaa muutenkin Safari Clemen koto elämäntyö tarvoittaa. Valistuksen edistämistä sekin lahjoitus tarkoittaa, joka on synnyttänyt seuramme hallussa olevan Kansanopiston stipendiraaston, johon on paikallansa tämän yhteydessä myöskin wiitata.

Toinen, jota kunniajäseneksi esitetään, on waltioneuvos Sakari Topelius. Hänen ansionsa kansalaisena ja kansanvalistuksen edistäjänä ovat niin tunnetut, että olisi turha täällä niitä laajemmin esiintuoda. Maanmekirja, Luonnonkirja, Wälskärin kertomukset, sadut, runot, koko hänen kirjallinen toimintansa tähtää samaan suuntaan, kansamme kohottamista walon ja rauhan maailmaan. „Walooa kansallemme“ oli se tunnuslause, jonka Sak. Topelius läski ulos, kun hän seuramme perustamisaitana kehotti kansalaisiamme turvaamaan sen taloudellista kantaa, ja ne sanat ovat muuttuneet seurankin tunnuksanaksi.

Sijakkoin Sak. Topelius vielä suuren lahjoituksen kautta on seuraa muistanut. Tammikuun 14 p:n rahaasto, jonka kautta seura on vantu tilaisuuteen vuosittain lahjapalkkioilla muistamaan warattomia, wanhoja, ansioikkaita opettajia, jotka ovat antauneet kristillisen kansanvalistuksen palvelukseen, tosin ei kannu lahjoittajansa nimeä — hän ei sitä tahtonut —, mutta hänen henkensä elää niissä ohjeissa, joidenka mukaan tämä rahaasto hoidetaan, ja henti on enemmän kuin nimi.

Wielä on eräs kolmas arwoisa kansalainen, jonka uskallamme esittää seuran kunniajäseneksi. Tätä tilaisuudessa wietetään seuran toimeenpanemaa laulu- ja soittojuhlaa. Wiisitoista vuotta sitten ensimmäiset juhlaohjelmat laulettiin ja soitettiin pantiin toimeen yhteydessä seuramme juhlatokouksen kanssa, ja niistä ovat kehittyneet nämä juhlat, jotka jo kansamme elämässä ovat saanuttaneet jonkun merkityksen. Jo silloin yliopiston musiikin opettaja Rich. Faltin oli valmistustoimissa mukana ja käytti runsaita tietojaan, laajaa kokemustansa ja erinomaista aistiaan säveltäjän alalla seuramme palvelukseen. Seuraawienkin Jyväskylässä pidettyjen juhlien ohjelmat, ne, joidenka kaavaan kaikki muut myöhemmin pidetyt senlaiset juhlat ovat luodut, olivat kaikki hänen myötäröaitutuksellaan ja saattaa sanoa pääasiallisesti hänen kauttansa syntyneet w. 1884, 1887, 1890, ja myös tämän juhlan ohjelman luomisessa hänellä on hyvin tärkeä osuus. Useat kappaleet ovat hänen uudistaan sovitettuna ohjelmiin otetut, uusia sävelmiä on hän wapaasti käytettäväksemme antanut, jopa nuottien korrehtuurista hän etenkin alkuaikoina on pitänyt huolta. Balkintotuomarin toimeen on hän kolme kertaa ottanut osaa seuran sävellyskilpailuissa, ja kilpailuehtoja määrätessä on hänen kokemustaan kysytty. Jos seuramme kansallisen laulun, kansallisen säveltaiteen hywäksi on saanut jotain aikaan, niin etupäässä on siitä kiittäminen sitä asian haaraa, että sen alttiina, ystävällisenä neuwonantajana heti alusta oli se mainen asiantuntija ja asianharrastaja kuin R. Faltin.

Näiden perustustien nojalla uskallan täten seuran koolla olewalle juhlatokoukselle esittää tultuttawiksi seuramme ensimmäisiksi kunniajäseniksi seuran ensimmäisen esimiehen kanslianeuwoksen

Sakari Clewen, waltioneuwoksen Sakari Topeliuksen ja proweessori Rich. Faltinin.“

Kun hra Forsgren oli käyttänyt puheenwuoroa ja arwellsut sekä ajan, että sopiwan tilaisuuden olewan toimikunnan ehdottamaan toimenpiteeseen, hywäksi kokous yksimielisesti tehdyn esityksen.

Opettaja Kurppa Kysyi, olisiko jäsenilläkin oikeus esittää kunniajäseniä.

Puheenjohtajan ehdotuksesta tehtiin se päätös, että seuran jäsenen, joka tahtoo kunniajäseneksi jotakuta henkilöä esittää, tulee siitä tehdä kirjallinen esitys toimikunnalle.

6 §. Seuran toimikuntaan walittiin suljetuilla lipuilla:

Esimiehenä kunnallisneuvos A. Meurman (37 äänellä).
Lähinnä ääniluwussa lehtori A. Alnberg (4) ja tohtori W. Johnson (2).

Toimikuntaan wakinäisiksi jäseniksi proweessori J. Forsman (43 äänellä), proweessori E. Aspelin (40), proweessori E. G. Palmén (40), lehtori A. Alnberg (35), lehtori B. F. Godenhjelm, proweessori E. Hjelt (33) ja dosentti R. Krohn (20). — Lähinnä ääniluwussa proweessori E. R. Setälä (12) proweessori A. Genetz (10), maisteri D. Hallstén (9).

Toimikuntaan warajäseniksi rehtori A. W. Streng (36 äänellä), proweessori J. R. Danielson (15) ja proweessori E. R. Setälä (11). — Lähinnä ääniluwussa tohtori R. Krohn (22), lehtori R. Göös (8), maisteri D. Hallstén (7) ja dosentti S. Paasonen (6).

Rauwantaina kesäk. 20 p.

1 §. Kun k:lo 8:lta oli kokoonnuttu, seurasi keskustelu-ohjelmassa

3 §. Kysymys. „Kuinka seuran lehtifistä ja kuwalehdistä olisi heruwa se hyötty, mitä tällaisista julkaisujarjoista toiwotaan? Sen alusti puheenjohtaja seuraawasti:

„Olen ehdottanut tämän kysymyksen keskusteltawaksi sentähden, että ei ole kyllin tehty siinä että periaatteen mukaan sopiwa painotuotteita julkaietaan ja pidetään asianharrastajain saatawissa. Nytä tärkeätä on, että asianharrastajat muistawat niiden olemaissa oloa ja ovat selwillä siitä, millä tavoin voitaisiin niitä kansan hywäksi käyttää.

Kansanvalistus-seuran lehdisten tarkoitus on enimmiten arwottoman arkkiveisukirjallisuuden rinnalla ja sijasta lewitä kansaan, kaswattaa kansan maatia taideronnotta nauttimaan, tekemään etewimpien runoilijamme nimet ja parhaat runotuotteet tunnetuiksi laajoissa piireissä ja sen ohessa lewitää hyviä ja hyödyllisiä tietoja. Siinä tarkoituksessa on painettu Oksasen, Suonion, Erkon, Rune-

bergin, Topeliuksen y. m. runoilijan kansantajuisimpia runoja, runoja Kalevalasta ja Rantelettaresta, näytteitä kansamme sananlastujen ja arvoitusten varastosta, muutamia opettavaisia kertomuksia, tietoja terveydenhoidon alalta, kasvenpoltoista, hätäleivästä y. m. Raikkiansa nousee seuran julkaisemien lehtisten lukumäärä yli 40 kappaleeseen, ja aifomus on vähitellen julkaisista uusia näiden lisäksi.

Tämänlaisen kirjallisuuden lewittäjiä eivät ole kirjakaupat, niissä sellaisia harvoin kyötää, kirjakauppojen yleisö kiviä toisellaisia painotuotteita. Mutta sen sijaan kulkukauppiat, jotka kulkewat talosta taloon ja tarjoelwat tawaraansa sille yleisölle, joka ei ole sattunut kirjakaupassa käymään, eikä laajempia teoksia lue, on omansa muun kulkukauppatawaran ohessa pitämään näitä lehtisiäkin kaupan. Joku määrä seuran tähän lajiin kuuluvista painotuotteista onkin tällä tavoin löytänyt ostajansa.

Domme ovat kuitenkin kehittyneet niin että kulkukauppiatalan on edullisempaa kauppatawaraa kuin paljastaan tällaiset pienet lehtiset. Kaupungeissa sanomalehtien yfityisnumerot ovat halwin ja melkein enin haluttu kauppatawara, ja sekä kaupungeissa että maaseuduilla wihkoromaanit, palkintokappaleinen tahti ilman niitä, rupeawat woittamaan woittamistaan alaa. Johan, „Suinen Juutalainen,“ Monte Kriston kreivi,“ „Berliinin pyöveli“ ja sen semmoiset walloittawat itselleen alan ja laajan lukijatunnan säännöllisen kirjakaupan siwutse. Ja se hengen ravinto, mikä niissä tarjotaan, ei aina ole kaikkein parhainta laatua, joskus aiwan päin wastoin.

Uskallan olla sitä mielipidettä, että juuri sen yleisön kaswatamiseksi, jonka ostohalua kirjallisuuteen nähden kulkukauppiat warat riittävät tyydyttämään, olisi syytä lewittää kansanwalistusseuran lehtisiä muullakin tavoin.

Ehdotan siinä kohden että joka taloon hankitaan joku pieni määrä näitä lehtisiä, ynnä waikka sen ohessa muutakin kelwollista pikkukirjallisuutta, jommoista kyllä löytyy etenkin hengellisellä ja raittiussalalla, ja että annetaan kaupantäällisinä marjojen, munien, woin, luutien ja muiden tuollaisien tawarain kauppiaille jokunen lehtinen tai pikuwihkonen. Näihin kaupantäällisiin ei tulu monikaan marffa wuodessa, mutta sen kautta moni hyvä siemen woi joutua otollisen maanalaan ja aikanaan kantaa hyvät hedelmät.

Wöskin maakauppiaille pyydän huomauttaa tätä helppoa keinoa ostajien houkuttelemiseen, keinoa jolla samalla woimat pitää huolta niiden henkisestä kaswatuksesta.

Koululapsille joku pieni runowihkonen lewitetty koko luokalle woisi tuottaa suurta riemua.

Porttirahan asemesta ja pienistä paltruluksista annettawaksi matkustawaiset hyödyllisesti woisivat käyttää näitä lehtisiä.

Ja lopuksi vielä yksi keino, jonka erityisesti uskallan sulkea kansantajuisia esitelmiä pitävän ja suosivan nuorison huomioon. Esitelmiä pidetään monelta alalta. Isänmaalliset aineet, elämänterralliset tiedot suurista miehistämme ja heidän elämäntyöstään, kansanrunoudestamme y. m. ovat sopiwimpia aineita mitä olla woi. Mutta puhuttu sana hahtuu helposti mielestä, esitelmän tarfotus on siten ainoastaan puoleksi woitettu. Mutta jos esitelmän pitäjä lopettaessaan puhettansa esim. Runebergistä ilmoittaa, että hänellä on pikkuwihkonen Runebergin runoja, jonka myy 5:stä pennistä, tai Runebergin seinäkuwa, jonka myy 10 penniin, niin on warma että jos hän vähänkin on onnistunut herättää mieltymystä kerrottavaan aineeseen, syntyy heti wilkkaat marffinat, ostetaan kilwan runoja ja kuwia, ja mitä on ostettu, luetaan ja jälkeinkinpäin muistetaan mitä puheessa kerrottiin paljo paremmin kuin joll'ei tuota seinätaulua olisi esitelmän johdosta saatu tuwan seinän koristukseksi. Kuwan ohessa painetut elämänterralliset tiedot ovat omiansa weristämään mitä puhujan sanoista ehkä olisi woinut hahtua wäleen pois.

Sra Nhr a myönsi, että ehdotetut keinot ovat hyviä, mutta paljon riippuu siitä, rupeaako kansa näitä lehtisiä oikein suosimaan. Niissä on m. m. suurten runoilijain tuotteita. Yhteyden kansa niitä — walitettavaa kyllä — vielä vähän wmmärtää. Sitä wastoin „opettawaisia kertomuksia kansa mielellään lukee. Niitä olisi tois-taiseksi etupäässä toimitettava, ehkä suurten miehen elämäntapah-tumia käsittelewiä j. n. e. Jnnoftaampia asiamiehiä olisi saatava.

Sra Bragen pyysi, että fokos ilman muuta yhtyi asialliseen alustukseen, lisäksi kumminkin, että esim. urheilupalkinnoiksi kansakoululapsille ovat lehtiset sopiwa; sitä tietä lehdet kulkewat koteihinkin.

Sra Ruokonen arweli lehtien lewityksen paraiten onnistuman kulkukauppiaiden kautta, waikka niitä asiamiehillekin olisi edelleen läheettävä.

Sra Rönönen arweli, että arkkimeisujen lewiämistä etukädesä auttaa se, että niitä lewitetään laulamalla. Isänmaalliset runotkin lewiäsiwät paremmin, jos opetettaisiin säwel samalla. Kansanopistolaisissa se on nähty. Niissä ikinä he ovat isänmaalliset laulut huulilla liikkuneet, ovat koulun käymättömät pojat ja työtökien alkaneet samoja lauluja laulaa ja rakastaa. Esitelmän-pitäjän pitäisi saada kuulijansa myöskin laulamaan isänmaallisia lauluja.

Maisteri Ulin oli puhutellut arkkimeisunkauppiaajia tässä asiassa. Tunji erääntkin kauppiaan, jolla on 10—15 ala-afioitsijaa meijua myymässä marffinoilla y. m., ja myyvätkä he niitä tuhansittain. Kauppias oli wastannut, että seuran lehtiset ovat 3 kertaa kallimmat, kuin arkkimeisut. Se riippunee siitä, että paperi

on jälkimmäisissä huonompaa, jo että niitä saa kokoonkääntämättä eli valsaamatta. Tuumasin, että jos lehtinen myydyään 5 p:llä, sen hinnaksi olisi painettava 15 p:ä; silloin ne menisivät kaupaksi, sillä kansa ostaa, kun se saa puolella ja kolmannella osalla siitä mitä „päällä seisoo“.

Puheenjohtaja huomautti, että seuran omia toimittamia lehtisiä saa myöskin valsaamattomina, ja ett'ei niissä ole mainittu hintaa. Ainoastaan muutamissa seuran valmiina ostamiin on hinta painettu. Oisitkohan syytä panna hinta omiinkin ja kova hinta? (Ei, ei!)

Hra Jaakkola kiitti valaisevasta alustuksesta ja oli vakuutettu, että kun sillä tarviin menetellään, saavat lehtiset enemmän menettä. Seuran ansiota etupäässä on, että lukuhalu kansassa on yhä kasvamassa. Myi syv arkkiweisujen lerviamiseen on se, että niissä kerrotaan päiväntapahutumia. Tännöisistä aiheista tulisi varsinmaisten kirjailijain ruveta kirjoittamaan hyvällä kielellä, hyvässä muodossa ja kauneuden ja totuuden noudattamalla, silloin vasta voitaisiin menestyksellä kilpaila arkkiweisujen kanssa. Kun painatetaan suomennoksia, tyydyttäkään jo yleisen hyväksymisen saavuttamaan muotoon, älköönkä muuteltako yhä uudelleen, kuten on Wänrikki Stoolin suhteen tehty. Maamme-laulun muuttaminen etenkin on synnyttänyt mielipahaa.

Neiti Sohlman: Kansaa on kasvatettava parempaa lukemaan, kuin arkkiweisuuaineita. Sanomalehdissä se saa kyllin selkoa päivän tapahtuksista — paremmin kuin arkkiweisujen epäselvistä, hullunkurisista esityksistä. Helyppous on suotava sekin, mutta paremmalla paperilla ne kestävät enemmän. Paljon auttaisi, jos nuotti saataisiin muutama. Kansanjuhlissa esim. on pidettävä saatavissa niitä lauluja, joita siellä juuri on laulettu; silloin menee muutamia satoja heti kaupaksi.

Hra Berg vastusti tykkönään sitä mielipidettä, että hinta olisi painettava 2-, 3-kertaiseksi. Semmoinen keinottelu olisi tuihi ala-arvoista seuran lehtisille. Murhista, onnettomuuksista, törkeistä rikoksista ja muista arkkiweisuuaineista kirjoittamaan ei oikea kirjailija voi ruveta.

Opettaja W alwe mainitsi syynä, miksi arkkiweisuja suositaan: Waikka kieli arkkiweisuisissa on huonoa, on se kumminkin kansan kieltä, siinä on kansanomaisia sanoja ja lausetapoja. Kiihtynyt uteliaisuus vaikuttaa. On huhuna kuuluu jostakin murhapoltoista, haakirikosta j. n. e. Ei ole sanomalehtiä. Maksoi mitä maksoi, tahdotaan asiasta tietoja, ja siitä kertovaa arkkiweisua ostetaan! Tästä epäkohdasta päästään vasta, kun kansa tottuu sanomalehtiä lukemaan. Kannatti hra Jaakkola siinä, ett'ei suomennoksia saisi yhä uudelleen muuttella.

Hra Jaakkola: Tsestään selvää on, ett'ei tässä ole kukaan ajatellutkaan sopimattomia aineita. Mutta on arkkiweisuisissa muitakin, esim. kauniita ballaabeja, joita kieli vain ja muoto rumentaa. Semmoisista aineista, kuin Österbottenin palo, kaupunkien tapahtumat, voi kirjoittaa. Helyppoa se ei ole, mutta tässä kohden täytyy yrittää jotakin. Ei arkkiweisuisissa ole kansan kieltä, niissä on sefakotua.

Opettaja W äijänen 'oli tullut samaan kotemukseen, kuin maist. Ulin. Mutta toivoi apua hra Jaakkolan ehdotuksesta.

Hra Wainio: Herra Jaakkolan ehdotus ei sivi tämän seuran arvolle, jonka työ tähtää tulevaisuutta. Päivän tapahtumat tarkoittavat nykyhetkeä.

Hra Lankinen: Mikäli minä tunnen lewittävät Suomen kirjakauppiat erinomaisen paljon lehtisiä. Poikkeuksena lienevät pääkaupunki ja ruotsalaiset rannikkopitäjät. Mutta eufki menelle on, jos painetaan huonommalle paperille ja annetaan asiamiehille 1/2 ja 1 vuoden tiliin; silloin ostaa kulkukauppias lähimmältä asiamieheltä. Muutamat nykyisistä lehtisrunoista eivät ole kylliksi kansantajuisia.

Hra Huttunen arveli, että koska on valitettu seuran lehtisten kalleutta ja siihen syynä lienee suuret kirjapainolaskut, niin on parasta, että seura lähimmässä tulevaisuudessa hankkii itselleen oman kirjapainon.

Puheenjohtajan ehdotuksesta pidettiin keskustelu vastauksena kysymykselle.

Popufki kiitti puheenjohtaja seuran jäseniä heidän lausunoistaan ja asianharrastuksesta, jota olivat ottaneet sen kautta, ett'eivät olleet antaneet juhlahälinän estää itseään saapumasta näihin wafawiin seuran toimiin.

Kansankirjastokokous.

1 §. Kokous alkoi heti Kansanwalistus-seuran juhlatouksen jälestä. Keskusteltavaksi otettiin seuran ehdottomat 5 kysymystä.

1 kysymys. Onko Kansanwalistus-seuran lewittämien mallisääntöjen suhteen mitään muistutettavaa?

Ei ollut kellaän muistutuksen syytä.

2 kysymys. Jos „kansankirjasto joka kylään“ pidetään tarkoitusperänä kansankirjastoharrastuskeskukseamme, eikö sitä vliapäätän jopivimmin toteuteta siten, että joka kunnassa vlläpidetään kirkolla mahdollisimman täydellinen, kokonaan kunnan varoilla kannatet-

tawa kirjasto, mutta kyläkuntien kirjastot hoidetaan ykityisinä laitoiksi, joille vuosittain tahi joka toinen vuosi pienemmät avut suotaisiin kunnan puolesta?

Hra Braxen: Hyvä ehdotus; hyväksytään se!

Hra Berg: Poikkeuksia ehdotetusta menetelmästä on tapahtunut ja täytyy tapahtua. Besirikkailta seuduilla ovat seurakunnat jaetut melkein yhtä suuriin lohkoihin, joita vedet ja korvet erottavat. Tämöissä seurakunnassa on katkittu pääkirjastoa paikallaan.

Hra Ruokonen: Kun kansakoulunoppilaat välittävät paljon lainaliikettä, olisi suurempi kirjasto saatava jokaiseen kansakouluun tai ainakin sen läheisyyteen. Oppilaat silloin voisivat mukavasti toimittaa kirjoja omaisilleen. Nyt kun seurakunnat jaetaan koulupiireihin, olisi jokaiseen kansakouluun saatava kirjasto.

Buheenjohtaja huomautti, että viimeinen ehdotus oli täydelleen ristiriidassa kysymyksessä lausutun ehdotuksen kanssa.

Hra Zaakkola: Asia on käytännössä muodostumassa siiksi, että jokaiseen kansakouluun tulee kirjasto. Ja samalla on tulemasa tarvaksi, että kun joku on lufunut yhteen, niin hän menee toiseen kirjastoon. Siis kirjasto joka kansakouluun!

Hra Leskinen kannatti kysymyksessä lausuttua mielipidettä sillä muutoksella etteivät kyläkirkastot olisi itenäisiä, vaan haaraosastoja kirkonkylän kirjastosta. Siten voisi kaikkia hoitaa sama johtokunta, jolle haarakirjaston hoitaja olisi tilivelvollinen. Täten syntyy paremmin yhteisvaikutusta kunnassa. Kun kunnassa on 10—11 kansakoulua, on mahdotonta jokaiseen saada täydellistä kirjastoa.

Hra Ruokonen vastusti edellistä puhujaa. Suurissa pitäjissä syntyy, jos sitä menettelyä noudatetaan, sefaannusta ja hankaluutta.

Hra Sepponen: Pääkirjasto sijoitettava kirkonkylään ja joka kylään pieni haaraosasto, joita voisi siirtää ja vaihtaa, jotta samat kirjat tulisivat liikkumaan useammissa kylissä.

Buheenjohtaja arveli tämän johdosta, että kunta tuskin monesjakaan paikkakunnassa suostuu kannattamaan niin useata kirjastoa. Päinvastoin usein valitetaan, että kunnat eivät maksa mitään tai hyvin vähän yhdenkään kirjaston kannatukseksi. Mutta kirjasto-asia edistyy siten, että kyläläiset keskuudessaan panemat toimeen ykityisen kirjaston. Sellaisia syntyy hyvin paljon siellä täällä. Mutta sen kumminkin toistaiseksi soisin että kuntaa katsoitaisiin velvolliseksi ylläpitämään ainakin yhden kunnollisen kirjaston paikalle, jossa pitäjäläiset enemmän liikkuvat.

Restustelu pidettiin vastauksena kysymykselle.

3 kysymys. Jos Kansanvalistus-seura edelleen pääsee tilaisuuteen jatkamaan kirjallisuuden ilmaiseksi antoa kirjastoille, mitä periaatteita on noudatettava lahjojen annin ja kirjojen valinnan

sulkyteen? Onko syytä pitää ehtona, että ainoastaan niille kirjastoille annetaan lahja, jotka jo korkeintaan yhden vuoden, ennenkuin lahjan saavat, ovat saaneet kokoon ja käyttäneet määrätyn summan kirjojen ostoon? — Onko parempi antaa harvempia ja suurempia vai useampia pienempiä kirjalahjoja?

Jätettiin toistaiseksi.

4 kysymys. „Eiköhän olisi suotavaksi lausuttava, että kunnat, myöntäessään apua jollekin kirjastolle, aina panisivat ehdoksi, että muutampia tilastollisia tietoja vuosittain kirjastosta annetaan kunnalle ja nämä koko maassamme saman kaavan mukaan? — Ja mitkä olisivat nämä tiedot.“

Ehdokseen osaan vastattiin myöntävästi. Ehtojen esittäminen annettiin seurakirjastovalikokunnan huoleksi.

5 kysymys. „Mitä on pidettävä kirjaston raha-arvona?“ Hra Ruokonen puolusti sekä ostoarvon että nykyisen arvon ilmoittamista.

Hra Bergillä oli sama mielipide. Ostoarvo ei yksinään riitä, koska saattaa olla kirjastossa vuosittain vanhoja kirjoja, joiden arvo nykyään on aivan toinen, kuin ostettaessa.

Hra Braxen huomautti taasen, että ostoarvon ilmoittaminen on myöskin hyvin ärteä, koska nykyistä arvoa saatetaan eri tavoin arwoitella.

Päättöiseksi tuli, että sekä ostoarvo että nykyinen arvo ovat ilmoitettavat.

2 §. Sekä juhlaokouksen, että kansankirjastokokouksen pöytäkirjan tarkastajoiiksi valittiin puheenjohtaja, tohtori A. A. Granfelt, ja opettaja A. Rohonen.

Pöytäkirjan wakuudeksi:

Matti Helenius.

Norra Rosten . . .	104	4: 51	Turku: Västra Finland . . .	104	3: —
Svenska Österbotten . . .	104	4: —	Tidning för släberfästelser . . .	12	2: 44
Rotta: Rotta Notis- och An-			Äbo Tidning . . .	355	16: 38
nonssblad . . .	52	5: —	Äbo Underrättelser . . .	355	16: 38
Lotwisa: Östra Nyland . . .	104	7: 65	Uusi Kaarlepyy: Österbott-		
Maarianhamina: Åland . . .	104	6: 53	niska Rosten . . .	52	3: 88
Senmännän . . .	52	2: 20	Uusitaupunki: Vihtads Tid-		
Dulu: Röstfrån Sion . . .	12	2: —	ning . . .	52	3: 88
Åleåborgsbladet . . .	104	5: 41	Waasa: Finska Månads-		
Pori: Björneborgs Tidning . . .	192	7: 64	posten	12	1: 71
Poriwo: Borgåbladet . . .	101	4: 27	Wafabladet	156	8: 07
Borgå Nya Tidning . . .	102	4: —	Wasa Tidning	305	11: 50
Tammisaari: Evangeliskt			(2-päiväinen painos) . . .	104	5: 41
Kristendom	12	2: 44	Wasa Nyheter	304	10: 50
Westra Nyland	102	5: 40	Wiihuri: Wiborgsbladet . . .	304	15: 97
Tampere: Tammerfors . . .	150	6: —	Östra Finland	304	13: 73

Kaksikielisiä:

Helsinki: Gutenberg . . .	24	4: 77	Teologinen Aikataustirja . . .	10	6: 92
Suomen Kasvatuskopiil.			Poriwo: Suomen Aisti-		
Yhdist. Aikataustirja . . .	6	6: —	wiaalisikoulujen Lehti . . .	12	3: 56

Yhteensä 100 suomenkielistä, 72 ruotsinkielistä ja 4 kaksikielistä lehtiä.

Suomenmaan ulkopuolella

ilmestyy seuraavat suomenkieliset lehdet:

Wenäjä: Pietari, Interi	52	6 m. — p.
Ruotsi: Gaabarananta, Gaabarannan lehti	66	6 m. 39 p.
Amerika: Amerikan Suomalainen, Chicago, Ill.	52	2 b. 50 c.
Amerikan Uutiset, Calumet Mich.	52	2 b. 50 c.
Kalevala, Ironwood, Mich.	52	2 b. — c.
Kumalehti, Calumet, Mich.	12	1 b. 25 c.
Paimen-Sanomia, Hancock, Mich.	52	1 b. — c.
Lehti lastille ja nuvialin, Hancock, Mich.	12	— 75 c.
Sionin Sanomat, Calumet, Mich.	12	1 b. 10 c.
Siirtolainen, New-York	52	2 b. 50 c.
Uusi kotimaa, New-York Illinois, Minnefota	52	2 b. — c.

Sisällys.

	Siv.
Merkkien ja lyhennysten selityksiä	3
Almanakka (12 wignettia)	4
Toripäivät ja eläinmarkkinat	28
Suomen teollisuus w. 1894	29
Henkivakuutus Suomessa w. 1891—95	29
TilastoKinen taulu maailman tärkeimmistä valtakunnista	30
Maailman esivaltiaat ruhtinaat	31
Keisarillinen perhe	32
Suomenmaan korkeimmat wirtamiehet	33
Newellollisuus-kalenteri	36
Säästöjen lisääntyminen toisesta vuodesta toiseen	36
Muutamia tietoja leimapaperin käyttämisestä	37
Suomen wäkiluku 1 p. tammikuuta 1895	38
Dertaustaulu (raha, pituusmitat, painot eri maisja)	39
Retrijärjestelmä	40
Postisäästöpankki	42
Sähkösanoma-määräyksiä	43
Postimaksut	44
Kruunaus Moskowassa 26:na toukokuuta 1896 (wign.)	45
Puoli vuosifataa Suomen taiteen kehitystä (wign. ja 14 kuvaa)	51
Patwasikan pakinoita Sortavalan laulu- ja soittojuhlassa. Kirj.	
Arvi Jännes (wign.)	87
Latwafantkan lainakirjasto. Kirj. Alpo Hoponen (wign.)	91
„So seestywi ilma . . .“ Runo. Kirj. Kaarlo Hammar	105
Koulukokous. Runo. Kirj. Lauri Soini (wign.)	106

	Stu.
Käynti Unkarinmaassa. Kirj. E. G. Palmén (wign. ja 3 kuvaa)	109
Tiaisen kešämuištelma. Runo. Kirj. Tahvittainen	125
Olympian kilpailut Ateenassa. Kirj. J. H. K. (wign.)	127
Ne kolme. Runo. Kirj. Apo Pärnänen	132
Zuomarveikot. Runo. Kirj. Hilja Kätköski (4 kuvaa)	133
Röntgenin „Eksäteet.“ Kirj. R. M. (2 kuvaa).	137
Uidin anti. Runo. Kirj. Kaarlo Hammar	143
Silmäys kuluneen vuoden tapauštiin. Kirj. B-öW-n (wign.)	144
Uidin laulu. Runo. Kirj. S. S. H.	153
Muistofanoja vainajille. Kirj. Ek ja E. G. P. (wign. ja 8 kuvaa)	154
Kantaan. Runo. Kirj. Lauri Soini (1 kuva).	201
Maamviljelöšopetušesta. Kirj. Haimes Gebhard	202
Kotona. Runo. Kirj. Niilo E. Wainio	229
Kanſanvaliſtuštyö rajamailamme. Kirj. A. K.	230
Kanſanvaliſtuš-seuran yhdeksäs yleinen laulu- ja ſoittojuhla.	235
Kanſanvaliſtuš-seuran ſävellyškilpailu	243
Pyöytäkirja, tehty Kanſanvaliſtuš-seuran juhlatoukuešsa kešät. 19 ja 20 p. 1896 Sortavalassa	246
Suomen ſanomalehdet ja aikakauškirjat w. 1896	253

Helsinki, Aleksanterinkatu 42.

KANSALLIS-OŠAKE-PANKKI

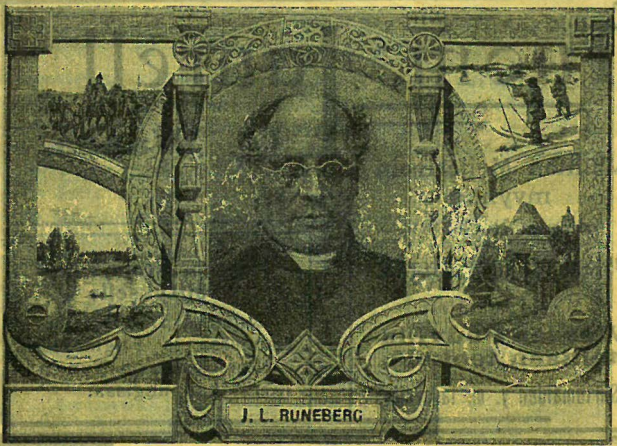
Osakepääoma 4 miljoonaa markkaa

Pääkonttori Helsingissä.

Haarakonttoreja:

Haminassa,	Kuopiossa,	Raahessa,
Heinolassa,	Käkisalmissa,	Raumalla,
Hämeenlinnassa,	Lahdessa,	Rovaniemessä,
Iisalmissa,	Maarianhaminassa,	Salossa,
Joensuussa,	Mikkelissä,	Tamperella,
Jyväskylässä,	Oulussa,	Turussa,
Kajaanissa,	Porissa,	Waasassa,
Kemissä,		Wiipurissa.

☛ Kaikenlainen pankkiliike. ☛
Toimia voi pankille antaa myös kirjeen kautta.

Kansanvalistus-seuran Kuvalehtiä

Tähän asti ovat valmis-
tuneet seuraavat kuvalehdet:

- I. Elias Lönnrot.
- II. Uuno Cygnaeus.
- III. Sakari Topelius.
- IV. Juh. Wilh. Snellman.
- V. Nikolai II.
- VI. Aleksandra Feodorowna.
- VII. Juh. Ludv. Runeberg.
- VIII. Martti Lutherus.

Kuvalehdet hyvin sopivat levittäviksi sekä maakappilaiden että kulkukappilaiden kautta.

on sarja seinäkuvia, paperikoko 32x40 c m. tarkoitettut seinäkoristuksiksi taloihin ja mökkiin kaupungeissa ja maalla. Ylempänä oleva pienoiskuva antaa vähän käsitystä muutamien tähän sarjaan kuuluvien kuvien tekotavasta, mutta kaikki eivät sentään samaa mallia noudata.

Kuvien myyntihinnaksi on määrätty 20 penniä, mutta kun 25 kapp. yhtä tai useampaa lajia yhtäkaa tilataan, niin että niitä voidaan yhdessä kääreessä lähettää, saadaan ne 2 m:kaan 50 penniin. Kuvat ovat tilatessa maksettavat eikä tilattuja ja lähetettyjä kuvia oteta takaisin. Lähetyskustannukset suorittaa Seura.

Insinööri ROB. HUBER,

HELSINKI, Mikonkatu 15. — WILPUURI, Torkeinkatu 2.

Eritysliike Vesijohdoja varten; suurin ja monipuolisin varasto.

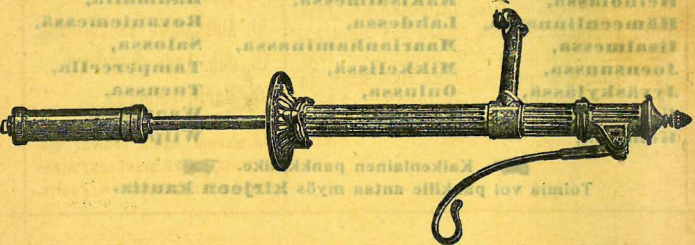
MAKORAUHTASIA - PUMPUT JA VALURAUHTASIA - OSI JA sekä

Lyijy- Kupari- Messinki- ja Saviputkia:

Hanoja, Venttiilejä, Pumpuja
yhnä muita Vesijohdotarpeita
huokeimpiin hintoihin, kuvallisen hintaluettelon mukaan.

SÄHKÖ OSOITE: HUBER.

TELEFOONI { HELSINGISSÄ 271
WILPURIN OUSI 130

Tuom. Laurell Waasa.

Välittää Meijerivoin
myyntiä

suoraan Englantiin.

Ostaa ja myy YILJAA.

Myypi tukuttain

**Waasan Puuvilla-
tehtaan teoksia,**

Siirtomaiden y. m. tavaroita.

Haaraosastoja voin-
välitykselle

Oulussa, Tampereella,
Lahdessa ja Englannissa
New-Castle on Tyne'n
kaupungissa.

Kansanvalistus-seuran lehtisiä.

Tällä nimellä on Kansanvalistus-seura ryhtynyt toimittamaan jakson 8 ja 16 sivuisia pikku vihkosia, jotka myydään joko arkkeina nitomatta, vähintään 25 kapp. eli 1 kirja kerrassaan, taikka valmiiksi nidottuina vähissä määrin. Ne sisältävät toiset kertomuksia, toiset runoutta, ovat osaksi myöskin opettavaista, yleishyödyllistä sisältöä, nimilehti aina varustettu joka tekijän muotokuvalla, taikka muulla sisältöä valaisevalla kuvauksella ostajien mieliksi.

Kaikki 8-sivuiset lehtiset ovat yhdenhintaiset, nitomatta eli arkkeina maksaa yksi kirja niitä (se on 25 kappaletta), joko yhtä lajia tahi useampia lajia sekaisin **75 penniä**; 16 sivuiset maksavat **1 markka 50 penniä** kirja. Valmiiksi nidottuina on 8 sivuisten ostohinta 5 penniä kappaleelta, 16 sivuisten 10 penniä. Myyntihinnan saavat levittäjät asettaa mielensä mukaan.

Lehtiset myydään ainoastaan käteisestä rahasta taikka lähetetään posti- ja rautatiejälkivaatimusta vastaan. Velaksi niitä ei anneta. Tämä järjestys on määrätty siinä tarkoituksessa että Seuralle kävisi päinäsä ilman omaa vahinkoa myydä ne mahdollisimman huokeen hintaan.

Näytekokoelma lehtisiä 1-40, 1 kapp. kutakin valmiiksi nidottuna maksaa kääreessä **5mk. 2:** 50 lähetettynä postimaksutta tilaajan luokse. Saadaan samasta hinnasta myös kirjakaupasta.

Lehtisiä sopii myös hyvin ilmaiseksi levittää, maakauppiaiden kaupanpäällisinä, matkustajien palkkioksi pienistä palveluksista y. m. s.

Kansakirjastoja varten

hankkii

Kansanvalistus-seura

suomenkielistä kirjallisuutta ja on sitä varten julkaissut erityisen luettelon, jossa luetellaan yli 1,000 eri teosta. Seura myy kirjat valmiiksi sidottuina ja hinnanalennuksella. Kauppaehdot löytyvät tarkkaan merkittyinä Seuran erityisessä luettelossa kansakirjastoja varten, joka pyynnöstä lähetetään postissa ilmaiseksi.

Seura on siten tahtonut helpottaa kirjallisuuden hankkimisen uusiin kirjastoihin ja vanhojen kirjastojen täydentämisen, jotta siten toteutuisi toivomus: kirjasto joka kansakouluun ja joka kylään, kautta koko Suomenmaamme!

Kansakirjastojen tarpeita.

Kansakirjastoja varten on Seuran toimistossa aina saatavana seuraavat tarpeet:

Lainauskirja. Kaksi eri lajia löytyy. Toinen laajempi 200 sivuinen, vaatekansilla ja nahkaselällä maksaa 5 markkaa.

Toinen, ohuempi vaatekansilla, vaateselällä 100 sivuinen ja sijalla 3668 lainalle, maksaa 3 markkaa.

Päälueetelo. V. Vaseniuksen oppaassa ehdotetun järjestelmän mukaan irtonaisilla lipuilla. Hinta 1 markkaa 100 lippua.

Muistiinpanokirja, jonka pienissä kirjastoissa voi käyttää päälueetelon tarpeeksi. Hinta 1 markka 50 penniä.

Luettelo kansakirjastoja varten sopivista kirjoista. Saadaan ilmaiseksi.

Lainausohjeita. Mallisääntöjen mukaan. Kiinnitettävät kirjan kanteen sisäpuolelle. Hinta sadasta 1 markkaa. Näyttöitä ilmaiseksi.

Lainauslippuja kartongille (kts. mallisäänt. lainausohjeiden 2 kohtaan) lainaajien tarpeeksi. Hinta sadasta 3 markkaa.

Kummileima kirjaston nimellä, painettava joka kirjan kanteen, saadaan tilata Kansanvalistus-seuran kautta. Leimasin värineen maksaa kokonsa mukaan 5mk 2: 50 - 5mk 5-.

Mallisääntöjä pitäjä- ja kyläkirjastoja varten. Annetaan ilmaiseksi.

Neuvoja kansakirjastojen hoidosta. Kirj. Valfr. Vasenius. Hinta 50 penniä.

Juho Pynninen ja kansakirjastot. Viisikymmenvuotinen muisto. 1895. Hinta 25 penniä, (Kansanv. s:n toimituksia n:o 93).

Kansakirjastoista ja mitä ne sisältävät. Keskusteluita lukutuvassa. Kirjoittanut E. L. Hinta 15 p:ää. (Kansanv. s:n lehtisiä n:o 40)

CHR. JACOBSEN & POJAT

Kiinteistömyynti.
Asianajo- ja Asioimistokonttori.
HELSINKI. — TAMPERE.

EDVIN LINDEQVIST'IN

Helsinki
Boulevardink. 26. **Asioimistomisto**

toimittaa ja välittää nopeasti kaikellaisia asioita Yliopistossa, Senaatissa, Kouluylihallituksessa, Pankeissa, Hypoteekkilaitoksissa ja muissa julkisissa ja yksityisissä laitoksissa.

Hankkii edullisilla ehdoilla lainoja sekä kiinnitystä ja yksityistakuuta vastaan ja välittää kiinteistöjen ja arvopaperien kauppaa.

Edvin Lindeqvist

Yliopiston amanuenssi.

Arkkitehti

J. STENBÄCK

Toimittaa Bochum'in terästehtaan ainoana asiamiehenä Suomessa Teräksisiä päivätyö- ja

Kirkonkelloja.

Helsingissä,
No 4 Puistokatu No 4

Rakennustoimisto.

Erikoisala: Kirkkorakennukset.

G. F. STOCKMANN

Helsingissä

Tukku- ja vähittäinmyynti.

Kankirautaa,
Valutavaroita,
Rakennustarpeita,
Terästä, Messinkiä,
Vaskea, Lyijyä,
Sinkkiä.

Vaski-, Messinki-, Sinkki-,
Rauta- ja Lökkilevyjä,
Tinaa,
Viputerästä,
Saippuakiveä,
Väritavaroita.

Tukussa erittäin halpaan!

Rautatavaroita.

Pellava- ja Puuvillateoksia
tehtaan hintoihin.

Mattoja, Säkkiä

Ompelu- ja Virkkuulankaa,

Tahkoja.

Villaflanellia,
Lippukangasta,
Vahakangasta.

Alltuinen varasto
Mustia Villakankaita.

Kaikki helpoihin hintoihin.

Iso varasto Koti- ja ulkomaan

Porsliini ja Lasitavaroita

Sementtiä,
Savea.

Ikku-
n-
lasia.

Tulenkestäviä
tiiliä.

Suomen Yhdys-Pankki

Perustettu v. 1862.

Osakepääoma S:markkaa 4,000,000: —
Vararahasto „ 8,100,000: —

Ottaa vastaan rahoja talletus- ja juoksevalle tilille.
Diskonttaa vekseleitä.

Myöntää lainoja, kassakreditiivejä ja remburssikredittejä.

Myy ulkomaalla käytettäviä matkakreditiivejä.

Ostaa ja myy ulkomaan vekseleitä sekä ulkomalaisia pankinseteleitä.

Ostaa valtio-obligatsioonien kuponkeja ulkomaan rahassa.

Myy postilähetysvekseleitä.

Ostaa ja myy valtio-obligatsioneja ja muita arvopapereita.

Toimittaa rahan perimisiä sekä valtio-obligatsioonien ja muiden arvopaperien ostoa ja myyntiä

Pankille voi kirjeellisesti antaa asioita toimitettaviksi osoitteella

Suomen
Yhdys-Pankki.

DOHJOLA

myöntää

Palovakuutuksia

kaupungeissa, teollisuuslaitoksissa ja suuremmilla maatioilla.

Osake-
pääoma

5

milj.

S. M.

Huom.! Vakuutusmaksut ovat edeltäpäin määrätyt ja asiamiehelle ei vakuutuksenottaja maksa mitään palkkiota vakuutuksen välttämisestä eikä vahingon arvioimisesta.

Vakuutuksia välitetään postinkin kautta.

KULLERVO

myöntää

Tapaturmavakuutuksia

Esim. Kauppias, virkamies, ylioppilas maksaa 10,000 markan vakuutuksesta vuosittain 20 markkaa, jolloin maksetaan korvaukseksi:

- jos kuolema sattuu — 10,000 mk.
- jos hän tulee työhön kykenemättömäksi — aina 650 mk. vuosittain koko elinajan.
- jos sattuu ohimenevä vamma — aina 5 mkaan päältä, sairauden aikana.

Vakuutuksia päätetään postinkin välityksellä.

50⁰

säästää tupakoitsija joka
itsellesi hankkii paperossi-
kone „Fulmen“in

Hinta Smk 12.

Tämä kone on useassa maas-
sa saanut patentin sekä pal-
kinnon Nischni-Nowgorodin
näyttelyssä. Sillä voipi val-
mistaa 10 ä 15 paperossia
minuutissa, mitä suuruutta
kukin haluaa.

*Jälleenmyyjille
suotuisa alennus.*

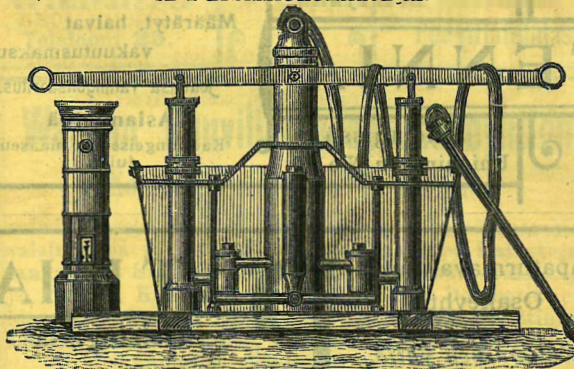
Useissa maassa' ovat tupa-
koitsijat, niin hyvin vähäva-
raiset kuin varakkaamat-
kin, ottaneet tavaksi itse val-
mistaa paperossinsa, osaksi
säästäväisyydestä, osaksi
saadakseen mielensämukai-
sia ja puhtaita paperosseja.
Seuratkaa esimerkkiä ja las-
kekaa kuinka uskomattoman
lyhyessä ajassa säästätte kon-
nen hinnan, kun saatte pa-
perossin vähintään puolta
halvemmalla.

G. F. Stockmann
HELSINGISSÄ.

Ainoa jälleenmyyjä Suomessa.

Helsingissä, **K. A. PALMÉN.** Telefooni 547.
12 Pursimiehenkatu 12.

Paloruiskuja.

Paloruiskuja.

Kattamisia * Pelti-uuneja ja Ventiilejä
Rautalevyllä. y. m. y. m.

Vaskiastioita * Kylpyammeja.

einänsiernenä, väkirehuja,
Lannoitusaineita ja Meijeritarpeita
ta'attuja lajeja myy

Osakeyhtiö Agros
Hanko & Pietari.

Huom.! Oma drittellitehdas Hangossa.

G. W. OSONEN

Maanviljelys- ja Meijerikalusto-

sekä

Tampereella.

täysin luotettava

Vainvälitys-liike.

Heinänsiemen-

Kauppa.

Palovakuutus-
Osakeyhtiö

FENNIA

Helsingissä
Unioninkatu N:o 30.

Kotimainen yhtiö.
Määrätyt, halvat
vakuutusmaksut.

Joutuisa vahingonsuoritus.

Asiamiehiä
Kaupungeissa ja maaseu-
duilla.

Tapaturmavakuutus-
Osakeyhtiö

Kotimainen yhtiö.
Huokeat vakuutusmaksut.
Pikainen suoritus.

PATRIA
Helsingissä
myöntää tapaturma-
vakuutuksia.

Vakuutus-Osakeyhtiö

Myöntää kaikellaisia

elinkorko-, eläke-,
myötäjais- ja
henki-vakuutuksia
edullisimmilla eh-
doilla.

KALEVA

Yhtiösääntöjen mukaan saavat vakuu-
tetut **osan voitosta** sekä **yhtiökokouksessa äänestys- ja vaalioikeuden**. Rahastojen yhteinen summa on yli **12 miljoonaa markkaa** ja vuotuinen tulo vakuutusmaksuista **1/2 miljoonaa markkaa**. Sen kautta että yhtiön hallitus sijaitsee maassa voidaan maksut suorittaa pian.

Sohtokunta.

Waasassa

Telefooni **25.**

Sähköosoite:

Puuvillatehdas.

Waasan Puuvillatehdas-Osakeyhtiön

Kehruu-, Kutoma- ja Värjäyslaitos

valmistaa sekä yksi- että kaksikertaista valkaisu-
valaistua ja värjättyä **Puuvillalankaa** ynnä **Kalastaja-**
lankaa ja **Sukkalankaa**; valkaisu- ja värjäys-
laitteita ja kirjavia **Kankaita**, kuten **Printers, Domestic** eri
hintoihin, **Tvilliiä, Serttinkiä** ja **Lakanapalttinaa,**
Lustre, Paitakankaita, Hame-, Esiliina- ja Housu-
kankaita, Patjakankaita y. m.

Ainoastaan oikeita
värejä.
Kauniita kuoseja.

Kartiinikankaita,
valkoisia ja kirjavia.

Flanneleitä,
150:tä eri kuosia.

Purjekangasta,
kyllästettyä, ehdottomasti
suojattuna homeelta.

Presenninki- ja
Lippuvaatetta.

Tehtaan erityisteoksia:

Myymlöitä Waasassa,
Helsingissä, Wiipu-
rissa ja Kokkolassa.

Varastoja **Herra E. Nylundin** luona **Turussa** ja **Herra**
Otto Rodenin luona **Kokkolassa.**

Tehtaan teoksia saadaan sitä paitse useimpien kauppi-
aiden luona kaupungeissa ja maalla.

Näytteitä ja hintaluetteloita lähetetään
pyydettyäessä.

uodecim seuran toimituksia:

Terveystenhoitolehti

Ilmestyy kerran kuukaudessa. Sisältää helpotajaisia selityksiä ja neuvoja yleisessä terveydenhoidossa sekä tavallisimpien tautien hoitamisessa.

Hinta 2 m:kaa vuodelta.

Kuvallinen Terveystenhoito-oppi

Toim. prof. R. Tigerstedt.

Hinta 6: 50.

Ensi Apu Vahingoittuneille

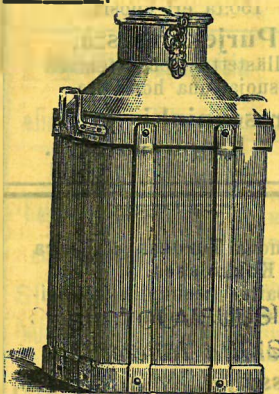
Kirj. prof. Fr. v. Esmarch.

Hinta 50 penniä.

Kirjasia tarttumataudeista

Hinta 10 penniä.

Meijeriastioita

kovaksi valssatusta, paksusta teräspellistä, valmiina kahdesti tinatut puhtaalla Englannin tinalla.

Tehdään **Kirkkolhin**

Vesikattoja, Kaminoita ja Ukkosenjohteita.

Peltiuunia, Kylpyammeita, monta eri muotoa, **Vesiämpäriä ja kousia** sekä kaikkia, mitä **Läkki-, Pelti- ja Vaskilevytyöhön** kuuluu.

Pienimmätkin tilaukset suoritetaan heti mitä huolellisimmin ja halpuihin hintoihin.

Kuvallisia hintaluettelot lähetetään pyynnöstä ilmaiseksi, ja on täsmätöntä, että jokainen pankkii sen

G. W. Sohlberg

Helsinki

17536

Liike aloitettiin v. 1876.

4 Metsästäjänkatu 4.

Mikä on Henkivakuutus?

Se on keino, jolla kukin voi pienillä maksuilla muodostaa pääoman, joka kokonaisuudessaan suoritetaan joko vakuutetun kuoltua, vaikka hän hetikin kuolisi, tai myös eläessä sopimuksen mukaan määrättyllä iällä.

Esimerkit: 23 vuotias henkilö suorittaa joka puolivuosi 35 markkaa 80 penniä 25 vuotena, jos hän niin kauan elää. Silloin suoritetaan hänelle mainitun ajan kuluttua 2,000 markkaa, joka summa maksetaan hänen perillisilleen siinä tapauksessa että hän kuolee sitä ennen.

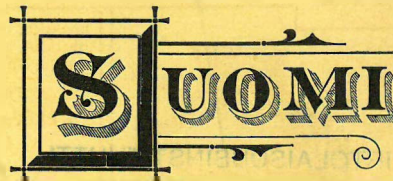
30 vuotias henkilö sitoutuu maksamaan vuosittain 46 markkaa 50 penniä kymmenenä vuotena, jos hän niin kauan elää. Silloin maksetaan hänen kuoltuaan, tapahtukoon se milloin tahansa, vaikka heti kun hän on suorittanut ensimmäisen vakuutusmaksun, hänen perillisilleen tuhat (1,000) S:markkaa.

Henkivakuutus on paras säästämistapa, sillä se antaa varmuutta siitä, että koko pääoma maksetaan, vaikka kuolemakin sattuu.

Henkivakuutuksia myöntää **kotimainen**

Henkivakuutus-

Osakeyhtiö

Viidenvuotisen toimintansa aikana on yhtiö suorittanut:

Kuulemantapauksista	740,819: 97
Elinkorkoina .	36,203: 14
Voitto-osuuksia vakuutetuille	222,743: 39
Osinkoina osakkeenomistajille .	73,200: —

Vakuutettujen voittorahat olivat vuodelta 1894 S:markkaa 67,504: 85 eli 3 0/0:ia.

SUOMI on suurin kotimainen **SUOMI**
henkivakuutusyhtiö.